

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 10. joulukuuta 2025
(OR. en)

12450/25

Toimielinten välinen asia:
2025/0192 (NLE)

COLAC 136
POLCOM 216

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia: Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelän yhteismarkkinoiden, Argentiinan tasavallan, Brasilian liittotasavallan, Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välinen kumppanuussopimus

EUROOPAN UNIONIN
JA SEN JÄSENVALTIOIDEN
SEKÄ ETELÄN YHTEISMARKKINOIDEN,
ARGENTIINAN TASAVALLAN,
BRASILIAN LIITTOTASAVALLAN,
PARAGUAYN TASAVALLAN
JA URUGUAYN ITÄISEN TASAVALLAN
VÄLINEN
KUMPPANUUSSOPIMUS

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKIN TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

KROATIAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

Euroopan unionista tehdyn sopimuksen ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen sopimuspuolet, jäljempänä 'jäsenvaltiot',

ja

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni' tai 'EU',

yhtäältä,

SEKÄ

ARGENTIINAN TASAVALTA,

BRASILIAN LIITTOTASAVALTA,

PARAGUAYN TASAVALTA

URUGUAYN ITÄINEN TASAVALTA,

tämän sopimuksen allekirjoittaneet Etelän yhteismarkkinoiden sopimusvaltiot, jäljempänä 'Mercosuriin kuuluvat allekirjoittajavaltiot',

ja

ETELÄN YHTEISMARKKINAT, jäljempänä 'Mercosur',

toisaalta,

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

(Tätä sopimusta sovellettaessa Mercosurilla tarkoitetaan Argentiinan tasavaltaa, Brasilian liittotasavaltaa, Paraguayn tasavaltaa ja Uruguayn itäistä tasavaltaa.)

OTTAVAT HUOMIOON syvät historialliset, kulttuuriset, poliittiset ja taloudelliset siteet, jotka yhdistävät niiden kansoja, ja pitävät ohjenuoranaan yhteisiä arvojaan;

KATSOVAT, että Mercosur ja Euroopan unioni haluavat vahvistaa näitä siteitä ja tiivistää suhteitaan vuoropuhelun ja yhteistyön pohjalta strategisen kumppanuuden luomiseksi;

PALAUTTAVAT MIELEEN osapuolten vakaan sitoutumisen kansainvälisen oikeuden periaatteisiin, Yhdistyneiden kansakuntien, jäljempänä 'YK', peruskirjaan, demokratiaan, oikeusvaltioperiaatteeseen sekä ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin;

TOTEAVAT, että ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltyjen demokratian periaatteiden ja ihmisoikeuksien sekä kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on molempien osapuolten sisäisten ja ulkoisten politiikkojen lähtökohta ja tämän sopimuksen olennainen osa;

VAHVISTAVAT tukensa demokraattisille instituutioille ja arvoille, jotka ovat välttämättömiä osapuolten yhdentymisprosessien ja keskinäisten suhteiden kehittämiseksi;

OVAT MOTIVOITUNEET antamaan panoksensa monenvälisyyden vahvistamiseen, kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen sekä oikeudenmukaisen ja demokraattisen kansainvälisen järjestyksen edistämiseen;

TUNNUSTAVAT Tlatelolcon sopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen mukaisen julistuksen Latinalaisesta Amerikasta ja Karibian alueesta ydinaseettomana rauhan vyöhykkeenä olevan tärkeä panos aseriisuntaan ja asensulkuun ja vahvistavat sitoumuksensa edistää ydinaseriisuntaa;

VAHVISTAVAT San Franciscossa 26 päivänä kesäkuuta 1945 kansainvälisen järjestön perustamista koskeneen Yhdistyneiden kansakuntien konferenssin päätteeksi allekirjoitetun Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan, jäljempänä 'YK:n peruskirja', arvot, tavoitteet ja periaatteet;

VAHVISTAVAT tämän sopimuksen perustana olevan yhteisen tavoitteen edistää taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja katsovat, että markkinoiden vapauttamista olisi täydennettävä edistämällä sosiaalista kehitystä ja vähentämällä eriarvoisuutta siten, että tarjotaan asianmukaiset mahdollisuudet työhön, koulutukseen ja terveydenhuoltoon, sekä poistamalla äärimmäinen köyhyys;

VAHVISTAVAT sitoumuksensa lujittaa ja kehittää monenvälistä kauppajärjestelmää soveltamalla avoimia, tasapuolisia ja syrjimättömiä sääntöjä, jotta voidaan edistää yhä dynaamisempaa ja avoimempaa kansainvälistä kauppaa, jolla varmistetaan kehittyvien maiden suurempi osuus kansainvälisestä kaupasta, investoinneista ja teknologiavirroista;

VAHVISTAVAT sitoumuksensa edistää kansainvälistä kauppaa tavalla, joka tukee kestäväää kehitystä ja sen taloudellista, sosiaalista ja ympäristöön liittyvää ulottuvuutta ja jossa ovat osallisina kaikki asiaankuuluvat sidosryhmät, myös kansalaisyhteiskunta ja yksityinen sektori, ja panna tämä sopimus täytäntöön lainsäädäntönsä sekä kansainvälisten työelämää ja ympäristöä koskevien sitoumustensa mukaisesti;

PERUSTAVAT TOIMINTANSA oikeuksille ja velvollisuuksille, joihin osapuolet ovat sitoutuneet Maailman kauppajärjestön, jäljempänä 'WTO', jäseninä;

HALUAVAT parantaa yritystensä kilpailukykyä tarjoamalla niille ennakoitavissa olevan oikeudellisen kehyksen niiden kauppaja- ja sijoitussuhteita varten kiinnittäen erityistä huomiota mikroyrityksiin ja pieniin ja keskisuuriin yrityksiin;

VAHVISTAVAT, että yritysten yhteiskuntavastuuta ja vastuullista liiketoimintaa koskevien kansainvälisesti tunnustettujen suuntaviivojen ja periaatteiden, mukaan lukien Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön, jäljempänä 'OECD', toimintaohjeet monikansallisille yrityksille, noudattamista niiden alueella toimivissa yrityksissä on edistettävä;

KATSOVAT, että monenvälistä kauppajärjestelmää voidaan vahvistaa monenvälisillä kauppaneuvotteluilla, joilla pyritään kunnianhimoisiin, kattaviin ja tasapainoisiin tuloksiin, talouskehityksen edistämiseen ja ihmisten hyvinvoinnin parantamiseen;

OTTAVAT HUOMIOON, että osapuolet pitävät alueellista yhdentymistä ja avointa regionalismia tärkeinä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen välineinä, jotka edistävät niiden talouksien kansainvälistä yhdentymistä, niiden kansojen välisten yhteyksien lähentämistä ja kansainvälistä vakautta;

OVAT TYYTYVÄISIÄ Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 25 päivänä syyskuuta 2015 hyväksymään kestävän kehityksen toimintaohjelmaan Agenda 2030 "Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development", jäljempänä 'Agenda 2030 -toimintaohjelma', sekä Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 tehtyyn ilmastonmuutosta koskevaan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimukseen, jäljempänä 'Pariisin sopimus', ja vaativat niiden nopeaa täytäntöönpanoa;

OVAT TIETOISIA tarpeesta edistää osapuolten kasvua ja kehitystä ja vähentää nykyisiä eroja kiinnittäen erityistä huomiota Paraguayn tarpeisiin ja haasteisiin sisämaavaltiona;

TUNNUSTAVAT Euroopan unionin ja Mercosur-maiden välisen muuttoliikkeen pitkän historian ja sen myönteisen vaikutuksen niiden suhteisiin sekä niiden sosiaaliseen, kulttuuriseen ja taloudelliseen kehitykseen;

PITÄVÄT MIELESSÄ kansainvälisen yhteisymmärryksen kehittyvien maiden erityis- ja erilliskohtelusta;

TOTEAVAT, että sopimuksen määräyksillä säilytetään osapuolten oikeus säännellä omaa aluettaan sisäisten säädöstensä ja määräystensä mukaisesti ja osapuolten liikkumavara niiden pyrkiessä saavuttamaan oikeutettuja politiikkatavoitteita, joita ovat esimerkiksi kansanterveys, turvallisuus, ympäristö, koulutus, julkinen moraalinen sekä kulttuurisen moninaisuuden edistäminen ja suojeleminen;

VAHVISTAVAT osapuolten oikeuden hyödyntää luonnonvarojaan omien ympäristöpolitiikkojensa sekä kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti;

PITÄVÄT MIELESSÄ Madridissa 15 päivänä joulukuuta 1995 allekirjoitetun Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä eteläisten yhteismarkkinoiden ja sen osapuolina olevien valtioiden yhteistyötä koskevan alueidenvälisen puitesopimuksen sekä sen liitteenä olevan yhteisen julistuksen poliittisesta vuoropuhelusta ja kumppanuuden luomisesta tehostetun poliittisen vuoropuhelun, kaupan vapauttamisen, investointien edistämisen ja yhteistyön syventämisen pohjalta;

KATSOVAT, että Euroopan unionin ja Mercosurin välistä yhteistyötä toteutetaan monenlaisilla välineillä;

PALAUTTAVAT MIELEEN Rio de Janeirossa kesäkuussa 1999 pidetyn Mercosurin ja Euroopan unionin valtion- ja hallitusten päämiesten kokouksen päätöksen painottaa uudelleen niiden suhteita politiikan, talouden, kaupan, kulttuurin ja yhteistyön aloilla pyrkien näiden alueiden välillä syvempään ja kattavampaan kumppanuuteen, jonka olisi perustuttava demokratiaan ja kestävään kehitykseen sekä talouskasvuun yhdistettynä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen;

VAHVISTAVAT sitoumuksensa lujittaa entisestään, vapauttaa ja monipuolistaa kauppaa- ja investointisuhteitaan;

HALUAVAT tässä yhteydessä lisätä kauppaa- ja investointisuhteitaan perustamalla tullitariffeja ja kauppaa koskevan vuoden 1994 yleissopimuksen ja WTO:n sääntöjen mukaisen vapaakauppaa-alueen;

OVAT VALMIIT vahvistamaan osapuolten välistä yhteistyötä avoimen ja jatkuvan vuoropuhelun pohjalta kaikilla yhteistä etua koskevilla aloilla, erityisesti politiikan, talouden, kaupan, rahoituksen, oikeuden, vapauden ja turvallisuuden, tieteen ja teknologian, sosiaaliasioiden ja kulttuurin aloilla;

OVAT TIETOISIA siitä, että on tärkeää ottaa kansalaisyhteiskunta mukaan osapuolten väliseen kumppanuuteen;

OVAT TIETOISIA siitä, että osapuolten suhteiden tiivistämiseksi kaikilla yhteistä etua koskevilla aloilla on olennaisen tärkeää saattaa osapuolten välinen nykyinen poliittinen vuoropuhelu uuteen vaiheeseen;

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten erityiset alueellista yhdentymistä koskevat kokemukset, joista ne voivat hyötyä vastavuoroisesti omien tarpeidensa mukaan;

VAHVISTAVAT yhteisten periaatteidensa ja arvojensa merkityksen sosiaalisen kehityksen alalla;

OTTAVAT HUOMIOON kulttuurivuoropuhelun merkityksen keinona parantaa osapuolten keskinäistä ymmärtämystä, edistää kulttuurista monimuotoisuutta ja vaalia kulttuurisia yhteyksiä niiden kansalaisten välillä;

TOTEAVAT, että jos osapuolet päättävät tehdä tämän sopimuksen puitteissa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alaa koskevia erillissopimuksia, joita Euroopan unioni voi tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien sopimusten määräykset eivät sitoisi Irlantia, ellei Euroopan unioni samanaikaisesti Irlannin kanssa ilmoita Mercosurille Irlannin aiempien kahdenvälisten suhteiden osalta, että tällaiset sopimukset sitovat Irlantia Euroopan unionin osana Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti; panevat merkille, että tämän sopimuksen täytäntöönpanemiseksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet eivät sido Irlantia, jos se ei ole ilmoittanut haluavansa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin tai hyväksyä niitä pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti; panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevaisuudessa tehtävät sopimukset tai myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet kuuluvat Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

TUNNUSTAVAT osapuolten väliset ja sisäiset erot taloudellisessa ja sosiaalisessa kehityksessä,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSA

YLEISET PERIAATTEET JA INSTITUTIONAALINEN KEHYS

1 LUKU

ALKUMÄÄRÄYKSET

1.1 ARTIKLA

Yleiset määritelmät

Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

- a) ’vuoden 1995 alueidenvälisellä puitesopimuksella’ Madridissa 15 päivänä joulukuuta 1995 allekirjoitettua Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä eteläisten yhteismarkkinoiden ja sen osapuolina olevien valtioiden yhteistyötä koskevaa alueidenvälistä puitesopimusta;
- b) ’väliaikaisella kauppasopimuksella’ Euroopan unionin sekä Etelän yhteismarkkinoiden, Argentiinan tasavallan, Brasilian liittotasavallan, Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välillä tehtävää, kauppaa koskevaa väliaikaista sopimusta;
- c) ’pk-yrityksillä’ pieniä ja keskisuuria yrityksiä, mikä kattaa mikroyritykset sekä pienet ja keskisuuret yritykset ja yrittäjät;

- d) 'kolmannella maalla' maata tai aluetta tämän sopimuksen alueellisen soveltamisalan ulkopuolella;
- e) 'UNCLOS-sopimuksella' Montego Bayssa 10 päivänä joulukuuta 1982 tehtyä Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimusta; ja
- f) 'WTO:lla' Maailman kauppajärjestöä.

1.2 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, vahvistettujen demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on osapuolten sisäisten ja kansainvälisten politiikkojen perusta ja tämän sopimuksen olennainen osa.
2. Osapuolet vahvistavat voimakkaan sitoutumisensa YK:n peruskirjassa ilmaistuihin yhteisiin periaatteisiin ja tavoitteisiin. Kestävän taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen sekä tämän sopimuksen tarjoamien etujen tasapuolinen jakaminen lukeutuvat tämän sopimuksen täytäntöönpanoa ohjaaviin periaatteisiin.
3. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa hyvän hallintotavan periaatteisiin, mukaan lukien sellaiset periaatteet kuin hallinnon avoimuus ja korruption torjunta, eettinen ja vastuuvollinen hallinto, oikeuslaitoksen riippumattomuus ja vähemmistöjen oikeuksien suojelu.

1.3 ARTIKLA

Soveltamisala

Tällä sopimuksella perustetaan osapuolten välinen kumppanuus, joka perustuu yhteisiin arvoihin, mukaan lukien vastavuoroisuus, ja yhteiseen etuun. Sillä vahvistetaan EU-osapuolen ja Mercosur-osapuolen välistä kumppanuutta, ja se johtaa strategiseen suhteeseen politiikan, yhteistyön ja kaupan aloilla sekä muilla sovittavilla aloilla.

1.4 ARTIKLA

Yleiset tavoitteet

Tässä sopimuksessa määrätään:

- a) institutionaalisesta kehyksestä, joka muodostaa kumppanuuden perustan;
- b) poliittisen vuoropuhelun tehostamisesta uusien institutionaalisten mekanismien avulla;
- c) osapuolten välisestä yhteistyöstä, jonka tavoitteena on edistää tämän sopimuksen yleisten tavoitteiden saavuttamista hyödyntämällä nykyisiä tai tulevia innovatiivisia yhteistyövälineitä, jotka voivat tuoda suhteeseen lisäarvoa; ja
- d) osapuolten alueidenvälisen kauppasuhteiden laajentamisesta ja monipuolistamisesta sekä tämän sopimuksen III osassa asetetuista erityistavoitteista ja erityisistä määräyksistä, minkä voidaan odottaa lisäävän talouskasvua, parantavan vähitellen elämänlaatua molemmilla alueilla ja edistävän kummankin alueen yhdentymistä maailmantalouteen.

2 LUKU

INSTITUTIONAALINEN KEHYS

2.1 ARTIKLA

Huippukokous

1. Korkeimman tason poliittinen ja politiikkoja koskeva vuoropuhelu EU-osapuolen ja Mercosur-osapuolen välillä käydään huippukokouksissa. Huippukokouksia järjestetään tarpeen mukaan ja yhdessä sovitusti.
2. Huippukokoukset tarjoavat tilaisuuden arvioida tämän sopimuksen täytäntöönpanon edistymistä, asettaa tavoitteet sopimuksen tulevaa kehittämistä varten ja keskustella muista yhteistä etua koskevista aiheista.

2.2 ARTIKLA

Yhteisneuvosto

1. Perustetaan yhteisneuvosto, joka seuraa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista ja valvoo sen täytäntöönpanoa. Yhteisneuvosto käsittelee tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita ja tarkastelee kaikkia tämän sopimuksen puitteissa ilmeneviä tärkeitä kysymyksiä sekä alueiden välisiä, monenvälisiä tai kansainvälisiä yhteistä etua koskevia kysymyksiä.

2. Yhteisneuvosto kokoontuu ministeritasolla säännöllisin väliajoin, vähintään joka toinen vuosi tai tapauskohtaisesti yhteisestä sopimuksesta. Kokouksia voidaan järjestää myös etäkokouksena, videoyhteydellä tai muulla osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla.
3. Yhteisneuvosto koostuu kunkin osapuolen ministeritason edustajista osapuolten omien sisäisten järjestelyjen mukaisesti ja ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät asiat. Yhteisneuvosto kokoontuu kaikissa tarvittavissa kokoonpanoissa yhteisestä sopimuksesta.
4. Kun yhteisneuvosto käsittelee tämän sopimuksen III osaan liittyviä asioita, jäljempänä 'kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto', se koostuu kunkin osapuolen edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista.
5. Yhteisneuvosto vahvistaa oman työjärjestyksensä ja sekakomitean työjärjestyksen.
6. Yhteisneuvoston puheenjohtajina toimivat yhdessä EU-osapuolen edustaja ja Mercosur-osapuolen edustaja sen työjärjestyksessä vahvistettujen määräysten mukaisesti ja ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät kysymykset.
7. Yhteisneuvosto tarkastelee ehdotuksia ja suosituksia, ja sillä on valtuudet tehdä päätöksiä, myös määräysten tulkinnasta, ja antaa asianmukaisia suosituksia tämän sopimuksen mukaisesti. Päätökset ja suositukset hyväksytään osapuolten yhteisellä sopimuksella ja yhteisneuvoston työjärjestyksen mukaisesti. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava niiden täytäntöönpanemiseksi kaikki tarvittavat toimenpiteet sisäisten menettelyjensä mukaisesti. Yhteisneuvostolla on tämän sopimuksen II osan soveltamisalalla myös toimivalta tehdä päätöksiä ja antaa suosituksia osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla.

8. Yhteisneuvosto voi siirtää mitä tahansa tehtäviään sekakomitealle, mukaan lukien toimivalta tehdä sitovia päätöksiä, yhteisneuvoston työjärjestyksen mukaisesti.

2.3 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea.
2. Sekakomitea avustaa yhteisneuvostoa sen tehtävien hoitamisessa.
3. Sekakomitea valmistelee yhteisneuvoston kokoukset ja vastaa tämän sopimuksen asianmukaisesta täytäntöönpanosta.
4. Sekakomitea koostuu kunkin osapuolen ylemmän virkamiestason edustajista tai osapuolten sisäisten järjestelyjensä mukaisesti muuten nimeämistä edustajista ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät asiat.
5. Kun sekakomitea käsittelee tämän sopimuksen III osaan liittyviä asioita, jäljempänä 'kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea', se koostuu kunkin osapuolen edustajista, jotka vastaavat kauppaan liittyvistä asioista.
6. Kun sekakomitea käsittelee tämän sopimuksen II osaan liittyviä asioita, se koostuu kyseisistä asioista vastaavista kunkin osapuolen edustajista osapuolten omien sisäisten järjestelyjen mukaisesti.

7. Sekakomitealla on valtuudet tehdä päätöksiä tämän sopimuksen mukaisesti tai jos yhteisneuvosto on siirtänyt sille tällaisen toimivallan. Sekakomitea tekee päätökset osapuolten yhteisellä sopimuksella. Päätökset sitovat osapuolia, joiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet päätösten panemiseksi täytäntöön. Käyttäessään siirrettyä toimivaltaa sekakomitea tekee päätöksensä yhteisneuvoston työjärjestyksen mukaisesti.
8. Mikä tahansa osapuoli voi saattaa sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan kysymyksen sekakomitean käsiteltäväksi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 29 luvun erityismääräysten soveltamista.
9. Sekakomitean puheenjohtajina toimivat yhdessä Mercosur-osapuolen edustaja ja EU-osapuolen edustaja, ottaen huomioon kussakin istunnossa käsiteltävät kysymykset.
10. Sekakomitea kokoontuu yleensä kerran vuodessa tarkastelemaan tämän sopimuksen täytäntöönpanoa osapuolten etukäteen sopiman esityslistan mukaisesti niiden etukäteen sopimana ajankohtana vuorotellen Brysselissä ja Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa. Lisäkokouksia voidaan kutsua koolle yhteisestä sopimuksesta joko EU-osapuolen tai Mercosurin pyynnöstä. Kokouksia voidaan järjestää myös etäkokouksena, videoyhteydellä tai muulla osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla.

2.4 ARTIKLA

Alakomiteat ja muut elimet

1. Sekakomitea voi perustaa alakomiteoita tai muita elimiä avustamaan sitä sen tehtävien hoitamisessa ja käsittelemään tiettyjä tehtäviä tai aiheita. Se voi muuttaa näihin tarkoituksiin perustettujen alakomiteoiden tai muiden elinten tehtäviä ja lakkauttaa tällaiset alakomiteat tai elimet.

2. Sekakomitea hyväksyy työjärjestyksen, jossa määritetään alakomiteoiden ja muiden elinten kokoonpano, tehtävät ja toiminta.
3. Alakomitean perustaminen tai olemassaolo ei estä osapuolia saattamasta mitään asiaa suoraan sekakomitean käsiteltäväksi.
4. Ellei tässä sopimuksessa toisin määrätä, tämän sopimuksen nojalla perustetut tai sekakomitean perustamat alakomiteat ja muut elimet raportoivat toiminnastaan sekakomitealle säännöllisesti tai pyynnöstä.
5. Jäljempänä olevan 9.9 artiklan 4 kohdan nojalla perustettuihin kauppaa ja kaupan liitännäistoimenpiteitä käsitteleviin alakomiteoihin sovelletaan 9.9 artiklaa, ja ne raportoivat kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle.
6. Perustetaan kansainvälisen yhteistyön ja kehitysasioiden alakomitea edistämään, koordinoimaan ja valvomaan yhteistyötoimia tämän sopimuksen II osassa tarkoitetuilla aloilla sekä tällaisten yhteistyöaloitteiden jatkotoimia, seuranta ja arviointia. Se avustaa sekakomiteaa sen näihin asioihin liittyvien tehtävien suorittamisessa.

2.5 ARTIKLA

Parlamentaarinen sekavaliokunta

1. Perustetaan parlamentaarinen sekavaliokunta, jonka tehtävänä on edistää läheisempiä suhteita ja varmistaa säännöllinen vuoropuhelu Euroopan parlamentin ja Mercosurin parlamentin välillä.

2. Parlamentaarinen sekavaliokunta koostuu Euroopan parlamentin jäsenistä ja Mercosurin parlamentin jäsenistä. Se kokoontuu itse määräämnsä väliajoin.
3. Parlamentaarinen sekavaliokunta vahvistaa oman työjärjestyksensä.
4. Parlamentaarisen sekavaliokunnan puheenjohtajuutta hoitavat vuorotellen Euroopan parlamentti ja Mercosurin parlamentti.
5. Parlamentaarinen sekavaliokunta pidetään ajan tasalla tämän sopimuksen täytäntöönpanon edistymisestä.
6. Parlamentaarinen sekavaliokunta voi antaa suosituksia yhteisneuvostolle.

2.6 ARTIKLA

Suhde kansalaisyhteiskuntaan

1. Tämän sopimuksen täytäntöönpanon helpottamiseksi osapuolet edistävät kansalaisyhteiskunnan kuulemista perustamalla asianmukaisen kuulemismekanismin ja edistämällä kansalaisyhteiskuntiensä edustajien välistä vuorovaikutusta.
2. Osapuolet edistävät Euroopan unionin puolelta Euroopan talous- ja sosiaalikomitean ja Mercosurin puolelta neuvoa-antavan sosiaali- ja talousfoorumien välistä vuoropuhelua ja kannustavat niitä osallistumaan 2.7 ja 2.8 artiklassa tarkoitettuihin mekanismeihin.

2.7 ARTIKLA

Sisäiset neuvoo-antavat ryhmät

1. EU-osapuoli ja Mercosur-osapuoli nimeävät kumpikin sisäisen neuvoo-antavan ryhmän, joka on perustettu kummankin osapuolen sisäisten järjestelyjen mukaisesti neuvomaan asianomaista osapuolta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Siinä on tasapuolisesti edustettuina sellaisia riippumattomia kansalaisyhteiskunnan organisaatioita, myös kansalaisjärjestöjä, yritys- ja työnantajajärjestöjä sekä ammattiliittoja, jotka toimivat muun muassa talouden, kestävän kehityksen, sosiaaliasioiden, ihmisoikeuksien ja ympäristön alalla.
2. Osapuolet edistävät säännöllistä vuoropuhelua sisäisen neuvoo-antavan ryhmänsä kanssa ja tarkastelevat sisäisen neuvoo-antavan ryhmänsä esittämiä näkemyksiä tai suosituksia tämän sopimuksen täytäntöönpanosta.
3. Lisätäkseen yleistä tietoisuutta sisäisistä neuvoo-antavista ryhmistä EU-osapuoli ja Mercosur-osapuoli saattavat kumpikin yleisön saataville luettelon kuulemisiin osallistuvista organisaatioista sekä kyseisen ryhmän yhteystiedot.

2.8 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskuntafoorumi

1. Osapuolet edistävät kansalaisyhteiskuntafoorumin järjestämistä tämän sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan vuoropuhelun käymiseksi ja sopivat sekakomitean ensimmäisessä kokouksessa kansalaisyhteiskuntafoorumin toimintaa koskevista ohjeista.

2. Osapuolet voivat edistää osallistumista kansalaisyhteiskuntafoorumiin myös virtuaalisin keinoin.
3. Kansalaisyhteiskuntafoorumiin voivat osallistua joko EU-osapuolen tai Mercosur-osapuolen alueelle sijoittautuneet riippumattomat kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, mukaan lukien 2.7 artiklassa tarkoitettujen sisäisten neuvoa-antavien ryhmien jäsenet. Osapuolet edistävät tasapuolista edustusta, joka kattaa muun muassa sellaiset kansalaisyhteiskunnan organisaatiot, myös kansalaisjärjestöt, yritys- ja työnantajajärjestöt sekä ammattiliitot, jotka toimivat muun muassa talouden, kestävän kehityksen, sosiaaliasioiden, ihmisoikeuksien ja ympäristön alalla.
4. Yhteisneuvostoon tai sekakomiteaan osallistuvat osapuolten edustajat osallistuvat tarvittaessa kansalaisyhteiskuntafoorumin kokousistuntoon antaakseen tietoja tämän sopimuksen täytäntöönpanosta ja käydäkseen vuoropuhelua kansalaisyhteiskuntafoorumin kanssa.

3 LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

3.1 ARTIKLA

Turvallisuuslauseke

Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita

- a) velvoittavan osapuolta luovuttamaan tai antamaan käyttöön tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo olevan vastoin keskeisiä turvallisuusetujaan; tai

- b) estävän osapuolta toteuttamasta toimea, jonka se katsoo tarpeelliseksi olennaisten turvallisuusasetujensa suojelemiseksi ja jotka
- i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tavaroiden ja materiaalien, palvelujen ja teknologian kauppaan ja niitä koskeviin liiketoimiin, jotka toteutetaan suoraan tai välillisesti puolustuslaitosten tarpeita varten;
 - ii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut on johdettu; tai
 - iii) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisten suhteiden hätätilanteen aikana; tai
- c) estävän osapuolta toteuttamasta toimia täyttääkseen YK:n peruskirjan mukaiset kansainväliset velvoitteensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

3.2 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Vuoden 1995 alueidenvälisen puitesopimuksen voimassaolo lakkaa tämän sopimuksen tullessa voimaan.
2. Tämä sopimus korvaa vuoden 1995 alueidenvälisen puitesopimuksen. Viittauksia vuoden 1995 alueidenväliseen puitesopimukseen kaikissa muissa osapuolten välisissä sopimuksissa pidetään viittauksina tähän sopimukseen.

3. Tämän sopimuksen tullessa voimaan väliaikaisen kauppasopimuksen voimassaolo lakkaa, ja se korvataan tällä sopimuksella. Viittauksia väliaikaiseen kauppasopimukseen kaikissa muissa osapuolten välisissä sopimuksissa pidetään viittauksina tähän sopimukseen.
4. Tämän sopimuksen tullessa voimaan tämän sopimuksen 2.2 artiklalla perustetun yhteisneuvoston katsotaan hyväksyneen kaikki väliaikaisella kauppasopimuksella perustetun kauppaneuvoston päätökset. Tämän sopimuksen 2.3 artiklalla perustetun sekakomitean katsotaan hyväksyneen kaikki väliaikaisella kauppasopimuksella perustetun kauppakomitean päätökset.
5. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 3 kohdassa määrätään,
- a) väliaikaisen kauppasopimuksen 11.4 ja 11.5 artiklan nojalla hyväksytyjä väliaikaisia toimenpiteitä, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä, sovelletaan niiden luonnolliseen päättymiseen asti;
 - b) väliaikaisen kauppasopimuksen 9 luvun C jakson nojalla hyväksytyjä kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä, jotka ovat voimassa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä, sovelletaan niiden luonnolliseen päättymiseen asti;
 - c) väliaikaisen kauppasopimuksen 21.7 ja 18.17 artiklan nojalla jo aloitettujen riidanratkaisumenettelyjen katsotaan tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen liittyvän tätä sopimusta koskevaan riitaan, ja menettelyjä jatketaan niiden päätökseen saattamiseen asti; ja
 - d) väliaikaisen kauppasopimuksen 21.7 ja 18.17 artiklan nojalla aloitetun riitojenratkaisumenettelyn sitova tulos sitoo edelleen osapuolia tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen.

6. Osapuolet eivät voi aloittaa tämän sopimuksen mukaisia riitojenratkaisumenettelyjä asioissa, joista on annettu väliaikaisen kauppasopimuksen 18 luvun mukainen paneelin loppuraportti tai 21 luvun mukainen välitystuomio.

7. Väliaikaisen kauppasopimuksen nojalla jo kokonaan tai osittain päättyneet siirtymäkaudet otetaan huomioon laskettaessa tämän sopimuksen vastaavissa määräyksissä määrättyjä siirtymäkausia. Tällaiset tämän sopimuksen mukaiset siirtymäkaudet lasketaan väliaikaisen kauppasopimuksen voimaantulopäivästä alkaen.

Väliaikaisen kauppasopimuksen mukaisesti jo kokonaan tai osittain päättyneet menettelylliset määräajat otetaan huomioon laskettaessa tämän sopimuksen vastaavissa määräyksissä määrättyjä menettelyllisiä määräaikoja.

8. Osapuolet voivat täydentää tätä sopimusta tekemällä erityissopimuksia millä tahansa tämän sopimuksen kattamalla yhteistyöalalla. Tällaisissa erityissopimuksissa voidaan määrätä, että ne ovat erottamaton osa tämän sopimuksen mukaisia alueidenvälisiä suhteita, ja niihin sovelletaan yhteistä institutionaalista kehystä.

3.3 ARTIKLA

Alueellinen soveltamisala

1. Tätä sopimusta sovelletaan:

a) alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta niissä määrättyin edellytyksin; ja

b) Argentiinan tasavallan, Brasilian liittotasavallan, Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan alueisiin.

2. Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' kattavat myös ilmatilan sekä aluemerен sellaisena kuin siitä määrätään UNCLOS-sopimuksessa.

3. Tämän sopimuksen viittaukset 'alueeseen' on tulkittava tällä tavoin, ellei nimenomaisesti toisin määrätä.

4. Tavaroiden tullikohtelua, mukaan lukien tullimenettelyjen ja kaupan helpottamista, keskinäistä hallinnollista avunantoa tulliasioissa ja alkuperäsääntöjä sekä tällaisen kohtelun väliaikaista keskeyttämistä koskevien määräysten osalta tätä sopimusta sovelletaan myös unionin tullikoodeksista 9 päivänä lokakuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013¹ 4 artiklassa määriteltyihin Euroopan unionin tullialueeseen kuuluviin alueisiin, jotka eivät kuulu tämän artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisalaan.

¹ EUVL L 343, 29.12.2015, s. 1.

II OSA

POLIITTINEN VUOROPUHELU JA YHTEISTYÖ

4 LUKU

POLIITTISEN VUOROPUHELUN JA KANSAINVÄLISEN YHTEISTYÖN TAVOITTEET

4.1 ARTIKLA

Poliittisen vuoropuhelun tavoitteet

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että poliittinen ulottuvuus on olennainen osa tällä sopimuksella perustettua kumppanuutta, ja ne vahvistavat ja syventävät osapuolten välistä säännöllistä poliittista vuoropuhelua. Osapuolet sopivat laativansa poliittisen asialistan, tekevänsä yhteistyötä yhteistä etua koskevilla aloilla ja pyrkivänsä koordinoimaan kantojaan yhteisten aloitteiden tekemiseksi asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla.
2. Osapuolten poliittisella vuoropuhelulla pyritään
 - a) vahvistamaan niiden siteitä rauhan, vakauden, turvallisuuden ja vaurauden edistämiseksi ja niiden strategisen kumppanuuden lujittamiseksi;

- b) edistämään kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta, ehkäisevää diplomatiata, luottamusta lisääviä toimia ja riitojen rauhanomaista ratkaisemista muun muassa laatimalla yhteisiä toimia YK:n järjestelmän ja monenvälisyyden vahvistamiseksi;
- c) vahvistamaan demokratiaa, oikeusvaltioperiaatetta sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistämistä ja suojelua;
- d) edistämään inhimillistä ja sosiaalista kehitystä vahvistaen osapuolten sitoutumisen kestäväan kehitykseen Agenda 2030 -toimintaohjelman hyväksymisen osoittamalla tavalla. Osapuolet tekevät yhteistyötä toteuttaakseen ja saavuttaakseen kestäväan kehityksen tavoitteet ja tunnustavat, että niiden laajuus ja vaativuus edellyttävät kiireellisiä toimia, seuranta ja uudelleentarkastelua;
- e) edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien naisten ja tyttöjen oikeuksien kunnioittamista sukupuolinäkökulmaa painottaen sekä puuttumaan seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaan syrjintään ja väkivaltaan kunkin osapuolen sisäisen lainsäädännön mukaisesti;
- f) edistämään aseriisuntaa ja joukkotuhoaseiden ja niiden maaliinsaattamisjärjestelmien leviämisen estämistä noudattaen kaikilta osin osapuolten kansainvälisiä velvoitteita ja varmistaen niiden kansallisen täytäntöönpanon;
- g) tehostamaan yhteistyötä rasismiin, rotusyrjinnän, muukalaisvihan ja niihin liittyvän suvaitsemattomuuden torjunnassa;
- h) laatimaan yhteisiä toimia, joilla tehostetaan yhteistyötä ihmiskaupan, muuttajien salakuljetuksen, laittoman asekaupan, huumausainekaupan ja siihen liittyvien rikosten, kyberrikollisuuden ja muiden kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden muotojen torjunnassa;

- i) edistämään ja laatimaan yhteisiä toimia lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan kitkemiseksi, mukaan lukien lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin tuottaminen ja levittäminen sekä ulkomaille matkustavien seksuaalirikosten tekijöiden toimintaan puuttuminen;
- j) tehostamaan yhteistyötä, jolla torjutaan korruptiota ja estetään osapuolten rahoitusjärjestelmien käyttö rikoksen tuottaman hyödyn pesemiseen ja terrorismin rahoittamiseen sekä tunnistetaan, hankitaan takaisin ja palautetaan laitonta omaisuutta;
- k) toimimaan kansainvälisen oikeuden mukaan vakavimpien koko kansainvälistä yhteisöä koskevien rikosten rankaisemattomuuden torjumiseksi;
- l) tehostamaan yhteistyötä terroritekojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi niiden kansainvälisten yleissopimusten, joiden sopimuspuolia Euroopan unionin jäsenvaltiot ja Mercosuriin kuuluvat allekirjoittajavaltiot ovat, asiaa koskevien YK:n päätöslauselmien sekä osapuolten säädösten ja määräysten mukaisesti;
- m) vaihtamaan näkemyksiä ja parantamaan vuoropuhelua kansainvälisistä veroasioista, mukaan lukien globaalit standardit ja avoimuus;
- n) edistämään alueellista yhdentymistään yhtenä keinona kestäväen kehityksen saavuttamiseksi sekä välineenä edistää kilpailukykyistä yhdentymistä maailmantalouteen;
- o) kehittämään keskinäistä ymmärtämystä ja edistämään yhteisymmärrystä alueiden välisistä ja kansainvälisistä kysymyksistä erityisesti tekemällä yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla ja valmistelemalla yhteisiä aloitteita;
- p) laatimaan yhteisiä toimia YK-järjestelmän ja monenvälisyyden vahvistamiseksi, jotta merkittävimpiin nykyisiin ja tuleviin haasteisiin voidaan vastata tuloksellisesti, tehokkaasti ja nopeasti;

- q) kehittämään laajaa poliittista koordinointia kansainvälisellä tasolla, jotta internetin hallintoa varten voidaan tukea ja vahvistaa monenvälisiä, avoimia ja demokraattisia prosesseja, joihin valtiot, yksityinen sektori, kansalaisyhteiskunta, kansainväliset järjestöt, tekniset ja akateemiset yhteisöt sekä kaikki muut asianmukaiset sidosryhmät osallistuvat rooliensa, tehtäviensä ja valmiuksiensa mukaisesti;
- r) keskustelemaan yhteistä etua koskevista lainsäädäntöön ja oikeudenkäyttöön liittyvistä asioista; ja
- s) käsittelemään muita osapuolten yhteisesti sopimia kysymyksiä.

4.2 ARTIKLA

Kansainvälistä yhteistyötä ja kehitystä koskevat tavoitteet

1. Osapuolet, jotka toteavat tarpeen vahvistaa kumppanuuttaan, korostavat kansainvälisen yhteistyön ja kehityksen merkitystä ja ovat yhtä mieltä siitä, että alueiden välisen yhteistyön ja sitä koskevien sääntöjen yhtenä päätarkoituksena on helpottaa tämän sopimuksen täytäntöönpanoa.
2. Osapuolet toteuttavat yhteistyöhankkeita ja yhteisiä toimia kaikkien nykyisten ja tulevien välineiden, menetelmien ja käytettävissä olevien keinojen avulla, mukaan lukien kolmenvälinen yhteistyö. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:
 - a) edistetään investointeja ja työpaikkojen luomista mobilisoimalla taloudellisia resursseja muun muassa hyödyntämällä avustuksia ja lainoja kestävän kehityksen tulosten saavuttamiseksi;
 - b) tuetaan valmiuksien kehittämistä koulutuksen, työpajojen ja seminaarien sekä asiantuntijavaihdon, selvitysten, yhteisen tutkimustyön ja hyvien käytäntöjen avulla;

- c) edistetään institutionaalista osaamista molemmilla alueilla yhteistyötoimien avulla;
- d) edistetään kehitysrahoitusta kaikkien osapuolten saatavilla olevien välineiden ja muunlaisten innovatiivisten rahoitusmekanismien avulla;
- e) edistetään innovatiivisten teknologioiden saatavuutta sekä kansallisten valmiuksien parantamista;
- f) laaditaan erityistoimia köyhyyden vähentämiseksi, nälän torjumiseksi ja sosiaalisen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden edistämiseksi;
- g) lujitetaan olemassa olevia alueellisia yhteistyöverkostoja ja -foorumeita; ja
- h) edistetään osapuolten julkishallintojen ja instituutioiden välistä yhteistyötä.

3. Osapuolet sopivat edistävänsä taloudellisten resurssien mobilisoimista tämän sopimuksen täytäntöönpanoa varten läheisessä yhteistyössä Euroopan investointipankin, eurooppalaisten rahoituslaitosten ja Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden laitosten sekä kansainvälisten ja alueellisten rahoituslaitosten kanssa.

4.3 ARTIKLA

Resurssit

1. Edistääkseen tähän sopimukseen perustuvan yhteistyön tavoitteiden saavuttamista osapuolet sitoutuvat tarjoamaan valmiuksiensa rajoissa ja omien kanaviensa kautta asianmukaiset resurssit, myös taloudelliset resurssit, ja kannustavat kummankin alueen julkisia ja yksityisiä kehitysasioissa toimivia rahoituslaitoksia tekemään tässä tarkoituksessa aktiivisesti yhteistyötä.
2. Osapuolet kannustavat Euroopan investointipankkia ja muita rahoituslaitoksia jatkamaan toimiaan Mercosuriin kuuluvissa allekirjoittajavaltioissa omien menettelyjensä ja rahoituskriteeriensä, säädöstensä ja määräysten mukaisesti ja rajoittamatta niiden toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaa.

5 LUKU

DEMOKRATIAN PERIAATTEITA, IHMISOIKEUKSIA, OIKEUSVALTIOPERIAATETTA SEKÄ KANSAINVÄLISTÄ RAUHAA JA TURVALLISUUTTA KOSKEVA YHTEISTYÖ

5.1 ARTIKLA

Demokratian periaatteita, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltioperiaatetta koskevat yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi, myös kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifioinnin ja täytäntöönpanon osalta, sekä demokratian periaatteiden ja oikeusvaltioperiaatteen lujittamiseksi.
2. Tällaiseen yhteistyöhön voi kuulua
 - a) niiden kansainvälisten ihmisoikeussopimusten, joiden sopimuspuolia osapuolet ovat, sekä YK:n ihmisoikeussopimusten valvontaelinten antamien ja YK:n ihmisoikeusneuvoston erityismenettelyihin sekä YK:n yleismaailmalliseen määräaikaistarkasteluun perustuvien suositusten tehokas täytäntöönpano;
 - b) ihmisoikeuksien sisällyttäminen kansallisiin politiikkoihin ja kehityssuunnitelmiin;
 - c) demokratian periaatteiden ja käytäntöjen soveltamisvalmiuksien vahvistaminen;
 - d) demokratiaa ja ihmisoikeuksia koskeviin kansallisiin toimintasuunnitelmiin liittyvien hyvien käytäntöjen jakaminen;

- e) ihmisoikeuksia, demokratiaa ja rauhankulttuuria koskeva tiedotus ja valistus;
- f) demokraattisten ja ihmisoikeusalan instituutioiden sekä ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseen ja suojeluun liittyvän oikeudellisen ja institutionaalisen kehityksen vahvistaminen;
- g) yhteistä etua koskevien yhteisten aloitteiden laatiminen asiaankuuluvien YK:n ihmisoikeusinstituutioiden ja monenvälisten foorumien yhteydessä;
- h) demokratian, kansainvälisen oikeuden, mukaan lukien ihmisoikeuksien, perusvapauksien ja oikeusvaltioperiaatteen, edistäminen, myös monenvälisillä foorumeilla;
- i) yhteistyö ja koordinointi, tarvittaessa myös kolmansissa maissa, demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi käytännössä erityisesti poliittisten oikeuksien ja perusvapauksien osalta, mukaan lukien avointen, uskottavien ja osallistavien vaaliprosessien edistäminen kansainvälisten normien mukaisesti;
- j) hyvän hallintotavan vahvistaminen kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, mukaan lukien instituutioiden vastuuvollisuus ja avoimuus, kansalaisten osallistumisen ja kansalaisyhteiskunnan osallistamisen tukeminen sekä korruption torjunta; ja
- k) joukkotuhonnan, ihmisyyttä vastaan tehtyjen rikosten, sotarikosten ja muiden Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvien rikosten ehkäisemisen edistäminen.

5.2 ARTIKLA

Sukupuolten tasa-arvo ja naiset, rauha ja turvallisuus

1. Osapuolet edistävät sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien naisten ja tyttöjen voimaannuttamista. Ne tunnustavat sukupuolten tasa-arvon sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttamisen välttämättömyyden edellytyksenä osallistavan kehityksen, demokratian ja turvallisuuden täysimittaiselle toteutumiselle. Osapuolet selvittävät mahdollisuuksia uusiin yhteistyöjärjestelyihin ja mahdollisiin synergioihin eri politiikkojen ja aloitteiden välillä kansainvälisten normien ja sitoumusten, kuten kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskevan yleissopimuksen, Agenda 2030 -toimintaohjelman ja naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325, mukaisesti.

2. Tällaiseen yhteistyöhön voi sisältyä seuraavaa:
 - a) tehostetaan sukupuolten tasa-arvon valtavirtaistamista;

 - b) edistetään naisten poliittista osallistumista ja johtajuutta, naisten pääsyä laadukkaaseen koulutukseen, naisten taloudellista voimaannuttamista ja naisten työvoimaosuuden kasvattamista;

 - c) vahvistetaan kansallisia ja alueellisia instituutioita niiden ratkoessa ja käsitellessä naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä kysymyksiä, mukaan lukien seksuaalisen ja sukupuolistuneen väkivallan ehkäiseminen ja niiltä suojeleminen, tutkinta- ja vastuuvollisuusmekanismit, uhrien tukeminen sekä naisille ja tytöille turvallisten olosuhteiden edistäminen;

- d) vahvistetaan aktiivisesti naisten ihmisoikeuksia, mukaan lukien oikeus elää ilman ihmisoikeusloukkauksia ja kaikenlaista naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, sekä naisten oikeussuojan saatavuutta;
- e) tuetaan YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaa 1325 koskevien maakohtaisten toimintasuunnitelmien laatimista ja täytäntöönpanoa; ja
- f) tehostetaan yhteistyötä asiaankuuluvien YK:n elinten ja muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa.

5.3 ARTIKLA

Joukkotuhoaseet

1. Osapuolet tunnustavat Lontoossa 1 päivänä heinäkuuta 1968 tehdyn ydinsulkusopimuksen ja sen kolmen keskeisen pilarin, jotka ovat aseidenriisunta, ydinsulku ja ydinenergian rauhanomainen käyttö, keskeisen merkityksen.
2. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomille toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Tästä syystä osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen panemalla kansallisella tasolla täytäntöön kansainvälisistä aseidenriisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvat velvoitteensa ja noudattamalla niitä sekä muita asiaa koskevia kansainvälisiä velvoitteita täysimääräisesti. Osapuolet sopivat, että tämä kohta on tämän sopimuksen olennainen osa.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhousoseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen
- a) toteuttamalla toimia kaikkien muiden asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten allekirjoittamiseksi, ratifioimiseksi tai niihin liittymiseksi tapauksen mukaan ja niiden panemiseksi kaikilta osin täytäntöön; ja
 - b) luomalla tehokkaan kansallisen vientivalvontajärjestelmän, jolla valvotaan joukkotuhousoseisiin liittyvien tavaroiden vientiä ja kauttakulkua, mukaan luettuna kaksikäyttötekniologian loppukäytön valvonta, ja johon sisältyy tehokkaat seuraamukset vientivalvonnan laiminlyömisestä.
4. Osapuolet käyvät säännöllistä poliittista vuoropuhelua näiden sopimuksen osien täydentämiseksi ja lujittamiseksi.

5.4 ARTIKLA

Kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavat rikokset ja Kansainvälinen rikostuomioistuin

1. Osapuolet vahvistavat, että vakavimmat koko kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset, kuten Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomiovaltaan kuuluvat rikokset, eivät saa jäädä rankaisematta ja että näistä rikoksista on tarvittaessa nostettava syyte soveltuvin kansallisin tai kansainvälisin keinoin täydentävyysperiaatteen mukaisesti.

2. Osapuolet, jotka katsovat, että toimiva Kansainvälinen rikostuomioistuin edistää merkittävästi kansainvälistä rauhaa ja oikeutta, sopivat tekevänsä yhteistyötä edistääkseen yleismaailmallista liittymistä Roomassa 17 päivänä heinäkuuta 1998 tehtyyn Kansainvälisen rikostuomioistuimen perussääntöön, jäljempänä 'Rooman perussääntö', ja tätä varten

- a) jatkavansa toimia Rooman perussäännön ja sen muutosten täytäntöönpanemiseksi sekä ratifioivansa ja panevansa täytäntöön tähän liittyvät asiakirjat, kuten New Yorkissa 9 päivänä syyskuuta 2002 hyväksytyn sopimuksen Kansainvälisen rikostuomioistuimen erioikeuksista ja vapauksista;
- b) jatkavansa tarvittaessa kokemuksia Rooman perussäännön tehokkaaseen täytäntöönpanoon tähtäävän kansallisen lainsäädännön hyväksymisestä; ja
- c) toteuttavansa toimia Rooman perussäännön loukkaamattomuuden turvaamiseksi.

5.5 ARTIKLA

Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet

1. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja varmistamaan toimiensa koordinoinnin ja täydentävyyden sekä etsimään synergioita, jotta voidaan säännellä tavanomaisten aseiden kansainvälistä kauppaa tai parantaa tätä sääntelyä sekä ehkäistä, torjua ja poistaa aseiden laitton kauppa maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja osa-alueellisesti.

2. Maailmanlaajuisella tasolla osapuolet korostavat New Yorkissa 2 päivänä huhtikuuta 2013 hyväksytyn asekauppasopimuksen, jäljempänä 'ATT-sopimus', luomia ainutlaatuisia puitteita, joilla pyritään tähän yhteistyöhön ja täydentävyyteen tavanomaisten aseiden siirtoja koskevien kansallisten valvontajärjestelmien välillä, mukaan lukien yhteistyötä ja avunantoa koskevat ATT-sopimuksen määräykset. Ne ovat myös yhtä mieltä siitä, että on tärkeää edistää ATT-sopimuksen yleismaailmallisuutta ja täysimääräistä täytäntöönpanoa kaikissa YK:n jäsenvaltioissa.
3. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden laittomalla tuotannolla, siirrolla ja liikkumisella sekä niiden liiallisella keskittymisellä ja valvomattomalla leviämällä monilla maailman alueilla on monenlaisia humanitaarisia ja sosioekonomisia seurauksia ja että ne uhkaavat vakavasti rauhaa, sovintoa, turvallisuutta, vakautta ja kestävä kehitystä yksilöllisellä, paikallisella, kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.
4. Osapuolet sopivat noudattavansa täysimääräisesti voimassa olevista kansainvälisistä sopimuksista, joiden sopimuspuolia ne ovat, sekä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmista johtuvia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä muiden tämän alan kansainvälisten asiakirjojen, kuten pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan YK:n toimintaohjelman, puitteissa antamia sitoumuksia.
5. Osapuolet tunnustavat sisäisten valvontajärjestelmiensä merkityksen kansainvälisten vaatimusten mukaisesti tapahtuvissa tavanomaisten aseiden siirroissa. Osapuolet sopivat soveltavansa tällaisia valvontatoimia vastuullisesti, koska siten voidaan edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden tarkoituksenvastaisia siirtoja.

5.6 ARTIKLA

Terrorismin vastainen yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa torjua kaikenlaista terrorismia sen kaikissa ilmenemismuodoissa kansainvälisen oikeuden, ihmisoikeuslainsäädännön ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden, asiaa koskevien YK:n päätöslauselmien ja oman lainsäädäntönsä mukaisesti.
2. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja yhteisen edun mukaisesti ehkäisevänsä ja torjuvansa kaikenlaisia terroritekoja ja säätävänsä ne rangaistaviksi niiden YK:n sopimusten mukaisesti, joiden sopimuspuolia ne ovat.
3. Osapuolet sopivat pidättäytyvänsä YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien 1373 (2001) ja 1624 (2005) mukaisesti tarjoamasta apua tai suojaa minkäänlaisen terroritoiminnan tekijöille tai yllyttäjille tai muille siihen osallistuville. Ne tekevät yhteistyötä erityisesti
 - a) YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien 1267 (1999), 1373 (2001), 1624 (2005), 1904 (2009), 2178 (2014), 2253 (2015), 2322 (2016) ja 2331 (2016) sekä muiden asiaan liittyvien YK:n päätöslauselmien sekä kansainvälisten ja alueellisten yleissopimusten ja muiden sopimusten täysimääräisen täytäntöönpanon puitteissa;
 - b) edistämällä YK:n jäsenvaltioiden keskinäistä yhteistyötä, jotta YK:n maailmanlaajuinen terrorisminvastainen strategia pantaisiin tehokkaasti täytäntöön;
 - c) vaihtamalla kokemuksia ja hyviä käytäntöjä, jotka koskevat ihmisoikeuksien, humanitaarisen oikeuden ja kansainvälisen oikeuden suojelua terrorismin torjunnassa;

- d) vaihtamalla näkemyksiä terrorismin torjunnassa käytettävistä keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien yhteistyö teknisillä aloilla ja koulutus, sekä vaihtamalla kokemuksia ja hyviä käytäntöjä, jotka koskevat terrorismiin johtavien väkivaltaisten ääriliikkeiden ehkäisemistä, erityisesti pantaessa täytäntöön YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian I ja IV jaksoja terrorismin ehkäisemisen osalta; ja
- e) puuttamalla terrorismin ja väkivaltaisten ääriliikkeiden taustalla oleviin rakenteellisiin syihin.

5.7 ARTIKLA

Rauhanrakentamista ja rauhanturvaamista koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa tehdä yhteistyötä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistämiseksi YK:n puitteissa.
2. YK:n rauhanrakentamisen ja rauhanturvaamisen osalta osapuolet aloittavat vuoropuhelun rauhaa ja turvallisuutta koskevista kysymyksistä käynnistääkseen muun muassa valmiuksien kehittämistä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa koskevan yhteistyön.

5.8 ARTIKLA

Humanitaarinen apu ja katastrofiriskien hallinta

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa katastrofiriskien vähentämistä ja niihin reagointia koskevaan YK:n kehukseen ja sopivat asettavansa haavoittuvuuden ja riskien vähentämisen sekä resilienssin edistämisen painopisteikseen.
2. Osapuolet selvittävät edellä 1 kohdassa esitettyjä tarkoituksia varten mahdollisuuksia humanitaarisen avun ja pelastuspalvelutoiminnan koordinointiin.

5.9 ARTIKLA

Yhteistyö monenvälisillä, alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla sekä monenvälisissä, alueellisissa ja kansainvälisissä järjestöissä

1. Osapuolet vahvistavat sitoutumisensa YK:n peruskirjan periaatteisiin. Osapuolet ovat sitoutuneet monenvälisyyteen ja pyrkimyksiin parantaa alueellisten ja kansainvälisten foorumien ja järjestöjen, kuten YK:n ja sen erityisjärjestöjen ja organisaatioiden, sekä muiden monenvälisten foorumien tehokkuutta.
2. Osapuolet pitävät yllä tehokkaita kuulemismekanismeja monenvälisten foorumien yhteydessä. Osapuolet perustavat asianmukaiset kuulemismekanismit YK:n yleiskokouksessa ja YK:n toimistoissa tarpeen mukaan ja sopimallaan tavalla.

5.10 ARTIKLA

Kyberturvallisuus ja tieto- ja viestintäteknikka

Osapuolet katsovat tärkeäksi kyberturvallisuuden alan yhteistyön ja näkemysten vaihdon, joka koskee tieto- ja viestintäteknikan käyttöä kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden yhteydessä, mukaan lukien normit, valtioiden vastuullista käyttäytymistä koskevat periaatteet, kansainvälisen oikeuden soveltaminen tieto- ja viestintäteknikan käyttöön, luottamusta lisäävien toimenpiteiden kehittäminen ja valmiuksien kehittäminen.

5.11 ARTIKLA

Kyberrikollisuus

1. Osapuolet toteavat, että kyberrikollisuudesta on tulossa laaja maailmanlaajuinen ongelma, joka edellyttää monenvälisiä, alueellisia ja kansallisia vastatoimia. Osapuolet tehostavat yhteistyötään kyberrikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi vaihtamalla tietoja ja tekemällä käytännön yhteistyötä omien oikeudellisten kehystensä ja lakiensa sekä kyberrikollisuuteen sovellettavien kansainvälisten välineiden mukaisesti. Osapuolet pyrkivät tekemään tarpeen mukaan yhteistyötä vaikuttavien lakien, politiikkojen ja käytäntöjen laatimisessa kyberrikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi siellä, missä sitä esiintyy.
2. Osapuolet vaihtavat oikeudellisten kehystensä ja lakiensa puitteissa tarvittaessa tietoja muun muassa kyberrikostutkijoiden koulutuksen, kyberrikostutkinnan ja digitaalisen forensiikan aloilla.

6 LUKU

OIKEUSASIOITA, VAPAUTTA JA TURVALLISUUTTA KOSKEVA YHTEISTYÖ

6.1 ARTIKLA

Muuttoliike ja pakolaisten kansainvälinen suojelu

1. Osapuolet vahvistavat pitävänsä tärkeänä muuttovirtojen tehokasta hoitoa ja sopivat vahvistavansa yhteistyötään muuttoliikekysymyksissä perustanaan kansallinen suvereniteetti, jaettu vastuu ja muuttoliikkeeseen liittyvät kysymykset, kuten muuttajien mahdollinen taloudellinen, yhteiskunnallinen ja kulttuurinen panos lähtö-, kauttakulku- ja kohdemaihin.
2. Osapuolet keskittyvät erityisesti seuraaviin:
 - a) muuttoliikkeen perimmäiset syyt;
 - b) kansalaistensa liikkumisen helpottaminen osapuolten alueiden välillä sovellettavan lainsäädännön ja osapuolten toimivallan mukaisesti;
 - c) kaikkien muuttajien ja heidän perheidensä ihmisoikeuksien kunnioittaminen kaikilta osin sekä rasismien ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet;
 - d) sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen muuttoliikekysymyksissä;
 - e) perheenyhdistäminen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien ihmisoikeuksia koskeva kansainvälinen oikeus;

- f) alueiden välinen yhteistyö muuttajien salakuljetuksen ja ihmiskaupan, erityisesti lasten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten vaarassa olevien naisten, kaupan estämiseksi ja torjumiseksi sekä uhrien suojelemiseksi New Yorkissa 15 päivänä marraskuuta 2000 hyväksytyn, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen yleissopimuksen ja sen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen mukaisesti;
- g) säännöllinen tietojenvaihto muuttajiin sovellettavista lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistä sekä muuttoliikekysymyksistä saaduista kokemuksista;
- h) pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden suojelua koskevien asiaankuuluvien kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoon liittyvät asiat;
- i) mahdollisuuksien selvittäminen alueellisen tason yhteistyöhön, joka koskisi pakolaisten vapaaehtoista uudelleensijoittamista ja muita humanitaarisen maahanpääsyn muotoja osana kollektiivisten ratkaisujen etsimistä suurten pakolaisvirtojen kasvavaan maailmanlaajuiseen ilmiöön; ja
- j) alueiden välinen yhteistyö sääntöjenvastaisen muuttoliikkeen ehkäisemiseksi.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen, että muutto tapahtuu turvallisesti, hallitusti ja laillisesti, ottavat takaisin toisen osapuolen alueella luvattomasti oleskelevat omat kansalaisensa ja torjuvat ihmiskauppaa ja muuttajien salakuljetusta. Ne tekevät yhteistyötä myös tietojen vaihtamiseksi sekä muuttoliikettä koskevien tietojen ja tilastojen jakamiseksi.

4. Jokainen jäsenvaltio ja jokainen Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio ottaa takaisin toisen osapuolen alueella luvattomasti oleskelevat omat kansalaisensa kyseisen osapuolen pyynnöstä. Tätä tarkoitusta varten on toimitettava asianmukaiset matkustusasiakirjat, joilla varmistetaan tosiasiallinen paluu. Osapuolet varmistavat laittomasti maassa oleskelevien turvallisen ja ihmisarvoisen kohtelun. Myös laittomasti maassa olevien henkilöiden palauttaminen on toteutettava inhimillisesti, ihmisarvoisesti ja oikeudenmukaisesti sekä sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, mukaan lukien siinä säädetyt oikeussuojakeinot.

5. Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden erikseen ja EU:n tai jäsenvaltioiden erikseen on kumman tahansa osapuolen pyynnöstä pyrittävä neuvottelemaan ja tekemään erityissopimuksia helpottaakseen edelleen toimivaltaisten viranomaisten välistä yhteistyötä takaisinotettavien toisen osapuolen alueella luvattomasti oleskelevien kansalaisten tunnistamiseksi ja dokumentoimiseksi. Tällaiset sopimukset käsittelevät myös sellaisten henkilöiden takaisinottoa, jotka eivät ole osapuolen kansalaisia mutta joilla on kyseisen osapuolen myöntämä voimassa oleva oleskelulupa tai jotka ovat saapuneet yhden osapuolen alueelle suoraan toisen osapuolen alueelta.

6. Osapuolet edistävät pakolaisten kansainvälistä suojelua koskevan kansallisen lainsäädännön ja kansallisten käytäntöjen kehittämistä ja täytäntöönpanoa, jotta voidaan varmistaa Genevessä 28 päivänä heinäkuuta 1951 tehdyn pakolaisten oikeusasemaa koskevan YK:n yleissopimuksen ja sen vuonna 1967 tehdyn pöytäkirjan sekä muiden asiaankuuluvien alueellisten ja kansainvälisten sopimusten määräysten mukaisesti palauttamiskiellon periaatteen noudattaminen. Osapuolet pyrkivät erityisesti selvittämään mahdollisuuksia alueellisen tason yhteistyöhön, joka koskisi pakolaisten vapaaehtoista uudelleensijoittamista ja muita humanitaarisen maahanpääsyn muotoja osana kollektiivisten ratkaisujen etsimistä suurten pakolaisvirtojen kasvavaan maailmanlaajuiseen ilmiöön.

6.2 ARTIKLA

Oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet sopivat kehittävänsä siviilioikeuden alan yhteistyötä erityisesti siviilioikeudellista yhteistyötä koskevien monenvälisten yleissopimusten neuvottelemisessa, ratifioinnissa ja täytäntöönpanossa, mukaan lukien kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin yleissopimukset kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön ja kansainvälisten oikeudenkäyntien alalla sekä lastensuojelun alalla.
2. Osapuolet sopivat tehostavansa oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa YK:n sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen, kuten Euroopan neuvoston ja Amerikan valtioiden järjestön, asiaa koskevien normien pohjalta erityisesti keskinäisen oikeusavun sekä vankien luovuttamisen ja siirtämisen alalla.

6.3 ARTIKLA

Yhteistyö maailman huumausaineongelman torjumiseksi

1. Osapuolet tekevät yhteisen ja jaetun vastuun periaatteeseen perustuvaa yhteistyötä varmistaakseen tasapainoisen ja yhdennetyn lähestymistavan maailman huumausaineongelman kaikkiin näkökohtiin, mukaan lukien uusien psykoaktiivisten aineiden kaltaiset haasteet. Tässä yhteydessä huumausaineita koskevien politiikkojen ja toimien tavoitteena on lujittaa rakenteita, vähentää laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää, puuttua huumausaineiden väärinkäytöstä aiheutuviin terveydellisiin ja sosiaalisiin seurauksiin vahinkojen vähentämiseksi sekä estää tehokkaammin huumausaineiden lähtöaineiden kulkeutuminen huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laittomaan valmistukseen.

2. Osapuolet sopivat 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista yhteistyömenetelmistä. Toimien on perustuttava yhteisesti sovittuihin periaatteisiin, jotka myötäilevät erityisesti kolmea YK:n huumausainevalvontaa koskevaa yleissopimusta vuosilta 1961, 1971 ja 1988 sekä New Yorkissa 19 päivänä huhtikuuta 2016 hyväksyttyä, maailman huumausaineongelmaa käsitelleen YK:n yleiskokouksen erityisistunnon päätösasiakirjaa.
3. Osapuolet sopivat tukevansa ja edistävänsä maailman huumausaineongelmaa käsittelevien politiikkojen ja toimenpiteiden kehittämistä.

6.4 ARTIKLA

Korruption ja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden, rahanpesun sekä terrorismin rahoituksen torjuntaa koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat sisäisten säädöstensä ja määräystensä sekä sovellettavien kahden- ja kansainvälisten sopimusten, kuten New Yorkissa 15 päivänä joulukuuta 2000 hyväksytyn, kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen YK:n yleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen sekä New Yorkissa 31 päivänä lokakuuta 2003 hyväksytyn, korruption vastaisen YK:n yleissopimuksen, mukaisesti yhteistyötään kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjumiseksi, mukaan lukien ennaltaehkäisy- ja tutkintatoimet, rikoksentekijöiden syytteesenpano ja keskinäinen oikeusapu.

2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on pyrittävä ehkäisemään ja torjumaan tehokkaasti niiden rahoituslaitosten ja nimettyjen rahoitusalan ulkopuolisten yritysten ja ammatinharjoittajien käyttöä terrorismin rahoittamiseen sekä rikollisen toiminnan, kuten huumekaupan, ihmiskaupan, erityisesti lasten, vaarassa olevien naisten ja muiden haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden kaupan, aseiden laittoman kaupan ja korruption, tuottaman hyödyn pesemiseen rahanpesunvastaisen toimintaryhmän, jäljempänä 'FATF', suositusten mukaisesti ja ottaen huomioon Latinalaisen Amerikan rahanpesunvastaisen toimintaryhmän, jäljempänä 'GAFILAT', työn.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi ja ehkäisemiseksi sekä FATF:n suositusten tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi kaikilta osin ja GAFILATin työn huomioon ottamiseksi. Tämä yhteistyö ulottuu rikoshyötyyn liittyvien varojen jäljittämiseen, tunnistamiseen, takavarikointiin, menetetyksi tuomitsemiseen, takaisinperintään ja palauttamiseen.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettu yhteistyö mahdollistaa asiaankuuluvien tietojen vaihdon kunkin osapuolen säädösten ja määräysten puitteissa sekä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ehkäisemistä ja torjuntaa koskevien kansainvälisten normien mukaisesti noudattaen FATF:n suosituksia ja ottaen huomioon GAFILATin työn.

5. Osapuolet sopivat toteuttavansa säädöstensä ja määräystensä sekä sovellettavien kahden- ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti toimenpiteitä, joilla tuetaan rikollisen toiminnan tuottaman hyödyn tunnistamista, jäljittämistä, jäädyttämistä, takavarikointia ja menetetyksi tuomitsemista.

6.5 ARTIKLA

Henkilötiedot

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää edistää ja suojella yksityisyyttä ja tietosuojaa, mukaan lukien henkilötietojen suoja, koskevia perusoikeuksia ja varmistaa ne, sillä niillä on keskeinen merkitys kuluttajien luottamuksessa digitaalitalouteen ja ne ovat olennainen tekijä kaupankäynnin ja lainvalvontayhteistyön kehittämisessä edelleen.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaa 1 kohdassa tarkoitettujen oikeuksien tehokkaan suojelun, myös terrorismin ja muiden kansainvälisten rikosten ehkäisemisen ja torjunnan yhteydessä. Kahden- ja monenvälisessä yhteistyössä otetaan huomioon mahdolliset voimassa olevat kansainväliset sitoumukset sekä osapuolten säädökset ja määräykset. Siihen voi sisältyä valmiuksien kehittämistä, teknistä apua sekä tietojen ja asiantuntemuksen vaihtoa.

6.6 ARTIKLA

Konsuliviranomaisten antama suojele

1. Jokainen Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio suostuu siihen, että minkä tahansa sen alueella edustettuna olevan jäsenvaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojele samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen myös sellaisen jäsenvaltion kansalaisille, jolla ei ole maassa pysyvää edustustoa, joka pystyisi määrätysssä tapauksessa antamaan tosiasiallista konsulisuojele.

2. Jokainen jäsenvaltio suostuu siihen, että minkä tahansa sen alueella edustettuna olevan Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion diplomaatti- ja konsuliviranomaiset antavat suojelua samoin edellytyksin kuin omille kansalaisilleen myös sellaisen Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion kansalaisille, jolla ei ole maassa pysyvää edustustoa, joka pystyisi määrätysissä tapauksessa antamaan tosiasiallista konsulisuojelua.

7 LUKU

KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ KOSKEVA YHTEISTYÖ

7.1 ARTIKLA

Tavoitteet ja työskentelytapa

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kestävää ja osallistavaa talouskehitystä, joka edistää YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin vuonna 1992 hyväksymässä ympäristöä ja kehitystä koskevassa Rion julistuksessa, jäljempänä 'ympäristöstä ja kehityksestä vuonna 1992 annettu Rion julistus', vahvistettuja periaatteita, joita tukevat YK:n yleiskokouksen 27 päivänä heinäkuuta 2012 hyväksymään päätöslauselmaan 66/288 sisältyvä vuonna 2012 pidetyn YK:n kestävän kehityksen konferenssin päätösasiakirja "The Future We Want", jäljempänä 'vuonna 2012 pidetyn YK:n kestävän kehityksen konferenssin päätösasiakirja "The Future We Want"', ja Agenda 2030 -toimintaohjelma. Tässä yhteydessä osapuolet tekevät yhteistyötä kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja saavuttamiseksi ja tunnustavat, että niiden laajuus ja vaativuus edellyttävät kiireellisiä toimia.

2. Osapuolet tunnustavat vuoropuhelun ja yhteistyön tärkeyden, jotta voidaan vastata kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen liittyviin haasteisiin, ja tunnustavat lisäksi, että kansainväliseen yhteistyöhön on tärkeää saada mukaan eri sidosryhmiä, myös yksityinen sektori ja kansalaisyhteiskunta.
3. Osapuolet pyrkivät vahvistamaan talouskasvua eriarvoisuutta vähentävällä ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisella tavalla.
4. Osapuolten olisi edistettävä kestäviä kulutus- ja tuotantomalleja ja lisättävä tietoisuutta ympäristövahinkojen taloudellisista ja sosiaalisista kustannuksista ja niiden vaikutuksista ihmisten hyvinvointiin.
5. Osapuolet edistävät kestävästä kehityksestä vuoropuhelun, hyvien käytäntöjen jakamisen, hyvän hallintotavan ja moitteettoman varainhoidon avulla.
6. Osapuolten yhteisenä tavoitteena on köyhyyden poistaminen ja osallistavan talouskehityksen tukeminen, ja ne tekevät mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
7. Osapuolet tekevät yhteistyötä vahvistaakseen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanoa ja seurantamenetelmiä, vastuuvollisuutta kansalaisiaan kohtaan Agenda 2030 -toimintaohjelman seurannan tulosten toteutumisesta sekä yhteistyötoimien arviointia, mukaan lukien laadulliset ja määrälliset tiedot ottaen huomioon käytännön vaikutukset.
8. Osapuolet tunnustavat, että sukupuolten tasa-arvo sekä naisten ja tyttöjen voimaannuttaminen ovat olennaisia kestävän kehityksen kannalta, ja selvittävät mahdollisuuksia lisätä yhteistyöjärjestelyjä.

9. Osapuolet edistävät etelä–etelä-yhteistyön ja kolmenvälisen yhteistyön rakenteita. Tällaiseen yhteistyöhön kuuluu yhteisten aloitteiden käynnistäminen kolmansien maiden kanssa, jotta voidaan yhdessä tukea Agenda 2030 -toimintaohjelman monitasoisten strategioiden suunnittelua ja täytäntöönpanoa sekä muita asiaan liittyviä tulevia osapuolten alueiden välisiä ja kansainvälisiä kestävästä kehitystä koskevia sopimuksia.

10. Osapuolet ymmärtävät kestävästä kehityksestä tavoitteiden kokonaisvaltaisuuden. Tässä yhteydessä osapuolten olisi edistettävä innovatiivisia kumppanuuksia useita sidosryhmiä kokoavalla mallilla, jotta voidaan edistää ja toteuttaa kansainvälisiä kehitysaloitteita. Näihin kumppanuuksiin voivat osallistua yksityinen sektori, järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta, hyväntekeväisyysjärjestöt sekä paikalliset ja alueelliset viranomaiset.

11. Osapuolet toteavat, että on tärkeää omaksua kokonaisvaltainen lähestymistapa sosiaaliseen kehitykseen, jonka on edettävä rinnakkain taloudellisen kehityksen ja ympäristön kestävyuden kanssa. Ne edistävät ensisijaisesti täystyöllisyyttä, sosiaalista osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta sekä kansalaisyhteiskunnan osallistumista. Kestävästä kehityksestä tavoitteen 8 mukaisesti ne edistävät ihmisarvoista työtä kaikille, kuten edellytetään kansainvälisen työkonferenssin 97. istunnossaan Genevessä 10 päivänä kesäkuuta 2008 hyväksymässä Kansainvälisen työjärjestön, jäljempänä 'ILO', julistuksessa globalisaation sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, jäljempänä 'ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaisesta globalisaatiota koskeva julistus'.

7.2 ARTIKLA

EU:n ja Mercosurin välisen yhteistyön ja kahdenvälisen yhteistyön täytäntöönpano

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta vuoden 1995 alueidenvälisen puitesopimuksen mukaisten ohjelmien, hankkeiden ja toimien täytäntöönpanoon eivätkä kahdenvälisen ohjelmasuunnittelun välineiden, kuten maaohjelmien tai minkään muun asiaankuuluvan välineen, pohjalta kehitettyyn nykyiseen tai tulevaan kahdenväliseen yhteistyöhön.
2. Yhteistyötä toteutetaan niiden asiaankuuluvien kansainvälisesti sovittujen periaatteiden ja politiikkojen mukaisesti, jotka molemmat osapuolet ovat omaksuneet, yhtäältä EU:n ja toisaalta Mercosurin ja siihen kuuluvien allekirjoittajavaltioiden asiaa koskevan lainsäädäntökehyksen mukaisesti.

7.3 ARTIKLA

Helpottamisjärjestelyt

Osapuolet huolehtivat tarpeen mukaan tulli- ja verovapautuksista sekä viisumihelpotuksista, jotka ovat tarpeen sopimuksen tämän osan ja yhteistyötä koskevan pöytäkirjan nojalla sovittujen yhteistyöaloitteiden toteuttamiseksi.

7.4 ARTIKLA

Yhteistyö julkishallinnon alalla

Osapuolet aloittavat yhteistyön ja vuoropuhelun yksilöidäkseen toimia, joilla on tarkoitus kehittää valmiuksia julkisten politiikkojen suunnittelua, tehokasta täytäntöönpanoa ja arviointia varten. Tältä osin osapuolet tekevät yhteistyötä julkishallintoon ja instituutioihin liittyvissä asioissa institutionaalisten valmiuksien vahvistamiseksi muun muassa edistämällä taitotiedon siirtoa ja julkishallinnon henkilöstön koulutusta, parantamalla julkishallinnon hallintoprosesseja ja helpottamalla sääntelykehysten nykyaikaistamista tämän sopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa varten.

7.5 ARTIKLA

Ympäristö

1. Ympäristöyhteistyön tavoitteena olisi oltava luonnonvarojen suojelun, säilyttämisen ja kestäväen käytön edistäminen sekä kestäväen kehityksen tukeminen koordinoimalla, integroimalla ja tarkastelemalla keskenään täydentävästi sen kolmea ulottuvuutta eli taloudellista, sosiaalista ja ympäristöulottuvuutta noudattaen ympäristöstä ja kehityksestä vuonna 1992 annetussa Rion julistuksessa vahvistettuja periaatteita, joita tukee vuonna 2012 pidetyn YK:n kestäväen kehityksen konferenssin päätösasiakirja ”The Future We Want” ja Agenda 2030 -toimintaohjelma, ottaen huomioon erilaiset kansalliset realiteetit, valmiudet ja kehitystasot sekä noudattaen kansallisia politiikkoja ja painopisteitä.

2. Ympäristöyhteistyössä olisi keskityttävä erityisesti seuraaviin:
- a) tietojen, teknisen asiantuntemuksen, ympäristökäytäntöjen ja kokemusten vaihto ohjelmista, hankkeista ja määräyksistä, joilla edistetään luonnonvarojen suojelua, säilyttämistä, ennallistamista ja kestävää käyttöä sekä kestävää kehitystä, erityisesti sovellettavan lainsäädännön, kansainvälisten sitoumusten ja tavoitteiden osalta;
 - b) monenvälisten ympäristösopimusten ja YK:n ympäristökokouksen tulosten täytäntöönpano ja ympäristötavoitteiden edistäminen;
 - c) ympäristönäkökohtien valtavirtaistaminen kaikilla yhteistyön aloilla;
 - d) biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja kestävä käyttö sekä geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jakaminen missä tahansa muodossa siten, että tällaiset luonnonvarat ovat asianmukaisesti saatavilla kansallisen lainsäädännön mukaisesti, sekä vettä, kemikaaleja, jätteitä ja muita yhteisesti sovittuja painopistealoja koskeva yhteistyö;
 - e) ympäristöä säästävän teknologian kehittämistä, levittämistä, jakelua ja siirtoa kehitysmaihin koskeva yhteistyö ja siihen kannustaminen suotuisin ehdoin, myös ilman täyttä vastiketta ja etuoikeutetusti, yhteisesti sovitun mukaisesti;
 - f) täytäntöönpanovälineiden saatavuuden parantaminen kehitysmaissa, jotta kansalliset kestävä kehityksen strategiat voidaan toteuttaa kokonaan, tunnustaen niiden laajuuden ja vaativuuden edellyttämän kiireen ja helpottaen sidosryhmien osallistumista tarpeen mukaan.

Tämän sopimuksen mukaisesti ympäristöyhteistyöllä olisi myös edistettävä ympäristöä säästävän infrastruktuurin kehittämistä.

7.6 ARTIKLA

Kestävä kaupunkikehitys

1. Osapuolet tunnustavat kestävästä kaupunkikehityksestä edistävien politiikkojen merkityksen ja tarpeen edistää asumista ja kestävästä kaupunkikehityksestä käsitellessä YK:n konferenssissa (Habitat III) hyväksytyin uuden kaupunkiohjelman sekä kestävin kaupunkikehityksen kannalta merkityksellisten Agenda 2030 --toimintaohjelman kohtien tehokasta täytäntöönpanoa.
2. Osapuolet edistävät yhteistyötä ja kumppanuutta, johon osallistuvat kaikki kestävin kaupunkikehityksen politiikan ja käytännön keskeiset toimijat ja jolla pyritään erityisesti vastaamaan kaupunkeihin liittyviin haasteisiin yhtenäisellä ja kokonaisvaltaisella tavalla.
3. Osapuolet edistävät tietämyksen ja kokemusten vaihtoa muun muassa katastrofiriskien vähentämistä ja hallintaa koskevista politiikoista, joilla pyritään parantamaan kaupunkien ja asuinalueiden resilienssiä. Osapuolet tekevät näin muun muassa kehittämällä laadukasta infrastruktuuria ja aluesuunnittelua sekä toteuttamalla kaupunkikehityssuunnitelmia. Suunnitelmissa olisi otettava huomioon sellaiset keskeiset seikat kuin uusiutuvien energialähteiden tehokas käyttö, urbaani osallisuus ottaen huomioon kaupungistumisasteen vaihtelu globaalissa etelässä sekä kaupunkialueiden kehittämishankkeiden rahoitusmekanismit paikallisella, kansallisella ja alueellisella tasolla.
4. Tätä varten osapuolet sitoutuvat mahdollisuuksien mukaan laajentamaan konkreettisia mahdollisuuksia hajautettuun kaupunkien väliseen yhteistyöhön alueellisella ja kansainvälisellä tasolla, jotta voidaan parantaa kaupunkien hallintoa ja valmiuksien kehittämistä vaihtamalla kokemuksia ja käytäntöjä sekä hyödyntämällä keskinäistä oppimista kestävin ratkaisuisista kaupunkien haasteisiin.

7.7 ARTIKLA

Ilmastonmuutos

1. Osapuolet tunnustavat, että ilmastonmuutoksen maailmanlaajuinen uhka edellyttää kaikkien maiden mahdollisimman laajaa yhteistyötä maailman kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin sopeutumiseksi tavalla, joka ei uhkaa ruoantuotantoa, siten, että kehittyneet maat ovat edelleen vetovastuussa. Osapuolet toistavat sitoumuksensa panna täytäntöön New Yorkissa 9 päivänä toukokuuta 1992 tehdyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden kansakuntien puitesopimuksen, jäljempänä 'UNFCCC', nojalla hyväksytty Pariisin sopimus, jossa otetaan huomioon oikeudenmukaisuus ja yhteisen mutta eriytetyn vastuun periaate ja erilaiset valmiudet erilaisten kansallisten olosuhteiden perusteella.
2. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä kauppaan liittyvissä ilmastonmuutoskysymyksissä kahdenvälisesti, alueellisesti ja asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla. Tunnustaen tässä yhteydessä kaupan merkityksen ilmastonmuutoksen kiireellisen uhan vastatoimien edistämiseksi kukin osapuoli pysyy vilpittömässä mielessä UNFCCC:n ja sen Pariisin sopimuksen¹ sopimuspuolena.
3. Osapuolet sopivat, että 2 kohdan toinen virke on tämän sopimuksen olennainen osa.

¹ Tässä tarkoitetut kansainväliset sopimukset eivät sisällä niiden muutoksia tai niiden jatkosopimuksia eivätkä tällaisia sopimuksia hallinnoivien elinten päätöksiä, tulkintoja tai muita asiakirjoja, elleivät osapuolet toisin sovi.

4. Mikään tässä artiklassa ei rajoita osapuolen oikeutta käyttää riitojenratkaisumenettelyjä, jotka ovat käytettävissä minkä tahansa muun sellaisen kansainvälisen sopimuksen nojalla, jonka sopimuspuolia osapuolet ovat, WTO-sopimus mukaan luettuna.

5. Osapuolten olisi toimivaltansa puitteissa ja vastuualueidensa ja valmiuksiensa mukaisesti tehostettava UNFCCC:n ja sen Pariisin sopimuksen perusteella yhteistyötä ja politiikkaa koskevaa vuoropuhelua, jotta voidaan edistää siirtymistä vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavaan kehitykseen, ja vaihdettava tietoja ja kokemuksia muun muassa seuraavista:

- a) ilmastomuutoksen torjuminen tasapuolisuuden ja tieteellisen näytön pohjalta erityisesti panemalla täytäntöön niiden kansallisesti määritellyt panokset ja jatkamalla hillitsemis- ja sopeutumistoimia koskevaa yhteistyötä Pariisin sopimuksen panemiseksi tehokkaasti täytäntöön;
- b) sellaisten julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksien vahvistaminen, joilla voidaan tehokkaasti tukea toimia ilmastomuutoksen torjumiseksi ja sen kielteisiin vaikutuksiin sopeutumiseksi;
- c) teknologian tutkimusta, kehittämistä, levittämistä, käyttöönottoa ja siirtoa koskevien yhteistyötoimien edistäminen, jotta voidaan parantaa kykyä sietää ilmastomuutosta ja vähentää kasvihuonekaasupäästöjä, muun muassa yrityssuuntautuneiden vuoropuhelujen avulla;
- d) kasvihuonekaasupäästöjen tarkkailu, raportointi ja todentaminen sekä hillitsemis- ja sopeutumisohjelmien kehittäminen ja täytäntöönpano;
- e) Pariisin sopimuksen täytäntöönpano ja edellytysten luominen vähän kasvihuonekaasupäästöjä tuottavan kehityksen edistämiseksi, ilmastomuutoksen haittavaikutuksiin sopeutumista koskevan kyvyn parantaminen ja kyvyn joustavasti mukautua muuttuvaan ilmastoon edistäminen tavalla, joka ei uhkaa ruoantuotantoa, Pariisin sopimuksen 2 artiklan mukaisesti;

- f) Pariisin sopimuksen toiminnan ja tuen avoimuuspuitteiden nopea kehittäminen, mukaan lukien politiikkaa koskeva vuoropuhelu ja yhteistyö yhteisesti sovituilla painopistealoilla;
- g) Pariisin sopimuksen puitteissa ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi laadittujen osapuolten sisäisten ilmastopolitiikkojen ja -ohjelmien edistäminen, mukaan lukien metsäkatoa ja metsien tilan heikkenemistä ja ennallistamista koskevat politiikat ja ohjelmat, sekä keinot, joilla edistetään uusiutuvaa energiaa, energiatehokkuutta, kestäväää liikennettä sekä kestävän ja ilmastokestävän infrastruktuurin kehittämistä; ja
- h) ilmastonmuutoksen hillitsemistä ja siihen sopeutumista koskevasta politiikasta käytävän kahdenvälisen vuoropuhelun laajentaminen tai kahdenvälinen vuoropuhelu muista yhteistä etua koskevista aloista, joita saattaa nousta esiin myös muilla asiaan liittyvillä monenvälisillä foorumeilla, kuten Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä tai Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä tai Montrealissa 16 päivänä syyskuuta 1987 tehdyn Montrealin pöytäkirjan ja sen Kigalin muutoksen yhteydessä soveltuvin osin.

6. Tätä varten osapuolet sopivat parantavansa yhteistyötä ja tietojen ja kokemusten vaihtoa tällä alalla sekä jatkavansa UNFCCC:n ja sen Pariisin sopimuksen mukaisia nykyisiä velvoitteitaan. Tätä varten kehittyneet maat tarjoavat taloudellisia resursseja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja siihen sopeutumiseen ja mobilisoivat ilmastorahoitusta useista eri lähteistä, välineistä ja kanavista ottaen huomioon kehitysmaaosapuolten tarpeet ja painopisteet sekä muut täytäntöönpanokeinot Pariisin sopimuksessa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

7.8 ARTIKLA

Valtameret ja muut meret

1. Osapuolet tunnustavat meriluonnonvarojen suojelun ja kestävän käytön merkityksen, mukaan lukien kalastuksen, vesiviljelyn ja muiden merielinkeinojen kestävä ja vastuullinen hoito, sekä niiden merkityksen ympäristöön liittyvien, taloudellisten ja sosiaalisten mahdollisuuksien tarjoamisessa nykyisille ja tuleville sukupolville valtamerten, muiden merten ja meriluonnonvarojen suojelun ja kestävän käytön yhteydessä, kun pitkän aikavälin tavoitteena on parantaa valtamerten tilaa, myös vahvistamalla tarvittaessa kansainvälisten instituutioiden ja foorumien muodostamaa kehystä.
2. Osapuolet sitoutuvat kansainvälisen oikeuden, erityisesti UNCLOS-sopimuksen, mukaisten velvoitteidensa mukaisesti
 - a) tekemään yhteistyötä Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävän kehityksen tavoitteen 14 (”säilyttää meret ja merten tarjoamat luonnonvarat sekä edistää niiden kestäväää käyttöä”) saavuttamiseksi;
 - b) edistämään tarpeen mukaan ja soveltuvin osin parempaa yhteistyötä ja kuulemista toimivaltaisten kansainvälisten järjestöjen, välineiden ja elinten sisällä ja välillä;
 - c) ottamaan käyttöön toimivia seuranta-, valvonta- ja tarkkailutoimenpiteitä kalavarojen säilyttämistoimenpiteiden tehokkaan täytäntöönpanon varmistamiseksi;
 - d) tekemään YK:ssa yhteistyötä sellaisen kansainvälisen oikeudellisesti sitovan välineen kehittämiseksi UNCLOS-sopimuksen puitteissa, joka koskee meren biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestäväää käyttöä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla; ja

- e) tekemään tarvittaessa yhteistyötä asiaankuuluvissa osa-alueellisissa, alueellisissa ja monenvälisissä elimissä, joissa osapuolet ovat jäseniä, tarkkailijoita tai yhteistyökumppaneita olematta sopimuspuolia, kestävän kehityksen tavoitteen 14 ja muiden samoja asioita koskevien kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.
3. Osapuolet sopivat lujittavansa vuoropuhelua ja yhteistyötä, jotta voidaan
- a) tukea kestävää kalataloustuotantoa, kalanviljelyalaa ja erityisesti kalavarojen säilyttämistä, mukaan lukien mahdollinen alueiden välinen yhteistyö useilla aloilla rannikkovaltion kiinnostuksen mukaan, kuten tieteellinen, teknologinen, teollinen, taloudellinen ja kaupallinen yhteistyö sekä instituutioiden kehittäminen ja koulutus;
 - b) edistää ympäristövastuullista ja taloudellisesti kilpailukykyistä vesiviljelyalaa;
 - c) tukea meritieteellistä tutkimusta sekä tutkimus- ja teknologiavalmiuksien kehittämistä sekä edistää tieteeseen perustuvaa päätöstentekoa;
 - d) vaihtaa parhaita käytäntöjä mereen liittyvästä osapuolten edun mukaisesta taloudellisesta toiminnasta, kuten valtamerienergiasta, merenkulusta, rannikko- ja merimatkailusta tai meribioteknologiasta;
 - e) torjua laitonta, ilmoittamatonta ja sääntelemätöntä kalastusta, jäljempänä 'LIS-kalastus', mukaan lukien tarvittaessa LIS-kalastustoimintaa koskevien tietojen vaihto ja tuki LIS-kalastuksen torjuntaan liittyvien teknisten ja hallinnollisten valmiuksien kehittämiseksi;

- f) kehittää aluekohtaisia suojelu- ja hoitotoimenpiteitä, mukaan lukien suojellut merialueet, kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisen oikeuden mukaisesti ja parhaan käytettävissä olevan tieteellisen tiedon pohjalta rannikko- ja merialueiden ja niiden luonnonvarojen suojelemiseksi ja ennallistamiseksi;
- g) vähentää valtameriin kohdistuvaa painetta muun muassa torjumalla merten roskaantumista ja saastumista, myös maalla sijaitsevista lähteistä ja ihmisen toiminnasta merellä;
- h) edistää merten aluesuunnittelua sekä rannikkoalueiden yhdennettyä käyttöä ja hoitoa; ja
- i) käsitellä ilmastoon liittyviä kysymyksiä, kuten kasvihuonekaasupäästöjen, merenpinnan nousun, valtamerien ja rannikoiden happamoitumisen ja ilman pilaantumisen hillitsemistä ja niihin sopeutumista.

7.9 ARTIKLA

Yhteistyö energia-alalla

1. Osapuolet pyrkivät helpottamaan ajatusten, kokemusten ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa tavoista parantaa turvallisen, kestävän ja kohtuuhintaisen energian saatavuutta muun muassa edistämällä uusia investointeja ja teknologian siirtoa osapuolten julkisten ja yksityisten talouden toimijoiden välillä erityisesti sähkön, hiilivedyn, uusiutuvan energian ja sen kestävän tuotannon ja käytön, biopolttoaineiden ja energian tehokkaan käytön osalta.

2. Tämän artiklan mukaista yhteistyötä, joka perustuu valtioiden suvereeniin oikeuteen hallinnoida omia luonnonvarojaan ja jolla pyritään varmistamaan kohtuuhintaisen, luotettavan, kestävän ja nykyaikaisen energian saatavuus kaikille, toteutetaan muun muassa seuraavasti:

- a) energia-alan politiikka-, suunnittelu- ja mallintamiskysymyksiä käsittelevien laitosten välinen yhteistyö;
- b) tieteellisen, teknisen ja muun energiatutkimuksen tulosten, kokemusten, julkaisujen, tiedon ja datan vaihto, mukaan lukien osapuolten toimijoiden yhteisten tietopankkien kehittäminen, kummankin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti;
- c) yhteisten konferenssien ja teknisen koulutuksen edistäminen, myös jatko-opintojen tasolla;
- d) teknologiansiirrot, erityisesti uusiutuviin energialähteisiin liittyvät teknologiansiirrot;
- e) toteutettavuustutkimusten edistäminen ja energia-alan yhteishankkeiden toteuttaminen osapuolten julkisten ja yksityisten talouden toimijoiden ja tutkimuslaitosten välillä;
- f) osapuolten alueiden talouden toimijoiden osallistuminen yhteisiin teknologia-, kehitys- ja infrastruktuurihankkeisiin, mukaan lukien verkostot muiden maiden kanssa; ja
- g) tuhlailevaan kulutukseen kannustavien, fossiilisten polttoaineiden tehottomien tukien järjeistämisen ja asteittainen poistaminen ottaen täysin huomioon kehittyvien maiden erityistarpeet ja -olosuhteet ja minimoiden niiden kehitykseen mahdollisesti kohdistuvat haittavaikutukset tavalla, joka suojelee köyhiä ja vaikutusten kohteena olevia yhteisöjä.

7.10 ARTIKLA

Raaka-aineita koskeva yhteistyö

Osapuolet tekevät raaka-aineita koskevaa yhteistyötä tavoitteenaan muun muassa

- a) edistää tehokkaita, joustavia, kilpailukykyisiä ja avoimia kansainvälisiä markkinoita;
- b) edistää raaka-ainealan markkinoita koskevan tiedon vaihtoa;
- d) edistää raaka-aineita koskevaa tutkimusta, kehittämistä ja innovointia;
- e) tukea osapuolten sisäisen politiikan kehitystä koskevien tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa; ja
- f) edistää merellä tapahtuvan kaivostoiminnan turvallisuus- ja ympäristönsuojelunormeja lisäämällä avoimuutta ja jakamalla tietoa muun muassa tuotannonalan turvallisuuden ja ympäristönsuojelun tasosta.

8 LUKU

SOSIAALINEN, TALOUDELLINEN JA KULTTUURINEN KUMPPANUUS

8.1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Osapuolet tunnustavat yhteistyönsä puitteissa, että kaikilla kansoilla on oikeus pyrkiä taloudelliseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen kehitykseen. Osapuolet toteavat, että sosiaalisen kehityksen olisi edistyttävä rinnakkain taloudellisen kehityksen kanssa, ja sopivat tekevänsä yhteistyötä sosiaalisen osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden lisäämiseksi vähentämällä köyhyyttä, epäoikeudenmukaisuutta ja eriarvoisuutta.
2. Taloudellisen yhteistyön päätavoitteina on edistää osapuolten välisten taloudellisten ja kaupallisten suhteiden laajentamista, monipuolistamista ja syventämistä vahvistaen tuotantosektoria ja kiinnittäen erityistä huomiota pk-yrityksiin, luoda uusia mahdollisuuksia ja lisätä kansainvälistä kilpailukykyä ja innovointia sekä tukea alueellista taloudellista yhdentymistä.
3. Taloudellista yhteistyötä olisi vahvistettava keinona lievittää tästä sopimuksesta johtuvista rakennemuutoksista mahdollisesti aiheutuvia taloudellisia vaikutuksia.
4. Olisi edistettävä kaikkia toimenpiteitä, joilla voitaisiin edistää alueellista yhdentymistä tai alueiden välisten suhteiden lujittamista sosiaalisiin, talouden ja kulttuurin aloilla osapuolten välillä.

8.2 ARTIKLA

Yritysten yhteiskuntavastuu

1. Osapuolet edistävät yritysten yhteiskuntavastuuta kansainvälisten normien, kuten OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille ja due diligence -ohjeet, mukaisesti.
2. Osapuolet tukevat yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevien YK:n ohjaavien periaatteiden vapaaehtoista levittämistä ja noudattamista ja korostavat kaikkien asianmukaisten sidosryhmien kanssa käytävän kokonaisvaltaisen keskustelun tärkeyttä.
3. Osapuolet edistävät sitä, että yritykset sisällyttävät vapaaehtoisesti sisäisiin politiikkoihinsa yritysten yhteiskuntavastuun tai vastuullisen liiketoiminnan periaatteet, myös kannustamalla ottamaan käyttöön asianmukaisia käytäntöjä tässä artikkelissa tarkoitettujen kansainvälisten asiakirjojen mukaisesti.

8.3 ARTIKLA

Teollinen yhteistyö, liiketoimintamahdollisuudet, mikroyritykset ja pienet ja keskisuuret yritykset sekä yrittäjät

1. Osapuolet toteavat, että on tärkeää edistää pk-yritysten toimintaa ja vahvistaa teollisuutta, jotta voidaan edistää osallistavaa ja kestävää talouskasvua kaikilla alueilla, lisätä sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja pienentää alueellisia eroja ja siten parantaa vähemmän kehittyneiden alueiden yhdenvertaisuutta. Osapuolet tunnustavat, että pk-yritysten kilpailukykyyn edistäminen vahvistaa yhteiskuntarakennetta luomalla työpaikkoja ja vähentämällä köyhyyttä sekä vähentämällä muita taloudellisia vaikutuksia, joita tästä sopimuksesta johtuvista rakennemuutoksista voi aiheutua.

2. Osapuolet tukevat naisten taloudellista voimaannuttamista yrittäjyyden ja yritysten perustamisen avulla.
3. Osapuolet edistävät teollista yhteistyötä ja lisäävät pk-yrityksiä koskevaa yhteistyötä tuottavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi ja osapuolten välisen kaupan ja investointien edistämiseksi tasapainottaen samalla tämän sopimuksen molemmille osapuolille tarjoamia mahdollisuuksia.
4. Osapuolet edistävät houkuttelevia ja vakaita olosuhteita molempia osapuolia hyödyttävien liiketoimintamahdollisuuksien lisäämiseksi, myös pk-yrityksille, ja sitoutuvat lisäämään yhteistyötä edistääkseen osapuolten välisten taloudellisten ja kaupallisten siteiden laajentamista, monipuolistamista ja syventämistä.
5. Osapuolet sopivat edistävänsä pk-yritysten kehittämistä tavalla, joka kattaa yritykset sekä maaseudulla että kaupungeissa, ja kannustavansa niiden pääsyä kansainvälisille markkinoille.
6. Tämän artiklan täytäntöönpanoon voi kuulua seuraavia toimia, jotka kattavat kaikenlaiset yritykset, myös pk-yritykset:
 - a) tuetaan osapuolten liike-elämän alojen välisiä säännöllisiä yhteyksiä yritysten välisten ja klustereiden välisten tapahtumien tai vierailujen, messujen, seminaarien ja pyöreän pöydän keskustelujen avulla, jotta voidaan edistää investointimahdollisuuksien tunnistamista ja niitä koskevan tiedon levittämistä, teollista ja teknologista yhteistyötä yhteistä etua koskevilla aloilla sekä tietoverkkoja ja yhteistyötä talouden toimijoiden, erityisesti pk-yritysten ja klustereiden, välillä;

- b) vaihdetaan parhaita käytäntöjä, joilla tuetaan teollista kehitystä, innovaatioprosesseja ja teollisuuspolitiikkaa, mukaan lukien alueellisten teollisuuspolitiikkojen vahvistaminen kilpailukyvyn parantamiseksi molempia osapuolia kiinnostavilla teollisuudenaloilla;
- c) edistetään teollisia yhteistyöhankkeita, mukaan lukien teknologian kehittäminen ja innovointi, yhteistä etua koskevilla aloilla;
- d) edistetään vastavuoroisia ja yhteisiä investointeja ja kannustetaan yhteisyritysten ja klustereiden muodostamiseen sekä yhteistoimintaprosesseihin strategisilla aloilla;
- e) kehitetään yksityisen sektorin kehityksen tukemiseksi mekanismeja, joilla helpotetaan innovatiivisen rahoituksen saantia kummankin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti sekä teollista yhteistyötä tuottavuuden, innovoinnin ja kilpailukyvyn edistämiseksi, mukaan lukien ajantasaisen tiedon tarjoaminen pk-yrityksille saatavilla olevista rahoitusvälineistä;
- f) tuetaan yrityksiä, jotta ne voivat mukautua valmistusteknologian automaation ja tietojenvaihdon nykykehitykseen;
- g) edistetään yhteisiä hankkeita EU:n ja Mercosurin teknologia-, teollisuus- ja sovellussuuntautuneiden tutkimuslaitosten välillä; ja
- h) vahvistetaan osapuolten alueiden välisiä ja maailmanlaajuisia arvo- ja toimitusketjuja, mukaan lukien toimittajien hankinta teollisuutta varten.

7. Edellä 4 kohdassa tarkoitetun yhteistyön lisäksi osapuolet sopivat, että pk-yrityksiä koskevassa yhteistyössä voidaan muun muassa
- a) helpottaa julkisia politiikkoja ja ohjelmia, sääntelykehyksiä, kokemuksia, asianmukaista tietoa ja osaamista koskevien parhaiden käytäntöjen vaihtoa, jotta voidaan edistää ja tukea yrittäjyyttä ja pk-yritysten perustamista sekä kehitystä ja innovointia;
 - b) edistää pk-yritysten osallistumista messuille, kaupallisiin vierailuihin ja muihin mekanismeihin paikallisella ja kansainvälisellä tasolla;
 - c) vaihtaa parhaita käytäntöjä, joilla tuetaan pk-yritysten pääsyä julkisten hankintojen markkinoille;
 - d) hyödyntää olemassa olevia menestyksekkäitä kumppanuuksia ja kehittää uusia strategisia kumppanuuksia ja yhteyksiä talouden toimijoiden ja yritysverkostojen välille pk-yrityksille suunnattujen nykyisten tai uusien EU:n tai Mercosurin horisontaalisten ohjelmien avulla;
 - e) tukea pk-yritysten kansainvälistymistä, mukaan lukien yhteistyö erikoistuneiden verkkosivustojen kehittämiseksi;
 - f) edistää pk-yritysten osallistumista yhteisiin ohjelmiin ja pilottihankkeisiin erityisesti digitaalitalouden kaltaisilla aloilla; ja
 - g) tarjota liiketoiminnan kehittämispalveluita koskevaa tukea ja asiantuntemusta, mukaan lukien laadunhallintajärjestelmät, ja edistää sähköistä kaupankäyntiä pk-yritysten vahvistamiseksi.

8.4 ARTIKLA

Veroasiat

Osapuolet sopivat tekevänsä alueiden välistä yhteistyötä veroasioissa ja sitoutuvansa noudattamaan avoimuutta ja tietojenvaihtoa koskevia globaaleja standardeja sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirtojen (BEPS) torjumista koskevia vähimmäisstandardeja.

8.5 ARTIKLA

Makrotaloutta koskeva vuoropuhelu

Osapuolet edistävät makrotaloutensa kehitystä ja makrotalouspolitiikkojaan koskevien tietojen vaihtoa sekä kokemustensa jakamista makrotalouspolitiikkojensa yhteensovittamisen alalla.

Osapuolet pyrkivät tätä varten syventämään viranomaistensa välistä vuoropuhelua makrotalousasioista. Tämän alan yhteistyöhön voi kuulua seminaarien ja konferenssien järjestäminen.

8.6 ARTIKLA

Kuluttajan oikeuksia koskeva yhteistyö

Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää varmistaa kuluttajansuojan korkea taso, ja pyrkivät tätä varten tekemään yhteistyötä kuluttajapolitiikan alalla. Osapuolet sopivat, että tällainen yhteistyö voi sisältää mahdollisuuksien mukaan

- a) tietojen vaihtoa osapuolten kuluttajansuojakehyksistä, myös kuluttajalainsäädännöstä, kulutustavaroiden turvallisuudesta, kuluttajien oikeussuojakeinoista ja kuluttajalainsäädännön täytäntöönpanon valvonnasta;
- b) kannustusta riippumattomien kuluttajajärjestöjen perustamiseen ja kuluttajien edustajien välisen yhteydenpidon kehittämiseen; ja
- c) tietojen vaihtoa ja yhteisten toimien edistämistä osapuolten kuluttajaelinten välillä keskinäisen sopimuksen mukaisesti.

8.7 ARTIKLA

Tilastoalan yhteistyö

Osapuolet tekevät yhteistyötä tilastojen alalla varmistaakseen tilastotietojen vertailukelpoisuuden Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden kesken sekä Mercosurin ja Euroopan unionin välillä. Mahdollisia toimia voivat olla muun muassa

- a) tuki sellaisen tilastojärjestelmän vahvistamiselle, joka perustuu hallinnollisiin rakenteisiin ja oikeusperustoihin ja jonka avulla voidaan täyttää tarvittavat tilastotietoja koskevat vaatimukset;
- b) tuki kansainvälisesti tunnustettuihin standardeihin perustuvien tilastoalan hyvien käytäntöjen noudattamiselle;
- c) vertailukelpoisten tilastotietojen kehittäminen keskittyen pääasiassa tavara- ja palvelukauppaan ja suoriin ulkomaisiin sijoituksiin sekä vertailukelpoisten makrotaloudellisten indikaattoreiden laatiminen; ja
- d) hyvien käytäntöjen ja kokemusten vaihto muun muassa koulutuksen, työpajojen ja opintokäyntien avulla.

8.8 ARTIKLA

Tutkimus ja innovointi

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä tieteellisen tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja innovoinnin aloilla yhteisen edun ja hyödyn pohjalta ja omaa lainsäädäntöään noudattaen. Tällaisella yhteistyöllä pyritään edistämään kestävästä kehitystä, vastaamaan maailmanlaajuisiin haasteisiin, synnyttämään tieteellistä huippuosaamista, parantamaan alueellista kilpailukykyä sekä lujittamaan osapuolten välisiä suhteita ottaen huomioon niiden tutkimus- ja innovointivalmiudet ja erityiset painopisteet. Osapuolet edistävät politiikkaa koskevaa vuoropuhelua alueellisella tasolla ja käyttävät eri välineitään, kuten tiede-, teknologia- ja innovointiyhteistyötä, jäljempänä 'TTI-yhteistyö', koskevia sopimuksia, toisiaan täydentävästi.

2. Yhteistyön edellytysten parantamiseksi osapuolet pyrkivät myös

- a) lisäämään tutkijoiden, tieteenharjoittajien, asiantuntijoiden, opiskelijoiden ja yrittäjien liikkuvuutta sekä tutkimuslaitteiden liikkumista rajojen yli;
- b) helpottamaan vastavuoroista pääsyä toistensa TTI-ohjelmiin, tutkimusinfrastruktuuriin ja -laitoksiin, julkaisuihin ja tieteellisiin tietoihin;
- c) lisäämään yhteistyötä esinormatiivisessa tutkimuksessa ja standardoinnissa; ja
- d) edistämään teollis- ja tekijänoikeuksia tutkimus- ja innovointihankkeissa.

3. Osapuolet edistävät muun muassa seuraavia toimia, joita toteuttavat valtion organisaatiot, julkiset ja yksityiset tutkimuskeskukset, korkea-asteen oppilaitokset, innovaatiokeskukset ja -verkostot sekä muut sidosryhmät, mukaan lukien pk-yritykset:
- a) yhteisaloitteet tietoisuuden lisäämiseksi TTI-ohjelmista ja valmiuksien kehittämisohjelmista sekä mahdollisuuksista osallistua toisen osapuolen ohjelmiin;
 - b) yhteiset kokoukset ja työpajat, joiden tarkoituksena on vaihtaa tietoja ja parhaita käytäntöjä ja kartoittaa yhteisiä tutkimusaloja;
 - c) yhteiset tutkimustoimet yhteisen edun mukaisilla aloilla; ja
 - d) molemminpuolisesti tunnustettu tieteellisen yhteistyön arviointi ja tulosten levittäminen.

8.9 ARTIKLA

Yhteistyö kilpailuasioissa

1. Osapuolet toteuttavat valmiuksia kehittäviä toimia kilpailupolitiikan alalla, jos ne saavat tällaiselle toiminnalle rahoitusta osapuolten yhteistyövälineistä ja -ohjelmista.

2. Teknisessä avussa keskitytään institutionaalisten valmiuksien kehittämiseen ja kilpailuviranomaisten henkilöresurssien kouluttamiseen, jotta niitä voidaan tukea kilpailujärjestelmien perustamisessa ja tehokkaassa täytäntöönpanossa. Tavoitteena on vahvistaa ja panna tehokkaasti täytäntöön kilpailunvastaisia käytäntöjä ja yritysten välisiä keskittymiä koskevaa kilpailulainsäädäntöä sekä edistää kilpailua.

8.10 ARTIKLA

Digitaalitaloutta koskeva yhteistyö

1. Tämän alan yhteistyön tavoitteena on erityisesti edistää seuraavia asioita:
 - a) ajatusten ja kokemusten vaihto tieto- ja viestintäteknikkaa koskevista politiikoista ja niitä koskevien käytäntöjen vaihto osallistavan tietoyhteiskunnan rakentamiseksi, jotta voidaan kaventaa digitaalista kuilua vaihtamalla näkemyksiä politiikkaperiaatteista, tietoja, kokemuksia ja hyviä käytäntöjä yhteistyön vahvistamiseksi digitaalipolitiikan ja sääntelykehysten laadinnassa, avata markkinoita ja keskustella tutkimusyhteistyöstä;
 - b) tieto- ja viestintäteknikan käyttö välineinä, joilla edistetään sosiaalista, kulttuurista ja taloudellista kehitystä, sosiaalista osallisuutta ja kulttuurista monimuotoisuutta, korostaen yrittäjähenkeä ja osallistavaa yhteistoimintaa;
 - c) televiestintä- ja audiovisuaalipolitiikan sääntelynäkökohtia koskeva yhteistyö, mukaan lukien sähköinen kaupankäynti ja standardeja, vaatimustenmukaisuuden arviointia ja tyyppihyväksyntää koskevien tietojen vaihto siten, että kansalaisyhteiskunta ja yksityinen sektori otetaan tarvittaessa mukaan prosessiin;
 - d) sähköisen kaupankäynnin kehittäminen keinona edistää talouskasvua;

- e) taajuuksien tehokas hallinnointi niiden saatavuuden maksimoimiseksi ja niiden jakamisen ja käytön optimoimiseksi;
- f) politiikat ja yhteiset toimet uuden tieto- ja viestintätekniiikan levittämiseksi, käyttämiseksi ja siirtämiseksi, mukaan lukien tarvittaessa kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin osallistuminen prosessiin;
- g) tieto- ja viestintätekniiikkaa koskeva tutkimus- ja innovointiyhteistyö sovellettavan tutkimus- ja innovointikehyksen puitteissa;
- h) kaikenikäisten ihmisten digitaaltaitojen kehittäminen virallisessa opetuksessa ja arkioppimisessa ja digitaalitalouden koulutustarpeiden määrittäminen, mukaan lukien tieto- ja viestintätekniiikan ammattilaisten osalta;
- i) sellaisten toimien laatiminen yhdessä, joilla edistetään työpaikkojen lisäämistä ja investointeja pk-yritysten ja itsenäisten ammatinharjoittajien osalta sekä vastataan haavoittuvassa asemassa olevien yhteiskuntaryhmien erityistarpeisiin hyödyntämällä tieto- ja viestintätekniiikan tarjoamia mahdollisuuksia;
- j) yhteistyö sähköisen hallinnon ja luottamuspalveluiden, kuten sähköisen allekirjoituksen ja tunnistamisen, aloilla niin, että painopisteenä on toimintaperiaatteiden, tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtaminen siitä, miten tieto- ja viestintätekniiikkaa voidaan käyttää julkishallinnon nykyaikaistamiseen, korkealaatuisten julkisten palvelujen edistämiseen sekä organisaatioiden tehokkuuden ja julkisen varainhoidon avoimuuden lisäämiseen; ja
- k) laaja poliittinen koordinointi kansainvälisellä tasolla sen varmistamiseksi, että internetin maailmanlaajuinen hallinto tukee edelleen erittäin vankkojen, dynaamisten ja maantieteellisesti monimuotoisten internetjärjestelmien jatkuvuutta ja kehittämistä tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS) päätösasiakirjan ”Implementing World Summit on the Information Society results: a 10-year review” 10-vuotistarkastelun pohjalta.

2. Osapuolet katsovat, että internetin maailmanlaajuisen hallinnon olisi perustuttava avoimeen ja demokraattiseen eri sidosryhmiä kokoavaan malliin, jossa muun muassa valtiot, yksityinen sektori, kansalaisyhteiskunta, akateeminen yhteisö, tiede- ja teknologiayhteisö ja kansainväliset järjestöt osallistuvat täysipainoisesti rooliensa ja vastuualueidensa mukaisesti. Siinä olisi varmistettava resurssien tasapuolinen hallinnointi ja vapaa tiedonkulku, helpotettava kaikkien pääsyä internetiin ja varmistettava internetin toiminnan häiriönsietokyky, vakaus ja turvallisuus ottaen samalla huomioon monikielisyys.

3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa tehdä yhteistyötä, jolla pyritään ihmiskeskeiseen, osallistavaan ja kehitykseen suuntautuvaan tietoyhteiskuntaan, sekä aikeensa jatkaa kantojensa koordinoitua WSIS:n seurantamekanismien osalta sekä internetin hallintoon liittyvillä foorumeilla tai siihen liittyvissä organisaatioissa.

4. Osapuolet korostavat, että internetin hallinnon foorumeilla olisi pyrittävä kaikin tavoin saamaan mukaan kaikki maat, erityisesti kehittyvät maat, mukaan lukien kaikki sidosryhmät, kuten viranomaiset, yksityinen sektori, kansalaisyhteiskunta, akateeminen yhteisö, tiede- ja teknologiayhteisö ja kansainväliset järjestöt, ja varmistamaan niiden mielekäs ja vaikuttava osallistuminen.

8.11 ARTIKLA

Avaruusalan siviilitoiminta

Koska avaruusalan toimilla voi olla myönteinen vaikutus taloudelliseen ja sosiaaliseen kehitykseen ja teollisuuden kilpailukykyyn, osapuolet sopivat edistävänsä yhteistyötä avaruusalan siviilitoimintaa koskevissa yhteistä etua koskevissa asioissa noudattaen kansainvälisiä yleissopimuksia ja omaa lainsäädäntöään, erityisesti seuraavilla aloilla:

- a) maan havainnointi ja geotiede, mukaan lukien yhteistyö monenvälisillä foorumeilla ja erityisesti maapallon tilan seurantaan käsittelevässä hallitustenvälisessä ryhmässä ja kaukokartoitussatelliitteja käsittelevässä komiteassa, jotta voidaan vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin ja helpottaa maapallon tilan seurantaan liittyviä yritys- ja innovointikumppanuuksia Copernicus-ohjelman puitteissa määrittämällä yhteisen edun mukaisia aloja;
- b) satelliittiviestintä; ja
- c) muu ulkoavaruuden rauhanomainen käyttö, mukaan lukien avaruustiede, avaruustutkimus ja avaruustoiminnan kestävyys.

8.12 ARTIKLA

Liikenne

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä asianmukaisilla liikennepolitiikan aloilla, mukaan lukien yhdennetty liikennepolitiikka, kehittääkseen ja tukeakseen tehokasta, kestävää, turvallista ja varmaa sekä ympäristöystävällistä liikennejärjestelmää sekä matkustajia että tavaroita varten.

2. Osapuolten yhteistyöllä pyritään edistämään muun muassa
 - a) vuoropuhelua ja tietojen vaihtoa osapuolten liikennepolitiikoista, vaatimuksista ja parhaista käytännöistä sekä muista molempia osapuolia kiinnostavista aiheista;
 - b) asiantuntijoiden vuoropuhelua ja yhteistyötä liikennealan kansainvälisillä foorumeilla;
 - c) verkkojen yhteenliitettävyyttä ja yhteentoimivuutta;
 - d) multimodaalisen liikennejärjestelmän mallia;
 - e) ympäristöystävällisiä, turvallisia ja varmoja liikennejärjestelmiä;
 - f) vähähiilisiä ja hiilettömiä liikenneratkaisuja, tutkimusta ja innovointia sekä älykkäitä ja digitaalisia ratkaisuja;
 - g) kestäviä liikenneratkaisuja, myös kaupunkiliikenteessä; ja
 - h) rahtiliikenteen helpottamista ja tehostamista kaikissa liikennemuodoissa digitalisaation, raportointivaatimusten yksinkertaistamisen ja kuljetusten optimoinnin avulla.

8.13 ARTIKLA

Yhteistyö matkailualalla

1. Osapuolten yhteistyön tavoitteena on ensisijaisesti parantaa tietojen vaihtoa ja määrittää parhaita käytäntöjä matkailun tasapainoisen ja kestäväen kehityksen varmistamiseksi sekä työpaikkojen luomisen, talouskehityksen ja elämänlaadun kohentamisen tukemiseksi.
2. Sovellettaessa 1 kohtaa osapuolet keskittyvät muun muassa seuraaviin:
 - a) matkailutuotteiden ja -palvelujen sekä matkailun edistämiskanavien luomisen ja vakiinnuttamisen tukeminen;
 - b) luonnon- ja kulttuuriperinnön suojele ja niiden tarjoamien mahdollisuuksien maksimointi;
 - c) paikallisyhteisöjen loukkaamattomuuden ja intressien kunnioittaminen;
 - d) matkailupalvelujen alan, mukaan lukien hotelliala, koulutuksen parantaminen; ja
 - e) tiedonvaihdon ja yhteistyön edistäminen matkailuun liittyvillä luovilla aloilla ja matkailualan innovoinnissa.

8.14 ARTIKLA

Sosiaalista kehitystä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet toteavat, että sosiaalinen kehitys etenee rinnakkain talouskehityksen kanssa, ja sopivat asettavansa etusijalle sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisäämisen poistamalla köyhyyden, vähentämällä eriarvoisuutta ja edistämällä sosiaalista osallisuutta erityisesti Agenda 2030 -toimintaohjelman ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötä sosiaaliasioiden alalla tavoitteenaan edistää kestävä ja osallistavaa talouskasvua ja kehitystä sekä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa muun muassa seuraavien osalta:
 - a) sosiaalisten oikeuksien edistäminen;

 - b) innovatiivisten ja kestävien hankkeiden kehittäminen haavoittuvassa asemassa olevia yhteiskuntaryhmiä, kuten pienituloisia perheitä, afrikkalais- ja alkuperäistaustaisia ja muita vähemmistöjä sekä vammaisia henkilöitä, varten muun muassa työmarkkinoille integroimisen avulla;

 - c) sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja naisten voimaannuttaminen kaikilla aloilla;

 - d) äitien ja lasten suojelun sekä saatavilla olevien ja osallistavien lastenhoitopalvelujen edistäminen;

 - e) erityisten nuoriso-ohjelmien edistäminen, erityisesti haavoittuvassa asemassa oleviin yhteiskuntaryhmiin kuuluvia nuoria varten; ja

 - f) työ- ja elinolojen parantaminen tiheästi asutuilla heikommassa asemassa olevilla alueilla.

8.15 ARTIKLA

Yhteistyö työelämää ja työllisyyttä koskevissa asioissa

1. Oikeudenmukaisen globalisaation edistämistä koskevan kansainvälisesti sovitun tavoitteen mukaisesti ja ottaen huomioon kestävän kehityksen tavoitteen 8 osapuolet edistävät täyttää työllisyyttä, ihmisarvoista työtä kaikille sekä ILO:n yleissopimuksissa määriteltyjen työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien kunnioittamista (syrjinnän poistaminen, kaikenlaisen pakkotyön poistaminen, lapsityövoiman käytön kitkeminen sekä yhdistymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus) ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan julistuksen ja muiden kansainvälisten sitoumusten mukaisesti.
2. Osapuolet sopivat lisäävänsä yhteistyötä työllisyysasioissa ja edistävänsä yhteistyötä ja tietojenvaihtoa erityisesti seuraavien osalta:
 - a) pyrkimys ihmisarvoisen työn tarjoamiseen kaikille, sosiaaliturvan ja työsuhdeturvan edistäminen sekä työelämän perusoikeuksia koskevien periaatteiden kunnioittaminen työelämän perusperiaatteista ja -oikeuksista vuonna 1998 annetun ILO:n julistuksen mukaisesti, kansainvälisesti tunnustettujen työelämän normien ja muiden asiaankuuluvien ILO:n normien kunnioittaminen sekä jatkuvat ja hellittämättömät pyrkimykset sellaisten ILO:n sopimusten ratifioimiseksi, joita ei ole vielä ratifioitu;
 - b) työmarkkinasuhteiden, työolojen sekä työterveyden ja -turvallisuuden kehittäminen ja nykyaikaistaminen sekä työsuojelutarkastuksia, ammatillista koulutusta ja työllisyyden edistämistä koskevien ohjelmien edistäminen;
 - c) työmarkkinasuhteiden ja -prosessien kehittäminen ja nykyaikaistaminen painottaen työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun edistämistä;

- d) osaamisen kehittämisen ja työmarkkinoiden tarpeiden yhteensovittamisen edistäminen;
- e) etusijan antaminen haavoittuvassa asemassa oleville yhteiskuntaryhmille suunnatuille koulutusohjelmille, jotka koskevat työllistymistä ja uudelleen koulutusta;
- f) työpaikkojen luominen pk-yrityksissä;
- g) sosiaalisen suojelun järjestelmien ja ohjelmien kehittäminen ja nykyaikaistaminen;
- h) naisten ja miesten välisen syrjimättömyyden edistäminen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen työvoimapolitiikan kehittämisessä; ja
- i) koordinointi asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla kansainvälisten sitoumusten täyttämiseksi.

8.16 ARTIKLA

Koulutus-, nuoriso- ja urheilualan yhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä virallisen ja epävirallisen koulutuksen alalla, mukaan lukien ammatillinen koulutus, jossa on huomioitu elinikäisen oppimisen näkökulma. Näillä aloilla kiinnitetään erityistä huomiota naisten ja haavoittuvassa asemassa olevien yhteiskuntaryhmien osallistavan ja laadukkaan koulutuksen edistämiseen.
2. Valmiuksien ja asiantuntemuksen kehittämiseksi osapuolet edistävät korkea-asteen koulutuksen ja tutkimuksen alan sidosryhmiensä liikkuvuutta ja yhteistyötä sekä yliopistojen, tutkimuslaitosten ja yritysten välisiä yhteyksiä.

3. Osapuolet edistävät ihmisten välisiä yhteyksiä ja keskinäistä ymmärtämystä koulutus-, nuoriso- ja urheilualan yhteistyön avulla, mukaan lukien taloudellinen tuki opiskelijoiden, tohtorikoulutettavien, korkea-asteen oppilaitosten akateemisen ja hallinnollisen henkilöstön ja tutkijoiden liikkuvuudelle sekä valmiuksien kehittämistoimille.

8.17 ARTIKLA

Kulttuuri- ja audiovisuaalialojen ja viestinten alan yhteistyö

1. Osapuolet sitoutuvat edistämään yhteistyötä kulttuurin, mukaan lukien kulttuuriperinnön, alalla, ottaen asianmukaisesti huomioon sen moninaisuuden. Osapuolten säädösten ja määräysten mukaisesti tällaisella yhteistyöllä pyritään lisäämään keskinäistä ymmärtämystä ja kulttuurienvälistä vuoropuhelua sekä edistämään tasapainoista kulttuurivaihtoa ja yhteyksiä asiaankuuluviin toimijoihin.
2. Osapuolet sopivat tekevänsä tiivistä yhteistyötä asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla, esimerkiksi YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä, jäljempänä 'Unesco', yhteisiin tavoitteisiin pyrkimiseksi ja kulttuurin monimuotoisuuden edistämiseksi erityisesti panemalla täytäntöön Unescon yleissopimuksen kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä.
3. Osapuolet edistävät tietojen ja kokemusten vaihtoa sekä tukevat ja helpottavat asianmukaisten instituutioidensa ja toimijoidensa välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua kulttuuri- ja audiovisuaalialoilla ja viestinten alalla.

8.18 ARTIKLA

Alueellinen yhdyntyminen

1. Osapuolet sopivat edistävönsä kokemusten vaihtoa alueidensa välillä niiden omien yhdyntymisprosessien vahvistamiseksi.
2. Osapuolet sopivat erityisesti edistävönsä tiiviimpää yhteistyötä yhdyntymisasiossa osapuolten instituutioiden välillä sekä asiantuntemuksen jakamista Euroopan unionin ja Mercosurin toimielinten henkilöstön välisten kokousten, säännöllisen tietojenvaihdon, tutkimusten, yhteisten hankkeiden ja koulutuksen avulla.
3. Alueellista ja paikallista kehitystä koskevan yhteistyön edistämiseksi etusijalle asetetaan
 - a) tietojen vaihto sekä tietämyksen ja kokemusten jakaminen muun muassa alueellisten ja paikallisten kehityspolitiikkojen laatimismenetelmistä, monitasoisesta hallinnosta sekä osallistavasta hallinnosta;
 - b) alueellisen ja paikallisen kehityspolitiikan täytäntöönpano etenkin epäsuotuisilla alueilla, erityisesti raja-alueilla;
 - c) alueellisen infrastruktuurin ja yhteenliitettävyyden kehittämisen edistäminen.
4. Alueellista ja paikallista kehitystä koskevaan yhteistyöhön voi sisältyä:
 - a) seminaarien ja konferenssien järjestäminen;

- b) koulutus ja tekninen apu alueellisten kehityshankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa;
- c) yhteistä etua koskevista yhdentymiseen liittyvistä aiheista tehtävien tutkimusten valmistelu; ja
- d) koulutuslaitosten ja -keskusten yhteinen toiminta yhdentymisen alalla.

8.19 ARTIKLA

Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden lisääntyvä osallistuminen Euroopan unioniin suuntautuvaan palvelujen vientiin

Ellei 4 luvun määräyksistä muuta johdu, osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä, myös tukemalla teknistä apua, koulutusta ja valmiuksien kehittämistä, jotta voidaan muun muassa

- a) parantaa Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden palveluntarjoajien kykyä kerätä tietoa EU-osapuolen EU:n, kansallisen ja sitä alemman tason määräyksistä ja normeista ja noudattaa niitä;
- b) parantaa Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden palveluntarjoajien vientikapasiteettia kiinnittäen erityistä huomiota pk-yritysten tarpeisiin; ja
- c) luoda mekanismeja EU-osapuolen ja Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden palveluntarjoajien välisten investointien ja yhteisyritysten edistämiseksi.

III OSA

KAUPPA JA KAUPAN LIITÄNNÄISTOIMENPITEET

9 LUKU

KAUPPAA KOSKEVAT ALKUMÄÄRÄYKSET JA INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

A JAKSO

KAUPPAA KOSKEVAT ALKUMÄÄRÄYKSET

9.1 ARTIKLA

Vapaakauppa-alueen perustaminen ja suhde WTO-sopimukseen

1. Tämän sopimuksen osapuolet perustavat vapaakauppa-alueen, joka on GATT 1994 -sopimuksen XXIV artiklan ja GATS-sopimuksen V artiklan mukainen.
2. Osapuolet vahvistavat WTO-sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa toisiaan kohtaan.
3. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita edellyttävän osapuolen toimivan tavalla, joka olisi ristiriidassa sen WTO-sopimuksen mukaisten velvoitteiden kanssa.

9.2 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän sopimuksen osan määräysten tavoitteena on

- a) nykyaikainen ja molempia osapuolia hyödyttävä kauppasopimus, joka luo ennakoitavat puitteet kaupan ja taloudellisen toiminnan edistämiseksi ja edistää ja suojelee osapuolten yhteisiä arvoja ja näkemyksiä valtion roolista yhteiskunnassa sekä säilyttää osapuolten oikeuden sääntelyyn kaikilla hallinnon tasoilla yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi;
- b) kansainvälisen kaupan ja osapuolten välisen kaupan kehittäminen siten, että edistetään kestävä kehitystä sen taloudellisessa, sosiaalisessa ja ympäristöluottuvuudessa osapuolten näiden alojen kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti ja niitä tukien;
- c) kestävämmän, oikeudenmukaisemman ja osallistavamman talouden edistäminen elintason nostamiseksi, köyhyyden vähentämiseksi ja uusien työllistymismahdollisuuksien luomiseksi;
- d) osapuolten välisen maataloustuotteiden ja muiden kuin maataloustuotteiden kaupan vakauttaminen, lisääminen ja monipuolistaminen vähentämällä tai poistamalla kaupan tulliasteita ja tullien ulkopuolisia esteitä ja jatkamalla yhdentymistä globaaleihin arvoketjuihin;
- e) tavarakaupan helpottaminen erityisesti soveltamalla sovittuja tullimenettelyjä ja kaupan helpottamista koskevia määräyksiä, standardeja, teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä sekä terveys- ja kasvinsuojelutoimia;

- f) palvelukaupan vapauttaminen ja helpottaminen sekä sellaisen ympäristön kehittäminen, joka on omiaan lisäämään investointivirtoja, kilpailukykyä ja talouskasvua ja erityisesti parantamaan yritysten sijoittautumisedellytyksiä osapuolten välillä;
- g) maksujen ja suoriin sijoituksiin liittyvän pääoman vapaa liikkuvuus 19 luvun mukaisesti;
- h) osapuolten julkisten hankintojen markkinoiden tosiasiallinen, avoin ja kilpailuun perustuva avaaminen;
- i) innovoinnin ja luovuuden edistäminen varmistamalla riittävä ja toimiva teollis- ja tekijänoikeuksien suoja ja täytäntöönpanon taso osapuolten välillä voimassa olevien kansainvälisten sääntöjen mukaisesti, jotta voidaan varmistaa tasapaino oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja yleisen edun välillä;
- j) vapaan ja vääristymättömän kilpailun periaatteen noudattaminen harjoitettaessa taloudellista toimintaa erityisesti osapuolten välisissä suhteissa;
- k) puitteiden luominen kansalaisyhteiskunnan, mukaan lukien työnantajat, ammattiliitot, työ- ja liike-elämän järjestöt ja ympäristöryhmät, osallistumiselle tämän sopimuksen tämän osan tehokkaan täytäntöönpanon tukemiseksi;
- l) nopean ja toimivan riitojenratkaisumekanismien käyttöönotto; ja

- m) avoin ja ennakoitavissa oleva sääntely-ympäristö ja tehokkaat menettelyt talouden toimijoille, erityisesti pk-yrityksille, säilyttäen samalla osapuolten mahdollisuudet ottaa käyttöön ja soveltaa omia säädöksiä ja määräyksiä, joilla säännellään taloudellista toimintaa yleisen edun mukaisesti, ja saavuttaa oikeutetut yleisen edun mukaiset tavoitteet, kuten suojella ja kohentaa kansanterveyttä, sosiaalipalveluja, julkista koulutusta, turvallisuutta, ympäristötavoitteita, julkista moraalialia, sosiaalisen suojelua tai kuluttajansuojaa, yksityisyyden suojaa ja tietosuojaa sekä edistää ja suojella kulttuurista monimuotoisuutta.

9.3 ARTIKLA

Yleiset määritelmät

Ellei toisin määrätä, tämän sopimuksen tässä osassa tarkoitetaan

- a) 'maataloustuotteella' maataloussopimuksen liitteessä 1 lueteltua tuotetta;
- b) 'tullilla' kaikkia tulleja tai muita maksuja, joita sovelletaan tavaran tuonnissa tai sen yhteydessä, myös kaikkia tällaiseen tuontiin sovellettavia tai sen yhteydessä kannettavia lisäveroja tai -maksuja¹, lukuun ottamatta seuraavia:
- i) sisäiset verot ja muut sisäiset maksut, jotka kannetaan GATT 1994 -sopimuksen III artiklan kanssa yhteensopivasti;

¹ Muita vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä ovat muun muassa arvotullit, maatalouden maksuosat, sokeripitoisuuteen perustuvat lisätullit, jauhopitoisuuteen perustuvat lisätullit, paljoustullit, yhdistelmätullit, kausiluontoiset tullit ja tulohintajärjestelmiin perustuvat lisätullit.

- ii) polkumyynti- tai tasoitustullit, joita sovelletaan noudattaen GATT 1994 -sopimuksen VI ja XVI artiklaa, vuoden 1994 GATT-sopimuksen VI artiklan täytäntöönpanoa koskevaa WTO-sopimusta sekä tukia ja tasoitustulleja koskevaa WTO-sopimusta tämän sopimuksen 16 luvun mukaisesti;
 - iii) GATT 1994 -sopimuksen XIX artiklan ja WTO:n suojalausekesopimuksen mukaisesti sovellettavat toimenpiteet tai muut tämän sopimuksen 16 luvun nojalla sovellettavat suoja-toimenpiteet;
 - iv) WTO:n riitojenratkaisuelimen hyväksymät tai tämän sopimuksen 29 luvun nojalla hyväksytyt toimenpiteet;
 - v) palkkio ja muu maksu, joka kannetaan GATT 1994 -sopimuksen VIII artiklan kanssa yhteensopivasti; tai
 - vi) toimenpiteet, jotka on toteutettu osapuolen ulkoisen rahoitusaseman ja maksutaseen suojaamiseksi GATT 1994 -sopimuksen XII artiklan ja GATT 1994 -sopimuksen maksutasetta koskevista määräyksistä tehdyn sopimuksen mukaisesti;
- c) 'CPC:llä' väliaikaista yhteistä tavaraluokitusta (Statistical Papers Series M No. 77, taloudellisten ja sosiaalisten asiain osasto, Yhdistyneiden kansakuntien tilastokomissio, New York, 1991);
 - d) 'päivillä' kalenteripäiviä, mukaan lukien viikonloput ja vapaapäivät;
 - e) 'voimassa olevalla' tai 'nykyisellä' tämän sopimuksen voimaan tullessa voimassa olevaa;
 - f) 'osapuolen tavaramalla' GATT 1994 -sopimuksessa tarkoitettua kotimarkkinatavaraa, mukaan lukien kyseisen osapuolen alkuperätavarat;

- g) 'harmonoidulla järjestelmällä' Brysselissä 14 päivänä kesäkuuta 1983 tehtyä harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää, mukaan luettuina sen yleiset tulkintasäännöt, jaksokohtaiset huomautukset ja lukukohtaiset huomautukset;
- h) 'nimikkeellä' harmonoidun järjestelmän tariffiluokituksen neljää ensimmäistä numeroa;
- i) 'oikeushenkilöllä' mitä tahansa sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tavoittelemiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
- j) 'toimenpiteellä' mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla säädöksen, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen, hallinnollisen toimen, vaatimuksen tai käytännön muodossa¹;
- k) 'osapuolen luonnollisella henkilöllä' Euroopan unionin osalta jonkin Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaista ja Mercosurin osalta jonkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion kansalaista niiden sovellettavan lainsäädännön mukaisesti;
- l) 'henkilöllä' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä; ja
- m) 'terveys- ja kasvinsuojelutoimella' mitä tahansa SPS-sopimuksen liitteessä A määriteltyä toimenpidettä.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että 'toimenpiteellä' tarkoitetaan myös toimenpiteiden toteuttamatta jättämistä ja lainsäädäntöä, jota ei ole pantu kokonaan täytäntöön tätä sopimusta ja sen täytäntöönpanosäädöksiä koskevien neuvottelujen päättyessä.

9.4 ARTIKLA

WTO-sopimukset

- a) 'Polkumyyntisopimuksella' tarkoitetaan GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan soveltamisesta tehtyä sopimusta;
- b) 'maataloussopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta maataloudesta;
- c) 'riitojen ratkaisemista koskevalla sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 2 sisältyvää riitojen ratkaisusta annettuja sääntöjä ja menettelyjä koskevaa sopimusta;
- d) 'GATS-sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1B sisältyvää palvelukaupan yleissopimusta;
- e) 'GATT 1994 -sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tullitariffeja ja kauppaa koskevaa vuoden 1994 yleissopimusta;
- f) 'suojalausekesopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta suojalausekkeista;
- g) 'tukisopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää tukia ja tasoitustulleja koskevaa sopimusta;
- h) 'SPS-sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1A sisältyvää sopimusta terveys- ja kasvinsuojelutoimista;

- i) 'TBT-sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1 sisältyvää sopimusta kaupan teknisistä esteistä;
- j) 'TRIPS-sopimuksella' tarkoitetaan WTO-sopimuksen liitteeseen 1C sisältyvää sopimusta teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista; ja
- k) 'WTO-sopimuksella' tarkoitetaan Marrakechissa 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehtyä Maailman kauppajärjestön perustamissopimusta.

9.5 ARTIKLA

Osapuolet

1. Euroopan unioni vastaa tämän sopimuksen tämän osan sitoumusten täyttämisestä.
2. Ellei toisin määrätä, kukin Mercosuriin kuuluvista tämän sopimuksen allekirjoittajavaltioista vastaa tämän sopimuksen tämän osan sitoumusten täyttämisestä.

9.6 ARTIKLA

Alueellinen yhdyntyminen

1. Osapuolet toteavat alueellisten yhdyntymisprosessiensa erot ja vaalivat olosuhteita, jotka helpottavat tavaroiden ja palvelujen liikkuvuutta näiden kahden alueen välillä ja sisällä, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen tämän osan nojalla tehtyjen sitoumusten soveltamista.
2. Tavaroiden liikkuvuuden osalta 1 kohdan nojalla
 - a) Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta peräisin oleviin tavaroihin, jotka luovutetaan vapaaseen liikkeeseen Euroopan unionissa, sovelletaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionin alueella Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa määrättyjen edellytysten mukaisesti;
 - b) Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden on sovellettava Euroopan unionista peräisin oleviin tavaroihin, jotka tuodaan niiden alueelle toisesta Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta, tullimenettelyjä, jotka eivät ole epäedullisempia kuin kyseisestä Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta peräisin oleviin tavaroihin sovellettavat tullimenettelyt;
 - c) Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden on tarkasteltava säännöllisesti uudelleen tullimenettelyjään helpottaakseen Euroopan unionin tavaroiden liikkumista alueidensa välillä ja välttääkseen menettelyjen ja tarkastusten päällekkäisyydet silloin kun se on käytännössä mahdollista ja yhdyntymisprosessinsa kehityksen mukaisesti; ja

- d) teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen, terveyst- ja kasvinsuojeluvaatimusten ja hyväksymismenettelyjen, mukaan lukien tuontitodistukset ja tarkastukset, yhdenmukaistamisesta Mercosurissa koituvat edut on ulotettava syrjimättömin ehdoin koskemaan myös Euroopan unionista peräisin olevia tavaroita, jos ne on tuotu Mercosuriin kuuluvaan allekirjoittajavaltioon sen säädöksiä ja määräyksiä noudattaen.

Tämän kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuun kohteluun ei sisälly 10 luvun soveltamisalaan kuuluva tavaroiden tullikohtelu.

3. Palvelujen liikkuvuuden osalta 1 kohdan nojalla

- a) Euroopan unionin jäsenvaltioiden on pyrittävä tarpeen mukaan edistämään johonkin Euroopan unionin jäsenvaltioon sijoittautuneen Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion luonnollisten tai oikeushenkilöiden omistuksessa tai määräysvallassa olevien yritysten vapautta tarjota palveluja Euroopan unionin alueella; ja
- b) Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden on pyrittävä tarpeen mukaan edistämään johonkin Mercosuriin kuuluvaan allekirjoittajavaltioon sijoittautuneen Euroopan unionin jäsenvaltion luonnollisten tai oikeushenkilöiden omistuksessa tai määräysvallassa olevien yritysten vapautta tarjota palveluja niiden alueiden välillä.

B JAKSO

KAUPPAA KOSKEVAT INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

9.7 ARTIKLA

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston erityistehtävät

1. Kun 2.2 artiklan nojalla perustettu yhteisneuvosto käsittelee sopimuksen tähän osaan liittyviä kysymyksiä, sillä on toimivalta
 - a) valvoa sopimuksen tämän osan tavoitteiden saavuttamista ja sen täytäntöönpanoa;
 - b) keskustella mistä tahansa sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvasta asiasta ja käsitellä kaikkia sopimuksen tämän osan täytäntöönpanon yhteydessä esiin nousevia merkittäviä kysymyksiä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 29 luvun soveltamista;
 - c) tehdä päätöksiä ja antaa osapuolille asianmukaisia suosituksia sopimuksen tässä osassa määrätyllä tavalla;
 - d) hyväksyä päätöksillä sopimuksen tämän osan määräysten tulkintoja, jotka sitovat osapuolia ja kaikkia sopimuksen tämän osan nojalla perustettuja alakomiteoita ja muita elimiä, mukaan lukien 29 luvun nojalla perustetut paneelit;
 - e) ryhtyä osapuolten sopimiin muihin toimenpiteisiin tehtäviään suorittaessaan; ja

- f) hyväksyä päätöksiä, joilla muutetaan sopimuksen tämän osan tavoitteiden saavuttamiseksi
- i) liitettä 10-A 10.4 artiklan 9 kohdan mukaisesti;
 - ii) lisäystä 10-D-1 liitteen 10-D 10 artiklan 6 kohdan mukaisesti;
 - iii) lisäystä 10-D-2 liitteen 10-D 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti;
 - iv) lisäystä 10-D-3 liitteen 10-D 5 artiklan 4 kohdan mukaisesti;
 - v) 11 lukua 11.34 artiklan mukaisesti;
 - vi) liitteen 13-A A jaksoa 13.8 artiklan 9 kohdan mukaisesti;
 - vii) liitettä 14-A 14.18 artiklan mukaisesti;
 - viii) liitteitä 20-A–20-E 20.26 artiklan mukaisesti;
 - ix) liitteitä 20-F–20-J 20.12 artiklan mukaisesti;
 - x) liitettä 21-A 21.39 artiklan mukaisesti;
 - xi) liitettä 21-B 21.39 artiklan mukaisesti;
 - xii) liitettä 21-C 21.39 artiklan mukaisesti;
 - xiii) liitettä 21-E 21.39 artiklan mukaisesti;

- xiv) liitettä 25-A 25.7 artiklan mukaisesti;
- xv) liitteitä 29-A ja 29-B 29.22 artiklan mukaisesti; ja
- xvi) mitä tahansa muita määräyksiä, liitteitä, lisäyksiä tai pöytäkirjoja, joiden osalta tällaisen päätöksen mahdollisuudesta määrätään nimenomaisesti sopimuksen tässä osassa.

2. Edellä 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettuihin päätöksiin sovelletaan 30.5 artiklan 2 kohtaa.

3. Elleivät osapuolet toisin sovi, kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto käynnistää kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen viiden (5) vuoden välein tämän sopimuksen III osan uudelleentarkasteluprosessin.

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto käsittelee kunkin uudelleentarkastelun tulosten perusteella tarvetta muuttaa tämän sopimuksen III osaa.

9.8 ARTIKLA

Kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean erityistehtävät

1. Kun 2.3 artiklan nojalla perustettu sekakomitea käsittelee tämän sopimuksen tähän osaan liittyviä kysymyksiä, sillä on toimivalta
 - a) valvoa kaikkien sopimuksen tämän osan mukaisesti perustettujen alakomiteoiden työtä;
 - b) selvittää sopivin tapa ehkäistä tai ratkaista vaikeuksia, joita voi nousta esiin sopimuksen tämän osan tulkinnassa ja soveltamisessa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 29 luvun soveltamista;

- c) perustaa uusia alakomiteoita, jakaa toimivaltaansa kuuluvia tehtäviä alakomiteoille, päättää perustamiensa alakomiteoiden tehtävien muuttamisesta, myös nimeämällä uusia alakomiteoita, tai lakkauttaa alakomiteoita;
- d) valmistella päätöksiä kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston hyväksyttäväksi sopimuksen tämän osan erityistavoitteiden mukaisesti, mukaan lukien 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdassa tarkoitettut muutokset, tai tehdä tällaisia päätöksiä kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston kokousten välillä tai silloin, kun kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto ei voi kokoontua;
- e) ryhtyä tehtäviään suorittaessaan mihin tahansa muihin osapuolten sopimiin tai kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston pyytämiin toimiin; ja
- f) tarkastella tämän sopimuksen III osan täytäntöönpanoa muun muassa arvioidakseen sen vaikutuksia työllisyyteen, investointeihin ja osapuolten väliseen kauppaan; tarkastelussa otetaan huomioon kansalaisyhteiskunnan toimijoiden, mukaan lukien kansalaisjärjestöt, yritys- ja työnantajajärjestöt, yhteiskunnalliset liikkeet ja ammattiliitot, näkemykset tai suositukset, ottaen erityisesti huomioon 2.6–2.8 artiklan määräykset, kummankin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

2. Edellä 2.3 artiklan 7 kohdassa ja tämän artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitettuihin päätöksiin, joilla tehdään muutoksia tähän sopimukseen, sovelletaan 30.5 artiklan 2 kohtaa.

9.9 ARTIKLA

Alakomiteat

1. Jäljempänä olevan 4 kohdan mukaisesti perustettavat alakomiteat koostuvat Euroopan unionin ja kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion edustajista.
2. Alakomiteat kokoontuvat sopivalla tasolla osapuolen pyynnöstä ja joka tapauksessa vähintään kerran vuodessa. Lähikokoukset pidetään vuorotellen Brysselissä ja jossakin Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa. Alakomiteoiden kokouksia voidaan järjestää myös etäkokouksena videoyhteydellä tai muulla osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla. Alakomiteoiden puheenjohtajina toimivat yhdessä Euroopan unionin edustaja ja Mercosurin edustaja.
3. Jokainen alakomitea sopii omasta kokousaikataulustaan ja vahvistaa asialistansa yhteisellä sopimuksella.
4. Perustetaan kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean alaisuuteen seuraavat alakomiteat:
 - a) tavarakaupan alakomitea;
 - b) viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kaupan alakomitea;
 - c) tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea;
 - d) terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea;
 - e) elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea;

- f) palvelukauppaa ja sijoittautumista käsittelevä alakomitea;
- g) julkisten hankintojen alakomitea;
- h) teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea; ja
- i) kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea.

5. Toimivaltaansa kuuluvien asioiden osalta alakomiteoilla on toimivalta

- a) valvoa sopimuksen tämän osan täytäntöönpanoa ja varmistaa sen asianmukainen toiminta;
- b) tehdä osapuolten sopimuksesta päätöksiä ja antaa suosituksia kaikista asioista, joista sopimuksen tässä osassa niin määrätään;
- c) keskustella sopimuksen tämän osan tai mahdollisen täydentävän sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä esiin nousevista kysymyksistä niiden ratkaisemiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 29 luvun soveltamista; ja
- d) toimia foorumina, jolla osapuolet voivat vaihtaa tietoja ja muun muassa keskustella parhaista käytännöistä ja jakaa täytäntöönpanosta saatuja kokemuksia.

6. Alakomiteoiden tehtävät määritellään tarpeen mukaan tarkemmin sopimuksen tämän osan asiaa koskevissa luvuissa, ja niitä voidaan tarvittaessa muuttaa kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean päätöksellä.

7. Alakomiteat tekevät teknisen valmistelutyön, joka on tarpeen kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean tehtävien tukemiseksi, myös silloin, kun näiden elinten on tehtävä päätöksiä tai annettava suosituksia.

9.10 ARTIKLA

Sopimuksen tämän osan koordinaattorit

1. Euroopan unioni ja jokainen Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio nimittävät kukin koordinaattorin sopimuksen tätä osaa varten ja ilmoittavat asiasta toiselle osapuolelle 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.
2. Koordinaattoreiden tehtävänä on
 - a) laatia esityslista ja koordinoida kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean kokousten valmistelua 9.7 ja 9.8 artiklan mukaisesti;
 - b) tehdä tarpeen mukaan kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean tekemien päätösten jatkotoimia;
 - c) toimia yhteyspisteinä, jotka helpottavat osapuolten yhteydenpitoa sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, ellei sopimuksen tässä osassa toisin määrätä;

- d) vastaanottaa kaikki sopimuksen tämän osan mukaisesti toimitetut ilmoitukset ja tiedot, mukaan lukien kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivalle yhteisneuvostolle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle toimitettavat ilmoitukset ja tiedot, ellei sopimuksen tässä osassa toisin määrätä; ja
- e) suorittaa muita kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean pyytämiä tehtäviä.

10 LUKU

TAVARAKAUPPA

10.1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Osapuolet perustavat tavaroiden vapaakauppa-alueen tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkavalla siirtymäkaudella.
2. Ellei sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, tätä lukua sovelletaan osapuolten väliseen tavarakauppaan.

A JAKSO

TULLIT

10.2 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

Kukin osapuoli myöntää kansallisen kohtelun toisen osapuolen tavaroille GATT 1994 -sopimuksen III artiklan, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, mukaisesti. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen III artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.

10.3 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa 'alkuperätavaralla' tarkoitetaan tavaraa, joka luokitellaan osapuolen alkuperätavaraksi 11 luvussa vahvistettujen alkuperäsääntöjen mukaisesti.

10.4 ARTIKLA

Tullien alentaminen ja poistaminen

1. Ellei sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, kukin osapuoli alentaa toisen osapuolen alkuperätavaroihin sovellettavia tulleja tai poistaa ne liitteen 10-A mukaisesti.
2. Osapuolten välisessä kaupassa tavaroiden luokitteluun käytetään kunkin osapuolen tariffinimikkeistöä, joka perustuu harmonoituun järjestelmään. Kukin osapuoli täsmentää liitteen 10-A lisäyksessään, mitä harmonoidun järjestelmän versiota tähän tarkoitukseen on käytetty.
3. Osapuoli voi luoda uuden tullinimikkeen. Tässä tapauksessa ja kun on kyse osapuolten välisestä kaupasta, uudessa tullinimikkeessä tarkoitettuihin tavaroihin sovellettavan tullin on oltava yhtä suuri tai alhaisempi kuin liitteessä 10-A täsmennettyyn alkuperäiseen tullinimikkeeseen kuuluviin vastaaviin tavaroihin sovellettava tulli, ja sovitun tariffimyönnytyksen on pysyttävä ennallaan.
4. Liitteessä 10-A täsmennetään toisen osapuolen jokaisen alkuperätavaran osalta tuontitullien perustaso, johon peräkkäisiä alennuksia sovelletaan 1 kohdan mukaisesti.

5. Rajoittamatta 1 ja 3 kohdan soveltamista Euroopan unioni ei korota kahden (2) vuoden aikana tämän sopimuksen voimaantulopäivästä sellaisiin Paraguayn alkuperätavaroihin 31 päivänä joulukuuta 2017 sovellettuja tulleja, jotka on luokiteltu ”PY”-merkinnällä seuraaviin lisäyksessä 10-A-1 vahvistettuihin tullinimikkeisiin: 20019030, 21012098, 21069098 ja 33021029. Tässä kohdassa ’Paraguayn alkuperätavaroilla’ tarkoitetaan tavaroita, jotka täyttävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 täydentämisestä tietyt unionin tullikoodeksin säännöksiä koskevien yksityiskohtaisten sääntöjen osalta 28 päivänä heinäkuuta 2015 annetun komission delegoidun asetuksen (EU) 2015/2446¹ II osaston 1 luvun 2 jakson 2 ja 3 alajakson sekä unionin tullikoodeksista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 952/2013 tiettyjen säännösten täytäntöönpanoa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 24 päivänä marraskuuta 2015 annetun komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2015/2447² II osaston 2 luvun 2 jakson 3–9 alajakson mukaiset alkuperävaatimukset.

6. Ellei sopimuksen tässä osassa toisin määrätä, osapuoli ei saa ottaa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen käyttöön uusia tulleja tai korottaa tulleja, joita jo sovelletaan liitteessä 10-A vahvistettujen perustasojen mukaisesti osapuolten välisessä alkuperätavaroiden kaupassa. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli voi korottaa liitteessä 10-A vahvistettua osapuolten väliseen kauppaan sovellettavaa tullia, jonka kyseinen osapuoli on yksipuolisesti alentanut kyseisessä liitteessä vahvistetulle tasolle kyseistä yksipuolista alennusta seuraavaksi vuodeksi.

¹ EUVL L 343, 29.12.2015, s. 1.

² EUVL L 343, 29.12.2015, s. 558.

7. Jos osapuoli alentaa soveltamansa suosituimmustullin tasolle, joka alittaa tietylle tullinimikkeelle liitteessä 10-A täsmennetyin perustason, kyseisen tullin katsotaan korvaavan kyseisen tullinimikkeen etuustullin laskennassa liitteen 10-A mukaisen perustullin, jos ja niin kauan kuin se on perustullia alhaisempi. Tällöin osapuoli soveltaa sovellettavaan suosituimmustulliin tullialennusta laskiessaan sovellettavan tullin määrää säilyttäen aina kunkin tullinimikkeen suhteellisen etuusmarginaalin. Tällaisen tullinimikkeen suhteellisen etuusmarginaalin on vastattava liitteessä 10-A vahvistetun perustason ja kyseiseen tullinimikkeeseen liitteen 10-A mukaisesti sovellettavan tullin erotusta jaettuna kyseisellä perustasolla, ja se on ilmaistava prosentteina.

8. Kukin osapuoli voi nopeuttaa toisen osapuolen alkuperätavaroihin sovellettavien tullien poistamista tai muulla tavoin parantaa toisen osapuolen alkuperätavaroiden markkinoille pääsyn edellytyksiä, jos sen yleinen taloudellinen tilanne ja kyseisen talouden alan tilanne sen sallivat.

9. Kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta 10.14 artiklassa tarkoitettu tavarakaupan alakomitea harkitsee jommankumman osapuolen pyynnöstä toimenpiteitä markkinoille pääsyn parantamiseksi. Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivalla yhteisneuvostolla on valtuudet tehdä päätöksiä liitteen 10-A muuttamisesta. Tällaiset päätökset korvaavat tällaisille alkuperätavaroille liitteessä 10-A määritetyt tullit tai vaiheluokat.

10.5 ARTIKLA

Korjaamisen jälkeen palautuvat tavarat

1. Tässä artiklassa 'korjaamisella' tarkoitetaan mitä tahansa käsittelyä, joka kohdistuu tavarahan sen toiminnallisen puutteen tai sille aiheutuneen aineellisen vahingon korjaamiseksi ja joka merkitsee tavarahan saattamista alkuperäiseen toimintaansa tai sen varmistamista, että tavara on sen käyttöä koskevien teknisten vaatimusten mukainen, ja jota ilman tavaraa ei voitaisi enää käyttää tavanomaisella tavalla siihen tarkoitukseen, johon se oli tarkoitettu. Tavaroiden korjaamiseen sisältyy kunnostus ja ylläpito mutta ei toiminta tai menettely, jolla

- a) tuhotaan tavarahan olennaiset ominaispiirteet tai luodaan uusi tai kaupallisesti erilainen tavara;
- b) muunnetaan puolivalmis tavara valmiiksi tavaraksi; tai
- c) parannetaan tavarahan teknistä suorituskykyä.

2. Osapuoli ei saa tavarahan alkuperästä riippumatta soveltaa tullia tavarahan, joka palautuu tämän osapuolen tullialueelle sen jälkeen, kun kyseinen tavara on tilapäisesti viety sen tullialueelta toisen osapuolen tullialueella korjaamista varten, riippumatta siitä, olisiko korjaaminen voitu tehdä sen osapuolen alueella, josta tavara vietiin 1 artiklassa määriteltyä korjaamista varten.

3. Edellä olevaa 2 kohtaa ei sovelleta tavarahan, joka on tuotu tullivarastoon vapaakauppa-alueelle tai vastaavassa asemassa olevalle alueelle ja joka tämän jälkeen viedään korjaamista varten ja jota ei tuoda uudelleen tullivarastoon vapaakauppa-alueelle tai vastaavassa asemassa olevalle alueelle.

4. Tavarankuperästä riippumatta osapuoli ei saa kantaa tullia tavarasta, joka on tuotu tilapäisesti toisen osapuolen tullialueelta korjaamista varten.

B JAKSO

MUUT KUIN TARIFFITOIMENPITEET

10.6 ARTIKLA

Tuontiin ja vientiin sovellettavat palkkiot ja muut maksut

1. Kukin osapuoli varmistaa GATT 1994 -sopimuksen VIII artiklan, myös sen huomautusten ja lisämääräysten, mukaisesti, että kaikenlaiset muut maksut ja palkkiot¹ kuin tavaroiden viennissä tai tuonnissa tai niiden yhteydessä kannettavat tuonti- ja vientitullit on määrältään rajattu suoritettujen palvelujen likimääräisten kustannusten määrään eikä niitä lasketa arvon perusteella eivätkä ne merkitse kotimarkkinatavaroiden välillistä suojelua tai tuonnin tai viennin verotusta.
2. Kukin osapuoli voi periä maksuja tai kustannuksia ainoastaan, jos tarjotaan tiettyjä palveluja, erityisesti seuraavat:
 - a) tullin henkilökunnan palvelut, jotka on pyynnöstä suoritettu virallisen virka-ajan ulkopuolella tai muualla kuin tullin tiloissa;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että Uruguayn itäisen tasavallan maksuun 'tasa consular' ja Argentiinan tasavallan maksuun 'tasa estadística' sovelletaan 3 kohtaa.

- b) suoritettut tavaroiden analyysit tai asiantuntija-arviot ja postimaksut tavaroiden palauttamisesta henkilölle, erityisesti sitovaa tietoa koskevien päätösten tai tullisäädösten ja -määräysten soveltamista koskevien tietojen toimittamisen osalta;
 - c) annettujen tietojen varmistamiseksi tehtävä tavaroiden tarkastus tai näytteenotto tai tavaroiden hävittäminen, kun siihen liittyy muita kuin tullin henkilökunnan käyttämisestä johtuvia kustannuksia; tai
 - d) poikkeukselliset tarkastustoimenpiteet, jos sellaisia tarvitaan tavaroiden luonteen tai mahdollisen riskin vuoksi.
3. Osapuoli ei saa edellyttää konsulitoimia, mukaan lukien niihin liittyvät maksut, toisen osapuolen tavaroiden tuonnin yhteydessä. Osapuolilla on tämän kohdan vaatimusten täyttämiseksi kolmen (3) vuoden siirtymäkausi tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.¹
4. Kukin osapuoli julkaisee luettelon määräämistään palkkioista ja maksuista tavaroiden tuonnin tai viennin yhteydessä.

¹ Sen estämättä, mitä tässä kohdassa määrätään, Paraguayn tasavallan osalta siirtymäkausi on kymmenen (10) vuotta tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

10.7 ARTIKLA

Tuonti- ja vientilisensioinnin menettelyt

1. Osapuolet varmistavat, että kaikkia osapuolten väliseen kauppaan sovellettavia tuonti- ja vientilisensiointimenettelyjä sovelletaan puolueettomasti ja hallinnoidaan oikeudenmukaisella, tasapuolisella, syrjimättömällä ja avoimella tavalla.
2. Kukin osapuoli saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa lisensiointimenettelyjä sen alueelle toisen osapuolen alueelta tapahtuvan tuonnin tai sen alueelta toisen osapuolen alueelle tapahtuvan viennin edellytyksenä ainoastaan, jos muita asianmukaisia menettelyjä jonkin hallinnollisen päämäärän saavuttamiseksi ei ole kohtuudella käytettävissä.
3. Osapuolet eivät ota käyttöön tai pidä voimassa harkinnanvaraisia vienti- tai tuontilisensioinnin menettelytapoja¹, elleivät ne ole tarpeen sopimuksen tämän osan kanssa yhteensopivan toimenpiteen täytäntöönpanemiseksi. Harkinnanvaraisia tuonti- tai vientilisensioinnin menettelytapoja käyttöön ottavan osapuolen on selkeästi ilmoitettava toimenpide, joka tällaisella menettelytavalla pannaan täytäntöön.

¹ Tässä artiklassa 'harkinnanvaraisilla tuonti- tai vientilisensioinnin menettelytavoilla' tarkoitetaan sellaisia lisensioinnin menettelytapoja, joissa ei hyväksytä kaikkien niiden luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden hakemusta, jotka täyttävät kyseisen osapuolen tuonnin tai viennin harjoittamista koskevat vaatimukset lisensioinnin piiriin kuuluvien tavaroiden osalta.

4. Osapuolet ottavat mahdolliset lisensiointimenettelyt käyttöön ja hallinnoivat niitä WTO:n tuontilisensiointisopimuksen, jäljempänä 'tuontilisensiointisopimus', 1–3 artiklan mukaisesti. Tätä varten tuontilisensiointisopimuksen 1–3 artikla sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi soveltuvien osien, ja niitä sovelletaan kaikkiin vientilisensiointimenettelyihin.

5. Tuonti- tai vientilisensiointimenettelyn käyttöön ottava tai sitä muuttava osapuoli asettaa kaikki asiaankuuluvat tiedot saataville virallisella verkkosivustolla. Nämä tiedot on asetettava saataville vähintään 21 (kaksikymmentäyksi) päivää ennen lisensiointimenettelyjen käyttöönoton tai muuttamisen soveltamispäivää ja joka tapauksessa viimeistään tällaisena päivänä, jos se on käytännössä mahdollista. Internetissä saatavilla olevien tietojen on sisällettävä tuontilisensiointisopimuksen 5 artiklan nojalla vaaditut tiedot. Kukaan osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kaikista vientilisensiointimenettelyjen käyttöönotoista tai muutoksista, ja tällaisessa ilmoituksessa on oltava tiedot, joihin viitataan tuontilisensiointisopimuksen 5 artiklassa.

6. Osapuoli toimittaa toisen osapuolen pyynnöstä viipymättä asiaankuuluvat tiedot tuonti- tai vientilisensiointimenettelyistä, jotka pyynnön vastaanottanut osapuoli aikoo ottaa käyttöön tai jotka se on ottanut käyttöön tai joita se pitää voimassa, mukaan lukien tuontilisensiointisopimuksen 1–3 artiklassa tarkoitetut tiedot soveltuvien osien.

10.8 ARTIKLA

Vientikilpailu

1. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa, jotka ne ovat ilmaisseet vientikilpailusta 19 päivänä joulukuuta 2015 tehdyssä WTO:n ministerikokouksen päätöksessä (WT/MIN(15)/45, WT/L/980), jäljempänä 'vientikilpailua koskeva ministeripäätös'.
2. Tässä artiklassa 'vientituella' tarkoitetaan tukisopimuksen 1 ja 3 artiklassa tarkoitettuja tukia, jotka riippuvat vientituloksesta, mukaan lukien tukisopimuksen liitteessä I luetellut tuet ja maataloussopimuksen 9 artiklassa luetellut tuet.
3. Osapuoli ei saa pitää voimassa, ottaa käyttöön tai ottaa uudelleen käyttöön vientitukia vietävälle maataloustuotteelle tai vietävään tuotteeseen sisältyvälle maataloustuotteelle.
4. Osapuoli ei saa pitää voimassa, ottaa käyttöön tai ottaa uudelleen käyttöön vientiluottoja, vientitakuita, vakuutusohjelmia, valtion kaupallisia yrityksiä tai kansainvälistä elintarvikeapua tai muita vientitukia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä sellaisen maataloustuotteen osalta, joka viedään toisen osapuolen alueelle tai joka sisältyy toisen osapuolen alueelle vietävään tuotteeseen, paitsi jos kyseiset toimenpiteet ovat WTO:n sopimusten ja WTO:n ministerikokouksen ja yleisneuvoston päätösten, erityisesti vientikilpailua koskevan ministeripäätöksen, mukaisten viejäosapuolen velvoitteiden mukaisia.

5. Osapuolet vahvistavat WTO:n 7 päivänä joulukuuta 2013 hyväksymässä Balin ministerijulistuksessa (WT/MIN(13)/DEC) antamansa sitoumuksen, jota tukee vientikilpailua koskeva ministeripäätös, lisätä kaikenlaisia vientitukia sekä vientiluottoja, vientitakuita, vakuutusohjelmia, valtion kaupallisia yrityksiä tai kansainvälistä elintarvikeapua tai muita vientitukia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä koskevaa avoimuutta ja parantaa niiden valvontaa.

6. Osapuolet vahvistavat vientikilpailua koskevan ministeripäätöksen mukaiset sitoumukset, jotka koskevat kansainvälistä elintarvikeapua, ja pyrkivät yhdessä edistämään asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla elintarvikeavun toimittamisen parhaita käytäntöjä pyrkimällä rajoittamaan elintarvikeavun muuntamista rahaksi sekä elintarvikeavun toimittamista luontoissuorituksina ainoastaan hätätilanteissa.

10.9 ARTIKLA

Viennin yhteydessä kannettavat tullit, verot ja muut palkkiot ja maksut

Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa mitään muita kuin liitteen 10-B mukaisia tulleja tai maksuja, jotka koskevat tavaran vientiä toiseen osapuoleen tai liittyvät siihen, kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

10.10 ARTIKLA

Valtion kaupalliset yritykset

1. Mikään tässä sopimuksen osassa ei estä osapuolta perustamasta tai ylläpitämästä valtion kaupallisia yrityksiä noudattaen GATT 1994 -sopimuksen, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, XVII artiklaa sekä GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan tulkinnasta tehtyä sopimusta, jotka sisällytetään tämän sopimuksen tähän osaan ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.
2. Kun osapuoli pyytää toiselta osapuolelta tietoja yksittäisistä valtion kaupallisista yrityksistä ja niiden toiminnasta tai niiden toiminnan vaikutuksesta kahdenväliseen kauppaan, pyynnön vastaanottaneen osapuolen on varmistettava täysi avoimuus GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan mukaisesti.
3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, osapuoli ei saa nimetä tai pitää voimassa nimettyä tuonti- tai vientimonopolia, lukuun ottamatta liitteessä 10-C lueteltuja osapuolen jo perustamia tai sen perustuslaissa määrättyjä monopoleja. Tätä kohtaa sovellettaessa tuonti- tai vientimonopolilla tarkoitetaan yksinoikeutta tai osapuolen jollekin yhteisölle myöntämää lupaa tuoda tavaraa toisesta osapuolesta tai viedä tavaraa toiseen osapuoleen.

10.11 artikla

Määrällisten rajoitusten kieltäminen

1. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa toisen osapuolen jonkin tavaran tuontiin tai toisen osapuolen alueelle tarkoitettuun jonkin tavaran vientiin tai vientimyyntiin sovellettavia kieltoja tai rajoituksia kiintiöiden, lupien tai muiden toimenpiteiden muodossa, paitsi jos ne ovat GATT 1994 -sopimuksen XI artiklan, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, mukaisia. Tätä varten GATT 1994 -sopimuksen XI artikla ja sen huomautukset ja lisämääräykset sisällytetään sopimuksen tähän osaan ja otetaan sen osaksi soveltuvin osin.
2. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa vienti- tai tuontihintavaatimuksia, paitsi siinä määrin kuin tasoitustulli- ja polkumyyntitullipäätösten tai hintasitoumusten täytäntöönpanossa on sallittu.

10.12 ARTIKLA

Etuuksien käyttö

1. Sopimuksen tämän osan toiminnan seuraamiseksi ja etuuksien käyttöasteiden laskemiseksi osapuolet vaihtavat vuosittain tuontitilastotietoja ajanjaksolta, joka alkaa yhden (1) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta ja päättyy kymmenen (10) vuoden kuluttua siitä, kun tullien poistaminen on kaikkien tavaroiden osalta saatettu päätökseen liitteen 10-A mukaisesti. Ellei kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea toisin päättää, tätä ajanjaksoa jatketaan ilman eri toimenpiteitä viidellä (5) vuodella, ja kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea voi päättää jatkaa sitä edelleen.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tuontitilastotietojen vaihto kattaa viimeisimmän saatavilla olevan vuoden tullinimiketasen tiedot toisen osapuolen tavaroiden sellaisesta tuonnista, mukaan lukien arvo ja soveltuviissa tapauksissa määrä, johon on sovellettu sopimuksen tämän osan mukaista tullietuuskohtelua ja johon ei ole sovellettu etuuskohtelua.

3. Osapuoli ei ole velvollinen vaihtamaan tuontitilastotietoja, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kohdan soveltamista ja ellei kunkin osapuolen säädöksiin ja määräyksiin sisältyvistä luottamuksellisuusvaatimuksista muuta johdu.

10.13 ARTIKLA

Tullietuuskohtelun hallinnointia koskevat erityistoimenpiteet

1. Osapuolet tekevät 11 luvun ja liitteen 12-A mukaisesti yhteistyötä ehkäistäkseen, havaitakseen ja torjuakseen tämän luvun nojalla myönnettyyn etuuskohteluun liittyvien säädöstensä ja määräystensä rikkomisia, sääntöjenvastaisuuksia ja petoksia.

2. Osapuoli voi 4 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen päättää keskeyttää väliaikaisesti asianomaisten tuotteiden etuuskohtelun, jos kyseinen osapuoli tekee objektiivisten, vakuuttavien ja todennettavissa olevien tietojen perusteella päätelmän, jonka mukaan

- a) tämän luvun nojalla myönnetyn tullietuuskohtelun saamiseksi on tehty laajamittaisia ja järjestelmällisiä asiaa koskevien säädösten ja määräysten rikkomisia, sääntöjenvastaisuuksia tai petoksia; ja
- b) toinen osapuoli jättää järjestelmällisesti noudattamatta 11 luvun ja liitteen 12-A mukaisesti 1 kohdassa tarkoitettuja velvoitteitaan tai muutoin laiminlyö ne.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa 1 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden noudattamatta jättämisellä tarkoitetaan muun muassa selvästi osoitettua ja järjestelmällistä

- a) asianomaisten tuotteiden alkuperäaseman 11.24 ja 11.25 artiklassa vahvistettujen menettelyjen mukaista tarkastamista koskevan velvollisuuden laiminlyöntiä; ja
- b) kieltäytymistä 11.25 ja 11.26 artiklan mukaisesti suoritettujen alkuperätarkastuksen tuloksen ilmoittamisesta tai sen perusteetonta viivyttämistä; tai
- c) liitteen 12-A mukaisen hallinnollisen yhteistyön puuttumista.

4. Edellä 2 kohdassa tarkoitetun päätelmän tehneen osapuolen on ilman aiheetonta viivytystä ilmoitettava asiasta kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle ja toimitettava sille tiedot, joiden perusteella se tekee päätelmänsä.

5. Kun 4 kohdan vaatimukset täyttyvät, päätelmän tehnyt osapuoli aloittaa neuvottelut toisen osapuolen kanssa kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa molemmille osapuolille hyväksyttävään ratkaisuun löytämiseksi. Jos osapuolet eivät ole kolmen (3) kuukauden kuluessa ilmoituspäivästä päässeet molempien osapuolten kannalta hyväksyttävään ratkaisuun, päätelmän tehnyt osapuoli voi päättää keskeyttää kyseisen etuuskohtelun väliaikaisesti kyseisten tuotteiden osalta. Tällaisissa tapauksissa päätelmän tehneen osapuolen on ilmoitettava väliaikaisesta keskeyttämisestä kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle ilman aiheetonta viivytystä.

6. Päätöstä keskeyttää väliaikaisesti kyseisen tuotteen etuuskohtelu 4 kohdan nojalla sovelletaan ainoastaan ajan, joka on oikeassa suhteessa asianomaisen osapuolen taloudellisiin etuihin kohdistuvaan vaikutukseen, ja enintään kolmen (3) kuukauden ajan. Jos voidaan objektiivisesti ja todennettavasti todeta, että keskeyttämispäätökseen johtaneet olosuhteet jatkuvat keskeyttämisajan päättyessä, asianomainen osapuoli voi päättää jatkaa keskeyttämispäätöksen voimassaoloa yhtä pitkän ajan. Kaikista keskeytyksistä on neuvoteltava kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa määräajoin. Jos päätöksen voimassaoloa jatketaan, neuvottelut kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa käydään vähintään 15 (viisitoista) päivää ennen keskeytysajan päättymistä.

7. Kukin osapuoli julkaisee sisäisten menettelyjensä mukaisesti tuojille ilmoituksen kaikista 4 kohdan mukaisista havainnoista sekä 5 ja 6 kohdassa tarkoitetuista väliaikaisista keskeyttämispäätöksistä.

C JAKSO

INSTITUTIONAALISET MÄÄRÄYKSET

10.14 ARTIKLA

Tavarakaupan alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla tavarakaupan alakomitealla on 2.4, 9.9 ja 13.14 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) edistää osapuolten välistä tavarakauppaa;
 - b) arvioida vuosittain sopimuksen tässä osassa myönnettyjen kiintiöiden ja etuuksien käyttöä ja hallinnointia; ja
 - c) keskustella, selventää ja käsitellä osapuolten välillä mahdollisesti esiin tulevia teknisiä kysymyksiä, jotka liittyvät liitteessä 10-A olevassa 3 ja 4 kohdassa määritellyn kunkin osapuolen tariffinimikkeistön soveltamiseen.

10.15 artikla

Viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kaupan alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kaupan alakomitealla on 2.4 ja 9.9 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) varmistaa, että liitteen 10-D soveltamisalaan kuuluvia asioita koskeviin säädöksiin ja määräyksiin tehtävistä muutoksista, joilla on vaikutusta osapuolten väliseen viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kauppaan, ilmoitetaan hyvissä ajoin; ja
 - b) tehdä päätöksiä lisäyksessä 10-D-3 olevassa 2 kohdassa vahvistettujen sääntöjen yksityiskohdista, erityisesti käytettävistä lomakkeista ja määrittelyselosteessa annettavien tietojen yksityiskohdista.

10.16 ARTIKLA

Viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kauppaa koskeva yhteistyö ja yhteyspisteet

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kauppaan liittyvissä asioissa ja käsittelevät niihin liittyviä kysymyksiä, erityisesti seuraavien aiheiden osalta:
 - a) viinituotteiden tuotemääritelmät, sertifiointi ja merkinnät;
 - b) viiniköynnöslajikkeiden käyttö viinin valmistuksessa ja niiden merkinnät; ja
 - c) väkevien alkoholijuomien tuotemääritelmät, sertifiointi ja merkinnät.

2. Osapuolet tekevät tiivistä yhteistyötä ja etsivät keinoja parantaa keskinäistä apuaan liitteen 10-D soveltamisessa, erityisesti vilpillisten toimintatapojen ehkäisemiseksi.

3. Osapuolten täytäntöönpanoelinten ja viranomaisten keskinäisen avunannon helpottamiseksi liitteen 10-D soveltamisalaan kuuluvissa asioissa kukin osapuoli nimeää elimet ja viranomaiset, jotka vastaavat kyseisen liitteen soveltamisesta ja täytäntöönpanosta. Jos osapuoli nimeää useamman kuin yhden toimivaltaisen elimen tai viranomaisen, sen on varmistettava, että näiden elinten ja viranomaisten työtä koordinoidaan. Tällöin osapuoli nimeää myös yhden yhteydenpidosta vastaavan elimen tai viranomaisen, joka toimii toisen osapuolen viranomaisen tai elimen keskitettynä yhteyspisteenä.

4. Osapuolet ilmoittavat toisilleen viinituotteiden ja väkevien alkoholijuomien kaupan alakomitean välityksellä 3 kohdassa tarkoitettujen elinten, viranomaisten ja yhteyspisteiden yhteystiedot viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Osapuolet ilmoittavat toisilleen kaikista näiden elinten, viranomaisten ja yhteyspisteiden yhteystietojen muutoksista.

11 LUKU

ALKUPERÄSÄÄNNÖT JA ALKUPERÄMENETTELYT

A JAKSO

ALKUPERÄSÄÄNNÖT

11.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'luokittelulla' tuotteen tai aineksen luokittelua harmonoidun järjestelmän tiettyyn jaksoon, ryhmään, nimikkeeseen tai alanimikkeeseen;
- b) 'lähetyksellä' tuotteita, jotka lähetetään samanaikaisesti yhdeltä viejältä yhdelle vastaanottajalle tai kuljetetaan yhdellä kuljetusasiakirjalla taikka, jos tällaista asiakirjaa ei ole, yhdellä kauppalaskulla viejältä vastaanottajalle;

- c) 'tulliviranomaisella' tai 'toimivaltaisella valtion viranomaisella'
- i) Euroopan unionissa tulliasioista vastaavia Euroopan komission yksiköitä sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden tullihallintoja ja kaikkia muita Euroopan unionin jäsenvaltioiden viranomaisia, jotka ovat vastuussa tullilainsäädännön soveltamisesta ja sen täytäntöönpanon valvonnasta; ja
 - ii) Mercosurissa seuraavia Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden toimivaltaisia viranomaisia tai niiden seuraajia:
 - A) Argentiina: Subsecretaría de Comercio Exterior del Ministerio de Economía;
 - B) Brasilia: Secretaria de Comércio Exterior do Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviços ja Secretaria Especial da Receita Federal do Brasil (Ministério da Fazenda);
 - C) Paraguay: Subsecretaría de Estado de Comercio y Servicios del Ministerio de Industria y Comercio; ja
 - D) Uruguay Asesoría de Política Comercial del Ministerio de Economía y Finanzas;
- d) 'viejällä' osapuolen alueella olevaa henkilöä, joka vie alkuperätuotteen ja laatii alkuperävakuutuksen;

- e) 'keskenään korvattavissa olevilla aineksilla' samanlaisia aineksia, jotka ovat samaa kaupallista laatua, joiden tekniset ja fyysiset ominaisuudet ovat samat ja joita ei voida erottaa toisistaan sen jälkeen, kun ne on käytetty tuotteen valmistukseen;
- f) 'tavaroilla' sekä aineksia että tuotteita;
- g) 'tuojalla' henkilöä, joka tuo alkuperätuotteen ja vaatii sille tullietuuskohtelua;
- h) 'valmistuksella' kaikenlaista valmistusta tai käsittelyä, mukaan lukien kokoaminen tai erityistoimet;
- i) 'aineksella' kaikkia aineosia, raaka-aineita, komponentteja tai osia, joita käytetään tuotteen valmistuksessa; ja
- j) 'tuotteella' valmistettavaa tuotetta, vaikka se olisi tarkoitettu käytettäväksi myöhemmin toisessa valmistustoimessa.

11.2 ARTIKLA

Yleiset vaatimukset

1. Sovellettaessa tullietuuskohtelua, jonka osapuoli myöntää toisen osapuolen alkuperätavaroille sopimuksen tämän osan mukaisesti, seuraavia tuotteita pidetään Euroopan unionin alkuperätuotteina sillä edellytyksellä, että ne täyttävät kaikki muut tämän luvun sovellettavat vaatimukset:

- a) 11.4 artiklan mukaisesti Euroopan unionissa kokonaan tuotetut tuotteet;
- b) yksinomaan alkuperäaineksista Euroopan unionissa tuotetut tuotteet; tai
- c) Euroopan unionissa tuotetut tuotteet, joihin on käytetty ei-alkuperäaineksia, sillä edellytyksellä, että ne täyttävät liitteessä 11-B vahvistetut vaatimukset.

2. Sovellettaessa tullietuuskohtelua, jonka osapuoli myöntää toisen osapuolen alkuperätavaroille sopimuksen tämän osan mukaisesti, seuraavia tuotteita pidetään Mercosurin alkuperätuotteina sillä edellytyksellä, että ne täyttävät kaikki muut tämän luvun sovellettavat vaatimukset:

- a) 11.4 artiklan mukaisesti Mercosurissa kokonaan tuotetut tuotteet;
- b) yksinomaan alkuperäaineksista Mercosurissa tuotetut tuotteet; tai
- c) Mercosurissa tuotetut tuotteet, joihin on käytetty ei-alkuperäaineksia, sillä edellytyksellä, että ne täyttävät liitteessä 11-B vahvistetut vaatimukset.

3. Jos tuote on saanut alkuperäaseman, kyseisen tuotteen tuotannossa käytettyjä ei-alkuperäaineita ei pidetä ei-alkuperäisinä, jos kyseistä tuotetta käytetään aineksena toiseen tuotteeseen.

11.3 ARTIKLA

Kahdenvälinen alkuperäkumulaatio

1. Euroopan unionin alkuperätuotteita pidetään Mercosurin alkuperäaineina, jos ne sisällytetään siellä valmistettavaan tuotteeseen, sillä edellytyksellä, että niitä on valmistettu tai käsitelty 11.6 artiklassa tarkoitettuja toimia enemmän.

2. Mercosurin alkuperätuotteita pidetään Euroopan unionin alkuperäaineina, jos ne sisällytetään siellä valmistettavaan tuotteeseen, edellyttäen että niitä on valmistettu tai käsitelty 11.6 artiklassa tarkoitettuja toimia enemmän.

11.4 ARTIKLA

Kokonaan tuotetut tuotteet

1. Seuraavia tuotteita pidetään joko Euroopan unionissa tai Mercosurissa kokonaan tuotettuina:

- a) mineraalituotteet ja muut niiden maaperästä tai merenpohjasta saadut luonnonaineet;
- b) siellä kasvatetut tai korjatut kasvit ja kasvituotteet;

- c) siellä syntyneet ja kasvatetut elävät eläimet;
- d) siellä kasvatetuista elävistä eläimistä saadut tuotteet;
- e) siellä syntyneistä ja kasvatetuista teurastetuista eläimistä saadut tuotteet;
- f) siellä metsästämyllä tai kalastamalla saadut tuotteet;
- g) vesiviljelytuotteet, joiden sisältämät kalat, äyriäiset, nilviäiset ja muut vedessä elävät selkärangattomat ovat syntyneet ja kasvaneet siellä;
- h) niiden alusten pyydystämät merikalastustuotteet ja muut niiden merestä saamat tuotteet;¹
- i) niiden tehdasaluksilla ainoastaan h alakohdassa tarkoitetuista tuotteista valmistetut tuotteet;
- j) mineraalit ja muut elottomat luonnonvarat, jotka on otettu tai louhittu seuraaviin kuuluvasta merenpohjasta tai merenpohjan alaisista kerrostumista:
 - i) Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden talousvyöhyke, sellaisena kuin se on määritelty niiden säädöksissä ja määräyksissä ja UNCLOS-sopimuksen V osan mukaisesti;
 - ii) Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden mannerjalusta, sellaisena kuin se on määritelty niiden säädöksissä ja määräyksissä ja UNCLOS-sopimuksen VI osan mukaisesti; tai

¹ Tämä kohta ei vaikuta UNCLOS-sopimuksen mukaisiin osapuolten täysivaltaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin etenkin talousvyöhykkeellä ja mannerjalustalla.

- iii) UNCLOS-sopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määritelty alue, jolla osapuolella tai osapuolen henkilöllä on UNCLOS-sopimuksen XI osan ja UNCLOS-sopimuksen XI osan täytäntöönpanosta tehdyn sopimuksen mukaiset yksinoikeudet hyödyntämiseen;
 - k) siellä kerätyt yksinomaan raaka-aineiden talteenottoon soveltuvat käytetyt tavarat;
 - l) siellä suoritetuista valmistustoimista syntyneet jätteet ja romu¹; tai
 - m) siellä yksinomaan a–l alakohdassa tarkoitetuista tuotteista tuotetut tavarat.
2. Edellä 1 kohdan h ja i alakohdassa käytettyjä ilmaisuja 'niiden alukset' ja 'niiden tehdasalukset' sovelletaan ainoastaan aluksiin ja tehdasaluksiin, jotka
- a) on rekisteröity Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa ja joilla on tarpeen mukaan Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion tai Euroopan unionin myöntämät kalastusluvut kyseisessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai kyseisessä Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa toiminnan harjoittamiseen asianmukaisesti rekisteröityjen kalastusyritysten nimissä;

¹ Edellä olevat k ja l alakohta eivät rajoita niissä mainittujen tavaroiden tuontia koskevien kunkin osapuolen säädösten ja määräysten soveltamista.

- b) purjehtivat saman rekisteröinnin tehneen Euroopan unionin jäsenvaltion tai Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion lipun alla¹; ja
- c) täyttävät jonkin seuraavista vaatimuksista:
- i) ne ovat vähintään 50-prosenttisesti (viisikymmentäprosenttisesti) osapuolten yhden tai useamman luonnollisen henkilön² omistamia;
 - ii) ne ovat sellaisten oikeushenkilöiden³ omistuksessa,
 - A) joiden kotipaikka ja päätoimipaikka on osapuolella; ja
 - B) joiden omistuksesta vähintään 50 (viisikymmentä) prosenttia kuuluu osapuolten luonnollisille tai oikeushenkilöille; tai
 - iii) niiden miehistöstä vähintään kaksi kolmasosaa on osapuolten luonnollisia henkilöitä.

¹ Euroopan unionin jäsenvaltion tai Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion lipun alla purjehtivien vuokrattujen alusten pyydystämien merikalastustuotteiden tai muiden tuotteiden katsotaan olevan peräisin siitä Euroopan unionin jäsenvaltiosta tai Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta, jossa alus on vuokrattu ja lupa on myönnetty, edellyttäen että ne täyttävät kaikki tämän kohdan vaatimukset.

² Tähän artiklaan sovelletaan 18.2 artiklan m alakohdan määritelmää.

³ Tähän artiklaan sovelletaan 18.2 artiklan h alakohdan määritelmää.

11.5 ARTIKLA

Toleranssit

1. Jos tuotteen valmistuksessa käytetyt ei-alkuperäaineokset eivät täytä liitteessä 11-B vahvistettuja edellytyksiä, tuotteen katsotaan kuitenkin olevan osapuolen alkuperätuote, jos
 - a) ei-alkuperäainesten kokonaisarvo on enintään 10 (kymmenen) prosenttia tuotteen noudettuna-hinnasta; ja
 - b) tätä kohtaa soveltamalla ei ylitetä mitään liitteessä 11-B vahvistettuja ei-alkuperäainesten enimmäisarvoa tai -painoa koskevia prosenttiosuuksia.
2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta harmonoidun järjestelmän 50–63 ryhmän tuotteisiin, joihin sovelletaan liitteen 11-A huomautuksissa 6 ja 7 vahvistettuja toleransseja.

11.6 ARTIKLA

Riittämättömät valmistus- tai käsittelytoimet

1. Sen estämättä, mitä 11.2 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 2 kohdan c alakohdassa määrätään, tuotetta ei pidetä osapuolen alkuperätuotteena, jos tuotteen tuotanto koostuu ainoastaan seuraavista kyseisessä osapuolella ei-alkuperäaineoksille suoritetuista toimesta:
 - a) toimet tuotteiden kunnon säilymisen varmistamiseksi kuljetuksen ja varastoinnin aikana;

- b) uudelleen pakkaaminen ja kollien jakaminen ja yhdistäminen;
- c) pesu, puhdistus tai pölyn, oksidin, öljyn, maalin tai muun peiteaineen poistaminen;
- d) tekstiilien silitys tai prässäys;
- e) pelkät maalaus- ja kiillotustoimet;
- f) viljan ja riisin esikuorinta, valkaisu osittain tai kokonaan, kiillotus ja lasitus;
- g) toimet sokerin värjäämiseksi tai maustamiseksi taikka sokeripalojen muodostamiseksi ja kidesokerin hienontaminen osittain tai kokonaan;
- h) hedelmien, pähkinöiden ja vihannesten kuoriminen ja kivien poisto;
- i) teroitus, pelkkä hiominen, erottaminen tai pelkkä leikkaaminen;
- j) seulonta, lajittelu, luokittelu, ryhmittely ja yhteensovitus, myös tavaroiden järjestäminen sarjoiksi;
- k) pelkkä pulloitus, tölkitys, pussitus, koteloihin tai rasioihin pakkaaminen, kartongille tai levyille kiinnittäminen ja kaikki muut yksinkertaiset pakkaustoimenpiteet;
- l) merkkien, nimilappujen, logojen ja muiden niiden kaltaisten tunnusten kiinnittäminen tai painaminen tuotteisiin tai niiden pakkauksiin;
- m) pelkkä tuotteiden sekoittaminen riippumatta siitä, ovatko ne erilaisia, ja pelkkä sokerin sekoittaminen muiden aineiden kanssa;

- n) pelkkä ei-alkuperäosien yhdistäminen kokonaiseksi tuotteeksi tai tuotteiden purkaminen osiin;
- o) pelkkä veden lisääminen taikka tuotteiden laimentaminen, dehydratointi tai denaturointi;
- p) kahden tai useamman a–o alakohdassa mainitun toimen toteuttaminen yhdessä; tai
- q) eläinten teurastus.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa toimi katsotaan ”pelkäksi” mainituksi toimeksi silloin, kun sen suorittamiseksi ei tarvita erityistaitoja eikä nimenomaisesti näitä toimintoja varten tuotettuja tai asennettuja koneita, laitteita tai välineitä.

11.7 ARTIKLA

Kelpuuttamisen yksikkö

1. Tätä lukua sovellettaessa kelpuuttamisen yksikkö on kyseinen tuote sellaisena kuin se on luokiteltu harmonoidun järjestelmän mukaisesti.
2. Kun tavararyhmästä tai -yhdistelmästä koostuva tuote luokitellaan harmonoidun järjestelmän mukaan yhteen ainoaan nimikkeeseen, tämä kokonaisuus muodostaa kelpuuttamisen yksikön.
3. Kun lähetys koostuu useasta samanlaisesta tuotteesta, jotka luokitellaan samaan harmonoidun järjestelmän nimikkeeseen, tämän luvun määräyksiä sovelletaan kuhunkin tuotteeseen erikseen.

11.8 ARTIKLA

Pakkausmateriaalit ja säiliöt

1. Jos harmonoidun järjestelmän yleisen tulkintasäännön 5 mukaan pakkausta pidetään tuotteeseen kuuluvana sitä luokiteltaessa, sitä on pidettävä tuotteeseen kuuluvana myös alkuperää määritettäessä.
2. Kuljetusta varten käytettäviä pakkausmateriaaleja ja säiliöitä, joilla tuotteita suojataan kuljetuksen aikana, ei oteta huomioon määritettäessä kyseisten tuotteiden alkuperäasemaa.

11.9 ARTIKLA

Tarvikkeet, varaosat ja työkalut

Tarvikkeiden, varaosien ja työkalujen, jotka toimitetaan yhdessä laitteiston, koneen, laitteen tai ajoneuvon kanssa ja jotka tavanomaisesti kuuluvat kyseiseen tuotteeseen ja jotka sisältyvät sen hintaan taikka joita ei laskuteta erikseen, katsotaan muodostavan kyseisen laitteiston, koneen, laitteen tai ajoneuvon kanssa yhden tuotteen.

11.10 ARTIKLA

Kirjanpidollinen erottelu

1. Jos tuotteen valmistuksessa käytetään keskenään korvattavissa olevia alkuperä- ja ei-alkuperäaineita, nämä ainekset on eroteltava fyysisesti toisistaan niiden alkuperän mukaan varastoinnin aikana, jotta alkuperäaineet säilyttävät alkuperäasemansa.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, keskenään korvattavissa olevien alkuperä- ja ei-alkuperäainesten fyysistä erottelua ei vaadita tuotteen valmistuksessa, jos tällaisen tuotteen alkuperä määritetään varastojen hallinnoinnissa sovellettavan kirjanpidollisen erottelun menetelmän mukaisesti.
3. Kirjanpidollisen erottelun menetelmä on dokumentoitava ja sitä on sovellettava sen osapuolen alueella sovellettavien yleisesti hyväksytyjen kirjanpitoperiaatteiden mukaisesti, jossa tuote valmistetaan.
4. Kirjanpidollisen erottelun menetelmää voidaan käyttää ainoastaan, jos voidaan varmistaa, että kaikkina aikoina alkuperäaseman saaneiden tuotteiden lukumäärä on enintään sama kuin jos ainekset olisivat olleet fyysisesti eroteltuja.
5. Osapuoli voi vaatia, että kirjanpidollisen erottelun menetelmän soveltaminen edellyttää asianomaisten toimivaltaisten viranomaisten ennakkolupaa. Toimivaltaiset viranomaiset voivat myöntää luvan asianmukaisiksi katsominsa ehdoin, ja niiden on näissä tapauksissa valvottava luvan käyttöä. Kyseiset viranomaiset voivat peruuttaa luvan milloin tahansa, jos luvanhaltija käyttää kirjanpidollisen erottelun menetelmää jollakin tavalla sääntöjenvastaisesti tai ei täytä jotakin muuta tässä luvussa vahvistettua edellytystä.

11.11 ARTIKLA

Sarjat

Harmonoidun järjestelmän yleisen tulkintasäännön 3 mukaisia sarjoja pidetään alkuperätuotteina, jos kaikki sarjaan kuuluvat tuotteet ovat alkuperätuotteita. Jos sarja koostuu sekä alkuperätuotteista että ei-alkuperätuotteista, sitä on kuitenkin kokonaisuutena pidettävä alkuperätuotteena, jos ei-alkuperätuotteiden arvo on enintään 15 (viisitoista) prosenttia sarjan vapaasti tehtaalla -hinnasta.

11.12 ARTIKLA

Neutraalit tekijät

Määritettäessä, onko jokin tuote alkuperätuote, ei ole tarpeen määrittää sen valmistuksessa käytettyjen seuraavien tekijöiden alkuperää:

- a) energia ja polttoaine;
- b) laitokset ja laitteistot;
- c) koneet ja työkalut; tai
- d) tavarat, jotka eivät sisälly ja joiden ei ole tarkoitus sisältyä tuotteen lopulliseen koostumukseen.

11.13 ARTIKLA

Alueperiaate

1. Tässä luvussa alkuperäaseman saamiselle määrättyjen edellytysten on täytyttävä keskeytyksettä Euroopan unionissa tai Mercosurissa.
2. Jos Euroopan unionista tai Mercosurista kolmanteen maahan viedyt alkuperätavarat palautetaan, niitä on pidettävä ei-alkuperätavaroina, ellei tulliviranomaista tyydyttävällä tavalla voida osoittaa, että
 - a) palautetut tavarat ovat samat kuin viedyt tavarat; ja
 - b) palautetuille tavaroille ei ole suoritettu kyseisessä kolmannessa maassa tai viennin aikana muita kuin niiden kunnan säilyttämiseksi tarvittavia toimia.

11.14 ARTIKLA

Kuljetusolosuhteet

1. Osapuoleen suuntautuvaan tuontiin ilmoitettujen tavaroiden on oltava samat kuin toisesta osapuolesta, jonka alkuperätavaroita niiden katsotaan olevan, viedyt tavarat. Niitä ei saa olla muutettu tai muunnettu millään tavoin eikä niille saa olla ennen tuontiin ilmoittamista suoritettu mitään muita kuin niiden kunnan säilyttämiseksi tarvittavia toimia eikä muita toimia kuin merkintöjen, etikettien, sinettien tai muiden tunnusten lisääminen tai kiinnittäminen, jolla varmistetaan tuojaosapuolen sisäisten erityisvaatimusten noudattaminen.

2. Tuotteet tai lähetykset voidaan varastoida ja toimittaa osalähetyksinä, jos tämä tehdään viejän tai jonkin myöhemmän tavaroiden haltijan vastuulla ja tuotteet pysyvät tullivalvonnassa kauttakulkumaassa tai -maissa.

3. Jos on epävarmaa, onko 1–2 kohdassa määrättyjä vaatimuksia noudatettu, tuojaosapuolen tulliviranomainen voi pyytää tuojaa esittämään näyttöä vaatimusten noudattamisesta; näyttö voidaan antaa millä tahansa tavalla, myös sopimusperusteisilla kuljetusasiakirjoilla, kuten konossementit, tai tosiasiallisella tai konkreettisella näytöllä, joka perustuu pakkausten merkitsemiseen tai numerointiin, tai jollakin muulla varsinaiseen tuotteeseen liittyvällä näytöllä.

11.15 ARTIKLA

Näyttelyt

1. Kolmannessa maassa pidettävään näyttelyyn lähetettyihin alkuperätuotteisiin, jotka myydään näyttelyn jälkeen Euroopan unioniin tai Mercosuriin tuotaviksi, sovelletaan tuonnissa sopimuksen tätä osaa, jos tulliviranomaisten hyväksymällä tavalla voidaan osoittaa, että

- a) viejä on lähettänyt nämä tuotteet Euroopan unionista tai Mercosurista kolmanteen maahan, jossa näyttely pidetään, ja pitänyt niitä siellä näytteillä;
- b) kyseinen viejä on myynyt tai muuten luovuttanut tuotteet Euroopan unionissa tai Mercosurissa olevalle henkilölle;

- c) tuotteet on lähetetty näyttelyyn aikana tai välittömästi sen jälkeen siinä tilassa, jossa ne lähetettiin näyttelyyn; ja
- d) tuotteita ei ole niiden näyttelyyn lähettämisen jälkeen käytetty muihin tarkoituksiin kuin näyttelyssä esittelyyn.

2. Alkuperävarakuutus on laadittava B jakson mukaisesti ja esitettävä tuojaosapuolen tulliviranomaisille. Siinä on ilmoitettava näyttelyn nimi ja osoite.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan kaikkiin kaupan, teollisuuden, maatalouden ja käsiteollisuuden näyttelyihin, messuihin tai niiden kaltaisiin julkisiin esittelytilaisuuksiin, jotka on järjestetty muihin kuin yksityisiin tarkoituksiin kaupoissa tai liiketiloissa ulkomaisten tuotteiden myymiseksi ja joiden aikana tuotteet pysyvät tullivalvonnassa.

B JAKSO

ALKUPERÄMENETTELYT

11.16 ARTIKLA

Yleiset vaatimukset

Euroopan unionin alkuperätuotteet Mercosuriin tuotaessa ja Mercosurin alkuperätuotteet Euroopan unioniin tuotaessa saavat sopimuksen tämän osan mukaisen tullietuuskohtelun, kun niistä esitetään alkuperävakuutus 11.17 artiklan ja kunkin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.¹

11.17 ARTIKLA

Alkuperävakuutuksen laatimisedellytykset

1. Edellä 11.16 artiklassa tarkoitetun alkuperävakuutuksen voi laatia
 - a) viejä viejäosapuolen asiaa koskevien säädösten ja määräysten mukaisesti; tai

¹ Alkuperätodistus on voimassa liitteessä 11-D olevien siirtymätoimenpiteiden mukaisesti todistuksessa täsmennetyin ajan.

- b) mikä tahansa viejä, kun on kyse yhdestä tai useammasta kollista koostuvasta pienestä lähetyksestä, joka sisältää alkuperä tuotteita ja jonka yhteisarvo ei ylitä viejäosapuolen asiaa koskevissa säädöksissä ja määräyksissä vahvistettua raja-arvoa.
2. Osapuolet vaihtavat tietoja 1 kohdassa tarkoitetuista asiaa koskevista säädöksistä ja määräyksistä
- a) tämän sopimuksen voimaantulopäivänä;
- b) ennen näihin säädöksiin ja määräyksiin tehtävien muutosten voimaantuloa; ja
- c) kumman tahansa osapuolen pyynnöstä milloin tahansa tämän sopimuksen tultua voimaan.
3. Alkuperävakuutus voidaan laatia, jos asianomaiset tuotteet ovat Euroopan unionin tai Mercosurin alkuperä tuotteita ja täyttävät tämän luvun muut vaatimukset.
4. Alkuperävakuutuksen laativan viejän on oltava valmis toimittamaan milloin tahansa viejäosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten pyynnöstä kaikki asianmukaiset asiakirjat, joilla todistetaan asianomaisten tuotteiden alkuperä asema ja tämän luvun muiden vaatimusten täytyminen.
5. Viejän on laadittava alkuperävakuutus kauppalaskuun, lähetysluetteloon tai muuhun kaupalliseen asiakirjaan, jossa alkuperä tuote kuvataan riittävän yksityiskohtaisesti sen tunnistamiseksi, käyttäen yhtä liitteessä 11-C vahvistettua kielitoisintoa ja viejäosapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

6. Alkuperävakuutuksessa on oltava viejän alkuperäinen, omakätinen allekirjoitus, ellei viejäosapuolen asiaa koskevissa säädöksissä ja määräyksissä toisin säädetä.

7. Viejä voi laatia alkuperävakuutuksen joko silloin, kun siinä tarkoitettut tuotteet viedään, tai viennin jälkeen edellyttäen, että se esitetään tuojaosapuolella viimeistään kahden (2) vuoden kuluttua siitä, kun siinä tarkoitettut tuotteet on tuotu.

11.18 ARTIKLA

Alkuperävakuutuksen voimassaolo

1. Alkuperävakuutus on voimassa 12 (kaksitoista) kuukautta päivästä, jona viejä on laatinut sen, ja se on toimitettava kyseisen ajan kuluessa tuojaosapuolen tulliviranomaisille.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettun määräajan jälkeen toimitetut alkuperävakuutukset voidaan hyväksyä etuuskohtelun soveltamista varten ainoastaan, jos niiden toimittamatta jättäminen määräajassa johtui poikkeuksellisista olosuhteista.

3. Muissa myöhästymistapauksissa tuojaosapuolen tulliviranomaiset voivat hyväksyä alkuperävakuutuksen, jos tuotteet on esitetty niille ennen mainitun määräajan päättymistä.

11.19 ARTIKLA

Tuonti osalähetyksinä

Jos harmonoidun järjestelmän XV–XXI jaksoon luokiteltuja harmonoidun järjestelmän yleisessä tulkintasäännössä 2 a tarkoitettuja osiinsa purettuja tai kokoamattomia tuotteita tuodaan tuojan pyynnöstä maahan osalähetyksinä tuojaosapuolen tulliviranomaisten määräämin edellytyksin, tällaisista tuotteista toimitetaan tulliviranomaisille yksi alkuperävakuutus ensimmäistä osalähetystä tuotaessa.

11.20 ARTIKLA

Alkuperävakuutusta koskevat poikkeukset

1. Yksityishenkilöiden yksityishenkilöille pikkulähetyksinä lähettämät tuotteet ja matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyvät tuotteet hyväksytään alkuperätuotteiksi vaatimatta alkuperävakuutusta, jos kyseessä ei ole kaupallinen tuonti ja tuotteiden on ilmoitettu täyttävän tässä luvussa määrättyt vaatimukset eikä ole syytä epäillä kyseisen ilmoituksen todenmukaisuutta. Jos tuotteet lähetetään postitse, ilmoitus voidaan tehdä tulli-ilmoituksessa CN22/CN23 tai kyseiseen asiakirjaan liitettävällä erillisellä paperilla.
2. Tuontia, joka on satunnaista ja muodostuu ainoastaan vastaanottajien tai matkustajien tai heidän perheidensä henkilökohtaiseen käyttöön tarkoitetuista tuotteista, ei pidetä kaupallisena, jos näiden tuotteiden luonne tai määrä ei viittaa mihinkään kaupalliseen tarkoitukseen.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tuotteiden kokonaisarvo ei saa ylittää tuojaosapuolen säädöksissä ja määräyksissä vahvistettuja arvoja. Osapuolten on vaihdettava tietoja näistä arvoista.

11.21 ARTIKLA

Todistusasiakirjat

Edellä 11.17 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuihin asiakirjoihin voi sisältyä:

- a) esimerkiksi viejän tai tavarantoimittajan tileihin tai sisäiseen kirjanpitoon sisältyvät välittömät todisteet toimista, jotka viejä tai tavarantoimittaja on suorittanut asianomaisten tavaroiden tuottamiseksi;
- b) asiakirjat, joilla osoitetaan valmistuksessa käytettyjen aineiden alkuperäasema ja jotka on annettu tai laadittu Euroopan unionissa tai Mercosurissa, jos kyseisiä asiakirjoja käytetään tai ne on annettu tai laadittu kyseisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti;
- c) asiakirjat, joilla osoitetaan aineiden valmistus tai käsittely Euroopan unionissa tai Mercosurissa ja jotka on annettu tai laadittu Euroopan unionissa tai Mercosurissa, jos kyseisiä asiakirjoja käytetään tai ne on annettu tai laadittu kyseisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti; ja
- d) alkuperävakuutus, jolla todistetaan käytettyjen aineiden alkuperäasema ja joka on laadittu Euroopan unionissa tai Mercosurissa tämän luvun mukaisesti.

11.22 ARTIKLA

Tietojen säilyttämistä koskevat vaatimukset

Viejän, joka laatii alkuperävakuutuksen, on säilytettävä jäljennös kyseisestä alkuperävakuutuksesta ja 11.17 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuista asiakirjoista vähintään kolmen (3) vuoden ajan alkuperävakuutuksen laatimispäivästä. Tuojan on säilytettävä alkuperävakuutus tai sen jäljennös, jos alkuperäiskappale on tulliviranomaisen tai toimivaltaisen valtion viranomaisen hallussa, vähintään kolmen (3) vuoden ajan alkuperävakuutuksessa tarkoitettujen tuotteiden tuontipäivästä.

11.23 ARTIKLA

Poikkeavuudet ja muotovirheet

1. Pienet ristiriitaisuudet alkuperävakuutusten ja tuotteiden tuontimuodollisuuksien täyttämiseksi tullitoimipaikassa esitettyjen asiakirjojen välillä eivät tee alkuperävakuutuksesta mitätöntä, jos asianmukaisesti osoitetaan, että alkuperävakuutus vastaa esitettyjä tuotteita.
2. Alkuperävakuutuksen ilmeiset muotovirheet eivät saa johtaa alkuperävakuutuksen hylkäämiseen, jos nämä virheet eivät anna aiheutta epäillä alkuperävakuutukseen sisältyvien tietojen oikeellisuutta.

11.24 ARTIKLA

Tulliviranomaisten ja toimivaltaisten valtion viranomaisten välinen yhteistyö

1. Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset toimittavat toisilleen Euroopan komission ja Mercosurin sihteeristön välisellä viestillä alkuperävakuutusten tarkastamisesta vastaavien tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten osoitteet.
2. Tämän luvun asianmukaisen soveltamisen varmistamiseksi Euroopan unioni ja Mercosur avustavat toisiaan tulliviranomaistensa tai toimivaltaisten valtion viranomaistensa välityksellä alkuperävakuutusten aitouden ja näissä vakuutuksissa annettujen tietojen oikeellisuuden tarkastamisessa.
3. Tullilainsäädännön rikkomisten ehkäisemiseksi, tutkimiseksi ja torjumiseksi liitteessä 12-A määrätään tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten välisestä yhteistyöstä, mukaan lukien osapuolen asianmukaisesti valtuutettujen virkamiesten läsnäolo toisen osapuolen alueella, edellyttäen, että osapuoli, jonka alueella apua annetaan, hyväksyy tämän ja asettaa ehdot.

11.25 ARTIKLA

Alkuperävakuutusten tarkastaminen

1. Alkuperävakuutusten tarkastukset tehdään pistokokein tai aina kun tuojaosapuolen tulliviranomaisilla tai toimivaltaisilla valtion viranomaisilla on perusteltu syy epäillä tällaisten vakuutusten aitoutta, asianomaisten tuotteiden alkuperäasemaa tai muiden tämän luvun vaatimusten täyttymistä.
2. Sovellettaessa 1 kohtaa tuojaosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten on palautettava alkuperävakuutus tai sen jäljennös viejäosapuolen tulliviranomaisille tai toimivaltaisille valtion viranomaisille ja esitettävä tarkastuspyynnön perustelut. Tarkastuspyynnön tueksi toimitetaan kaikki asiakirjat ja saadut tiedot, joiden perusteella alkuperävakuutuksissa annettuja tietoja voidaan epäillä virheellisiksi.
3. Tarkastuspyyntö ja siihen annettu vastaus on toimitettava tarkastusta pyytävän tuojaosapuolen tulliviranomaisen tai toimivaltaisen valtion viranomaisen virallisella kielellä, kyseisen osapuolen hyväksymällä kielellä tai liitteessä 12-A olevan 5 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
4. Tarkastuksen suorittavat viejamaan tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset. Tätä varten niillä on oikeus vaatia todisteita ja tarkastaa viejän tilejä tai tehdä mitä tahansa muita tarpeelliseksi katsomiaan tarkastuksia.

5. Jos tuojaosapuolen tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset päättävät keskeyttää etuuskohtelun myöntämisen kyseisille tuotteille odottaessa tarkastuksen tuloksia, niiden on tarjouduttava luovuttamaan tuotteet tuojalle, ellei tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten tarpeelliseksi katsomista varotoimenpiteistä muuta johdu. Etuuskohtelun keskeyttäminen on lopetettava mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tuojaosapuoli on määrittänyt tuotteiden alkuperän.

6. Viejäosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten on ilmoitettava tarkastuksen tuloksista mahdollisimman pian tarkastusta pyytäneen tuojaosapuolen viranomaisille. Viejäosapuolen on toimitettava tuojaosapuolen tulliviranomaisille tai toimivaltaisille valtion viranomaisille seuraavat tiedot:

- a) tarkastuksen tulokset;
- b) tarkastuksen kohteena olevan tuotteen kuvaus sekä alkuperäsääntöjen soveltamisen kannalta merkityksellinen tariffiluokitus;
- c) tuotannon kuvaus ja selitys, jotka tukevat riittävästi tuotteen alkuperäaseman perusteita;
- d) tiedot tavasta, jolla tarkastus suoritettiin; ja
- e) tarvittaessa asiaa tukeva näyttö.

7. Jos vastausta ei ole saatu 10 (kymmenen) kuukauden kuluessa tarkastuspyynnön päivämäärästä tai jos vastauksessa ei ole riittävästi tietoja kyseisen vakuutuksen aitouden tai tuotteiden alkuperän määrittämiseksi, tarkastusta pyytäneet tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset epäävät alkuperävakuutuksessa tarkoitettujen tuotteiden tullietuuskohdelun, paitsi poikkeuksellisissa olosuhteissa. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella pidentää 10 (kymmenen) kuukauden määräaikaa ottaen huomioon tarkastuspyyntöjen lukumäärän ja tarkastusten monimutkaisuuden.

8. Tarkastusta pyytävän tuojaosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten on viejäosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten pyynnöstä ilmoitettava kyseisille viranomaisille tarkastusprosessia koskevasta päätöksestään.

11.26 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos tuojaosapuolen tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset aikovat 11.25 artiklassa määrättyjen tarkastusmenettelyjen yhteydessä määrittää alkuperän siten, että se ei ole yhdenmukainen viejäosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten 11.25 artiklan 6 kohdan mukaisesti antaman vastauksen kanssa, tuojaosapuoli ilmoittaa tästä aiikeesta viejäosapuolelle 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluessa 11.25 artiklan 6 kohdan mukaisen vastauksen vastaanottamisesta.

2. Osapuolet neuvottelevat jommankumman osapuolen pyynnöstä tarkastusmenettelyihin liittyvien erimielisyyksien ratkaisemiseksi 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluessa 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen päivämäärästä tai sovitussa määräajassa. Neuvottelujen aikaa voidaan jatkaa tapauskohtaisesti osapuolten yhteisellä kirjallisella suostumuksella.
3. Jos tarkastusmenettelyissä on eroja, joita tarkastusta pyytävän tuojaosapuolen tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset ja tämän tarkastuksen suorittamisesta vastaavat viejäosapuolen tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset eivät pysty keskenään sopimaan, tai jos tällaiset erot herättävät kysymyksiä tämän luvun tulkinnasta, tällaiset erot tai kysymykset on toimitettava 11.32 artiklassa tarkoitetun tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitean käsiteltäväksi.
4. Tarkastusta pyytävän tuojaosapuolen tulliviranomaiset tai toimivaltaiset valtion viranomaiset voivat tehdä alkuperämäärityksen tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomiteassa käytyjen neuvottelujen jälkeen, ainoastaan riittävin perustein ja annettuaan tuojalle oikeuden tulla kuulluksi. Määrityksestä on ilmoitettava viejäosapuolelle.
5. Mikään tässä artiklassa ei vaikuta 29 luvun mukaisiin osapuolten menettelyihin tai oikeuksiin.
6. Tuojan ja tuojaosapuolen tulliviranomaisten tai toimivaltaisten valtion viranomaisten väliset riidat ratkaistaan kaikissa tapauksissa kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

11.27 ARTIKLA

Luottamuksellisuus

1. Kukin osapuoli säilyttää lainsäädäntönsä mukaisesti tämän luvun nojalla kerättyjen tietojen luottamuksellisuuden ja suojaa kyseiset tiedot julkistamiselta.
2. Tuojaosapuolen viranomaisten saamia tietoja saavat käyttää ainoastaan kyseiset viranomaiset tämän luvun mukaisiin tarkoituksiin. Kunkin osapuolen on varmistettava, että tämän luvun nojalla kerättyjä luottamuksellisia tietoja ei käytetä muihin kuin hallinnollisiin tarkoituksiin ja alkuperän määrittämisen ja tulliasioiden täytäntöönpanon tarkoituksiin, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tähän on saatu tällaisia luottamuksellisia tietoja toimittaneen henkilön tai osapuolen lupa.
3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, tuojaosapuoli voi sallia tämän luvun nojalla kerätyn tiedon käyttämisen tai ilmaisemisen hallinnollisessa, oikeudellisessa tai tuomioistuinmenettelyssä, joka on käynnistetty tämän luvun täytäntöönpanemiseksi annetun tulliasioiden liittyvän lainsäädännön rikkomisen vuoksi. Tällaisessa tapauksessa tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle tietojen käytöstä tai ilmaisemisesta.

11.28 ARTIKLA

Hallinnolliset toimenpiteet ja seuraamukset

Osapuoli määrää säädöstensä ja määräystensä mukaisesti hallinnollisista toimenpiteistä ja seuraamuksista, joita sovelletaan henkilöön, joka laatii tai antaa laadittavaksi virheellisiä tietoja sisältävän asiakirjan tullietuuskohtelun saamiseksi tuotteille.

C JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

11.29 ARTIKLA

Ceuta ja Melilla

1. Tätä lukua sovellettaessa Euroopan unionin osalta käsitteeseen 'osapuoli' eivät sisälly Ceuta ja Melilla.
2. Ceutaan ja Melillaan tuotaviin Mercosurin alkuperätuotteisiin sovelletaan kaikilta osin tämän sopimuksen nojalla samaa tullikohtelua, jota sovelletaan Euroopan unionin tullialueen alkuperätuotteisiin Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan Euroopan unioniin liittymisestä tehdyn asiakirjan pöytäkirjan 2 mukaisesti. Mercosur soveltaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien Ceutan ja Melillan alkuperätuotteiden tuontiin samaa tullikohtelua kuin Euroopan unionista tuotaviin Euroopan unionin alkuperätuotteisiin.
3. Tässä luvussa tarkoitettuja alkuperäsääntöjä ja alkuperämenettelyjä sovelletaan soveltuvin osin Mercosurista Ceutaan ja Melillaan vietäviin tavaroihin sekä Ceutasta ja Melillasta Mercosuriin vietäviin tavaroihin.
4. Ceutaa ja Melillaa pidetään yhtenä alueena.

5. Viejän on tehtävä alkuperävakuutuksen tekstin kenttään 2 merkintä ”Mercosur” tai ”Ceuta ja Melilla” tuotteen alkuperän mukaan.
6. Espanjan kuningaskunnan tulliviranomaiset vastaavat tämän luvun soveltamisesta ja täytäntöönpanosta Ceutassa ja Melillassa.

11.30 ARTIKLA

Tariffikiintiöt

Euroopan unionin myöntämässä tariffikiintiöissä vietävien tuotteiden mukana on oltava Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden antama virallinen asiakirja, jonka malli Mercosurin olisi toimitettava Euroopan unionille viimeistään tämän sopimuksen voimaantulopäivänä.¹

11.31 ARTIKLA

Kuljetettavina tai varastoituina olevat tavarat

Tätä sopimusta voidaan soveltaa tämän luvun mukaisiin tavaroihin, jotka ovat tämän sopimuksen voimaantulopäivänä joko kuljetettavina tai väliaikaisesti varastoituina tullivarastoissa tai vapaa-alueilla Euroopan unionissa tai Mercosurissa, sillä edellytyksellä, että tuojaosapuolen tulliviranomaisille esitetään kuuden (6) kuukauden kuluessa mainitusta päivästä alkuperävakuutus ja tarvittaessa asiakirjat, jotka osoittavat, että tavarat ovat 11.14 artiklan mukaisia.

¹ Tätä määräystä sovelletaan rajoittamatta tämän luvun muiden määräysten soveltamista.

11.32 ARTIKLA

Tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitealla on 2.4, 9.9 ja 12.21 artiklassa sekä 12.6 artiklan 10 kohdassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:

- a) toteuttaa kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean tarvitsemat sisäiset valmistelutyöt, jotka koskevat seuraavia:
 - i) tämän luvun täytäntöönpano ja toiminta; ja
 - ii) osapuolen mahdollisesti ehdottamat muutokset tähän lukuun;
- b) antaa selittäviä huomautuksia tämän luvun täytäntöönpanon helpottamiseksi; ja
- c) käydä tarvittaessa 11.26 artiklan mukaisia neuvotteluja.

11.33 ARTIKLA

Selittävät huomautukset

Tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea hyväksyy tarpeen mukaan selittäviä huomautuksia tämän luvun tulkinnasta, soveltamisesta ja hallinnoinnista.

11.34 ARTIKLA

Muutokset tähän lukuun

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto voi muuttaa tätä lukua 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan nojalla.

12 LUKU

TULLIASIAT JA KAUPAN HELPOTTAMINEN

12.1 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

1. Osapuolet tunnustavat tullimenettelyjen ja kaupan helpottamisen merkityksen muuttuvan globaalin kaupankäyntiympäristön kannalta.
2. Osapuolet tunnustavat, että tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevat vaatimukset ja menettelyt perustuvat kansainvälisen kaupan ja tullin välineisiin ja normeihin.

3. Osapuolet tunnustavat, että niiden lainsäädännön olisi oltava syrjimätöntä ja että tullimenettelyjen ja muiden kauppaan liittyvien menettelyjen olisi perustuttava nykyaikaisten menetelmien ja tehokkaiden tarkastusten käyttöön petosten torjumiseksi, kuluttajien terveyden ja turvallisuuden suojelemiseksi sekä laillisen kaupan edistämiseksi. Kunkin osapuolen olisi tarkasteltava lainsäädäntöään ja tullimenettelyjään uudelleen määräajoin. Osapuolet tunnustavat myös, että niiden tullimenettelyt ja muut kauppaan liittyvät menettelyt eivät saisi aiheuttaa suurempaa hallinnollista rasitetta tai rajoittaa kauppaa enempää kuin on tarpeen oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja että niitä olisi sovellettava ennakoitavalla, johdonmukaisella ja avoimella tavalla.

4. Osapuolet sopivat yhteistyönsä vahvistamisesta, jotta voidaan varmistaa, että sovellettavat säädökset ja määräykset ja menettelyt sekä asianomaisten viranomaisten hallinnolliset valmiudet vastaavat kaupan helpottamisen tavoitteita samalla kun taataan tavaroiden tuonnin, viennin ja kauttakulun tosiasiallinen valvonta rajalla.

5. Osapuolet tekevät yhteistyötä tukeakseen alueellista yhdentymiskehitystä sekä Euroopan unionissa että Mercosurissa.

12.2 ARTIKLA

Tulliyhteistyö

1. Osapuolet tekevät tullia ja muita kauppaan liittyviä asioita koskevaa yhteistyötä viranomaistensa välityksellä varmistaakseen, että 12.1 artiklassa vahvistetut tavoitteet saavutetaan.

2. Yhteistyön mahdollisia muotoja ovat

- a) tietojen vaihtaminen tullia koskevasta ja muusta kauppaan liittyvästä lainsäädännöstä, tällaisen lainsäädännön täytäntöönpanosta ja tullimenettelyistä erityisesti seuraavilla aloilla:
 - i) tullimenettelyjen yksinkertaistaminen ja nykyaikaistaminen;
 - ii) tulliviranomaisten suorittama teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen valvonta;
 - iii) tavaroiden vapaa liikkuvuus ja alueellinen yhdentyminen;
 - iv) passituksen ja uudelleenlastauksen helpottaminen;
 - v) viranomaisten välinen koordinointi rajalla;
 - vi) suhteet liike-elämään;
 - vii) toimitusketjun turvallisuus ja riskinhallinta; ja
 - viii) tietotekniikan käyttö, tieto- ja dokumentointivaatimukset ja keskitetyt palvelupisteet, mukaan lukien työ niiden yhteentoimivuuden edistämiseksi;
- b) kansainvälistä kauppaa ja tullin välineitä ja normeja koskevien tietojen vaihtaminen;

- c) yhteistyön tekeminen tulliin liittyvissä kansainvälisten toimitusketjujen turvaamisen ja helpottamisen näkökohdissa Maailman tullijärjestön, jäljempänä 'WCO', hyväksymän, maailmanlaajuisen kaupan turvaamista ja helpottamista koskevan SAFE-normikehyksen mukaisesti;
- d) sellaisten yhteisten aloitteiden laatiminen, jotka liittyvät tuonti- ja vientimenettelyihin, mukaan lukien tekninen apu, valmiuksien kehittämiseen ja toimenpiteisiin, joilla pyritään tarjoamaan tehokasta palvelua liike-elämälle;
- e) osapuolten välisen yhteistyön lujittaminen tullialalla ja kaupankäynnin helpottamiseen liittyvissä asioissa kansainvälisissä järjestöissä, kuten WTO:ssa, WCO:ssa ja YK:n kauppaa- ja kehityskonferenssissa, jäljempänä 'UNCTAD';
- f) kauppakumppanuusohjelmien ja tullivalvonnan, mukaan lukien niitä vastaavat kauppaa helpottavat toimenpiteet, vastavuoroinen tunnustaminen aiheellisilta osin ja tarpeen mukaan;
- g) tulli- ja muiden valtionhallintoon kuuluvien viranomaisten tai virastojen yhteistyön edistäminen valtuutettua talouden toimijaa koskevien ohjelmien toteutuksessa, esimerkiksi yhdenmukaistamalla vaatimuksia, helpottamalla etuuksien saamista ja vähentämällä tarpeetonta päällekkäisyyttä;
- h) yhteistyön tekeminen, jotta päästäisiin yhteiseen toimintatapaan tullausarvon määrittämiseen liittyvissä kysymyksissä; ja
- i) yhteistyön tekeminen luovutusaikojen lyhentämiseksi ja tavaroiden, erityisesti pilaantuvien tavaroiden, luovuttamiseksi ilman aiheetonta viivytystä.

3. Osapuolet antavat toisilleen keskinäistä hallinnollista apua tulliasioissa liitteen 12-A määräysten mukaisesti.

12.3 ARTIKLA

Tullia koskevat ja muut kauppaan liittyvät säädökset ja määräykset

1. Kunkin osapuolen tullia koskevien ja kauppaan liittyvien säädösten ja määräysten¹ on perustuttava seuraaviin:
 - a) tullin ja kaupan alalla sovellettavat kansainväliset sopimukset ja normit, mukaan lukien seuraavat: Balilla 7 päivänä joulukuuta 2013 tehty WTO:n sopimus kaupan helpottamisesta, jäljempänä 'kaupan helpottamista koskeva WTO:n sopimus'; Brysselissä 14 päivänä kesäkuuta 1983 tehty harmonoitua tavarankuvaus- ja koodausjärjestelmää koskeva kansainvälinen yleissopimus; kesäkuussa 2005 hyväksytty SAFE-normikehys ja WCO:n tietomalli sekä, siinä määrin kuin se on mahdollista, tullimenettelyjen yksinkertaistamisesta ja yhdenmukaistamisesta Kiotossa 18 päivänä toukokuuta 1973 tehdyn tarkistetun Kioton yleissopimuksen olennaiset osat;
 - b) yhteinen tavoite helpottaa laillista kauppaa lainsäädännöllisten vaatimusten tehokkaan täytäntöönpanon ja noudattamisen avulla; ja
 - c) oikeasuhtainen ja syrjimätön lainsäädäntö, jolla vältetään tarpeeton talouden toimijoihin kohdistuva rasitus, helpotetaan edelleen vaatimuksia hyvin noudattavien talouden toimijoiden kauppaa, mukaan lukien edullinen kohtelu tullivalvonnassa ennen tavaroiden luovutusta, ja varmistetaan suojoimet petoksia taikka laittomia tai vahingollisia toimia vastaan.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että viittaus säädöksiin ja määräyksiin kattaa niissä vahvistetut menettelyt.

2. Työskentelytapojen parantamiseksi sekä toiminnan syrjimättömyyden, avoimuuden, tehokkuuden, yhtenäisyyden ja vastuullisuuden takaamiseksi kukin osapuoli
- a) yksinkertaistaa ja tarkastelee vaatimuksia ja muodollisuuksia uudelleen aina, kun se on mahdollista, tavaroiden luovutuksen ja tulliselvityksen nopeuttamiseksi;
 - b) jatkaa työtä, jonka tavoitteena on yksinkertaistaa ja standardoida tulliviranomaisten ja muiden viranomaisten vaatimia tietoja ja asiakirjoja; ja
 - c) varmistaa mahdollisimman korkeatasoisten rehellisyysvaatimusten noudattamisen soveltamalla tämän alan kansainvälisiin sopimuksiin ja välineisiin sisältyvien periaatteiden mukaisia toimenpiteitä.

12.4 ARTIKLA

Tavaroiden luovutus

1. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa vaatimuksia ja menettelyjä, joilla
- a) säädetään tavaroiden nopeasta luovuttamisesta sellaisen ajan kuluessa, joka ei ole pidempi kuin osapuolen tullia koskevien ja muiden kauppaan liittyvien säädösten ja muodollisuuksien noudattaminen edellyttää;

- b) mahdollistetaan asiakirjojen ja muiden vaadittavien tietojen toimittaminen ja käsittely etukäteen sähköisesti ennen tavaroiden saapumista, jotta tavarat voidaan luovuttaa niiden saapuessa;¹ ja
- c) mahdollistetaan tavaroiden luovuttaminen ennen tullien, verojen ja maksujen lopullista määrittämistä, jos tällaista määrittämistä ei ole tehty ennen saapumista tai saapumisen yhteydessä taikka niin nopeasti kuin mahdollista saapumisen jälkeen ja edellyttäen, että kaikki muut sääntelyvaatimukset ovat täyttyneet.

2. Sovellettaessa 1 kohdan c alakohtaa kukin osapuoli voi vaatia tavaroiden luovutuksen edellytyksenä vielä määrittämättömään summaan kohdistuvan vakuuden, joka on takauksen, talletuksen tai muun sen säädöksissä ja määräyksissä vahvistetun asianmukaisen välineen muodossa. Tällainen vakuus ei saa olla suurempi kuin määrä, jonka osapuoli vaatii lopullisesti tullien, verojen, maksujen ja palkkioiden maksamiseksi tavaroista, jotka kuuluvat vakuuden piiriin. Vakuus on vapautettava, kun sitä ei enää vaadita.²

3. Kukin osapuoli pyrkii edelleen lyhentämään luovutusaikoja ja vapauttamaan tavarat ilman aiheetonta viivytystä.

¹ Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden on noudatettava tämän kohdan sitoumuksia kaupan helpottamista koskevan WTO:n sopimuksen 16 artiklan (Ilmoittaminen luokkaan B ja C sisältyvien määräysten täytäntöönpanon lopullisista päivämääristä) mukaisesti.

² Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden on noudatettava tämän kohdan sitoumuksia kaupan helpottamista koskevan WTO:n sopimuksen 16 artiklan (Ilmoittaminen luokkaan B ja C sisältyvien määräysten täytäntöönpanon lopullisista päivämääristä) mukaisesti.

12.5 ARTIKLA

Pilaantuvat tavarat

1. Tässä määräyksessä 'pilaantuvilla tavaroilla' tarkoitetaan tavaroita, jotka pilaantuvat nopeasti luontaisten ominaisuuksiensa vuoksi, etenkin asianmukaisten varastointiolosuhteiden puuttuessa.
2. Kukin osapuoli asettaa pilaantuvat tavarat asianmukaisesti etusijalle suunnitellessaan ja suorittaessaan vaadittavia kokeita.
3. Talouden toimijan pyynnöstä kunkin osapuolen on, jos se on käytännössä mahdollista ja sen säädösten ja määräysten mukaista,
 - a) säädettävä tulliviranomaisten ja muiden asiaankuuluvien viranomaisten virka-ajan ulkopuolella tapahtuvasta pilaantuvien tavaroiden lähetysten tulliselvityksestä; ja
 - b) sallittava pilaantuvien tavaroiden lähetysten tulliselvitys talouden toimijan tiloissa.

12.6 ARTIKLA

Ennakkopäätökset

1. Tässä artiklassa 'ennakkopäätöksellä' tarkoitetaan hakijalle ennen hakemuksen kohteena olevan tavaran tuontia annettavaa kirjallista päätöstä, jossa vahvistetaan kohtelu, jota osapuoli soveltaa tavaraan sen tuonnin yhteydessä seuraavien seikkojen osalta:

a) tavaran tariffiluokitus; ja

b) tavaran alkuperä.

2. Kukin osapuoli antaa tulliviranomaisensa välityksellä ennakkopäätöksen, jossa vahvistetaan kyseisiin tavaroihin sovellettava kohtelu. Jos hakija esittää kirjallisen pyynnön, myös sähköisessä muodossa, joka sisältää kaikki tarvittavat tiedot ennakkopäätöksen antavan osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti, ennakkopäätös on annettava kohtuullisessa määräajassa.

3. Ennakkopäätös on voimassa vähintään kolme (3) vuotta sen antamisesta, elleivät alkuperäistä ennakkopäätöstä tukeva lainsäädäntö, tosiseikat tai olosuhteet muutu.

4. Osapuoli voi kieltäytyä antamasta ennakkopäätöstä, jos esitetty kysymys on hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhaun kohteena tai jos hakemus ei liity mihinkään ennakkopäätöksen aiottuun käyttötarkoitukseen. Jos osapuoli kieltäytyy antamasta ennakkopäätöstä, sen on ilmoitettava tästä viipymättä hakijalle kirjallisesti ja esitettävä asiaan vaikuttavat seikat sekä päätöksensä perusteet.

5. Kukin osapuoli julkaisee vähintään seuraavat:
- a) ennakkopäätöksen hakemista koskevat vaatimukset, mukaan luettuna toimitettavat tiedot ja muoto;
 - b) määräaika, jonka kuluessa se antaa ennakkopäätöksen; ja
 - c) ennakkopäätöksen voimassaoloaika.
6. Jos osapuoli kumoo ennakkopäätöksen, muuttaa sitä tai julistaa sen pätemättömäksi, sen on toimitettava hakijalle kirjallinen ilmoitus, jossa esitetään asiaan liittyvät tosiseikat ja päätöksen perustelut. Osapuoli voi kumota ennakkopäätöksen, muuttaa sitä tai peruuttaa sen taannehtivasti ainoastaan siinä tapauksessa, että päätös perustui puutteellisiin, virheellisiin, vääriin tai harhaanjohtaviin tietoihin.
7. Osapuolen antama ennakkopäätös sitoo kyseistä osapuolta päätöstä pyytäneeseen hakijaan nähden. Osapuoli voi määrätä, että ennakkopäätös sitoo hakijaa.
8. Kukin osapuoli tarkastelee hakijan kirjallisesta pyynnöstä uudelleen ennakkopäätöstä tai ennakkopäätöksen kumoamista, muuttamista tai peruuttamista koskevaa päätöstä.¹
9. Ellei luottamuksellisuutta koskevista vaatimuksista muuta johdu, ennakkopäätösten olennaiset osat on julkaistava verkossa tai muussa asianmukaisessa muodossa.

¹ Tämän kohdan nojalla uudelleentarkastelun voi suorittaa päätöksen tehnyt virkamies, virasto tai viranomainen tai korkeampi tai riippumaton hallinnollinen viranomainen taikka oikeusviranomainen joko ennen kuin päätöstä on ryhdytty noudattamaan tai sen jälkeen.

10. Helpottaakseen kauppaa 12.21 artiklassa tarkoitettu tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea keskustelelee säännöllisesti tässä artiklassa lueteltuja asioita koskevista muutoksista osapuolten säädöksissä ja määräyksissä.
11. Osapuolet voivat sopia ennakkopäätösten antamisesta mistä tahansa muusta asiasta.

12.7 ARTIKLA

Kauttakulku tai uudelleenlastaus

1. Kukin osapuoli huolehtii vapaasta kauttakuljetuksesta alueensa läpi sellaista reittiä pitkin, joka soveltuu parhaiten kauttakuljetukseen.
2. Kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen alueelle tai alueelta suuntautuvalla kauttakulkuliikenteelle yhtä edullisen kohtelun kuin sen omille vastaaville tavaroille ja niiden liikkumiselle, mukaan lukien tuonti ja vienti, kun tällaisia tavaroita kuljetetaan samalla reitillä samankaltaisin edellytyksin, sanotun kuitenkin rajoittamatta oikeutettua valvontaa.
3. Kukin osapuoli soveltaa mahdollisuuksien mukaan uudelleenlastattuihin tavaroihin tullimenettelyjä, jotka ovat vähemmän raskaita kuin kauttakulkuliikenteeseen sovellettavat tullimenettelyt.
4. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tullivalvonnassa tapahtuvaa kuljetusta koskevia järjestelmiä, jotka mahdollistavat tavaroiden kauttakuljetuksen ilman tullien tai muiden maksujen suorittamisvelvollisuutta edellyttäen, että annetaan asianmukaiset vakuudet.
5. Kukin osapuoli edistää ja panee täytäntöön alueellisia kauttakulkujärjestelyjä, joiden tarkoituksena on helpottaa kauttakulkuliikennettä ja vähentää kaupan esteitä.

6. Kukin osapuoli hyödyntää ja käyttää tavaroiden kauttakuljetukseen liittyviä kansainvälisiä normeja ja välineitä.

7. Passitusmenettelyjä voidaan käyttää myös silloin, kun tavaroiden kauttakulku alkaa tai päättyy osapuolen alueella (tuonti-/vientipassitus).

8. Osapuolet varmistavat, että kaikki niiden alueilla toimivat asianomaiset viranomaiset ja virastot tekevät yhteistyötä ja koordinoivat tulliasioita helpottaakseen kauttakulkuliikennettä.

12.8 ARTIKLA

Valtuutettu talouden toimija

1. Kukin osapuoli perustaa kaupan helpottamista koskevan kumppanuusohjelman tai pitää sitä yllä erityiset perusteet täyttäviä talouden toimijoita, jäljempänä 'valtuutetut talouden toimijat', varten.

2. Erityiset perusteet, jotka toimijoiden on täytettävä, jotta niitä voidaan pitää valtuutettuina talouden toimijoina, jäljempänä 'erityiset perusteet', liittyvät kunkin osapuolen säädöksissä ja määräyksissä täsmennettyjen vaatimusten noudattamiseen tai niiden noudattamatta jättämisen riskiin. Julkaistaviin erityisiin perusteisiin voivat sisältyä seuraavat:

a) hakijalla ei ole vakavia tai toistuvia tulli- tai verolainsäädännön säädösten tai -määräysten rikkomisia eikä myöskään merkintöjä hakijan taloudelliseen toimintaan liittyvistä vakavista rikoksista;

- b) hakijan osoitus toimintansa ja tavaravirtojen valvonnan korkeasta tasosta kaupallisten ja tarvittaessa kuljetustietojen hallintajärjestelmän avulla, mikä mahdollistaa asianmukaiset tullitarkastukset;
- c) vakavaraisuus, joka katsotaan toteen näytetyksi, kun hakijan taloudellinen asema on hyvä ja riittää täyttämään tämän sitoumukset asianomaisen liiketoiminnan lajin ominaisuudet asiaankuuluvasti huomioon ottaen;
- d) todistettu pätevyys tai ammattipätevyys, joka suoraan liittyy harjoitettuun toimintaan; ja
- e) asianmukainen vaarattomuutta ja turvallisuutta koskeva vaatimustaso.

3. Erityisiä perusteita ei saa suunnitella tai soveltaa siten, että ne antavat mahdollisuuden harjoittaa tai aiheuttavat mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää samassa tilanteessa olevien toimijoiden välillä, ja niiden on mahdollistettava pk-yritysten osallistuminen.

4. Kaupan helpottamista koskevaan kumppanuusohjelmaan on sisällyttävä vähintään neljä seuraavista eduista:

- a) vähemmän asiakirja- ja tietovaatimuksia, tapauksen mukaan;
- b) harvoin suoritettavat fyysiset tarkastukset ja tutkimukset, tapauksen mukaan;
- c) nopea luovutusaika, tapauksen mukaan;
- d) lykätty tullien, verojen, maksujen ja palkkioiden maksu;

- e) yleisvakuuksien tai alennettujen vakuuksien käyttö;
- f) yksi tulli-ilmoitus kaikesta tuonnista tai viennistä tietyinä ajanjaksona; ja
- g) tavaroiden tulliselvitys valtuutetun talouden toimijan tiloissa tai muussa tulliviranomaisten hyväksymässä paikassa.

5. Osapuolten olisi varmistettava, että tulliviranomaiset ja muut rajaviranomaiset koordinoivat valtuutettuja talouden toimijoita koskevia ohjelmiaan esimerkiksi yhdenmukaistamalla vaatimuksia, minimoimalla tarpeettomat päällekkäisyydet ja hyödyntämällä muiden viranomaisten kuin tulliviranomaisten hallinnoimien tarkastusten ja vaatimusten tarjoamia etuja.

12.9 ARTIKLA

Keskitetyt palvelupisteet

Kukin osapuoli pyrkii perustamaan keskitetyn palvelupisteen järjestelmän, jonka kautta talouden toimijat voivat toimittaa tavaroiden tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevat asiakirjat ja vaaditut tiedot menettelyyn osallistuville viranomaisille tai virastoille.

12.10 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää käydä oikea-aikaisia neuvotteluja kaupan alan edustajien kanssa osapuolten ehdotuksista, jotka koskevat tulliin ja kaupankäynnin helpottamiseen liittyvää lainsäädäntöä ja menettelyjä.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että sen tullia ja muita kauppaan liittyviä seikkoja koskevat vaatimukset ja menettelyt pysyvät kaupan alan toimijayhteisön tarpeiden mukaisina, niissä noudatetaan parhaita toimintatapoja ja niillä vastaisuudessakin rajoitetaan kauppaa mahdollisimman vähän.
3. Kukin osapuoli huolehtii tarpeen mukaan säännöllisistä rajaviranomaisten ja kaupan toimijoiden tai muiden sidosryhmien välisistä neuvotteluista alueellaan.
4. Kukin osapuoli julkaisee viipymättä syrjimättömällä ja helposti saatavilla olevalla tavalla ja siinä määrin kuin mahdollista sähköisesti tulliasioihin ja kaupan helpottamiseen liittyvät uudet säädökset, määräykset ja yleiset menettelyt ennen tällaisten säädösten, määräysten tai yleisten menettelyjen soveltamista sekä tällaisten säädösten, määräysten ja yleisten menettelyjen muutokset ja tulkinnat. Näihin kuuluvat
 - a) tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevat menettelyt, mukaan lukien menettelyt ja aukioloajat satamissa, lentokentillä ja muissa maahantulopaikoissa, sekä vaaditut lomakkeet ja asiakirjat;
 - b) tuonnista tai viennistä taikka tuonnin tai viennin yhteydessä kannettavat kaikki tullit ja verot;
 - c) valtion virastojen tuonnin, viennin tai kauttakuljetuksen johdosta taikka tuonnin, viennin tai kauttakuljetuksen yhteydessä määräämät tai niiden puolesta määrätyt maksut;

- d) tuotteiden luokittelua tai arvonmäärittystä tullitarkoituksiin koskevat säännöt;
- e) alkuperäsääntöihin liittyvät yleisesti sovellettavat säädökset, määräykset ja hallinnolliset päätökset;
- f) tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevat rajoitukset tai kiellot;
- g) tuonti-, vienti- tai kauttakuljetusmuodollisuuksien rikkomiseen sovellettavat seuraamuksia koskevat säännökset;
- h) muutoksenhakumenettelyt;
- i) tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen liittyvät yhden tai useamman maan kanssa tehdyt sopimukset tai niiden osat;
- j) tariffikiintiöiden hallinnointiin liittyvät menettelyt;
- k) yhteyspisteet tiedusteluja varten; ja
- l) muut edellä esitettyyn liittyvät hallinnolliset tiedonannot.

5. Kukin osapuoli varmistaa, että uusien tai muutettujen säädösten, määräysten ja yleisten menettelyjen, palkkioiden ja maksujen julkaisemisen ja voimaantulon välillä on riittävän pitkä ajanjakso.

6. Kukin osapuoli asettaa verkossa saataville seuraavat tiedot ja saattaa ne tarvittaessa ajan tasalle:

- a) kuvaus sen tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta koskevista menettelyistä, mukaan lukien muutoksenhakumenettelyt; kuvauksessa on annettava tietoja tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta varten tarvittavista käytännön toimista;

- b) lomakkeet ja asiakirjat, jotka vaaditaan kyseisen osapuolen alueelle tuontia, alueelta vientiä ja alueen kautta kuljetusta varten; ja
- c) yhteyspisteiden yhteystiedot.

7. Kukin osapuoli perustaa tai pitää toiminnassa yhden tai useamman tiedotuspisteen, joka vastaa kohtuullisessa ajassa tulliasioita ja muita kauppaan liittyviä kysymyksiä koskeviin tiedusteluihin viranomaisilta, talouden toimijoilta ja muilta asianomaisilta osapuolilta. Osapuolet eivät saa periä maksua toisen osapuolen tiedusteluihin vastaamisesta eivätkä tarvittavien lomakkeiden ja asiakirjojen toimittamisesta. Tiedotuspisteiden on vastattava tiedusteluihin ja toimitettava lomakkeet ja asiakirjat kunkin osapuolen vahvistamassa kohtuullisessa ajassa, joka voi vaihdella tiedustelun luonteesta tai monitahoisuudesta riippuen.

12.11 ARTIKLA

Tullausarvon määrittäminen

Osapuolten vastavuoroiseen kauppaan sovellettavat tullausarvon määrittämissäännöt noudattavat GATT 1994 -sopimuksen VII artiklan soveltamisesta tehtyä sopimusta. Sen määräykset liitetään täten tähän sopimukseen, ja niistä tulee olennainen osa tätä sopimusta.

12.12 artikla

Riskinhallinta

1. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa tullitarkastusten riskinhallintajärjestelmän.

2. Kukin osapuoli suunnittelee ja soveltaa riskinhallintaa siten, että vältetään mielivaltainen tai perusteeton syrjintä taikka kansainvälisen kaupan peitelty rajoittaminen.
3. Kukin osapuoli keskittää tullivalvonnan ja muun asiaankuuluvan rajavalvonnan korkean riskin lähetyksiin ja nopeuttaa matalan riskin lähetysten luovuttamista. Kukin osapuoli voi myös valita satunnaisesti lähetyksiä tällaiseen valvontaan osana riskinhallintaansa.
4. Kunkin osapuolen riskinhallinnan on perustuttava riskien arviointiin asianmukaisten poimintaehtojen perusteella.
5. Tämän artiklan määräyksiä sovelletaan mahdollisuuksien mukaan muiden rajaviranomaisten hallinnoimiin menettelyihin.

12.13 ARTIKLA

Jälkitarkastus

1. Voidakseen nopeuttaa tavaroiden luovutusta kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa jälkitarkastuksen, jotta varmistetaan tullilainsäädännön ja muiden kauppaan liittyvien säädösten ja määräysten noudattaminen.
2. Kukin osapuoli tekee jälkitarkastukset riskiperusteisesti.
3. Kukin osapuoli tekee jälkitarkastukset avoimella tavalla. Jos tarkastus on suoritettu ja lopulliset tulokset saatu, osapuoli ilmoittaa viipymättä tarkastuksen kohteena olevalle henkilölle tuloksista, henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tulosten syistä.

4. Osapuolet tunnustavat, että jälkitarkastuksesta saatuja tietoja voidaan käyttää myöhemmissä hallinnollisissa tai oikeudellisissa menettelyissä.
5. Osapuolet käyttävät jälkitarkastuksen tulosta riskinhallinnan soveltamiseen, jos se on käytännössä mahdollista.

12.14 ARTIKLA

Tulliasioitsijat

Kukin osapuoli julkaisee tulliasioitsijoiden käyttöä koskevat toimenpiteensä. Kunkin osapuolen on sovellettava avoimia, syrjimättömiä ja oikeasuhteisia sääntöjä, jos ja kun ne myöntävät lupia tulliasioitsijoille. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön uusia toimenpiteitä, joilla veloitetaan tulliasioitsijoiden käyttöön.

12.15 ARTIKLA

Kuljetusta edeltävät tarkastukset

Osapuoli ei saa edellyttää vientitavaran ennakkotarkastusten, sellaisina kuin ne on määritelty vientitavaran ennakkotarkastuksesta tehdyssä WTO:n sopimuksessa, pakollista käyttöä tai mitään muita yksityisten yritysten määräraikassa ennen tulliselvitystä suorittamia tarkastuksia.

12.16 ARTIKLA

Muutoksenhaku

1. Kukin osapuoli pyrkii tarjoamaan tehokkaat, nopeat, syrjimättömät ja helposti käytettävissä olevat menettelyt, joilla turvataan muutoksenhakuoikeus sellaisiin tullin tai muun toimivaltaisen viranomaisen hallinnollisiin toimiin, ratkaisuihin ja päätöksiin, jotka vaikuttavat tavaroiden tuontiin, vientiin tai kauttakuljetukseen.
2. Muutoksenhakumenettelyihin voi kunkin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti kuulua valvontaviranomaisen suorittama hallinnollinen tarkastelu sekä hallinnollisella tasolla tehtyjen päätösten oikeudellinen tarkastelu.
3. Oikeus hakea muutosta on myös henkilöllä, joka on hakenut tulliviranomaisilta päätöstä eikä ole saanut hakemaansa päätöstä sovellettavassa määräajassa.
4. Kukin osapuoli ilmoittaa henkilölle, jolle hallinnollinen päätös on osoitettu, päätöksen perustelut, jotta kyseinen henkilö voi tarvittaessa käyttää muutoksenhakumenettelyjä.

12.17 ARTIKLA

Tuonti-, vienti- ja kauttakulkumuodollisuudet sekä tieto- ja asiakirjavaatimukset

1. Kukin osapuoli varmistaa, että tuonti-, vienti- ja kauttakulkumuodollisuudet sekä tieto- ja asiakirjavaatimukset
 - a) on hyväksytty ja niitä sovelletaan tavaroiden, etenkin pilaantuvien tavaroiden, nopeaa luovutusta varten, sillä edellytyksellä, että luovutuksen edellytykset täyttyvät;
 - b) on hyväksytty tai niitä sovelletaan siten, että pyritään lyhentämään niiden noudattamiseen kuluvaa aikaa ja vähentämään siitä kauppiaille ja toimijoille aiheutuvia kustannuksia;
 - c) ovat vähiten kauppaa rajoittava toimenpide, jos kyseisen politiikkatavoitteen tai kyseisten politiikkatavoitteiden saavuttamiseksi on kohtuullisesti saatavilla kaksi tai useampia vaihtoehtoja; ja
 - d) lakkautetaan, myös osittain, jos niitä tai niiden osia ei enää tarvita.
2. Mercosur pyrkii soveltamaan tavaroiden luovutukseen yhteisiä tullimenettelyjä ja yhdenmukaisia tullitietovaatimuksia.

12.18 ARTIKLA

Tietotekniikan käyttö

1. Kukin osapuoli käyttää osapuolten välisen kaupan helpottamiseksi tietotekniikkaa, jolla nopeutetaan menettelyjä tavaroiden luovutusta varten.

2. Kukin osapuoli

- a) asettaa sähköisesti saataville tulli-ilmoitukset ja mahdollisuuksien mukaan muut tavaroiden tuonnissa, kauttakuljetuksessa tai viennissä tarvittavat asiakirjat;
- b) sallii tulli-ilmoituksen ja mahdollisuuksien mukaan muiden vaadittujen, tavaroiden tuontia ja vientiä koskevien tietojen toimittamisen sähköisessä muodossa;
- c) luo välineet tullitietojen sähköiseen vaihtoon kaupan alan toimijayhteisönsä kanssa;
- d) edistää sähköistä tiedonvaihtoa kaupan alan toimijoidensa, tullihallintonsa ja muiden kaupankäyntiin liittyvien viranomaisten välillä; ja
- e) käyttää arviointiin ja kohdentamiseen sähköisiä riskinhallintajärjestelmiä, joiden avulla tulliviranomaiset ja mahdollisuuksien mukaan muut rajaviranomaiset voivat keskittää tarkastuksensa suuririskisiin tavaroihin ja jotka helpottavat vähäriskisten tavaroiden luovutusta ja liikkumista.

3. Kukin osapuoli hyväksyy tai pitää voimassa menettelyt, joilla mahdollistetaan tulliviranomaisten ja tapauksen ja mahdollisuuksien mukaan muiden rajaviranomaisten tuonnista ja viennistä kantamien tullien, verojen, maksujen ja palkkioiden maksaminen sähköisesti.

12.19 ARTIKLA

Seuraamukset

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen tullisäädöksissä ja -määräyksissä säädetään, että tullisäädösten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisesta mahdollisesti määrättävät seuraamukset ovat oikeasuhteisia ja syrjimättömiä.
2. Osapuolen tullisäädösten tai -määräysten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisesta määrätään seuraamuksia ainoastaan sille henkilölle, joka on kyseisen osapuolen lain mukaisesti vastuussa tästä rikkomisesta.
3. Määrättyjen seuraamusten on perustuttava tapauksen tosiseikkoihin ja olosuhteisiin ja oltava oikeassa suhteessa rikkomisen laajuuteen ja vakavuuteen. Kukin osapuoli välttää seuraamusten arviointiin ja perimiseen liittyviä kannustimia tai eturistiriitoja seuraamusten arvioinnissa ja perimisessä.
4. Jos tulliviranomaiselle ilmoitetaan vapaaehtoisesti etukäteen tullisäädösten tai -määräysten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisen olosuhteista, osapuolia kannustetaan pitämään tätä mahdollisena lieventävänä tekijänä seuraamusta määrättäessä.
5. Jos tullisäädösten tai -määräysten tai tullia koskevien menettelyvaatimusten rikkomisesta määrätään seuraamus, sille henkilölle, jolle seuraamus on määrätty, toimitetaan kirjallinen selvitys, jossa täsmennetään rikkomisen luonne sekä sovellettava säädös, määräys tai menettely, jonka mukaisesti rikkomuksesta aiheutuvan seuraamuksen määrä tai laajuus on määrätty.

12.20 ARTIKLA

Väliaikainen maahantuonti

1. Tässä artiklassa 'väliaikaisella maahantuonnilla' tarkoitetaan tullimenettelyä, jossa tietyt tavarat, mukaan lukien niiden kuljetusvälineet, jotka tuodaan tullialueelle tiettyä tarkoitusta varten, vapautetaan ehdollisesti tuontitullien ja verojen maksamisesta soveltamatta tuontikieltoja tai taloudellisia rajoituksia. Tällaisten tavaroiden on oltava jälleenvietäviksi tarkoitettuja tietyn määräajan kuluessa ilman, että niitä on mitenkään muutettu, lukuun ottamatta niiden käytöstä johtuvaa tavanomaista arvonalennusta.
2. Mitään tässä artiklassa ei saisi tulkita siten, että ne vapauttaisivat tuontitavaroita täyttämästä kauppaan liittyviä, luonteeltaan ei-taloudellisia vaatimuksia, erityisesti terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta.
3. Kukin osapuoli myöntää seuraaville tavaroille lainsäädäntönsä mukaisen väliaikaisen maahantuonnin siten, että tavarat vapautetaan kokonaan ehdollisesti tuontitullien ja -verojen maksamisesta, ja soveltamatta niihin taloudellisia tuontikieltoja ja -rajoituksia:
 - a) näyttelyissä, messuilla, kokouksissa tai vastaavissa tilaisuuksissa näytteille asetettavat tai käytettävät tavarat;
 - b) lehdistö-, radio- ja televisioalan ammatinharjoittamisvälineet; elokuva-laitteet; muut laitteet, joita toisen maan alueella vierailevan henkilön kutsumuksen, elinkeinon tai ammatin harjoittamiseksi tarvitaan tietyn tehtävän suorittamista varten;
 - c) tavarat, jotka tuodaan maahan sellaisen kaupallisen toimen yhteydessä, jossa maahantuonti ei itsessään ole kaupallinen toimi;

- d) tuotantotoiminnon yhteydessä maahantuodut tavarat (kuten levyt, piirroukset, muotit, suunnitelmat ja mallit, joita käytetään valmistusprosessissa); korvaavat tuotantovälineet;
- e) yksinomaan kasvatuksellisessa, tieteellisessä tai kulttuuritarkoituksessa maahantuodut tavarat;
- f) matkustajien henkilökohtaiset tavarat ja urheilukäyttöön tuodut tavarat;
- g) matkailunedistämisineisto;
- h) humanitaarisessa tarkoituksessa maahantuodut tavarat; ja
- i) tiettyjä tarkoituksia varten maahantuodut eläimet.

3. Kukin osapuoli hyväksyy 2 kohdassa tarkoitettujen tavaroiden väliaikaista maahantuontia varten tavaroiden alkuperästä riippumatta toisen osapuolen antamat ja vahvistamat, Brysselissä 6 päivänä joulukuuta 1961 tehdyn tavaroiden väliaikaista maahantuontia koskevan ATA-carnet'ta koskevan tulliyhteissopimuksen mukaiset ATA-carnet't, joita takaa kansainväliseen vakuusketjuun kuuluva yhdistys, jotka toimivaltaiset viranomaiset ovat vahvistaneet ja jotka ovat voimassa tuojaosapuolen tullialueella.¹

¹ Tätä määräystä sovelletaan ainoastaan Euroopan unioniin ja niihin Mercosuriin kuuluviin allekirjoittajavaltioihin, jotka ovat Istanbulissa 26 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn väliaikaista maahantuontia koskevan yleissopimuksen sopimuspuolia, ja kyseisessä yleissopimuksessa hyväksytyjen sitoumusten mukaisesti.

12.21 ARTIKLA

Tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitea

Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla tulliasioiden, kaupan helpottamisen ja alkuperäsääntöjen alakomitealla on 2.4, 9.9 ja 11.32 artiklassa sekä 12.6 artiklan 10 kohdassa lueteltujen tehtävien lisäksi tehtävänä tehostaa yhteistyötä tullimenettelyjen ja kauppaan liittyvien menettelyjen, tulliasioita koskevan keskinäisen hallinnollisen avunannon, alkuperäsääntöjen ja hallinnollisen yhteistyön kehittämisessä, soveltamisessa ja täytäntöönpanossa.

12.22 ARTIKLA

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto

Tämän luvun asiaa koskevien määräysten täytäntöönpanemiseksi kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivalla yhteisneuvostolla on valtuudet tehdä päätöksiä valtuutettuja talouden toimijoita koskevista ohjelmista ja niiden vastavuoroisesta tunnustamisesta sekä tullimenettelyihin ja kaupan helpottamiseen liittyvistä yhteisistä aloitteista.

13 LUKU

KAUPAN TEKNISET ESTEET

13.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on helpottaa osapuolten välistä tavarakauppaa tunnistamalla, ehkäisemällä ja poistamalla tarpeettomia kaupan teknisiä esteitä ja tehostaa osapuolten yhteistyötä tämän luvun soveltamisalaan kuuluvissa kysymyksissä.

13.2 ARTIKLA

Suhde TBT-sopimukseen

1. Osapuolet vahvistavat oikeutensa ja velvollisuutensa, jotka perustuvat TBT-sopimukseen, joka sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan sen osaksi.
2. TBT-sopimuksessa olevia viittauksia ”tähän sopimukseen” pidetään soveltuvien osien viittauksina Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelän yhteismarkkinoiden, Argentiinan tasavallan, Brasilian liittotasavallan, Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan väliseen kumppanuussopimukseen.
3. TBT-sopimuksen ilmaisulla ’jäsen’ tarkoitetaan tämän sopimuksen osapuolia.

13.3 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkien sellaisten standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyiden valmisteluun, hyväksymiseen ja soveltamiseen, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen tavarakauppaan.
2. Tätä lukua ei sovelleta
 - a) valtion elinten omia tuotanto- tai kulutusvaatimuksiaan varten laatimiin hankintaeritelmiin; ja
 - b) terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyn sopimuksen liitteessä A määriteltyihin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin.

13.4 ARTIKLA

Määritelmät

Tämän luvun soveltamiseksi sovelletaan seuraavia määritelmiä:

- a) TBT-sopimuksen liitteessä 1 olevat määritelmät;
- b) 'tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksella' tarkoitetaan ensimmäisen osapuolen antamaa vakuutusta, jonka valmistaja antaa yksinomaisella vastuullaan asianmukaisen vaatimustenmukaisuuden arviointitoiminnan tulosten perusteella ja joka ei sisällä kolmannen osapuolen pakollista arviointia;

- c) 'ISO:lla' tarkoitetaan Kansainvälistä standardisoimisjärjestöä;
- d) 'IEC:lla' tarkoitetaan sähköalan kansainvälistä standardisointijärjestöä;
- e) 'ITU:lla' tarkoitetaan Kansainvälistä televiestintäliittoa;
- f) 'Codex Alimentariuksella' tarkoitetaan Codex Alimentarius -komissiota;
- g) 'ILAC:llä' tarkoitetaan kansainvälistä laboratorioiden akkreditointiyhteistyötä (International Laboratory Accreditation Cooperation);
- h) 'IAF:llä' tarkoitetaan kansainvälistä akkreditointifoorumia (International Accreditation Forum); ja
- i) 'IECEE CB -järjestelmällä' tarkoitetaan sähkötekniisten laitteiden ja komponenttien vaatimustenmukaisuuden arviointijärjestelmiä koskevan IEC:n järjestelmän (IECEE) sertifiointielinten järjestelmää sähkölaitteiden testaustodistusten vastavuoroiseksi tunnustamiseksi.

13.5 ARTIKLA

Kauppaa helpottavia aloitteita koskeva yhteistyö

1. Osapuolet toteavat, että niiden yhteistyötä on tärkeää tehostaa, jotta voidaan lisätä niiden keskinäistä ymmärtämystä toistensa järjestelmistä ja auttaa poistamaan kaupan teknisiä esteitä tai välttämään niiden luomista. Tältä osin osapuolet pyrkivät tarpeen mukaan ja tapauskohtaisesti yksilöimään, edistämään, kehittämään ja toteuttamaan kauppaa helpottavia aloitteita.

2. Osapuoli voi ehdottaa toiselle osapuolelle toimialakohtaisia aloitteita tämän luvun soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Kyseiset ehdotukset on toimitettava 13.13 artiklan mukaisesti nimetyille kaupan teknisiä esteitä käsittelevälle koordinaattorille, ja niihin voi sisältyä

- a) tietojenvaihto sääntelyyn liittyvistä lähestymistavoista ja käytännöistä;
- b) toimialan tai tuoteryhmän yhteinen analysointi;
- c) aloitteet teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin mukauttamisen jatkamiseksi;
- d) akkreditoinnin käytön edistäminen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten pätevyyden arvioinnissa; ja
- e) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten vastavuoroisen tai yksipuolisen tunnustamisen harkitseminen.

3. Jos jokin osapuoli ehdottaa tiettyä kauppaa helpottavaa aloitetta, toisen osapuolen on tarkasteltava ehdotusta asianmukaisesti ja vastattava siihen kohtuullisessa ajassa. Jos toinen osapuoli hylkää ehdotetun aloitteen, sen on perusteltava päätöksensä ehdotuksen tehneelle osapuolelle.

4. Tässä artiklassa tarkoitetun työn ehdot määrittelevät tarvittaessa Euroopan unioni sekä kuhunkin kauppaa helpottavaan toimeen osallistuessaan Mercosur tai Mercosuriin kuuluvat allekirjoittajavaltiot, ja ehtoihin voi sisältyä tilapäisten työryhmien perustaminen. Saadakseen valtiosta riippumattomia näkökulmia tähän artiklaan liittyvistä asioista kukin osapuoli voi tarvittaessa ja omien sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti kuulla sidosryhmiä ja muita asianomaisia osapuolia.

5. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdan nojalla perustettu tavarakaupan alakomitea keskustelee tämän artiklan nojalla tehdyn työn tuloksista, ja se voi harkita asianmukaisia toimia.
6. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli
- a) poikkeaa sääntelytoimenpiteiden valmistelua ja toteuttamista koskevista sisäisistä menettelyistään;
 - b) toteuttaa toimia, jotka vaarantaisivat tai estäisivät sääntelytoimenpiteiden toteuttamisen oikea-aikaisesti niiden yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta; tai
 - c) hyväksyy tietyn sääntelyllä aikaan saatavan lopputuloksen.
7. Jos tässä artiklassa tarkoitetuista aloitteista sovitaan ja jos se on tarpeen niiden toteuttamiseksi, kukin osapuoli helpottaa teknisten ryhmien vuorovaikutusta esitelläkseen vaatimustenmukaisuuden arviointijärjestelyjään ja -järjestelmiään keskinäisen ymmärryksen lisäämiseksi.
8. Tämän artiklan soveltamiseksi Euroopan unioni toimii Euroopan komission välityksellä.

13.6 ARTIKLA

Tekniset määräykset

1. Kukin osapuoli hyödyntää parhaansa mukaan TBT-sopimuksen mukaista hyvää sääntelykäytäntöä teknisten määräysten laatimisessa, hyväksymisessä ja soveltamisessa, mukaan lukien esimerkiksi suorituskykyyn perustuvien teknisten määräysten suosiminen, vaikutustenarviointien käyttö tai sidosryhmien kuuleminen.

2. Erityisesti osapuolet

- a) käyttävät asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja, mukaan lukien niihin sisältyvät vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevat elementit, perustana omille teknisille määräyksilleen, paitsi jos tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai epäasianmukainen keino oikeutettujen tavoitteiden saavuttamiseksi; jos kansainvälisiä standardeja ei käytetä sellaisen teknisen määräyksen perustana, jolla voi olla merkittävä vaikutus kauppaan, osapuolen on toisen osapuolen pyynnöstä selitettävä syyt, joiden vuoksi tällaisia standardeja pidetään epäasianmukaisina tai tehottomina oikeutetun tavoitteen saavuttamisen kannalta;
- b) teknisiä määräyksiään tarkistaessaan yhdenmukaistavat niitä TBT-sopimuksen 2.3 artiklan lisäksi asiaankuuluvien kansainvälisten standardien kanssa, rajoittamatta TBT-sopimuksen 2.4 ja 12.4 artiklan soveltamista; osapuoli tarkastelee muun muassa kaikkia uusia muutoksia asiaankuuluvissa kansainvälisissä standardeissa ja sitä, ovatko olosuhteet, joiden vuoksi asiaankuuluvista kansainvälisistä standardeista on poikettu, edelleen samat;
- c) edistävät alueellisten teknisten määräysten kehittämistä ja kannustavat niiden hyväksymiseen kansallisella tasolla ja nykyisten määräysten korvaamiseen osapuolten välisen kaupan helpottamiseksi;
- d) varaavat riittävästi aikaa¹ teknisten määräysten julkaisun ja niiden voimaantulon välille, jotta toisen osapuolen talouden toimijat ehtivät omaksua ne;

¹ 'Riittävällä ajalla' tarkoitetaan tavallisesti vähintään kuutta (6) kuukautta, paitsi jos se tekisi oikeutettujen tavoitteiden saavuttamista tehottomaksi.

- e) suorittavat suunniteltujen teknisten määräysten vaikutustenarvioinnin sääntöjensä ja menettelyjensä mukaisesti; ja
- f) ottavat teknisiä määräyksiä laatiessaan asianmukaisesti huomioon pk-yritysten erityispiirteet ja erityistarpeet.

13.7 ARTIKLA

Standardit

1. Osapuolet vahvistavat TBT-sopimuksen 4.1 artiklan mukaiset velvollisuutensa ja etenkin velvollisuutensa toteuttaa kaikki kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kaikki standardointielimet niiden alueilla hyväksyvät TBT-sopimuksen liitteessä 3 olevat menettelyohjeet standardien laatimista, hyväksymistä ja soveltamista varten ja toimivat niiden mukaisesti.
2. ISO:n, IEC:n, ITU:n tai Codex Alimentariuksen kansainväliset standardit katsotaan TBT-sopimuksen 2 ja 5 artiklassa ja liitteessä 3 tarkoitetuiksi asiaankuuluviksi kansainvälisiksi standardeiksi.

3. Muiden kansainvälisten järjestöjen laatimaa standardia voidaan myös pitää TBT-sopimuksen 2 ja 5 artiklassa ja liitteessä 3 tarkoitettuna asiaankuuluvana kansainvälisenä standardina, jos

- a) sen on laatinut standardointielin, joka pyrkii yksimielisyyteen joko
 - i) niiden osallistuvien WTO:n jäsenten kansallisten valtuuskuntien kesken, jotka edustavat kaikkia niiden alueella toimivia kansallisia standardointielimiä, jotka ovat hyväksyneet tai joiden odotetaan hyväksyvän standardeja aiheesta, johon kyseinen kansainvälinen standardointitoiminta liittyy; tai
 - ii) osallistuvien WTO:n jäsenten valtiollisten elinten kesken; ja
- b) se on laadittu noudattaen WTO:n TBT-komitean päätöstä, joka koskee kansainvälisten standardien, ohjeiden ja suositusten kehittämisen periaatteita suhteessa TBT-sopimuksen 2 ja 5 artiklaan ja liitteeseen 3.

4. Jotta standardit voitaisiin yhdenmukaistaa mahdollisimman kattavasti, kukin osapuoli kannustaa toimivaltansa ja voimavarojensa mukaisesti alueelleen sijoittautuneita standardointielimiä sekä alueellisia standardointielimiä, joiden jäseniä kyseinen osapuoli tai sen alueelle sijoittautuneet standardointielimet ovat,

- a) osallistumaan omien resurssiensa rajoissa asiaankuuluvien kansainvälisten standardointielinten toteuttamaan kansainvälisten standardien valmisteluun;
- b) tekemään yhteistyötä toisen osapuolen kyseistä aihetta käsittelevien kansallisten ja alueellisten standardointielinten kanssa kansainvälisen standardointitoiminnan yhteydessä;

- c) käyttämään asiaankuuluvia kansainvälisiä standardeja perustana kehittämilleen standardeille, paitsi jos tällaiset kansainväliset standardit olisivat tehoton tai epäasianmukainen keino, esimerkiksi suojelun riittämättömän tason tai oleellisten ilmastollisten tai maantieteellisten tekijöiden taikka oleellisten teknologisten ongelmien vuoksi;
- d) välttämään kansainvälisten standardointielinten työn toistamista tai päällekkäisyyttä niiden tekemän työn kanssa;
- e) edistämään standardien kehittämistä alueellisella tasolla ja tällaisten standardien omaksumista kansallisissa standardointielimissä ja siten olemassa olevien kansallisten standardien korvaamista;
- f) tarkistamaan säännöllisin väliajoin kansallisia ja alueellisia standardejaan, jotka eivät perustu asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin, jotta niitä voidaan lähentää asiaankuuluviin kansainvälisiin standardeihin; ja
- g) edistämään kahdenvälistä yhteistyötä toisen osapuolen standardointielinten kanssa.

5. Osapuolten olisi vaihdettava 13.13 artiklan nojalla nimettyjen kaupan teknisiä esteitä käsittelevien koordinaattoreiden kautta tietoja

- a) standardien käytöstään teknisten määräysten perustana tai tukena;
- b) jommankumman osapuolen täytäntöönpanemista standardointia koskevista yhteistyösopimuksista, jotka koskevat esimerkiksi kolmansien maiden kanssa tehtyihin vapaakauppasopimukseen sisältyviä standardointikysymyksiä; ja
- c) standardointiprosesseistaan sekä kansainvälisten, alueellisten ja osa-alueellisten standardien käytöstä kansallisten standardiensa perustana.

13.8 ARTIKLA

Vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt ja akkreditointi

1. Teknisten määräysten laatimisen, hyväksymisen ja soveltamisen osalta 13.6 artiklassa vahvistettuja määräyksiä sovelletaan myös vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin.
2. Jos osapuoli edellyttää vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, osapuoli
 - a) valitsee vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt, jotka ovat oikeassa suhteessa riskeihin;
 - b) harkitsee sääntelyprosessissa muun muassa tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen käyttöä vaatimustenmukaisuuden vakuutuksena teknisten määräysten noudattamisen osoittamiseksi; ja
 - c) toimittaa pyydettyä toiselle osapuolelle tietoja syistä valita tietty vaatimustenmukaisuuden arviointimenettely tiettyjä tuotteita varten.
3. Jos osapuoli edellyttää kolmannen osapuolen suorittamaa vaatimustenmukaisuuden arviointia erityisenä varmennuksena siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, eikä osapuoli ole varannut tätä tehtävää 5 kohdassa tarkoitetulle valtion viranomaiselle, osapuoli
 - a) käyttää akkreditointia ensisijaisena keinona vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten hyväksymiseksi;

- b) hyödyntää parhaansa mukaan akkreditointia ja vaatimustenmukaisuuden arviointia koskevia kansainvälisiä standardeja sekä kansainvälisiä sopimuksia, joihin osapuolten akkreditointielimet osallistuvat, esimerkiksi ILAC:n ja IAF:n mekanismien kautta;
- c) harkitsee liittymistä tai tarvittaessa kannustaa testaus-, tarkastus- ja sertifiointielimiään liittymään kaikkiin voimassa oleviin kansainvälisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat vaatimustenmukaisuuden arvioinnin tulosten yhdenmukaistamista tai niiden hyväksymisen helpottamista;
- d) edistää alueellaan kilpailua viranomaisten tietylle tuotteelle tai tuoteryhmälle nimeämien vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten välillä, jotta talouden toimijat voivat valita niistä;
- e) varmistaa, että vaatimustenmukaisuuden arviointilaitokset ovat riippumattomia valmistajista, maahantuojista ja jakelijoista siten, että ne harjoittavat toimintaansa puolueettomasti ja tekevät arvionsa riippumattomasti;
- f) varmistaa, että akkreditointielinten ja vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten välillä tai markkinavalvontaviranomaisten toimien ja vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten toimien välillä ei ole eturistiriitoja;
- g) sallii siinä määrin kuin on mahdollista vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten käyttää alihankkijoita vaatimustenmukaisuuden arviointiin liittyvien testien tai tarkastusten suorittamiseen, mukaan lukien toisen osapuolen alueella sijaitsevat alihankkijat; ja
- h) julkaisee verkossa luettelon laitoksista, jotka se on nimennyt suorittamaan tällaista vaatimustenmukaisuuden arviointia, ja asiaankuuluvat tiedot jokaisen tällaisen laitoksen nimeämisen soveltamisalasta.

4. Minkään 3 kohdan g alakohdassa ei saa tulkita estävän osapuolta edellyttämästä, että alihankkija täyttää vaatimukset, jotka sen kanssa sopimuksen tehneen vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen on täytettävä, jos se suorittaisi sopimukseen kuuluvat testaukset tai tarkastukset itse.

5. Mikään tässä artiklassa ei estä osapuolta edellyttämästä, että tietyt tuotteita koskevan vaatimustenmukaisuuden arvioinnin suorittavat tietyt kyseisen osapuolen valtiolliset viranomaiset. Tällaisissa tapauksissa osapuoli

- a) vahvistaa vaatimustenmukaisuuden arviointimaksut tarjottujen palvelujen likimääräisten kustannusten mukaisesti ja esittää vaatimustenmukaisuuden arviointia hakevan pyynnöstä erittelyn maksujen koostumuksesta; ja
- b) lähtökohtaisesti julkaisee vaatimustenmukaisuuden arviointimaksut tai, jos tällaiset tiedot eivät ole julkisesti saatavilla, toimittaa ne pyynnöstä.

6. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 3–5 kohdassa määrätään, liitteessä 13-A luetelluilla aloilla, joilla Euroopan unioni hyväksyy tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutuksen varmuudeksi siitä, että tuote on teknisen määräyksen mukainen, ja joilla Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio edellyttää pakollista kolmannen osapuolen suorittamaa testausta tai sertifiointia, Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion on hyväksyttävä vakuutena siitä, että tuote on Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion teknisten määräysten vaatimusten mukainen, sellaisten vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten myöntämät todistukset tai, jos tällaisesta hyväksymisestä ei säädetä sen asiaankuuluvissa säädöksissä ja määräyksissä, antamat testausselostet, jotka sijaitsevat Euroopan unionin alueella ja jotka ILAC:n ja IAF:n vastavuoroista tunnustamista koskeviin kansainvälisiin järjestelyihin kuuluva akkreditointielin on akkreditoinut asianomaisilla aloilla, tai hyväksyttävä IECEE CB -järjestelmän mukaisesti myönnetty todistukset. Tällaisten todistusten tai testausselostetiden hyväksymiseksi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio voi vaatia asiaa koskevissa säädöksissään ja määräyksissään, että Euroopan unionin alueella sijaitsevan vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen ja Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion alueella sijaitsevan vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksen välillä on kahdenvälisiä järjestelyjä, yhteisymmärryspöytäkirjat mukaan luettuina.

7. Jos tavarantoimittajan vaatimustenmukaisuusvakuutusta pidetään pätevänä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelynä Euroopan unionissa, Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion alueella sijaitsevien vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten antamat testausselostet on hyväksyttävä päteväksi asiakirjaksi osoittamaan, että tuote on Euroopan unionin teknisten määräysten vaatimusten mukainen. Valmistaja on kaikissa tapauksissa vastuussa tuotteen vaatimustenmukaisuudesta.

8. Edellä olevaa 6 kohtaa sovelletaan myös silloin, kun Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio ottaa käyttöön uusia pakollisia kolmannen osapuolen testaus- tai sertifiointivaatimuksia liitteessä 13-A luetelluilla aloilla tämän artiklan 10 kohdan mukaisesti. Jos Euroopan unioni ottaa käyttöön pakollisia kolmannen osapuolen testaus- tai sertifiointivaatimuksia liitteessä 13-A luetelluilla aloilla tämän artiklan 10 kohdan mukaisesti, osapuolet keskustelevat 13.14 artiklassa tarkoitetussa tavarakaupan alakomiteassa, onko tarpeen toteuttaa toimia vastavuoroisuuden varmistamiseksi Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion alueella sijaitsevien vaatimustenmukaisuuden arviointilaitosten antamien testausselostojen tai todistusten hyväksymisessä.

9. Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto voi tehdä päätöksen liitteessä 13-A olevan A jakson muuttamisesta.

10. Sen estämättä, mitä tämän artiklan 6 kohdassa määrätään, kumpi tahansa osapuoli voi ottaa käyttöön liitteessä 13-A luetelluilla aloilla tämän liitteen soveltumisalaan kuuluviin tuotteisiin sovellettavia pakollista kolmannen osapuolen suorittamaa testausta tai sertifiointia koskevia vaatimuksia seuraavin edellytyksin:

- a) tällaisten vaatimusten tai menettelyjen käyttöönotto on perusteltua TBT-sopimuksen 2.2 artiklassa tarkoitettujen oikeutettujen tavoitteiden perusteella;
- b) tällaisten vaatimusten tai menettelyjen käyttöönottoon liittyviä syitä tukee kyseisten tuotteiden toimintaan liittyvä perusteltu tekninen tai tieteellinen tieto;
- c) mitkään tällaiset vaatimukset tai menettelyt eivät rajoita kauppaa enemmän kuin on tarpeen osapuolen oikeutettujen tavoitteiden täyttämiseksi ottaen huomioon riskit, jotka niiden täyttämättä jättäminen aiheuttaisi; ja

d) osapuoli ei olisi voinut kohtuudella ennakoida tarvetta ottaa käyttöön tällaisia vaatimuksia tai menettelyjä tämän sopimuksen voimaantulohetkellä.

11. Edellä oleva 6 kohta ei vaikuta osapuolen viranomaisten markkinavalvontavaltuuksien syrjimättömään käyttöön, mukaan lukien näytteiden lisättestaus maahantulopaikassa.

13.9 ARTIKLA

Avoimuus

1. Standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen valmistelun, hyväksymisen ja soveltamisen osalta kukin osapuoli
 - a) ottaa toisen osapuolen näkemykset huomioon, jos teknisen määräyksen laatimisprosessi avataan kokonaan tai osittain julkiselle kuulemiselle;
 - b) varmistaa suunnitellessaan merkittäviä teknisiä määräyksiä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä, joilla voi olla huomattava vaikutus kauppaan, omien säädöstensä ja määräystensä mukaisesti, että käytössä on avoimuusmenettelyjä, joilla osapuolten henkilöt voivat osallistua viralliseen julkiseen kuulemismenettelyyn, lukuun ottamatta tapauksia, joissa esiintyy tai uhkaa esiintyä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristönsuojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia;
 - c) sallii toisen osapuolen henkilöiden osallistumisen b alakohdassa tarkoitettuun kuulemismenettelyyn ehdoin, jotka ovat yhtä suotuisat kuin sen omille henkilöille myönnettyt ehdot, ja julkistaa kyseisen kuulemismenettelyn tulokset;

- d) antaa toiselle osapuolelle lähtökohtaisesti vähintään 60 (kuudenkymmenen) päivän määräajan, jonka kuluessa se voi toimittaa kirjallisia huomautuksia ehdotetuista teknisistä määräyksistä ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, ja harkitsee kohtuullista pyyntöä huomautusten esittämiselle asetetun määräajan pidentämisestä;
- e) antaa selkeän ja kattavan kuvauksen toimenpiteen sisällöstä WTO:n ilmoitusmallissa, jos ilmoitettu teksti ei ole jollakin WTO:n virallisista kielistä;
- f) saadessaan toiselta osapuolelta kirjallisia huomautuksia ehdottamastaan teknisestä määräyksestä tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelystä
 - i) keskustelee toisen osapuolen pyynnöstä kirjallisista huomautuksista, mikäli mahdollista myös toimivaltaisen sääntelyviranomaisensa kanssa, ajankohtana, jona kyseiset kirjalliset huomautukset voidaan ottaa huomioon; ja
 - ii) vastaa huomautuksiin kirjallisesti aina kun mahdollista viimeistään teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn julkaisupäivänä;
- g) antaa toisen osapuolen pyynnöstä tietoja sellaisen teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn tavoitteista, oikeusperustasta ja perusteista, jotka osapuoli on hyväksynyt tai aikoo hyväksyä;
- h) antaa tietoja teknisen määräyksen tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyn hyväksymisestä ja voimaantulosta sekä hyväksytystä lopullisesta tekstistä WTO:lle toimitettuun alkuperäiseen ilmoitukseen tehdyllä lisäyksellä;

i) tarkastelee toisen osapuolen esittämää kohtuullista pyyntöä, joka on saatu ennen kuin ehdotetun teknisen määräyksen toimitamista seuraava ajanjakso huomautusten esittämistä varten päättyy ja joka koskee teknisen määräyksen hyväksymisen ja voimaantulon välisen ajanjakson pidentämistä, paitsi jos se tekisi oikeutettujen tavoitteiden saavuttamista tehottomaksi; ja

j) tarjoaa maksutta pääsyn ilmoitetun tekstin sähköiseen versioon ilmoituksen yhteydessä.

2. Jos 1 kohdan d alakohtaa sovellettaessa esiintyy tai uhkaa esiintyä kiireellisiä turvallisuuteen, terveyteen, ympäristönsuojeluun tai kansalliseen turvallisuuteen liittyviä ongelmia, sovelletaan TBT-sopimuksen 2.10 ja 5.7 artiklaa.

3. Jos standardeista tehdään pakollisia liittämällä ne osaksi teknisen määräyksen luonnosta tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyä tai viittaamalla niihin, TBT-sopimuksen 2 tai 5 artiklassa vahvistettujen kaupan teknisiä esteitä koskevaan ilmoitukseen liittyvien avoimuusvelvollisuuksien on täyttyttävä.

4. Kukin osapuoli varmistaa, että kaikki hyväksytyt ja voimassa olevat tekniset määräykset ja pakolliset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt ovat julkisesti maksutta saatavilla virallisella verkkosivustolla. Kukin osapuoli antaa aina rajoittamattoman pääsyn kaikkiin tietoihin, joilla on merkitystä teknisen määräyksen noudattamisen kannalta. Jos standardit luovat oletettaman teknisten määräysten mukaisuudesta eikä kyseisissä teknisissä määräyksissä viitata näihin standardeihin, kukin osapuoli varmistaa, että vastaavia standardeja koskevat tiedot ovat saatavilla.

5. Kukin osapuoli antaa toisen osapuolen tai sen talouden toimijoiden kohtuullisesta pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä tiedot voimassa olevista teknisistä määräyksistä ja tarvittaessa saatavilla olevat kirjalliset ohjeet teknisten määräysten noudattamisesta.

13.10 ARTIKLA

Merkinnät

1. Osapuolten teknisten määräysten, joihin sisältyy tai jotka koskevat yksinomaan pakollisia merkintöjä, on oltava TBT-sopimuksen 2 artiklan periaatteiden mukaisia.
2. Erityisesti jos osapuoli edellyttää tuotteiden pakollista merkitsemistä,
 - a) osapuoli edellyttää ainoastaan tietoja, jotka ovat merkityksellisiä tuotteen kuluttajien tai käyttäjien tai viranomaisten kannalta ja tarpeen osoittamaan, että tuote vastaa pakollisia teknisiä vaatimuksia;
 - b) jos osapuoli edellyttää tuotteiden merkintöjen ennakkohyväksyntää, rekisteröintiä tai sertifiointia ennakkoodellytyksenä sellaisten tuotteiden markkinoille saattamiselle, jotka muutoin täyttävät sen pakolliset tekniset vaatimukset, sen on varmistettava, että toisen osapuolen talouden toimijoiden esittämistä pyynnöistä päätetään ilman aiheetonta viivytystä ja syrjimättömästi;
 - c) osapuoli myöntää yksilöllisen tunnusnumeron toisen osapuolen talouden toimijoille viipymättä ja syrjimättömästi, jos kyseinen osapuoli edellyttää tällaisen numeron käyttöä;

- d) osapuoli sallii sillä edellytyksellä, että se ei ole harhaanjohtavaa, ristiriitaista tai hämmentävää tuojaosapuolen sääntelyvaatimusten suhteen eikä vaaranna TBT-sopimuksen mukaisia oikeutettuja tavoitteita,
- i) tietojen antamisen tuotteiden tuojaosapuolella vaadittavan kielen lisäksi muilla kielillä;
ja
 - ii) kansainvälisissä standardeissa hyväksytyt nimikkeistöt, kuvat, symbolit tai grafiikat;
- e) osapuoli hyväksyy mahdollisuuksien mukaan lisämerkintöjen tai merkintöihin tehtävien korjausten tekemisen tullivarastoissa tai muilla tähän tarkoitukseen osoitetuilla alueilla tuontipaikassa vaihtoehtona alkuperämaassa tehdyille merkinnöille;
- f) osapuoli pyrkii hyväksymään ei-pysyvät tai irrotettavat merkinnät tuotteeseen fyysisesti kiinnitettyjen merkintöjen sijasta tai asiaankuuluvien tietojen sisällyttämisen mukana oleviin asiakirjoihin, jos se katsoo, että tämä ei vaaranna kansanterveyden ja ympäristön suojelua, suojelua vilpillisiltä käytännöiltä tai muita TBT-sopimuksen mukaisia oikeutettuja tavoitteita.
3. Edellä olevaa 2 kohtaa ei sovelleta lääkkeiden merkintöihin.
4. Jos osapuoli katsoo, että toisen osapuolen tuotteen tai alan merkintävaatimuksia voitaisiin parantaa, se voi ehdottaa kauppaa helpottavaa aloitetta, jolla puututaan sen huolenaiheisiin 13.5 artiklan mukaisesti.

13.11 ARTIKLA

Yhteistyö ja tekninen apu

1. Edistääkseen tämän luvun tavoitteiden saavuttamista kukin osapuoli muun muassa
 - a) edistää yhteistyötä ja yhteisiä toimia ja hankkeita omien julkisten tai yksityisten, kansallisten tai alueellisten organisaatioidensa välillä teknisten määräysten, standardoinnin, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, metrologian ja akkreditoinnin aloilla;
 - b) edistää hyvää sääntelykäytäntöä vaihtamalla tietoja, kokemuksia ja parhaita käytäntöjä muun muassa sääntelyn vaikutusten arvioinnista, sääntelyn hallinnasta ja riskinarvioinnista sekä julkisesta kuulemisesta;
 - c) vaihtaa näkemyksiä markkinavalvonnasta;
 - d) vahvistaa kansallisten sääntely-, metrologia- ja standardointielinten, vaatimustenmukaisuuden arviointielinten ja akkreditointielinten teknisiä ja institutionaalisia valmiuksia tukemalla niiden teknisen infrastruktuurin kehittämistä, mukaan lukien laboratoriot ja testauslaitteet, ja jatkamalla henkilöstön jatkuvaa koulutusta;
 - e) edistää, helpottaa ja mahdollisuuksien mukaan koordinoi osallistumistaan kansainvälisiin järjestöihin ja muihin foorumeihin, jotka liittyvät teknisiin määräyksiin, vaatimustenmukaisuuden arviointiin, standardeihin, akkreditointiin ja metrologiaan;

- f) tukee kansallisten, alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen teknisen avun toimia teknisten määräysten, standardoinnin, vaatimustenmukaisuuden arvioinnin, metrologian ja akkreditoinnin aloilla; ja
 - g) pyrkii jakamaan saatavilla olevaa tieteellistä näyttöä ja teknistä tietoa osapuolten sääntelyviranomaisten kesken siinä määrin kuin se on tarpeen tämän luvun mukaista yhteistyötä tai teknisten keskustelujen käymistä varten, lukuun ottamatta luottamuksellisia tai muita arkaluonteisia tietoja.
2. Osapuolen on harkittava asianmukaisesti toisen osapuolen ehdotuksia tämän luvun mukaisesta yhteistyöstä.

13.12 artikla

Tekniset neuvottelut

1. Kukin osapuoli voi pyytää keskustelua mistä tahansa tähän lukuun liittyvistä huolenaiheista, myös sellaisesta toisen osapuolen luonnoksesta tai ehdotuksesta tekniseksi määräykseksi tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyksi, jonka se katsoo voivan vaikuttaa merkittävän kielteisesti osapuolten väliseen kauppaan. Osapuoli toimittaa pyyntönsä 13.13 artiklan mukaisesti nimetyille toisen osapuolen kaupan teknisiä esteitä käsittelevälle koordinaattorille ja yksilöi seuraavat:
- a) ongelma;
 - b) tämän luvun määräykset, joihin huolenaiheet liittyvät; ja
 - c) pyynnön perusteet, mukaan lukien kuvaus pyynnön esittävän osapuolen huolenaiheesta.

2. Kaikki 1 kohdan mukaisesti pyydetyt tiedot tai selitykset on toimitettava viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua päivästä, jona osapuoli on esittänyt 1 kohdan mukaisen pyynnön. Pynnön vastaanottanut osapuoli voi pidentää määräaikaä etukäteen esitetyn perustein.
3. Jos ongelmaa on aiemmin käsitelty osapuolten välillä jollakin foorumilla, osapuoli voi pyytää keskustelua suoraan henkilöiden välillä tai video- tai etänevotteluna viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön esittämisestä. Tällaisissa tapauksissa pyynnön vastaanottaneen osapuolen on pyrittävä kaikkiin tavoin olemaan käytettävissä tällaista keskustelua varten.
4. Jos osapuolet eivät ole käyneet tämän artiklan mukaista keskustelua edellisen 12 (kahdentoista) kuukauden jakson aikana, toinen osapuoli ei voi kieltäytyä pyynnöstä. Jos pyynnön esittävä osapuoli pitää asiaa kiireellisenä, se voi pyytää, että kokous järjestetään lyhyemmässä määräajassa. Tällaisissa tapauksissa pyynnön vastaanottaneen osapuolen on suhtauduttava tällaiseen pyyntöön myönteisesti. Osapuolet pyrkivät kaikkiin tavoin pääsemään asiassa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.
5. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli voi 2 kohdan nojalla myös pyytää toista osapuolta keskustelemaan tapauksen mukaan välittömästi keskushallinnon tason alapuolella toimivien valtakunnallisten, alueellisten tai paikallisten hallintoelinten teknisistä määräyksistä tai vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyistä, joilla voi olla merkittävä vaikutus kauppaan.
6. Osapuolet voivat teknisen keskustelun jälkeen todeta, että ongelmaa voitaisiin käsitellä paremmin kauppaa helpottavalla aloitteella 13.5 artiklan mukaisesti.
7. Tämä artikla ei vaikuta osapuolen 29 luvun mukaisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

13.13 ARTIKLA

Kaupan teknisiä esteitä käsittelevä koordinaattori

1. Kukin osapuoli nimeää kaupan teknisiä esteitä käsittelevän koordinaattorin ja ilmoittaa toiselle osapuolelle mahdollisista muutoksista. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevät koordinaattorit toimivat yhteistyössä helpottaakseen tämän luvun täytäntöönpanoa ja osapuolten yhteistyötä kaikissa kaupan teknisiä esteitä koskevissa asioissa.
2. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevien koordinaattoreiden tehtäviin kuuluvat
 - a) 13.14 artiklassa tarkoitetun tavarakaupan alakomitean tukeminen sen tehtävien hoitamisessa;
 - b) tarpeen mukaan 13.5 artiklan mukaisten kauppaa helpottavien aloitteiden ja 13.12 artiklan mukaisten teknisten keskustelujen tukeminen;
 - c) tietojen vaihtaminen valtiosta riippumattomilla, alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla tapahtuneesta kehityksestä; ja
 - d) tarvittaessa raportointi tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvästä kehityksestä 13.14 artiklassa tarkoitetulle tavarakaupan alakomitealle.
3. Kaupan teknisiä esteitä käsittelevien koordinaattorien on viestittävä keskenään kaikilla sovitulla koordinaattorien tehtävien suorittamisen kannalta asianmukaisilla menetelmillä, joihin lukeutuvat sähköposti, etäneuvottelut, videoneuvottelut ja kokoukset.

13.14 ARTIKLA

Tavarakaupan alakomitea

Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla tavarakaupan alakomitealla on 2.4, 9.9 ja 10.14 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:

- a) keskustella 13.5 artiklan nojalla tehdyn työn tuloksista ja harkita asianmukaisia toimia;
- b) tarjota osapuolille foorumi, jolla ne voivat keskustella tarvittavista toimista vastavuoroisuuden varmistamiseksi 13.8 artiklan 8 kohdan mukaisesti;
- c) edistää 13.11 artiklan mukaista yhteistyötä ja tarvittaessa 13.12 artiklan mukaisia teknisiä keskusteluja;
- d) pyrkiä keskustelemaan vähintään kerran vuodessa liitteessä 13-B olevan C jakson 2 kohdassa tarkoitetuista kysymyksistä; ja
- e) tarjota osapuolille foorumi, jolla ne voivat tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja liitteen 13-B täytäntöönpanon kannalta merkityksellisistä kysymyksistä.

14 LUKU

TERVEYS- JA KASVINSUOJELUTOIMET

14.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteina on

- a) suojella ihmisten, eläinten tai kasvien elämää ja terveyttä osapuolten alueella ja helpottaa osapuolten välistä kauppaa terveys- ja kasvinsuojelutoimien osalta;
- b) aloittaa yhteistyö SPS-sopimuksen täytäntöönpanossa;
- c) varmistaa, että terveys- ja kasvinsuojelutoimet eivät aiheuta perusteettomia esteitä osapuolten väliselle kaupalle;
- d) tehostaa yhteistyötä terveys- ja kasvinsuojelutoimien hyväksymiseen ja soveltamiseen liittyvissä teknisissä ja tieteellisissä kysymyksissä;
- e) parantaa osapuolten välistä tiedonvaihtoa ja neuvotteluja terveys- ja kasvinsuojeluasioista; ja

- f) aloittaa yhteistyö terveys- ja kasvinsuojeluasioita käsittelevillä monenvälisillä foorumeilla.

14.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan kaikkiin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin¹, jotka voivat suoraan tai välillisesti vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan.
2. Tätä lukua sovelletaan yhteistyöhön terveys- ja kasvinsuojeluasioita käsittelevillä monenvälisillä foorumeilla.

14.3 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tämän luvun soveltamiseksi sovelletaan seuraavia määritelmiä:
 - a) SPS-sopimuksen liitteeseen A sisältyvät määritelmät;
 - b) Codex Alimentariuksen hyväksymät määritelmät;
 - c) Maailman eläintautijärjestössä, jäljempänä 'WOAH', hyväksytyt määritelmät;

¹ Ristiriitatilanteessa tämä luku on ensisijainen sopimuksen tämän osan muihin lukuihin nähden, kun sitä sovelletaan terveys- ja kasvinsuojelutoimiin, myös silloin, kun tällaiset toimenpiteet ovat osa jotakin toimenpidettä.

- d) kansainvälisen kasvinsuojeluyhteisö-sopimuksen, jäljempänä 'IPPC-sopimus', mukaisesti hyväksytyt määritelmät; ja
- e) 'suoja-alueella' tarkoitetaan virallisesti määriteltyä Euroopan unionin alueen maantieteellistä osaa, josta tiedetään, että siellä ei esiinny tiettyä säänneltyä tuhoojaorganismia sen esiintymiselle suotuisista olosuhteista huolimatta ja vaikka sitä esiintyy Euroopan unionin alueen muissa osissa.

Suoja-alueet ovat Euroopan unionin valvonnassa olevia tuhoojista vapaita alueita Euroopan unionin alueella. Ne on vahvistettu kasvintuhoojien vastaisista suojatoimenpiteistä, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 228/2013, (EU) N:o 652/2014 ja (EU) N:o 1143/2014 muuttamisesta sekä neuvoston direktiivien 69/464/ETY, 74/647/ETY, 93/85/ETY, 98/57/EY, 2000/29/EY, 2006/91/EY ja 2007/33/EY kumoamisesta 26 päivänä lokakuuta 2016 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/2031¹. Tätä käsitettä ei sovelleta Euroopan unionin alueen ulkopuolella. Euroopan unioni ei edellytä, että toinen osapuoli perustaa kaupankäyntiä varten suoja-alueita alueelleen. Tällaisissa tapauksissa sovelletaan tuhoojista vapaiden alueiden edellytyksiä. Sovellettaessa 14 lukua ja suoja-alueiden tunnustamiseksi sovelletaan samoja edellytyksiä kuin tuhoojista vapaisiin alueisiin.

2. Jos SPS-sopimuksen liitteessä A olevat määritelmät ja osapuolten sopimat määritelmät tai Codex Alimentariuksen, WOH:n ja IPPC:n hyväksymät määritelmät ovat ristiriidassa keskenään, sovelletaan SPS-sopimuksen liitteessä A olevia määritelmiä.

¹ EUVL L 317, 23.11.2016, s. 4.

14.4 ARTIKLA

Oikeudet ja velvollisuudet

Osapuolet säilyttävät SPS-sopimuksen mukaiset oikeutensa ja velvollisuutensa. Mikään tässä luvussa ei vaikuta SPS-sopimuksen nojalla kullekin osapuolelle kuuluviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

14.5 ARTIKLA

Toimivaltaiset viranomaiset

1. Tätä lukua sovellettaessa osapuolen virallinen toimivaltainen viranomainen on viranomainen, jolla on osapuolen lainsäädännön mukaisesti valtuudet panna täytäntöön tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat säädökset ja määräykset sen vaatimusten noudattamisen varmistamiseksi, tai muu viranomainen, jolle kyseiset viranomaiset ovat siirtäneet kyseisen toimivallan, jäljempänä 'toimivaltaiset viranomaiset'.
2. Tämän sopimuksen voimaantulopäivänä kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti 1 kohdassa tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten nimet ja mainitsee, missä nämä tiedot ovat julkisesti saatavilla, sekä antaa kuvauksen toimivaltaisten viranomaisten välisestä toimivallanjaosta.
3. Osapuolet ilmoittavat 14.11 artiklan 4 kohdan mukaisesti toisilleen kaikista näitä toimivaltaisia viranomaisia koskevista muutoksista.

14.6 ARTIKLA

Yleiset velvollisuudet

1. Osapuolen viemien tuotteiden on täytettävä tuojaosapuolen sovellettavat terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset.
2. Tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset ovat samat koko viejäosapuolen alueen osalta, mikäli samat terveys- ja kasvinsuojeluolosuhteet vallitsevat koko kyseisellä alueella, sanotun kuitenkin rajoittamatta 14.10 artiklan mukaisesti hyväksytyjen päätösten ja toimenpiteiden soveltamista. Kukin osapuoli varmistaa, että niiden terveys- ja kasvinsuojelutoimia sovelletaan oikeasuhteisesti ja että ne eivät syrji mielivaltaisesti tai perusteettomasti Euroopan unionin jäsenvaltioita tai Mercosuriin kuuluvia allekirjoittajavaltioita, joissa vallitsevat samanlaiset tai samankaltaiset olosuhteet, mukaan lukien osapuolen oman alueen ja toisen osapuolen alueen välillä. Terveys- ja kasvinsuojelutoimia ei saa soveltaa tavalla, joka johtaisi osapuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.
3. Tässä luvussa tarkoitettuja menettelyjä on sovellettava ilman aiheetonta viivytystä ja avoimesti, ja pyydetyt tiedot on rajoitettava siihen, mikä on tarpeen asianmukaisia hyväksymis-, valvonta-, tarkastus- ja todentamistarkoituksia varten.
4. Kukin osapuoli varmistaa, että tuontimenettelyistä terveys- ja kasvinsuojeluvaatimusten täyttymisen tarkistamiseksi ja varmistamiseksi mahdollisesti perittävät maksut ovat tasapuolisia verrattuna maksuihin, joita peritään samankaltaisista kotimaisista tuotteista tai mistä tahansa muusta WTO:n jäsenestä peräisin olevista tuotteista, eivätkä ne saa olla suurempia kuin palvelun todelliset kustannukset.

5. Ellei 14.14 artiklassa toisin määrätä, terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevia tuontivaatimuksia muuttaessaan kukin osapuoli ja tarvittaessa Mercosur sallii siirtymäajan, jossa otetaan huomioon muutoksen luonne, jotta vältetään tuotteiden kauppavirtojen tarpeeton keskeytyminen tai häiriintyminen ja jotta viejäosapuoli voi mukauttaa vientimenettelynsä tällaiseen muutokseen.
6. Tämän luvun täytäntöönpano ei saa vaarantaa tämän sopimuksen voimaantulopäivänä voimassa olevia, terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevia vaatimuksia osapuolten välisessä kaupassa.
7. Mikään tässä luvussa ei vaikuta kunkin osapuolen oikeuksiin ja velvollisuuksiin suojata luottamuksellisia tietoja kunkin osapuolen asiaa koskevien säädösten ja määräysten mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sopimuksen tämän osan muiden lukujen vastaavien määräysten soveltamista. Kukin osapuoli varmistaa, että käytössä on menettelyt, joilla estetään tämän luvun täytäntöönpanon aikana saatujen luottamuksellisten tietojen paljastaminen.
8. Kukin osapuoli varmistaa, että tämän luvun tehokkaaseen täytäntöönpanoon on käytettävissä tarvittavat resurssit.

14.7 ARTIKLA

Kauppaa helpottavat toimenpiteet

Eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatujen sivutuotteiden tuontiin liittyvien laitosten hyväksyminen

1. Tuojaosapuoli voi vaatia viejäosapuolen alueella sijaitsevien, eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatujen sivutuotteiden tuontiin liittyvien laitosten hyväksymistä.
2. Tuojaosapuoli myöntää tällaisen hyväksynnän ilman yksittäisten laitosten ennakkotarkastusta, jos
 - a) tuojaosapuoli on tunnustanut viejäosapuolen toimivaltaisen viranomaisen virallisen valvontajärjestelmän;
 - b) tuojaosapuoli on sallinut kyseisten tuotteiden tuonnin; ja
 - c) viejäosapuolen toimivaltainen viranomainen on antanut riittävät takeet siitä, että tällaiset laitokset täyttävät tuojaosapuolen terveysvaatimukset.
3. Viejäosapuoli sallii viennin ainoastaan 1 kohdassa tarkoitetuista hyväksytyistä laitoksista. Viejäosapuolen on keskeytettävä tai peruutettava hyväksyntä laitoksilta, jotka eivät täytä tuojaosapuolen terveysvaatimuksia, ja ilmoitettava tällaisesta keskeyttämisestä tai peruuttamisesta tuojaosapuolelle.

4. Viejäosapuoli ehdottaa tuojaosapuolelle luetteloa hyväksyttävistä laitoksista. Luetteloon on liitettävä viejäosapuolen toimivaltaisen viranomaisen antamat takeet siitä, että laitokset ovat 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen takeiden mukaiset.
5. Tuojaosapuoli sallii tuonnin hyväksytyistä laitoksista viimeistään 40 (neljäkymmenen) työpäivän kuluttua siitä, kun viejäosapuolen 4 kohdassa tarkoitettu luettelo ja takeet on vastaanotettu. Jos pyydetään lisätietoja eikä lupaa tämän johdosta voida myöntää 40 (neljäkymmenen) työpäivän kuluessa, tuojaosapuoli ilmoittaa asiasta viejäosapuolelle ja asettaa uuden määräajan tällaisen luvan antamiselle. Kyseinen määräaika saa olla enintään 40 (neljäkymmentä) työpäivää lisätietojen vastaanottamisesta.
6. Tuojaosapuoli laatii luettelot hyväksytyistä laitoksista ja asettaa kyseiset luettelot julkisesti saataville.
7. Tuojaosapuoli voi evätä hyväksynnän laitoksilta, jotka eivät täytä sen terveysvaatimuksia. Tällaisissa tapauksissa tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle tällaisesta epäamisestä ja sen perusteluista.
8. Tuojaosapuoli voi suorittaa virallisen valvontajärjestelmän tarkastuksia 14.15 artiklan mukaisesti. Tuojaosapuoli voi tarkastusten tulosten perusteella muuttaa hyväksytyjen laitosten luetteloa.

Terveys- ja kasvinsuojelutoimien tuontitarkastukset

9. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa terveys- ja kasvinsuojelutoimien tuontitarkastuksia koskevia menettelyjä, jotka mahdollistavat tuotteiden nopeutetun luovutuksen tuontia varten ilman aiheetonta viivytystä.

10. Kukin osapuoli yksinkertaistaa tarvittaessa valvontaa ja tarkastuksia ja vähentää tuojaosapuolen viejäosapuolen tuotteille tekemien terveys- ja kasvinsuojelutoimien tuontitarkastusten tiheyttä. Kukin osapuoli tekee päätöksensä seuraavien seikkojen perusteella:

- a) asiaan liittyvät riskit;
- b) tuottajien tai tuojien suorittamat tarkastukset, jotka osapuolten toimivaltaiset viranomaiset ovat vahvistaneet;
- c) viejäosapuolen toimivaltaisen viranomaisen antamat takeet siitä, että laitos täyttää tuojaosapuolen terveysvaatimukset; ja
- d) tapauksen mukaan Codex Alimentariuksen, WOAH:n tai IPPC:n kansainväliset ohjeet, standardit ja suositukset.

11. Kukin osapuoli voi soveltaa muita perusteita 10 kohdan mukaisten tarkastusten ja todentamisten yksinkertaistamiseksi, jos ne eivät heikennä siinä lueteltuja yhteisesti sovittuja perusteita.

12. Jos tuontitarkastuksissa ilmenee, että terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevia tuontivaatimuksia ei ole noudatettu, ja tuotteet tai lähetykset hylätään, tuojaosapuoli ilmoittaa asiasta viejäosapuolelle 14.12 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen mahdollisimman pian ja viimeistään viiden (5) työpäivän kuluttua hylkäämispäivästä.

13. Jos tuontitarkastuksissa ilmenee asiaankuuluvien terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevien tuontivaatimusten vastaisuuksia, tuojaosapuolen toteuttamien toimien on perustuttava määritettyyn vaatimustenvastaisuuteen eikä niillä saa rajoittaa kauppaa enempää kuin osapuolen terveys- ja kasvinsuojelun asianmukaisen tason saavuttaminen edellyttää.

Mercosurin tuonti- ja hyväksymismenettelyjen yksinkertaistaminen

14. Osapuolet toteavat yhtäältä Euroopan unionin ja toisaalta Mercosurin alueellisten yhdentymisprosessien eri tasot. Helpottaakseen osapuolten alueiden välistä kauppaa Mercosur pyrkii tarvittaessa parhaansa mukaan ottamaan asteittain käyttöön Euroopan unionin tuotteiden ja laitosten tuonti- ja hyväksymismenettelyjä varten

- a) yhden vakiomuotoisen kyselylomakkeen;
- b) yhden vakiomuotoisen todistuksen; ja
- c) yhden hyväksytyjen laitosten luettelon.

15. Mercosur pyrkii parhaansa mukaan yhdenmukaistamaan yksittäisten Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevat tuontivaatimukset, todistukset ja tuontitarkastukset.

14.8 ARTIKLA

Vaihtoehtoiset toimenpiteet

1. Tuojaosapuolen on viejäosapuolen pyynnöstä tutkittava, voidaanko tuojaosapuolen asianmukainen suojelun taso varmistaa poikkeuksellisesti tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimelle vaihtoehtoisella terveys- ja kasvinsuojelutoimella. Vaihtoehtoinen toimenpide voi perustua Codex Alimentariuksen, WOAH:n tai IPPC:n kansainvälisiin ohjeisiin, standardeihin ja suosituksiin tai viejäosapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimiin.

2. Edellä olevaa 14.9 artiklaa ei sovelleta vaihtoehtoisin terveys- ja kasvinsuojelutoimiin.

14.9 ARTIKLA

Vastaavuus

1. Viejäosapuoli voi pyytää tuojaosapuolelta sen määrittämistä, että yksi tai useampi tietty terveys- ja kasvinsuojelutoimi, joka liittyy johonkin tuotteeseen tai tuoteryhmään tai perustuu järjestelmään kokonaisuudessaan, on sen omia terveys- ja kasvinsuojelutoimia vastaava.
2. Tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi 14.18 artiklassa tarkoitettu terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea antaa suosituksia vastaavuuden tunnustamismenettelyn perustamiseksi terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevän WTO:n komitean terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevan sopimuksen¹ 4 artiklan ja sen myöhempien päivitysten täytäntöönpanoa koskevan päätöksen sekä Codex Alimentariuksen, WOH:n ja IPPC:n puitteissa hyväksytyjen kansainvälisten suuntaviivojen, standardien ja suositusten perusteella. Tähän menettelyyn olisi sisällyttävä prosessi, jossa osapuolet neuvottelevat terveys- ja kasvinsuojelutoimien vastaavuudesta, osapuolilta vaadittavista tiedoista, osapuolten velvollisuuksista ja vastaavuuden tunnustamisen määräajoista.
3. Saatuaan erityisen pyynnön osapuolet aloittavat neuvottelut 2 kohdan mukaisesti vahvistettavan menettelyn mukaisesti päästäkseen sopimukseen vastaavuuden tunnustamisesta.

¹ WTO:n asiakirja G/SPS/19/Rev.2, 13. heinäkuuta 2004.

4. Tuojaosapuolen on viejäosapuolen pyynnöstä ilmoitettava viejäosapuolelle vastaavuuden tunnustamismenettelyn vaihe.

14.10 ARTIKLA

Eläinten terveystilanteen, kasvintuhoojatilanteen ja alueellisten olosuhteiden tunnustaminen

1. Osapuolet tunnustavat vyöhykejaon ja lokeroitumisen käsitteet, mukaan lukien kasvintuhoojista tai taudeista vapaat alueet sekä alueet, joilla esiintyy vain vähän tauteja tai kasvintuhoojia, ja soveltavat niitä osapuolten välisessä kaupassa SPS-sopimuksen mukaisesti, mukaan lukien terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen 6 artiklan käytännön toteutuksen edistämistä koskevat terveys- ja kasvinsuojelutoimia käsittelevän WTO:n komitean ohjeet¹ sekä asiaa koskevat WOAH:n ja IPPC:n ohjeet, suositukset ja standardit.
2. Tuojaosapuoli päättää viejäosapuolen pyynnöstä, tunnustaako se kasvintuhoojista ja taudeista vapaat alueet, alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia ja tauteja, ja viejäosapuolen lokerot joko ensimmäistä kertaa tai eläintaudin puhkeamisen tai kasvintuhoojan esiintymisen jälkeen. Tuojaosapuoli perustaa tämän päätöksen tietoihin, jotka viejäosapuoli on toimittanut SPS-sopimuksen sekä WOAH:n ja IPPC:n standardien mukaisesti, ja ottaa huomioon viejäosapuolen vahvistamat kasvintuhoojista ja taudeista vapaat alueet, alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia ja tauteja, ja lokerot. Osapuolten on noudatettava liitteessä 14-A vahvistettuja menettelyjä.

¹ WTO:n asiakirja G/SPS/48, 16. toukokuuta 2008.

3. Tuojaosapuolen 2 kohdan mukainen päätös on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Jos tuojaosapuoli päättää tunnustaa viejäosapuolen kasvintuhoojista ja taudeista vapaat alueet, alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia ja tauteja, sekä lokerot, sen on sallittava kauppa kyseisiltä alueilta tai näistä lokeroista ilman aiheetonta viivytystä, sanotun kuitenkin rajoittamatta 14.14 artiklan soveltamista.

4. Edellä 14.18 artiklassa tarkoitettu terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea voi määritellä yksityiskohtaisemmin 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn kasvintuhoojista ja taudeista vapaiden alueiden, alueiden, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia ja tauteja, sekä lokeroiden tunnustamista varten ottaen huomioon SPS-sopimuksen sekä IPPC:n ja WOH:n ohjeet, standardit ja suositukset.

Eläimet, eläintuotteet, eläinperäiset tuotteet ja eläimistä saadut sivutuotteet

5. Taudista vapaiden vyöhykkeiden tai lokeroiden tunnustamismenettely eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatujen sivutuotteiden osalta vahvistetaan tämän artiklan 7–9 kohdassa ja liitteessä 14-A.

6. Vahvistaessaan tai ylläpitäessään 2 kohdassa tarkoitettuja vyöhykkeitä tai lokeroita eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatujen sivutuotteiden osalta osapuolten on otettava huomioon esimerkiksi sellaiset tekijät kuin maantieteellinen sijainti, ekosysteemit, epidemiologinen seuranta sekä terveystarkastusten tehokkuus.

7. Tuojaosapuoli voi viimeistään 60 (kuudenkymmenen) työpäivän kuluttua siitä, kun se on vastaanottanut 2 kohdassa tarkoitetut tiedot viejäosapuolelta,

a) ilmoittaa vastustavansa pyyntöä tunnustaa taudista vapaat vyöhykkeet tai lokerot eläinten, eläintuotteiden, eläinperäisten tuotteiden ja eläimistä saatujen sivutuotteiden osalta;

- b) pyytää viejäosapuolelta lisätietoja; tai
- c) pyytää 14.15 artiklan mukaisia tarkastuksia.

Tuojaosapuoli arvioi mahdolliset lisätiedot viimeistään 30 (kolmenkymmenen) työpäivän kuluttua niiden vastaanottamisesta. Jos tuojaosapuoli vaatii tarkastuksia, lisätietojen arvioinnin määräaika keskeytyy.

8. Tuojaosapuoli nopeuttaa 7 kohdassa vahvistettua menettelyä, jos WOAH tunnustaa virallisesti vyöhykkeet tai lokerot, joille viejäosapuoli hakee tunnustusta, taudista vapaaksi tai jos taudista vapaa asema on palautettu taudin puhkeamisen jälkeen.

9. Jos tuojaosapuoli päättää 7 kohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen olla tunnustamatta vyöhykkeitä tai lokeroita, joille viejäosapuoli on pyytänyt tunnustusta, sen on ilmoitettava päätöksestään viejäosapuolelle ja selitettävä syyt siihen, miksi kyseisiä vyöhykkeitä tai lokeroita ei tunnusteta, ja järjestettävä pyynnöstä neuvottelut 14.13 artiklan mukaisesti.

Kasvit ja kasvituotteet

10. Kukin osapuoli laatii luettelon säännellyistä kasvintuhoojista sekä säännellyistä kasveista ja kasvituotteista, joiden osalta on olemassa kasvinsuojeluvaatimuksia. Tuojaosapuoli saattaa toisen osapuolen saataville luettelon säännellyistä kasvintuhoojista ja säännellyistä kasveista ja kasvituotteista sekä niihin sovellettavista kasvinsuojelua koskevista tuontivaatimuksista. Säänneltyjen kasvien ja kasvituotteiden kasvinsuojelua koskevat tuontivaatimukset on rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä kasvien terveyden suojelemiseksi tai kasvien ja kasvituotteiden aiotun käytön turvaamiseksi. Tuojaosapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kaikista vaadituista lisäilmoituksista.

11. Tuojaosapuolen kasvinsuojeluvaatimukset vahvistetaan ottaen huomioon kasvinterveystilanne viejäosapuolella ja, jos tuojaosapuoli sitä vaatii, tuhojariskianalyysin tulos. Tuhojariskianalyysi on suoritettava IPPC:n asiaa koskevien kansainvälisten kasvinsuojelustandardien mukaisesti. Tällaisessa riskianalyysissä on otettava huomioon saatavilla oleva tieteellinen ja tekninen tieto sekä kyseisten kasvien ja kasvituotteiden käyttötarkoitus.

12. Tuojaosapuoli päivittää 10 kohdassa tarkoitetut luettelot, kun viejäosapuoli pyytää saada viedä uusia tuotteita toiseen osapuoleen. Kun tuojaosapuoli vaatii tuhojariskianalyysiä ehtona tietyn tuotteen tuonnin sallimiselle, perustana voidaan käyttää prosessin nopeuttamiseksi samoille tai samankaltaisille tuotteille jo tehtyä tuhojariskianalyysiä yhdessä sellaisten lisätietojen kanssa, jotka tuojaosapuoli katsoo tarpeelliseksi analysoida.

13. Suorittaessaan menettelyä viejäosapuolen kasvintuhojatilanteen määrittämiseksi tuojaosapuoli ottaa huomioon tämän artiklan 10–17 kohdan, liitteen 14-A ja IPPC:n kansainvälisten kasvinsuojelustandardien suositukset.

14. Osapuolet tunnustavat kasvintuhojista vapaiden alueiden, kasvintuhojista vapaiden tuotantopaikkojen ja kasvintuhojista vapaiden tuotantotilojen sekä alueiden, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhojia, käsitteet sellaisina kuin ne on määritelty IPPC:n kansainvälisissä kasvinsuojelustandardeissa sekä suoja-alueiden käsitteen; näitä käsitteitä käytetään niiden välisessä kaupassa.

15. Vahvistaessaan tai pitäessään voimassa kasvinsuojelutoimea tuojaosapuoli ottaa huomioon kasvintuhojista vapaat alueet, kasvintuhojista vapaat tuotantopaikat, kasvintuhojista vapaat tuotantotilat ja alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhojia, sekä suoja-alueet, jos viejäosapuoli on perustanut niitä.

16. Viejäosapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle tuhojista vapaat alueet, tuhojista vapaat tuotantopaikat, tuhojista vapaat tuotantotilat ja alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia, sekä annettava pyynnöstä selvitys sitä tukevine tietoineen, kuten asiaa koskevissa kansainvälisissä kasvinsuojelustandardeissa määrätään tai muutoin katsotaan asianmukaiseksi. Tuojaosapuolen katsotaan tunnustaneen viejäosapuolen tilanteen, ellei tuojaosapuoli

- a) ilmoita toiselle osapuolelle vastustavansa pyyntöä tunnustaa kasvintuhoojista vapaat alueet, kasvintuhoojista vapaat tuotantopaikat, kasvintuhoojista vapaat tuotantotilat ja alueet, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia, sekä suoja-alueet, jos viejäosapuoli on perustanut niitä;
- b) pyydä viejäosapuolelta lisätietoja;
- c) pyydä 14.15 artiklan mukaisia tarkastuksia; tai
- d) aloita 14.13 artiklan mukaisia neuvotteluja viimeistään 150 (sadanviidenkymmenen) työpäivän kuluttua tällaisten tietojen vastaanottamisesta.

17. Tuojaosapuoli arvioi mahdolliset 16 kohdan mukaisesti pyydetyt lisätiedot viimeistään 90 (yhdeksänkymmenen) työpäivän kuluttua niiden vastaanottamisesta. Tuojaosapuolen 16 kohdan mukaisesti mahdollisesti pyytämät tarkastukset on suoritettava 14.15 artiklan mukaisesti ottaen huomioon kasvintuhoojan ja kyseisen kasvin biologia. Jos tuojaosapuoli pyytää tällaisia tarkastuksia, lisätietojen arvioinnin määräaika keskeytyy.

18. Jos tuojaosapuoli päättää 16 kohdassa tarkoitetun menettelyn jälkeen olla tunnustamatta niitä kasvintuhoojista vapaita alueita, kasvintuhoojista vapaita tuotantopaikkoja, kasvintuhoojista vapaita tuotantotiloja ja alueita, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia, sekä suoja-alueita, jos viejäosapuoli on perustanut niitä, joille viejäosapuoli on pyytänyt tunnustusta, sen on ilmoitettava päätöksestään viejäosapuolelle ja selitettävä syyt siihen, miksi niitä ei tunnusteta, ja järjestettävä pyynnöstä neuvottelut 14.13 artiklan mukaisesti.

14.11 ARTIKLA

Avoimuus ja tietojen vaihto

1. Osapuolen pyynnöstä ja viimeistään 15 (viidentoista) työpäivän kuluttua tällaisen pyynnön esittämisestä osapuolet vaihtavat tietoja seuraavista:
 - a) tuotteen tuontilupaa koskevat menettelyt, mukaan lukien odotettu aikataulu, mikäli mahdollista;
 - b) tuotteen tuontia koskevat vaatimukset, mukaan lukien tarvittaessa todistuksen malli;
 - c) tuotteen eläintauti- ja kasvintuhoojatilanne, mukaan lukien kasvintuhoojien seuranta, hävittämistä ja leviämisen estämistä koskevat ohjelmat ja niiden tulokset, jotta voidaan tukea tällaista eläintauti- ja kasvintuhoojatilannetta ja terveys- ja kasvinsuojelutoimia tuonnin yhteydessä;
 - d) tuotteen tuontihyväksyntämenettelyn vaihe; ja

e) terveys- ja kasvinsuojelutoimen ja kansainvälisten suuntaviivojen, standardien ja suositusten välinen suhde ja, jos terveys- ja kasvinsuojelutoimi ei perustu kansainvälisiin ohjeisiin, standardeihin ja suosituksiin, tieteellinen tieto siitä, miten terveys- ja kasvinsuojelutoimi ei ole kansainvälisten suuntaviivojen, standardien ja suositusten mukainen, sekä selvitys tällaisen toimen syistä.

2. Tapauksissa, joissa asianmukainen tieteellinen näyttö on riittämätöntä, väliaikaisen terveys- ja kasvinsuojelutoimen toteuttava osapuoli toimittaa saatavilla olevat olennaiset tiedot, joihin toimenpide perustuu, ja mahdollisesti saatavilla olevia lisätietoja riskin objektiivisempaa arviointia varten ja tarkastelee terveys- ja kasvinsuojelutoimea uudelleen kohtuullisen ajan kuluessa.

3. Osapuolet asettavat julkisesti saataville millä tahansa tavalla ajantasaiset tiedot seuraavista:

a) terveys- ja kasvinsuojelutoimia koskevat tuontivaatimukset ja hyväksymismenettelyt; ja

b) luettelo säännellyistä kasvintuhoajista.

4. Osapuolet ilmoittavat toisilleen seuraavista:

a) osapuolten väliseen kauppaan mahdollisesti vaikuttavat terveys- ja kasvinsuojelutilanteen muutokset;

b) terveys- ja kasvinsuojelutoimien kehittämiseen ja soveltamiseen liittyvät kysymykset, jotka voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan; ja

c) mahdolliset muut tämän luvun tehokkaan täytäntöönpanon kannalta olennaiset tiedot.

5. Jos osapuolet ovat asettaneet tässä artiklassa tarkoitetut tiedot saataville ilmoittamalla ne WTO:lle tai asiaankuuluvalla kansainvälisellä standardointielimelle sen asiaa koskevien sääntöjen mukaisesti tai julkisesti ja maksutta saatavilla olevilla osapuolten verkkosivustoilla, 1 kohdan mukaista tietojenvaihtoa ei vaadita, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

6. Kukin osapuoli nimeää yhteyspisteen kaikkia tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia asioita koskevaa viestintää varten ja ilmoittaa asiasta toiselle osapuolelle viimeistään yhden (1) kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle viipymättä kaikista yhteyspistettä koskevista muutoksista.

14.12 artikla

Ilmoitukset

1. Kaikista ihmisten, eläinten tai kasvien elämään tai terveyteen kohdistuvista vakavista tai merkittävistä riskeistä, mukaan lukien hätätilanteet elintarvikkeiden tai rehujen valvonnassa, on ilmoitettava 14.11 artiklan mukaisesti nimetyille toisen osapuolen yhteyspisteille viimeistään kahden (2) työpäivän kuluttua kyseisen riskin havaitsemisesta.

2. Ihmisten, eläinten tai kasvien elämälle tai terveydelle aiheutuvista riskeistä, jotka eivät ole vakavia, on myös ilmoitettava toisen osapuolen yhteyspisteille kohtuullisessa ajassa, joka on riittävä ihmisten, eläinten tai kasvien hengen tai terveyden tai osapuolten välillä käytävän kaupan vaarantumisen välttämiseksi.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut ilmoitukset on tehtävä vakiintuneen ilmoitusjärjestelmän tai erityisten tapauskohtaisten ilmoitusten avulla ilmoituksen tekvän osapuolen lainsäädännön mukaisesti. Molemmissa tapauksissa ilmoitus on lähetettävä asianomaisten osapuolten toimivaltaisille viranomaisille.
4. Jos ilmoituksen tehnyt osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa ilmoitukseen liittyvän terveys- ja kasvinsuojelutoimen (mukaan lukien tuotteen tai lähetyksen hylkääminen), ilmoitukseen on liitettävä selvitys tällaisen toimenpiteen perusteista.
5. Ilmoituksen tekvä osapuoli peruuttaa ilmoituksen, joka on tehty sellaisten tietojen perusteella, jotka myöhemmin todetaan perusteettomiksi tai jotka on toimitettu virheellisesti. Tällainen peruuttaminen on tehtävä mahdollisimman pian, ja siitä on ilmoitettava viejäosapuolelle, jotta vältetään kielteiset vaikutukset osapuolten väliseen kauppaan.
6. Osapuolet nimeävät yhteyspisteet tämän artiklan mukaisia ilmoituksia varten ja ilmoittavat niistä toiselle osapuolelle, jos ne eivät ole samoja kuin 14.11 artiklan 6 kohdan mukaisesti nimetyt yhteyspisteet.

14.13 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojelutoimia tai toimenpide-ehdotuksia tai niiden täytäntöönpanoa pidetään tämän luvun vastaisina, osapuolet aloittavat neuvottelut viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua siitä, kun viejäosapuoli on esittänyt tällaisia neuvotteluja koskevan perustellun pyynnön, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 29 luvun soveltamista.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, jos osapuoli on tehnyt 14.12 artiklan mukaisen ilmoituksen tai jos osapuoli on vakavasti huolissaan ihmisten, eläinten tai kasvien terveydelle aiheutuvasta riskistä, joka vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan, neuvottelut käydään osapuolen pyynnöstä mahdollisimman pian. Kukin osapuoli pyrkii tällaisissa olosuhteissa toimittamaan tarvittavat tiedot kaupan häiriöiden, mukaan lukien kaupankäynnin rajoittaminen, välttämiseksi.
3. Tuojaosapuolen on viejäosapuolen pyynnöstä toimitettava tarvittavat tiedot kaupan häiriöiden välttämiseksi, mukaan lukien kaupankäynnin rajoittaminen. Tällaisia tietoja ovat 14.11 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut tiedot.
4. Neuvotteluja voidaan käydä kohtuullinen aika, jotta osapuolet voivat päästä molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.
5. Neuvottelut voidaan käydä sähköpostitse, video- tai audiokokouksena tai millä tahansa muulla kummankin osapuolen saatavilla olevalla viestintävälineellä. Neuvotteluja pyytänyt osapuoli vastaa pöytäkirjan laatimisesta. Neuvotteluosapuolet hyväksyvät pöytäkirjan virallisesti.
6. Jos neuvotteluosapuolet eivät pääse molempia tyydyttävään ratkaisuun, asia voidaan saattaa 14.18 artiklassa tarkoitetun terveysterveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitean käsiteltäväksi.

14.14 ARTIKLA

Kiireelliset toimenpiteet

1. Jos osapuoli toteuttaa toimenpiteitä ihmisten, eläinten ja kasvien elämälle tai terveydelle aiheutuvien vakavien riskien hallitsemiseksi, tällaisella toimenpiteellä on pyrittävä myös estämään terveys- ja kasvinsuojeluriskien kulkeutuminen toisen osapuolen alueelle, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 kohdan soveltamista.
2. Jos ihmisten, eläinten tai kasvien elämälle tai terveydelle aiheutuu vakavia riskejä, tuojaosapuoli voi toteuttaa kiireellisiä toimenpiteitä tällaisten riskien torjumiseksi.
3. Osapuolten välillä kuljetettavina olevien tuotteiden osalta tuojaosapuoli harkitsee, mikä olisi sopivin ja kohtuullisin ratkaisu, jotta tarpeettomat kaupan häiriöt voitaisiin välttää.
4. Edellä 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä voidaan toteuttaa ilman 14.12 artiklan mukaista ennakkoilmoitusta. Kiireellisiä toimenpiteitä toteuttava osapuoli ilmoittaa näiden toimenpiteiden toteuttamisesta toiselle osapuolelle mahdollisimman pian ja joka tapauksessa viimeistään 48 tuntia sen jälkeen.
5. Kukin osapuoli voi pyytää mitä tahansa terveys- ja kasvinsuojelutilanteeseen ja toteutettuihin kiireellisiin toimenpiteisiin liittyviä tietoja. Kukin osapuoli vastaa pyyntöön heti, kun pyydetty tiedot ovat saatavilla.
6. Osapuolet neuvottelevat kiireellisestä toimenpiteestä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä ja 14.13 artiklan mukaisesti viimeistään 15 (viidentoista) työpäivän kuluttua kiireellistä toimenpidettä koskevasta ilmoituksesta. Osapuolet voivat harkita vaihtoehtoja, joilla helpotetaan kiireellisen toimenpiteen toteutusta tai korvaamista.

14.15 ARTIKLA

Virallisen valvontajärjestelmän tarkastukset

1. Kullakin osapuolella on tämän luvun soveltamisalalla oikeus
 - a) suorittaa toisen osapuolen virallisen valvontajärjestelmän tarkastuksia, mukaan lukien tarkastuskäynnit; ja
 - b) saada tietoa toisen osapuolen virallisesta valvontajärjestelmästä ja tällä järjestelmällä suoritettujen tarkastusten tuloksista.
2. Tuojaosapuoli määrittää tarkastusten, mukaan lukien auditoinnit, luonteen ja tiheyden ottaen huomioon tuontivaatimukset, asianomaisen tuotteen luontaiset ominaisuudet, aiemmista tuontitarkastuksista saadut tulokset ja muut saatavilla olevat tiedot, kuten viejäosapuolen toimivaltaisen viranomaisen suorittamat auditoinnit ja tarkastukset.
3. Tarkastusten tavoitteena on arvioida viejäosapuolen toimivaltaisten viranomaisten valmiuksia varmistaa, että viedyt tai vietävät tuotteet täyttävät tuojaosapuolen terveys- ja kasvinsuojeluvaatimukset.
4. Tarkastuskäynnit on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä, ja niistä on ilmoitettava viejäosapuolelle vähintään 60 (kuusikymmentä) työpäivää ennen tällaisten tarkastusten tekemistä, paitsi hätätapauksissa tai jos osapuolet toisin päättävät. Osapuolten on sovittava kaikista tarkastuskäyntipäivää koskevista muutoksista.

5. Tarkastukset tehdään noudattaen asianomaisten osapuolten hyväksymää tarkastussuunnitelmaa, joka perustuu elintarvikkeiden tuonti- ja vientitarkastus- ja sertifiointijärjestelmien suunnittelua, toimintaa, arviointia ja akkreditointia koskeviin suuntaviivoihin¹. Tuojaosapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle syyt käyntiä koskevaan tarkastussuunnitelmaan mahdollisesti tehtäviin muutoksiin.
6. Tarkastuksen suorittavalle osapuolelle aiheutuvista kustannuksista vastaa kyseinen osapuoli.
7. Tarkastuksen suorittava osapuoli lähettää todentamisraporttiluonnoksen tarkastuksen kohteena olevalle osapuolelle viimeistään 60 (kuudenkymmenen) työpäivän kuluttua tarkastuskäynnin päättymisestä. Tarkastuksen kohteena oleva osapuoli voi esittää huomautuksia raporttiluonnoksesta viimeistään 60 (kuudenkymmenen) työpäivän kuluttua sen vastaanottamisesta. Lopulliseen raporttiin liitetään tarvittaessa huomautuksia ja toimintasuunnitelma. Tarkastuksen suorittava osapuoli lähettää lopullisen raportin tarkastuksen kohteena olevalle osapuolelle viimeistään 30 (kolmenkymmenen) työpäivän kuluttua raporttiluonnosta koskevien huomautusten vastaanottamisesta.
8. Tarkastusten seurauksena toteutettavien toimenpiteiden on oltava oikeassa suhteessa havaittuihin puutteisiin tai riskeihin. Asiaa koskevat tekniset neuvottelut on järjestettävä pyynnöstä 14.13 artiklan mukaisesti.
9. Jos tarkastuksessa on todettu merkittävä kansanterveydellinen tai eläinten tai kasvien terveyteen liittyvä riski, tarkastuksen kohteena olevalle osapuolelle on ilmoitettava asiasta mahdollisimman nopeasti ja joka tapauksessa viimeistään 10 (kymmenen) työpäivän kuluttua tarkastuksen päättymisestä.

¹ FAO, CAC/GL 26–1997.

14.16 ARTIKLA

Yhteistyö monenvälisillä foorumeilla

1. Osapuolet edistävät keskinäistä yhteistyötä kaikilla terveys- ja kasvinsuojeluasioiden kannalta merkityksellisillä monenvälisillä foorumeilla, erityisesti terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen puitteissa tunnustetuissa kansainvälisissä standardointielimissä, ja vaihtavat tätä varten tietoja.
2. Edellä 14.18 artiklassa tarkoitettu terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea toimii foorumina 1 kohdassa tarkoitetun yhteistyön edistämiseksi.

14.17 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä tämän luvun täytäntöönpanemiseksi ja sen tulosten optimoimiseksi, jotta voidaan lisätä mahdollisuuksia ja saada mahdollisimman paljon hyötyä osapuolille. Tällaista yhteistyötä kehitetään osapuolten välisiä yhteistyösuhteita säätelevissä oikeudellisissa ja institutionaalisissa puitteissa.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet ottavat huomioon 14.18 artiklassa tarkoitetun terveys- ja kasvinsuojeluasioita käsittelevän alakomitean havaitsemat yhteistyötarpeet.

14.18 ARTIKLA

Terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdan nojalla perustettu terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitea kokoontuu ensimmäisen kerran viimeistään yhden (1) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.
2. Terveys- ja kasvinsuojeluasioiden alakomitealla on 2.4 ja 9.9 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) tarjota foorumi, jolla voidaan keskustella terveys- ja kasvinsuojelutoimien soveltamisesta aiheutuvista ongelmista molempia osapuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi edellyttäen, että osapuolet ovat ensin pyrkineet ratkaisemaan ne 14.13 artiklan mukaisissa teknisissä neuvotteluissa ja että asia on sen jälkeen siirretty alakomitean käsiteltäväksi;
 - b) tarjota foorumi 14.11 artiklan mukaisesti vaihdetuista tiedoista käytäville keskusteluille;
 - c) edistää tietojenvaihtoa ja yhteistyötä monenvälisillä foorumeilla 14.16 artiklan mukaisesti;
 - d) vaihtaa 14.11 artiklan 6 kohdan mukaiset yhteyspisteiden luettelot tähän lukuun liittyvien tietojen jakamiseksi;
 - e) toteuttaa kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston liitteen 14-A muuttamiseksi tarvitsemat sisäiset valmistelutyöt;
 - f) antaa suosituksia vastaavuuden tunnustamismenettelyn käyttöön ottamiseksi 14.9 artiklan 2 kohdan mukaisesti;

- g) voi määritellä yksityiskohtaisemmin menettelyn kasvintuhoojista ja taudeista vapaiden alueiden, alueiden, joilla esiintyy vain vähän kasvintuhoojia ja tauteja, sekä lokeroiden tunnustamista varten 14.10 artiklan 4 kohdan mukaisesti; ja
- h) määrittää tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvät yhteistyötarpeet 14.17 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

14.19 ARTIKLA

Erityis- ja erilliskohtelu

Jos Paraguay havaitsee terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen 10 artiklan mukaisesti ongelmia, jotka liittyvät Euroopan unionin ilmoittamaan toimenpide-ehdotukseen, Paraguay voi terveys- ja kasvinsuojelusopimuksen liitteen B mukaisesti Euroopan unionille toimittamissaan huomautuksissa pyytää tilaisuutta keskustella asiasta. Rajoittamatta 14.13 artiklan soveltamista Euroopan unioni ja Paraguay aloittavat neuvottelut sopiakseen

- a) vaihtoehtoisista tuontiehdosta, joita tuojaosapuoli soveltaa tämän luvun 14.8 artiklan mukaisesti;
- b) teknisen avun antamisesta tämän luvun 14.17 artiklan mukaisesti; tai
- c) Paraguaysta peräisin oleviin tuotteisiin sovellettavaksi ehdotettuja toimenpiteitä koskevasta kuuden (6) kuukauden siirtymäkaudesta, jota voitaisiin poikkeuksellisesti jatkaa enintään kuudella (6) lisäkuukaudella.

15 LUKU

ELINTARVIKKEKETJUUN LIITTYVIÄ KYSYMYKSIÄ KOSKEVAT VUOROPUHELUT

15.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Keskinäisen luottamuksensa ja ymmärtämyksensä vahvistamiseksi osapuolet aloittavat vuoropuheluja ja vaihtavat tietoja seuraavista aiheista:

- a) eläinten hyvinvointi;
- b) maatalouden bioteknologian soveltaminen;
- c) mikrobilääkeresistenssin torjunta; ja
- d) elintarviketurvallisuuden sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät tieteelliset kysymykset.

15.2 ARTIKLA

Elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea

Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdan nojalla perustettu elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea hoitaa 2.4, 9.9 ja 15.7 artiklassa lueteltuja tehtäviä ja kokoontuu sen lisäksi asiantuntijatasolla 15.1 artiklassa tarkoitettujen vuoropuhelujen käymiseksi.

15.3 ARTIKLA

Eläinten hyvinvointi

Koska eläimet ovat tuntevia olentoja, elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea käy vuoropuhelua muun muassa seuraavista asioista:

- a) tietyt eläinten hyvinvointia koskevat aiheet, jotka voivat vaikuttaa keskinäiseen kauppaan;
- b) eläinten hyvinvointia koskevien tietojen, asiantuntemuksen ja kokemusten vaihto, jotta voidaan parantaa osapuolten hyödyksi niiden soveltamia lähestymistapoja eläinten jalostusta, pitämistä, käsittelyä, kuljetusta ja teurastusta koskevia sääntelystandardeja koskeviin lähestymistapoihin;
- c) niiden tutkimusyhteistyön vahvistaminen; ja
- d) yhteistyö kansainvälisillä foorumeilla, jotta voidaan edistää eläinten hyvinvointia koskevien kansainvälisten standardien kehittämistä WOAH:ssa sekä eläinten hyvinvointia koskevia parhaita käytäntöjä ja niiden täytäntöönpanoa.

15.4 ARTIKLA

Maatalouden bioteknologia

Elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea käy maatalouden bioteknologiasta vuoropuhelua, joka kattaa muun muassa seuraavat asiat:

- a) tietojen vaihto bioteknologian tuotteita koskevista politiikoista, lainsäädännöstä, suuntaviivoista, hyvistä käytännöistä ja hankkeista;
- b) keskustelut tietyistä bioteknologiaan liittyvistä aiheista, jotka voivat vaikuttaa keskinäiseen kauppaan, mukaan lukien yhteistyö muuntogeenisten organismien testauksessa;
- c) tietojen vaihto muuntogeenisten organismien eritahtiseen hyväksyntään liittyvistä aiheista kauppaan mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten minimoimiseksi;
- d) tietojenvaihto muuntogeenisten organismien lupien talous- ja kaupanäkymistä; ja
- e) tietojenvaihto sellaisista tapauksista, joissa esiintyy vähäisiä määriä viejäosapuolen sallimia muuntogeenisiä organismeja, joille tuojaosapuoli ei ole antanut lupaa.

15.5 ARTIKLA

Mikrobilääkeresistenssin torjunta

Elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea käy mikrobilääkeresistenssin torjunnasta vuoropuhelua, joka kattaa muun muassa seuraavat asiat:

- a) yhteistyö, joka koskee sellaisten nykyisten ja tulevien eläintuotannon ja -lääkinnän käytäntöihin liittyvien ohjeiden, standardien, suositusten ja toimien jatkotoimia, jotka on kehitetty asiaankuuluvissa kansainvälisissä järjestöissä, aloitteissa sekä kansallisissa suunnitelmissa ja joilla pyritään edistämään antibioottien maltillista ja vastuullista käyttöä;
- b) yhteistyö WOAH:n, Maailman terveysjärjestön, jäljempänä 'WHO', ja Codex Alimentariuksen suositusten, erityisesti elintarvikeperäisen mikrobilääkeresistenssin ehkäisyä ja hallintaa koskevien käytännesääntöjen (CAC/RCP 61-2005), täytäntöönpanossa;
- c) hyviä maatalouskäytäntöjä koskevien tietojen vaihtaminen;
- d) tutkimuksen, innovoinnin ja kehityksen edistäminen; ja
- e) mikrobilääkeresistenssin torjumista koskevien monitieteellisten lähestymistapojen, mukaan lukien WHO:n, WOAH:n ja Codex Alimentariuksen yhteinen terveys -lähestymistapa, edistäminen.

15.6 ARTIKLA

Elintarviketurvallisuuden sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvät tieteelliset kysymykset

1. Osapuolten olisi edistettävä yhteistyötä elintarvikkeiden turvallisuudesta sekä eläinten ja kasvien terveyttä koskevasta tutkimuksesta vastaavien virallisten tieteellisten elintensä välillä. Tällaisella yhteistyöllä on pyrittävä syventämään osapuolten saatavilla olevaa tieteellistä tietoa niiden tukena suhtautumisessa sääntelystandardeihin, jotka voivat vaikuttaa niiden keskinäiseen kauppaan.
2. Edellä 15.2 artiklassa tarkoitettu elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea käy elintarviketurvallisuuden sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvistä tieteellisistä kysymyksistä vuoropuhelua, joka kattaa muun muassa seuraavat asiat:
 - a) elintarvikkeiden ja rehujen turvallisuutta sekä eläinten ja kasvien terveyttä koskevien tieteellisten ja teknisten tietojen vaihto, mukaan lukien riskinarviointi ja jäämien enimmäismäärien asettamista tukeva tieteellinen tieto;
 - b) tietojen kerääminen; ja
 - c) yhteistyö WOAH:n, IPPC:n ja Codex Alimentariuksen standardeja koskevan yhteisymmärryksen luomiseksi.

15.7 ARTIKLA

Täydentävät määräykset

1. Osapuolet varmistavat, että 15.2 artiklassa tarkoitetun elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitean toiminta ei vaaranna niiden kansallisten tai alueellisten virastojen riippumattomuutta. Elintarvikeketjuun liittyviä kysymyksiä koskevan vuoropuhelun alakomitea vahvistaa kokoustensa osanottajien eturistiriitoja koskevat säännöt.
2. Mikään tässä luvussa ei vaikuta minkään osapuolen oikeuksiin tai velvollisuuksiin, jotka koskevat luottamuksellisten tietojen suojaamista kunkin osapuolen asiaa koskevan lainsäädännön mukaisesti. Kukin osapuoli varmistaa, että käytössä on menettelyt, joilla estetään tällä luvulla perustetun menettelyn aikana saatujen luottamuksellisten tietojen paljastaminen.
3. Täysin osapuolten sääntelyoikeutta kunnioittaen minkään tässä luvussa ei saa tulkita velvoittavan osapuolta
 - a) poikkeamaan sääntelytoimenpiteiden valmistelua ja toteuttamista koskevista sisäisistä menettelyistään;
 - b) toteuttamaan toimia, jotka vaarantaisivat tai estäisivät sääntelytoimenpiteiden toteuttamisen riittävän ajoissa sen yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamisen kannalta; tai
 - c) hyväksymään tietyn sääntelyllä aikaan saatavan lopputuloksen.

16 LUKU

KAUPAN SUOJATOIMENPITEET JA YLEISET SUOJATOIMET

A JAKSO

YLEISET PERIAATTEET

16.1 ARTIKLA

Suhteet WTO-sopimukseen

1. Tätä jaksoa sovelletaan rajoittamatta osapuolten oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka johtuvat polkumyyntisopimuksesta, tukisopimuksesta, suojalausekesopimuksesta ja riitojen ratkaisemista koskevasta sopimuksesta.
2. Osapuolet vapauttavat etuuskohtelun alaisen kahdenvälisen kaupan maataloussopimuksen mukaisen erityissuojamekanismin soveltamisesta.
3. Sopimuksen tämän osan mukaisia etuuskohteluun oikeuttavia alkuperäsääntöjä ei sovelleta tämän luvun mukaisesti suoritettaviin kaupan suojatoimenpiteitä ja yleisiä suojatoimenpiteitä koskeviin tutkimuksiin.

16.2 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kaupan suojatoimenpiteitä ja yleisiä suojatoimenpiteitä käytettäessä olisi noudatettava täysin WTO:n vaatimuksia, ja niiden olisi perustuttava oikeudenmukaiseen ja avoimeen järjestelmään.
2. Osapuolen on mahdollisimman pian väliaikaisen toimenpiteen käyttöönoton jälkeen annettava asianomaisille osapuolille täydet tiedot seikoista, joihin määritykset, vahingon arviointi, polkumyynti- ja tukimarginaaleja koskevat laskelmat ja syy-yhteys perustuvat. Lisäksi osapuolen on ennen lopullista määrittystä ilmoitettava kaikilta osin mielekkäällä tavalla kaikki olennaiset seikat ja huomiot, jotka muodostavat perustan päätökselle toimenpiteen soveltamisesta. Tämä kohta ei kuitenkaan rajoita polkumyyntisopimuksen 6 artiklan 5 kohdan, tukisopimuksen 12 artiklan 4 kohdan ja suojalausekesopimuksen 3 artiklan 2 kohdan soveltamista.
3. Osapuoli lähettää kaikki 2 kohdassa tarkoitetut tiedot kirjallisesti, mieluiten sähköisessä muodossa, ja asianomaisille osapuolille olisi annettava riittävästi aikaa huomautusten esittämiseen. Niiden osapuolten osalta, joiden tutkintaviranomaiset käyttävät sähköistä arkistointia, voidaan kaikki 2 kohdassa tarkoitetut tiedot asettaa saataville verkossa.

B JAKSO

POLKUMYYNNIN VASTAISET TOIMENPITEET JA TASOITUSTOIMENPITEET

16.3 ARTIKLA

Polkumyynnin vastaisia toimenpiteitä ja tasoitustoimenpiteitä koskevia näkökohtia

Kunkin osapuolen on

- a) tarkasteltava erityisen huolellisesti toisen osapuolen viejien tekemiä hintasitoumuksia;
- b) suosittava polkumyynti- tai tukimarginaalia alhaisemman tullin käyttöönottoa, jos tämä taso riittää poistamaan kotimaiselle tuotannonalalle aiheutuneen vahingon;
- c) tarkasteltava erityisen huolellisesti toisen osapuolen viejiin kohdistuvien voimassa olevien toimenpiteiden jatkamista koskevia pyyntöjä; ja
- d) otettava huomioon tiedot, jotka tutkimuksen kohteena olevan tuotteen teolliset käyttäjät, tuojat ja tapauksen mukaan kuluttajia edustavat järjestöt ovat toimittaneet polkumyynntisopimuksen 6 artiklan 12 kohdan ja tukisopimuksen 12 artiklan 10 kohdan nojalla.

C JAKSO

YLEISET SUOJATOIMET

16.4 ARTIKLA

Yleisiä suojatoimia koskeva avoimuus

1. Viejäosapuolen pyynnöstä ja edellyttäen, että sillä on tämän artiklan 3 kohdan mukainen huomattava etu viedä asianomaista tuotetta, suojatoimenpiteitä koskevan tutkimuksen aloittavan tai väliaikaisten tai lopullisten suojatoimenpiteiden käyttöönottoa suunnittelevan osapuolen on välittömästi toimitettava
 - a) suojalausekesopimuksen 12 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut tiedot WTO:n suojakomitean määräämässä muodossa;
 - b) tarvittaessa kotimaisen tuotannonalan tekemän valituksen julkinen versio; ja
 - c) julkinen raportti, jossa esitetään havainnot ja perustellut päätelmät kaikista merkityksellisistä tosiseikoista ja suojatoimia koskevassa tutkimuksessa tarkastellusta lainsäädännöstä.

Tämän kohdan c alakohdassa tarkoitettuun julkiseen raporttiin on sisällytettävä analyysi, jossa vahinko yhdistetään sen aiheuttaneisiin tekijöihin, ja siinä on esitettävä suojatoimenpiteiden määrittelyssä käytetty menetelmä.

2. Toimittaessaan tietoja tämän artiklan mukaisesti tuojaosapuolen on tarjouduttava järjestämään viejäosapuolen kanssa epävirallisia neuvotteluja toimitettujen tietojen tarkastelemiseksi.

3. Tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että asiaan liittyy osapuolen huomattava etu, jos se on ollut viimeksi kuluneiden kolmen (3) vuoden aikana yksi asianomaisen tuodun tuotteen viidestä (5) tärkeimmästä toimittajasta, joko tuotteen absoluuttisena määränä tai sen arvona mitattuna.

16.5 ARTIKLA

Lopullisten toimenpiteiden soveltaminen

1. Suojatoimenpiteitä käyttöön ottava osapuoli pyrkii soveltamaan niitä kahdenväliseen kauppaan vähiten vaikuttavalla tavalla.
2. Tuojaosapuoli tarjoutuu järjestämään epävirallisia neuvotteluja viejäosapuolen kanssa 1 kohdassa tarkoitetun seikan tarkastelemiseksi. Tuojaosapuoli ei saa toteuttaa toimenpiteitä 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluessa siitä päivästä, jona tarjous epävirallisista neuvotteluista tehtiin.

D JAKSO

RIITAJENRATKAISU

16.6 ARTIKLA

Riitajenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Osapuolet eivät voi käyttää 29 luvun mukaista riitajenratkaisumenettelyä tähän lukuun liittyvissä kysymyksissä.

17 LUKU

KAHDENVÄLISET SUOJATOIMENPITEET

A JAKSO

SOVELTAMISALA

17.1 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tämän luvun B–I jaksoa sovelletaan kaikkiin muihin tavaroihin paitsi HS-nimikkeisiin 8703 ja 8704 kuuluviin ajoneuvoihin.
2. HS-nimikkeisiin 8703 ja 8704 kuuluviin ajoneuvoihin sovellettavat määräykset täsmennetään liitteessä 17-A.

B JAKSO

MÄÄRITELMÄT

17.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan:

- a) 'toimivaltaisella tutkintaviranomaisella'
 - i) Euroopan unionin osalta Euroopan komissiota; ja
 - ii) Mercosurin osalta seuraavia: Ministerio de Economía tai sen seuraaja Argentiinassa, Secretaria de Comércio (Ministério do Desenvolvimento, Indústria, Comércio e Serviços) tai sen seuraaja Brasiliassa, Ministerio de Industria y Comercio tai sen seuraaja Paraguayssa sekä Asesoría de Política Comercial del Ministerio de Economía y Finanzas tai sen seuraaja Uruguayssa;
- b) 'kotimaisella tuotannonalalla' osapuolen alueella toimivia samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden tuottajia kokonaisuudessaan tai, jos tällaisia ei ole, tuottajia, joiden yhteinen samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden tuotanto on yleensä yli 50 (viisikymmentä) prosenttia ja poikkeuksellisissa olosuhteissa vähintään 25 (kaksikymmentäviisi) prosenttia tällaisten tuotteiden kokonaistuotannosta;

c) 'asianomaisilla osapuolilla' seuraavia:

- i) tutkimuksen kohteena olevan tuotteen viejiä tai ulkomaisia tuottajia tai maahantuojia tai toimialajärjestöä tai elinkeinoyhdistystä, jonka jäsenistä suurin osa on tällaisten tuotteiden tuottajia, viejiä tai tuojia;
- ii) viejäosapuolen hallitusta; ja
- iii) samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden tuottajia tuojaosapuolella tai toimialajärjestöä tai elinkeinoyhdistystä, jonka jäsenistä suurin osa tuottaa samankaltaista tai suoraan kilpailevaa tuotetta tuojaosapuolen alueella;

tämä luettelo ei estä osapuolia hyväksymästä muiden kuin edellä mainittujen kotimaisten tai ulkomaisten osapuolten sisällyttämistä asianomaisiin osapuoliin lukeutuviksi;

d) 'samankaltaisella tai suoraan kilpailevalla tuotteella'

- i) tuotetta, joka on kaikilta osin samanlainen kuin tarkasteltavana oleva tuote;
- ii) muuta tuotetta, jonka ominaisuudet muistuttavat läheisesti tarkasteltavana olevan tuotteen ominaisuuksia, vaikka se ei ole kaikilta osin samanlainen; tai

iii) tuotetta, joka kilpailee suoraan tuojaosapuolen sisämarkkinoilla, kun otetaan huomioon sen korvattavuus, fyysiset perusominaisuudet ja tekniset eritelvät, loppukäyttö ja jakelukanavat;

tämä luettelo tekijöistä ei ole tyhjentävä, eikä yksi tai useampi näistä tekijöistä välttämättä ole ratkaiseva;

- e) 'vakavalla vahingolla' kotimaisen tuotannon tilanteen huomattavaa yleistä huononemista;
- f) 'vakavan haitan uhalla' vakavaa haittaa, jonka uhka on tosiseikkojen eikä pelkästään väitteen, arvelun tai etäisen mahdollisuuden perusteella välitön; ja
- g) 'siirtymäkaudella'
 - i) 12 (kahdentoista) vuoden ajanjaksoa tämän asetuksen voimaantulopäivästä; tai
 - ii) muiden tavaroiden kuin HS-nimikkeisiin 8703 ja 8704 kuuluvien ajoneuvojen osalta, joiden osalta toimenpiteitä soveltavan osapuolen tullien poistoluettelossa määrätään tullien poistamisesta vähintään 10 (kymmenen) vuoden kuluessa, 18 (kahdeksantoista) vuoden ajanjaksoa tämän sopimuksen voimaantulopäivästä.

C JAKSO

KAHDENVÄLISIIN SUOJATOIMENPITEISIIN SOVELLETTAVAT EHDOT

17.3 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojoimenpiteiden soveltaminen

1. Osapuoli voi poikkeuksellisissa olosuhteissa soveltaa muiden kuin HS-nimikkeisiin 8703 ja 8704 kuuluvien ajoneuvojen osalta kahdenvälisiä suojoimenpiteitä tässä jaksossa vahvistettujen ehtojen mukaisesti, jos tämän sopimuksen voimaantulopäivän jälkeen tuotteen tuonti toisesta osapuolesta etuuskohteluun perustuvien ehtojen on lisääntynyt niin paljon, absoluuttisesti tai suhteessa kotimaiseen tuotantoon tai kulutukseen, että se aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa sen kotimaiselle samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden tuotannonalalle, sanotun kuitenkin rajoittamatta 16 luvussa tarkoitettujen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamista.
2. Edellä 1 kohdassa lueteltuihin tavaroihin sovelletaan kahdenvälisiä suojoimenpiteitä ainoastaan siinä määrin kuin se on tarpeen vakavan haitan tai vakavan haitan uhan estämiseksi tai korjaamiseksi.
3. Kahdenvälisiä suojoimenpiteitä sovelletaan tuojaosapuolen toimivaltaisten tutkintaviranomaisten tässä luvussa vahvistettujen menettelyjen mukaisesti suorittaman tutkimuksen jälkeen.

17.4 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden soveltamisen aikataulu

Osapuoli ei saa soveltaa, jatkaa tai pitää voimassa kahdenvälistä suojatoimenpidettä siirtymäkauden päättymisen jälkeen.

17.5 ARTIKLA

Ehdot ja rajoitukset

1. Mercosur voi ottaa käyttöön kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä Euroopan unionista peräisin olevassa tuonnissa
 - a) kokonaisuudessaan, jos kaikki vaatimukset sen määrittämiseksi, että jonkin tuotteen etuuskohteluun oikeutettu tuonti aiheuttaa vakavaa haittaa tai vakavan haitan uhkaa, täyttyvät Mercosuriin sovellettavien edellytysten perusteella; tai
 - b) yhden tai useamman Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion puolesta, jolloin vaatimukset, jotka koskevat tuotteen etuuskohteluun perustuvan tuonnin aiheuttaman vakavan haitan tai vakavan haitan uhan määrittämistä, perustuvat asianomaisessa Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa tai tulliliittoon kuuluvassa Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa vallitseviin olosuhteisiin, ja toimenpide rajoitetaan kyseiseen Mercosuriin kuuluvaan allekirjoittajavaltioon tai kyseisiin Mercosuriin kuuluviin allekirjoittajavaltioihin. Jos Mercosur toteuttaa kahdenvälisen suojatoimenpiteen yhden tai useamman Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion puolesta, se ei estä toista Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota toteuttamasta myöhemmin samaa tuotetta koskevaa toimenpidettä.

2. Euroopan unioni voi soveltaa kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä tuontiin Mercosurista kokonaisuudessaan tai yhdestä tai useammasta Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta, jos vakavan haitan tai vakavan haitan uhan aiheuttaa etuuskohteluun perustuva tuotteiden tuonti.

3. Jos Euroopan unioni päättää, että toimenpidettä sovelletaan Mercosuriin kokonaisuudessaan, toimenpidettä ei sovelleta Paraguayhin, ellei tutkimuksen tulos osoita, että myös Paraguaysta etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuva tuotteiden tuonti aiheuttaa vakavan haitan tai vakavan haitan uhan.

D JAKSO

KAHDENVÄLISTEN SUOJATOIMENPITEIDEN MUOTO JA KESTO

17.6 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden muoto

Muiden tavaroiden kuin HS-nimikkeisiin 8703 ja 8704 kuuluvien ajoneuvojen osalta tämän luvun nojalla toteutettaviin kahdenvälisiin suojatoimenpiteisiin kuuluvat

- a) liitteen 10-A soveltamisen väliaikainen keskeyttäminen tarkasteltavana olevan tuotteen osalta tämän sopimuksen mukaisesti; tai

- b) tarkasteltavana olevan tuotteen tullietuuden väliaikainen alentaminen siten, että tulli ei ylitä alempaa seuraavista:
- i) tuotteeseen sovellettu suosituimmuustulli aikana, jona toimenpide toteutetaan; ja
 - ii) liitteessä 10-A tarkoitettu tuotteen tullin perustaso.

17.7 ARTIKLA

Etuusmarginaali

Kahdenvälisen suojatoimenpiteen päättyessä etuusmarginaali on se, jota tuotteeseen sovellettaisiin ilman liitteen 10-A mukaista toimenpidettä.

17.8 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden kesto

Kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä saa soveltaa ainoastaan sen ajan, joka on tarpeen vakavan haitan estämiseksi tai korjaamiseksi ja kotimaisen tuotannonalan sopeutumisen helpottamiseksi. Kyseinen ajanjakso, mukaan lukien mahdollisten väliaikaisten toimenpiteiden soveltamisaika, saa olla enintään kaksi (2) vuotta.

17.9 ARTIKLA

Kahdenvälisten suojatoimenpiteiden jatkaminen

1. Kahdenvälisiä suojatoimenpiteitä voidaan jatkaa kerran enintään ajaksi, joka vastaa alun perin suunniteltua soveltamisaikaa, jos tässä luvussa vahvistettujen menettelyjen mukaisesti on todettu, että toimenpide on edelleen tarpeen vakavan haitan estämiseksi tai korjaamiseksi, ja jos kotimainen tuotannonala esittää näyttöä siitä, että se on sopeutumassa. Pidentetty toimenpide ei saa olla rajoittavampi kuin toimenpide oli alkuperäisen jakson lopussa.
2. Liitteessä 10-A luetellun tavaran tuontiin, johon on sovellettu tällaista kahdenvälistä suojatoimenpidettä, ei saa uudelleen soveltaa kahdenvälistä suojatoimenpidettä ennen kuin on kulunut aika, joka vastaa puolta aiemman kahdenvälisen suojatoimenpiteen kestosta.

E JAKSO

TUTKIMUS- JA AVOIMUUSMENETTELYT

17.10 ARTIKLA

Tutkimus

1. Suorittaessaan tutkimusta sen määrittämiseksi, onko lisääntynyt tuonti aiheuttanut tai uhkaako se aiheuttaa 17.3 artiklassa tarkoitettua vakavaa haittaa kotimaiselle tuotannonalalle, toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on arvioitava kaikki merkitykselliset objektiiviset ja määrällisesti ilmaistavissa olevat tekijät, jotka vaikuttavat kyseisen tuotannonalan tilanteeseen, erityisesti asianomaisen tuotteen tuonnin kasvun vauhti ja määrä absoluuttisesti ja suhteellisesti ilmaistuna; lisääntyneen tuonnin osuus kotimarkkinoista; sekä myyntitason muutokset, mukaan lukien hinnat, tuotanto, tuottavuus, kapasiteetin käyttöaste, voitot ja tappiot sekä työllisyys.

2. Toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on osoitettava objektiivisen näytön pohjalta, että asianomaisen tuotteen tuonnin kasvun ja vakavan haitan tai sen uhan välillä on syy-yhteys. Toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on myös arvioitava kaikki muut sellaiset tiedossa olevat tekijät kuin tämän sopimuksen etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuvan tuonnin kasvu, jotka saattaisivat samanaikaisesti aiheuttaa vahinkoa kotimaiselle tuotannonalalle. Muista maista peräisin olevien asianomaisten tuotteiden tuonnin kasvun vaikutuksia ei lueta mukaan etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuvaan tuontiin.

3. Suorittaessaan 1 kohdassa tarkoitettua vahinkotutkimusta toimivaltaisen tutkintaviranomaisen olisi kerättävä tietoja vähintään 36 (kolmenkymmenenkuuden) kuukauden ajanjaksolta, joka päättyy niin lähellä tutkimuksen vireillepanoa koskevan pyynnön esittämispäivää kuin käytännössä on mahdollista.

17.11 ARTIKLA

Tutkimuksen vireillepano

1. Jos on riittävä alustava näyttö tutkimuksen vireillepanoon, kahdenvälistä suojaustoimenpidettä koskeva tutkimus voidaan panna vireille seuraavien pyynnöstä:
 - a) kotimainen tuotannonala tai toimialajärjestö ja elinkeinoyhdistys, joka toimii samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden kotimaisten tuottajien puolesta tuojaosapuolella; tai
 - b) yksi tai useampi tuojaosapuolena oleva Euroopan unionin jäsenvaltio tai Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio.
2. Tutkimuksen vireillepanoa koskevan pyynnön on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:
 - a) asianomaiseen tuotteen nimi ja kuvaus, tullinimike ja voimassa oleva tullikohtelu sekä samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden nimi ja kuvaus;
 - b) tapauksen mukaan pyynnön esittäneiden tuottajien tai yhdistysten nimet ja osoitteet;

- c) luettelo kaikista tiedossa olevista samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden tuottajista, jos se on kohtuudella saatavilla; ja
- d) näyttö siitä, että 17.3 artiklan 1 kohdassa vahvistetut ehdot suojaustoimenpiteen määräämiselle täyttyvät.

Sovellettaessa tämän kohdan d alakohtaa tutkimuksen vireillepanoa koskevan pyynnön on sisällettävä seuraavat tiedot:

- i) hakemuksen toimittavien tai hakemuksessa edustettuina olevien tuottajien tuotantomäärä ja arvio samankaltaisten tai suoraan kilpailevien tuotteiden muiden tiedossa olevien tuottajien tuotannosta;
- ii) asianomaisen tuotteen kokonaistuonnin ja kahdenvälisen tuonnin kasvun vauhti ja määrä absoluuttisesti ja suhteellisesti ilmaistuna sellaiselta vähintään 36 (kolmenkymmenenkuuden) kuukauden ajanjaksolta ennen tutkimuksen vireillepanoa koskevan pyynnön esittämistä, jolta tiedot ovat saatavilla;
- iii) tuontihintojen taso samalla ajanjaksolla; ja
- iv) jos tiedot ovat saatavilla, objektiiviset ja määrälliset tiedot samankaltaisesta tai suoraan kilpailevasta tuotteesta, kokonaistuotannon ja kokonaismyynnin määrästä sisämarkkinoilla, varastoista, sisämarkkinoiden hinnoista, tuottavuudesta, kapasiteetin käyttöasteesta, työllisyydestä, voitoista ja tappioista sekä pyynnön esittäneiden yritysten tai pyynnössä edustettuina olevien yritysten markkinaosuudesta vähintään pyynnön esittämistä edeltäneiden 36 (kolmenkymmenenkuuden) kuukauden ajanjaksolta, jolta tiedot ovat saatavilla.

17.12 ARTIKLA

Luottamukselliset tiedot

1. Kun tähän on osoitettu olevan aihetta, toimivaltaisen tutkintaviranomaisen on kohdeltava kaikkia luonteeltaan luottamuksellisia tai luottamuksellisina toimitettuja tietoja luottamuksellisina. Tällaista tietoa ei saa luovuttaa edelleen ilman tiedon toimittaneen asianomaisen osapuolen suostumusta. Luottamuksellisia tietoja toimittavaa asianomaista osapuolta voidaan pyytää antamaan niistä tiivistelmä, joka ei ole luottamuksellinen, tai jos tällaisista tiedoista ei tällaisen osapuolen mukaan voida tehdä tiivistelmää, esittämään syyt, miksi tiivistelmää ei voida antaa.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, mikäli toimivaltaiset viranomaiset katsovat, ettei luottamuksellisuutta koskeva pyyntö ole perusteltu ja jos asianomainen osapuoli on joko haluton julkistamaan tietoa tai sallimaan sen ilmaisemisen yleisessä muodossa tai tiivistelmänä, viranomaiset voivat jättää tällaisen tiedon huomiotta, paitsi jos kyseistä viranomaista tyydyttävällä tavalla voidaan asianmukaisista lähteistä saatujen tietojen perusteella osoittaa, että tiedot ovat oikeita.
3. Jos tuotantoa, tuotantokapasiteettia, työllisyyttä, palkkoja, kotimaan myynnin määrää ja arvoa tai keskihintaa koskevat tiedot esitetään luottamuksellisina, toimivaltaisten tutkintaviranomaisten on varmistettava, että toimitetaan tarkoituksenmukaiset ei-luottamukselliset tiivistelmät, joissa ilmaistaan ainakin aggregoidut tiedot, tai jos aggregoitujen tietojen ilmaiseminen vaarantaisi yrityksen tietojen luottamuksellisuuden, indeksit kultakin tutkimuksen kohteena olevalta 12 (kahdentoista) kuukauden ajanjaksolta, jotta voidaan varmistaa asianomaisten osapuolten asianmukainen puolustautumisoikeus. Tältä osin luottamuksellisuutta koskevat pyynnöt olisi otettava huomioon tilanteissa, joissa tietyt markkinarakenteet tai kotimaisen tuotannon alan rakenteet oikeuttavat sen. Tämä määräys ei estä yksityiskohtaisempien ei-luottamuksellisten tiivistelmien esittämistä.

4. Luottamuksellisuutta koskevat pyynnöt eivät ole perusteltuja niiden tietojen osalta, jotka koskevat asianomaisen tuotteen perustavanlaatuisia teknisiä ja laatustandardeja tai käyttötarkoituksia. Hakijoiden ja vetoomukseen kuulumattomien muiden tunnettujen tuotantoyritysten henkilöllisyyttä koskevien tietojen luottamuksellisuutta koskevat pyynnöt ovat perusteltuja ainoastaan poikkeuksellisissa olosuhteissa, jotka toimivaltaisten tutkintaviranomaisten on perusteltava asianmukaisesti. Tältä osin pelkät väitteet eivät riitä perusteluksi luottamuksellisuutta koskeville pyynnöille. Jos hakijoiden henkilöllisyyttä ei voida ilmaista, toimivaltaisten tutkintaviranomaisten on ilmaistava kotimaiseen tuotannonalaan kuuluvien tuottajien kokonaismäärä ja se osuus tuotannosta, jota hakijat edustavat suhteessa kotimaisen tuotannonalan kokonaistuotantoon.

17.13 ARTIKLA

Tutkimuksen aikataulu

Tutkimuksen vireillepanoa koskevan päätöksen julkaisupäivän ja lopullisen päätöksen julkaisemisen välinen aika saisi olla enintään yksi (1) vuosi. Tätä määräaika voidaan pidentää poikkeuksellisissa olosuhteissa, mutta se saa joka tapauksessa olla enintään 18 (kahdensantoista) kuukautta. Osapuoli ei saa soveltaa suojoimenpiteitä, jos toimivaltaiset tutkintaviranomaiset eivät ole noudattaneet tätä määräaika.

17.14 ARTIKLA

Avoimuus

Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää toiminnassa avoimet, toimivat ja tasapuoliset menettelyt suojoimenpiteiden puolueetonta ja kohtuullista soveltamista varten tämän luvun mukaisesti.

F JAKSO

VÄLIAIKAISET SUOJATOIMENPITEET

17.15 ARTIKLA

Väliaikaiset suojatoimenpiteet

1. Kriittisissä olosuhteissa, joissa viivästys voi aiheuttaa vaikeasti korjattavissa olevaa haittaa, osapuoli voi asianmukaisen ilmoituksen annettuaan toteuttaa väliaikaisen suojatoimenpiteen määritettyään alustavasti, että on selvää näyttöä siitä, että etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuva tuonti on kasvanut ja että tällainen tuonti on aiheuttanut tai uhkaa aiheuttaa vakavaa haittaa. Väliaikaisen toimenpiteen kesto saa olla enintään 200 (kaksisataa) päivää, jonka aikana tämän luvun vaatimusten on täyttyvä. Jos lopullisessa määräyksessä todetaan, että etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuva tuonti ei aiheuttanut vakavaa haittaa tai sen uhkaa kotimaiselle tuotannonalalle, väliaikaisten toimenpiteiden nojalla mahdollisesti korotettu tulli tai määrätty väliaikainen vakuus palautetaan viipymättä asianomaisen osapuolen sisäisen sääntelyn mukaisesti.
2. Väliaikaisia suojatoimenpiteitä ei saa toteuttaa Paraguayta vastaan, ellei 1 kohdan mukaisen alustavan määräyksen tulos osoita, että myös Paraguaysta etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuva tuotteiden tuonti aiheuttaa vakavan haitan tai vakavan haitan uhan.

G JAKSO

JULKINEN ILMOITUS

17.16 ARTIKLA

Julkinen ilmoitus tutkimuksen vireillepanosta

Suojatoimenpidetutkimuksen vireillepanoa koskevassa julkisessa ilmoituksessa on oltava seuraavat tiedot:

- a) hakijan nimi;
- b) tutkimuksen kohteena olevan tuontituotteen täydellinen kuvaus ja luokitus harmonoidussa järjestelmässä;
- c) kuulemispyynnön määräaika;
- d) määräajat rekisteröitymiselle asianomaiseksi osapuoleksi sekä tietojen, lausuntojen ja muiden asiakirjojen toimittamiselle;
- e) osoite, jossa hakemukseen ja muihin tutkimukseen liittyviin asiakirjoihin voi tutustua;
- f) sen tahon nimi, osoite ja sähköpostiosoite tai puhelin- tai faksinumero, joka voi antaa lisätietoja; ja

- g) tiivistelmä tosiseikoista, joihin tutkimuksen vireillepano perustui, mukaan lukien tiedot tuonnista, jonka väitetään kasvaneen absoluuttisesti tai suhteellisesti suhteessa kokonaistuotantoon, sekä analyysi kotimaisen tuotannon alan tilanteesta kaikkien hakemuksessa esitettyjen seikkojen perusteella.

17.17 ARTIKLA

Julkinen ilmoitus kahdenvälisen suojatoimenpiteiden soveltamisesta

Julkisessa ilmoituksessa väliaikaisen suojatoimenpiteen soveltamista ja lopullisen suojatoimenpiteen soveltamista tai soveltamatta jättämistä koskevasta päätöksestä on oltava seuraavat tiedot:

- a) suojatoimenpiteen kohteena olevien tuotteiden täydellinen kuvaus ja tariffiluokitus harmonoidussa järjestelmässä;
- b) päätökseen johtaneet tiedot ja todisteet, kuten
- i) kasvava tai kasvanut etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuva tuonti tapauksen mukaan;
 - ii) kotimaisen tuotannon alan tilanne;
 - iii) tarvittaessa syy-yhteys asianomaisten tuotteiden kasvaneen etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuvan tuonnin ja kotimaiselle tuotannonalalle aiheutuneen vakavan haitan tai vakavan haitan uhan välillä;
 - iv) kriittisten olosuhteiden olemassaolo, jos kyseessä on alustava määrittely;

- c) muut perustellut havainnot ja päätelmät kaikista merkityksellisistä tosiseikoista ja oikeudellisista seikoista;
- d) tapauksen mukaan kuvaus toteutettavasta toimenpiteestä; ja
- e) tapauksen mukaan toimenpiteen voimaantulopäivä ja kesto.

H JAKSO

ILMOITUKSET JA NEUVOTTELUT

17.18 ARTIKLA

Ilmoitukset

1. Tuojaosapuoli ilmoittaa viejäosapuolelle kirjallisesti päätöksestään
 - a) panna vireille tutkimus tämän luvun nojalla;
 - b) soveltaa väliaikaista suojatoimenpidettä; ja
 - c) soveltaa tai olla soveltamatta kahdenvälistä suojatoimenpidettä.

2. Tuojaosapuolen on annettava päätös tiedoksi viimeistään 10 (kymmenen) päivän kuluttua sen julkaisemisesta, ja lisäksi on annettava asianmukainen julkinen ilmoitus. Jos on kyse tutkimuksen vireillepanoa koskevasta päätöksestä, ilmoitukseen on liitettävä jäljennös tutkimuksen vireillepanoa koskevasta pyynnöstä.

17.19 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos osapuoli toteaa, että lopullisen toimenpiteen käyttöönoton edellytykset täyttyvät, se ilmoittaa asiasta kirjallisesti ja kutsuu samalla toisen osapuolen neuvotteluihin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu ilmoitus ja neuvottelukutsu on tehtävä vähintään 30 (kolmekymmentä) päivää ennen lopullisen toimenpiteen aiottua voimaantuloa. Osapuoli ei saa soveltaa lopullista toimenpidettä, jos tällaista ilmoitusta ei ole tehty.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuun ilmoitukseen on sisällyttävä

- a) data ja objektiiviset tiedot, jotka osoittavat etuuskohteluun perustuvien ehtojen tapahtuvan tuonnin kasvun aiheuttaman vakavan haitan tai vakavan haitan uhan kotimaiselle tuotannonalalle;
- b) toimenpiteen kohteena olevan tuontituotteen täydellinen kuvaus ja luokitus harmonoidussa järjestelmässä;
- c) ehdotetun toimenpiteen kuvaus;

d) toimenpiteen voimaantulopäivä ja kesto; ja

e) neuvottelukutsu.

4. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen neuvottelujen tavoitteena on päästä yhteisymmärrykseen yleisesti tunnetuista tosiseikoista ja vaihtaa mielipiteitä molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun pääsemiseksi. Jos tyydyttävään ratkaisuun ei päästä 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluessa 1 kohdassa tarkoitettua ilmoituksesta, osapuoli voi soveltaa toimenpidettä 30 (kolmenkymmenen) päivän määräajan päätyttyä.

5. Ilmoituksen vastaanottanut osapuoli voi missä tahansa tutkimuksen vaiheessa pyytää neuvottelua toisen osapuolen kanssa tai tarpeellisiksi katsomiaan lisätietoja.

I JAKSO

EUROOPAN UNIONIN SYRJÄISIMMÄT ALUEET¹

17.20 ARTIKLA

Euroopan unionin syrjäisimmät alueet

1. Sen estämättä, mitä 17.3 artiklassa määrätään, jos yhdestä tai useammasta Mercosuriin kuuluvasta allekirjoittajavaltiosta peräisin olevaa tuotetta tuodaan etuuskohteluun perustuvien ehtojen yhdeksi tai useammaksi Euroopan unionin syrjäisimmälle alueelle siten kasvaneina määrinä ja sellaisin edellytyksin, että tuonti aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa yhden tai useamman Euroopan unionin syrjäisimmän alueen taloudellisen tilanteen vakavan heikentymisen, Euroopan unioni voi poikkeuksellisesti toteuttaa suojoitomenpiteitä, jotka rajoittuvat kyseiseen alueeseen tai kyseisiin alueisiin, ellei molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun päästä.

¹ Tämän sopimuksen tullessa voimaan Euroopan unionin syrjäisimmät alueet ovat Guadeloupe, Ranskan Guyana, Martinique, Mayotte, Réunion, Saint-Martin, Azorit, Madeira ja Kanariansaaret. Tätä artiklaa sovelletaan myös maahan tai merentakaiseen alueeseen, jonka asema muuttuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 355 artiklan 6 kohdassa määrättyä menettelyä noudattaen Eurooppa-neuvoston päätöksellä syrjäisimpiin alueisiin kuuluvaksi alueeksi kyseisen päätöksen hyväksymispäivästä alkaen. Jos jonkin Euroopan unionin syrjäisimmän alueen asemaa muutetaan mainitulla menettelyllä, tämän artiklan soveltaminen lakkaa kyseisen Eurooppa-neuvoston päätöksen tultua voimaan. Euroopan unioni ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti kaikista unionin syrjäisimpiä alueita koskevista muutoksista.

2. Tämän artiklan nojalla hyväksytyihin suojatoimiin sovelletaan myös muita tässä luvussa vahvistettuja sääntöjä, joita sovelletaan kahdenvälisiin suojatoimiin, sanotun kuitenkin rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovellettaessa vakavalla heikentymisellä tarkoitetaan suuria vaikeuksia sellaisella talouden alalla, jolla tuotetaan samankaltaisia tai suoraan kilpailevia tuotteita. Vakavan heikentymisen toteamisen on perustuttava objektiivisiin tekijöihin, mukaan lukien seuraavat:

- a) tuonnin määrän kasvu absoluuttisina lukuina tai suhteessa kotimaiseen tuotantoon ja muista maista tulevaan tuontiin; ja
- b) kyseisen tuonnin vaikutus kyseisen tuotannonalan tai kyseisen talouden alan tilanteeseen, kuten myyntimääriin, tuotantoon, taloudelliseen tilanteeseen ja työllisyyteen.

18 LUKU

PALVELUKAUPPA JA SIOITTAUTUMINEN

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

18.1 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Osapuolet vahvistavat WTO-sopimuksen mukaiset sitoumuksensa ja samalla tarvittavat järjestelyt palvelukaupan ja sijoittautumisen vapauttamiseksi.
2. Minkään tässä osastossa ei saa tulkita edellyttävän julkisten yritysten yksityistämistä tai asettavan minkäänlaista velvoitetta julkisten hankintojen osalta.
3. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta osapuolen myöntämiin tukiin tai avustuksiin, mukaan lukien valtion tukemat lainat, takaukset ja vakuutukset.
4. Kukin osapuoli säilyttää tämän luvun määräysten mukaisesti oikeutensa säännellä, ottaa käyttöön uusia säännöksiä tai tarjota palveluja saavuttaakseen politiikkatavoitteensa.
5. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta minkään osapuolen sosiaaliturvajärjestelmiin.

6. Tämän luvun määräyksiä ei sovelleta julkista valtaa käytettäessä tarjottaviin palveluihin tai toteutettuun toimintaan, toisin sanoen palveluihin, joita ei tarjota, tai toimiin, joita ei suoriteta kaupallisesti eikä kilpaillen yhden tai useamman palveluntarjoajan tai sijoittajan kanssa.

7. Tätä lukua sovelletaan kunkin osapuolen toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat palvelukauppaan ja sijoittautumiseen, lukuun ottamatta seuraavia:

- a) kansallinen meriliikenteen kabotaasi¹;
- b) kansalliset ja kansainväliset lentoliikennepalvelut, mukaan luettuna sekä säännöllinen että muunlainen lentoliikenne, ja suoraan liikenneoikeuksien käyttöön liittyvät palvelut, eivät kuitenkaan seuraavat:
 - i) ilma-alusten korjaus- ja huoltopalvelut, joiden ajaksi ilma-alus poistetaan liikenteestä;
 - ii) lentoliikennepalvelujen myynti ja markkinointi;
 - iii) tietokonepohjaiseen paikanvarausjärjestelmään (TPJ) liittyvät palvelut; ja

¹ Tässä luvussa kansallinen meriliikenteen kabotaasi kattaa matkustajien tai tavaroiden kuljetuksen Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan sataman tai paikan ja samassa Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevan toisen sataman tai paikan välillä, mukaan luettuna sen mannerjalusta UNCLOS-sopimuksen mukaisesti, sekä Mercosuriin kuuluvassa allekirjoittajavaltiossa tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa sijaitsevasta satamasta tai paikasta alkavan ja samaan satamaan tai paikkaan päättyvän liikenteen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sitä, mitä asianomaisessa kansallisessa lainsäädännössä pidetään kabotaasina.

- iv) maahuolintapalvelut;
- c) sisävesiliikenne; ja
- d) audiovisuaalisen alan palvelut.

18.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa

- a) 'kulutuksella ulkomailla' tarkoitetaan palvelun tarjoamista osapuolen alueella toisen osapuolen palvelunkäyttäjälle (muoto 2);
- b) 'palvelujen rajatylittävällä tarjoamisella' tarkoitetaan palvelun tarjoamista osapuolen alueelta toisen osapuolen alueelle (muoto 1);
- c) 'taloudellisella toiminnalla' tarkoitetaan kaikkea luonteeltaan taloudellista toimintaa riippumatta siitä, liittyykö se palvelualaan vai muihin kuin palvelualoihin, ellei 18.1 artiklan määräyksistä muuta johdu;
- d) 'yrittäjällä' tarkoitetaan tämän artiklan mukaisesti määritellyn sijoittautumisen kautta perustettua osapuolen oikeushenkilöä tai tällaisen osapuolen oikeushenkilön sivuliikettä tai edustustoimistoa;

- e) 'luonnollisten henkilöiden maahantulolla ja tilapäisellä oleskelulla' tarkoitetaan osapuolen avainhenkilöstön, korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden, yritysmyyjien, sopimusperusteisten palveluntarjoajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien maahantuloa ja tilapäistä oleskelua toisen osapuolen alueella tämän luvun B jakson mukaisesti;
- f) 'sijoittautumisella' tarkoitetaan
- i) oikeushenkilön perustamista, hankintaa tai ylläpitämistä;¹ tai
 - ii) oikeushenkilön sivuliikkeen tai edustustoimiston perustamista tai ylläpitämistä osapuolen alueella taloudellista toimintaa varten;
- g) osapuolen 'sijoittajalla' tarkoitetaan henkilöä, joka harjoittaa tai aikoo harjoittaa taloudellista toimintaa sijoittautumalla toisen osapuolen alueelle;²

¹ Käsitteillä oikeushenkilön 'perustaminen' ja 'hankinta' tarkoitetaan myös pääomaosuutta oikeushenkilöstä, kun tarkoituksena on luoda tai pitää yllä kestäviä taloudellisia yhteyksiä.

² Jos taloudellista toimintaa ei harjoita oikeushenkilö suoraan vaan sitä harjoitetaan muiden sijoittautumismuotojen, kuten sivuliikkeen tai edustustoimiston, välityksellä, sijoittajalle (eli oikeushenkilölle) on kuitenkin tällaisen sijoittautuneen yksikön kautta myönnettävä tämän sopimuksen III osan nojalla sijoittajille tarjottava kohtelu. Tällainen kohtelu on myönnettävä sijoittautuneelle yksikölle, jonka kautta taloudellista toimintaa harjoitetaan, eikä sitä tarvitse myöntää millekään muulle sijoittajan osalle, joka sijaitsee sen alueen ulkopuolella, jossa taloudellista toimintaa harjoitetaan.

- h) 'oikeushenkilöllä' tarkoitetaan mitä tahansa sovellettavan lainsäädännön mukaan joko voiton tavoittelemiseksi tai muuta tarkoitusta varten asianmukaisesti perustettua tai muulla tavoin järjestettyä, yksityisessä tai julkisessa omistuksessa olevaa oikeussubjektia, kuten yrityksiä, säätiöitä, henkilöyhtiöitä, yhteisyrityksiä, yksityisiä elinkeinonharjoittajia tai yhdistyksiä;
- i) oikeushenkilö on
- i) osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden 'omistama', jos yli 50 (viisikymmentä) prosenttia sen pääomasta on kyseisen osapuolen luonnollisen tai oikeushenkilöiden omistuksessa; ja
 - ii) osapuolen luonnollisten tai oikeushenkilöiden 'määräysvallassa', jos kyseisillä luonnollisilla tai oikeushenkilöillä on valtuudet nimittää enemmistö sen johtajista tai laillisesti ohjata sen toimintaa;
- j) 'osapuolen oikeushenkilöllä' tarkoitetaan oikeushenkilöä, joka on joko
- i) perustettu tai muulla tavoin järjestetty kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti ja joka harjoittaa merkittävää liiketoimintaa kyseisen osapuolen tai toisen osapuolen alueella; tai
 - ii) sijoittautunut yksikkö, joka on seuraavien omistuksessa tai määräysvallassa:
 - A) kyseisen osapuolen luonnolliset henkilöt; tai
 - B) j alakohdan i alakohdassa yksilöidyt kyseisen osapuolen oikeushenkilöt.

Sen estämättä, mitä ii alakohdassa määrätään, myös Euroopan unionin tai Mercosurin ulkopuolelle sijoittautuneet meriliikenneyhtiöt, jotka ovat Euroopan unionin jonkin jäsenvaltion tai Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion kansalaisten määräysvallassa, hyötyvät tämän luvun määräyksistä, jos niiden alukset on rekisteröity Euroopan unionin kyseisen jäsenvaltion tai Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion säädösten ja määräysten mukaisesti ja purjehtivat Euroopan unionin jäsenvaltion tai Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion lipun alla;¹

- k) 'toimenpiteellä' tarkoitetaan mitä tahansa osapuolen toimenpidettä, joka voi olla säädöksen, määräyksen, säännön, menettelyn, päätöksen tai hallinnollisen toimen muodossa tai missä tahansa muussa muodossa;
- l) 'osapuolen käyttöön ottamalla tai voimassa pitämällä toimenpiteellä' tarkoitetaan toimenpidettä, jonka toteuttavat
 - i) keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelimet ja viranomaiset; ja
 - ii) julkishallinnon ulkopuoliset elimet käyttäessään keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten niille siirtämiä valtuuksia;
- m) 'osapuolten toimenpiteet, jotka vaikuttavat sijoittautumiseen, palvelujen rajatylittävään tarjoamiseen, kulutukseen ulkomailla ja luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun', sisältävät toimenpiteitä, jotka koskevat
 - i) palvelun ostamista, maksamista tai käyttämistä;

¹ Tämän artiklan j alakohdassa ei saa missään tapauksessa tulkita siten, että varustamo, joka on perustettu tai sijoittautunut Argentiinan tasavaltaa koskevan suvereniteettiä koskevan piiriin kuuluvalla alueella tai yhtiöitetty, perustettu tai muulla tavoin järjestetty tähän alueeseen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, pääsee hyötymään tämän luvun määräyksistä. Tätä määräystä ei saa tulkita siten, että se merkitsisi tällaisiin alueisiin sovellettavien lakien olevan legitiimejä.

- ii) taloudellisen toiminnan harjoittamisen yhteydessä sellaisiin palveluihin pääsyä ja niiden käyttöä, joita osapuolet edellyttävät tarjottavan yleisesti; ja
- iii) osapuolen henkilöiden pääsyä, myös sijoittautumisen kautta, toisen osapuolen alueelle taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi kyseisellä alueella;
- n) 'luonnollisella henkilöllä' tarkoitetaan jonkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion tai Euroopan unionin jonkin jäsenvaltion kansalaista tai pysyvää asukasta¹ niiden lainsäädännön mukaisesti;
- o) taloudellisen toiminnan 'alalla' tarkoitetaan
 - i) erityissitoumuksen osalta yhtä tai useampaa tai kaikkia kyseisen palvelun tai muun kuin palvelun osa-alaa liitteissä 18-A–18-E olevien erityissitoumusten mukaisesti; tai
 - ii) muussa tapauksessa asianomaista palvelualaa kokonaisuudessaan mukaan lukien kaikkien alasektorit;
- p) 'palveluntarjoajalla' tarkoitetaan henkilöä, joka aikoo tarjota tai tarjoaa palvelua²; ja
- q) 'palvelun tarjoaminen' sisältää palvelun tuottamisen, jakelun, markkinoinnin, myynnin ja suorittamisen.

¹ Jos osapuoli myöntää pysyville asukkaillaan olennaisilta osin saman kohtelun kuin luonnollisille henkilöille, joilla on kyseisen osapuolen kansalaisuus, sen pysyvät asukkaat kuuluvat luonnollisten henkilöiden määritelmän piiriin niiden toimenpiteiden osalta, jotka vaikuttavat rajat ylittävään palvelukauppaan, kulutukseen ulkomailla ja sijoittautumiseen.

² Jos palvelua ei tarjota suoraan oikeushenkilö, tämän luvun mukainen kohtelu ulotetaan siviiliikkeeseen tai edustustoimistoon, jonka kautta palvelu tarjotaan, eikä sitä tarvitse ulottaa mihinkään palveluntarjoajan osaan, joka sijaitsee sen alueen ulkopuolella, jolla palvelu tarjotaan.

18.3 ARTIKLA

Markkinoille pääsy

1. Tämän luvun B jaksossa määrätyn sijoittautumisen, palvelujen rajatylittävän tarjoamisen, kulutuksen ulkomailla ja luonnollisten henkilöiden maahantulon ja tilapäisen oleskelun kautta tapahtuvan markkinoille pääsyn osalta kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen yrityksille, sijoittajille, palveluille ja palveluntarjoajille kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin liitteissä 18-A–18-E olevissa erityissitoumuksissa sovittujen ja täsmennettyjen ehtojen, rajoitusten ja edellytysten mukainen kohtelu.

2. Aloilla, joilla on tehty markkinoillepääsytoumuksia, osapuoli ei saa, ellei liitteessä 18-A–18-E toisin mainita, pitää voimassa tai ottaa käyttöön alueellisesti tai koko alueellaan seuraavia toimenpiteitä:
 - a) palveluntarjoajien tai yritysten määrän rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden, monopolien, yksinoikeuksien tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa;
 - b) liiketoimien tai varojen kokonaisarvoa koskevat rajoitukset lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevan vaatimuksen muodossa;
 - c) liiketoimien tai tuotannon kokonaismäärää koskevat rajoitukset määrättyinä lukumääräisinä yksikköinä kiintiöiden tai tarveharkintaa koskevan vaatimuksen muodossa;
 - d) ulkomaisen pääoman määrää koskevat rajoitukset ulkomaista omistusosuutta tai yksittäisten tai yhteenlaskettujen ulkomaisten investointien kokonaisarvoa koskevan prosentuaalisen enimmäismäärän muodossa;

- e) toimenpiteet, jotka rajoittavat tai edellyttävät tietyn tyyppisiä oikeussubjekteja tai yhteisyrityksiä, joiden kautta toisen osapuolen sijoittaja tai yritys voi harjoittaa taloudellista toimintaa; tai
- f) niiden luonnollisten henkilöiden kokonaismäärää koskevat rajoitukset, jotka voivat toimia tietyllä toimialalla tai jotka jokin yritys voi työllistää ja jotka ovat tarpeen taloudellisen toiminnan toteuttamiseksi tai liittyvät siihen välittömästi, lukumääräisten kiintiöiden tai taloudellista tarveharkintaa koskevien vaatimusten muodossa.
3. Taloudellinen tarveharkinta on kuvattava lyhyesti ja selkeästi, ja kuvauksessa on ilmoitettava seikat, jotka muodostavat ristiriidan tämän artiklan kanssa, ja täsmennettävä perusteet, joihin testi perustuu.

18.4 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

1. Liitteissä 18-A–18-E luetelluilla aloilla ja ellei niissä vahvistetuista edellytyksistä ja kelpoisuusvaatimuksista muuta johdu, kukin osapuoli myöntää kaikkien tämän luvun B jaksossa määrättyjen sijoittautumiseen, palvelujen rajatylittävään tarjoamiseen, kulutukseen ulkomailla sekä luonnollisten henkilöiden maahantuloon ja tilapäiseen oleskeluun vaikuttavien toimenpiteiden osalta toisen osapuolen yrityksille, sijoittajille, palveluille ja palveluntarjoajille kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin sen omille vastaaville yrityksille, sijoittajille, palveluille ja palveluntarjoajille myöntämä kohtelu.¹

¹ Tämän kohdan velvoitetta sovelletaan myös toimenpiteisiin, joilla säädellään yrityksen hallituksen kokoonpanoa, kuten kansalaisuutta ja asuinpaikkaa koskevat vaatimukset.

2. Osapuoli voi täyttää 1 kohdan vaatimuksen myöntämällä toisen osapuolen yrityksille, sijoittajille, palveluille ja palveluntarjoajille joko muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun kuin se myöntää omille vastaaville yrityksilleen, sijoittajilleen, palveluilleen ja palveluntarjoajilleen.

3. Muodollisesti samanlaisen tai muodollisesti erilaisen kohtelun katsotaan olevan vähemmän edullista, jos se muuttaa kilpailuedellytyksiä osapuolen yritysten, sijoittajien, palvelujen tai palveluntarjoajien eduksi verrattuna vastaaviin toisen osapuolen yrityksiin, sijoittajiin, palveluihin tai palveluntarjoajiin.

4. Tämän artiklan nojalla tehdyt erityissitoumukset eivät velvoita osapuolta korvaamaan luontaista kilpailuhaittaa, joka johtuu asianomaisen yrityksen, sijoittajan, palvelun tai palveluntarjoajan ulkomaalaisuudesta.

18.5 ARTIKLA

Erityissitoumusten luettelo

1. Kunkin osapuolen tämän luvun mukaisesti vapauttamat alat sekä markkinoillepääsyn ja kansallisen kohtelun rajoitukset, joita näillä aloilla sovelletaan varaumien muodossa toisen osapuolen palveluihin, palveluntarjoajiin, yrityksiin ja sijoittajiin, luetellaan liitteissä 18-A–18-E.
2. Osapuolet eivät sovelle mitään muita markkinoille pääsyä tai kansallista kohtelua koskevia rajoituksia kuin liitteisiin 18-A–18-E sisältyvät rajoitukset.

B JAKSO

LUONNOLLISTEN HENKILÖIDEN MAAHANTULO JA TILAPÄINEN OLESKELU PALVELUJEN TARJOAMISTA JA LIKETOIMINTAA VARTEN

18.6 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä jaksoa sovelletaan osapuolen toimenpiteisiin, jotka koskevat avainhenkilöstön, korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden, yritysmyyjien, sopimusperusteisten palveluntarjoajien ja itsenäisten ammatinharjoittajien maahantuloa ja tilapäistä oleskelua sen alueella, sanotun kuitenkin rajoittamatta 2 ja 3 kohdan soveltamista.
2. Tämän jakson määräyksiä ei sovelleta osapuolen työmarkkinoille pyrkiviä luonnollisia henkilöitä koskeviin toimenpiteisiin eikä kansalaisuutta taikka vakituista asumista tai työntekoa koskeviin toimenpiteisiin.
3. Tämän jakson määräykset eivät estä kumpaakaan osapuolta soveltamasta toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan säännellä luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua sen alueella, mukaan lukien toimenpiteet, jotka ovat tarpeen sen rajojen koskemattomuuden suojelemiseksi ja luonnollisten henkilöiden asianmukaisen liikkumisen varmistamiseksi niiden yli, sillä edellytyksellä, että tällaisilla toimenpiteillä ei tehdä tyhjiksi niitä etuja, joita jompikumpi osapuoli saa erityissitoumuksen perusteella, tai heikennetä¹ näitä etuja.

¹ Pelkästään sen seikan, että viisumi vaaditaan vain tiettyjen maiden luonnollisilta henkilöiltä, ei katsota tekevän tyhjiksi tai heikentävän erityissitoumuksen mukaisia etuja.

4. Ellei 18.17 ja 18.18 artiklasta muuta johdu, mikään tässä jaksossa ei estä osapuolta vaatimasta, että luonnollisilla henkilöillä on sellainen tarvittava pätevyys ja/tai ammattikokemus, jota edellytetään asianomaisen toimialan osalta sillä alueella, jolla palvelua tarjotaan.

18.7 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä jaksossa tarkoitetaan

- a) 'yritysmyyjillä' luonnollisia henkilöitä, jotka edustavat osapuolen oikeushenkilöä ja hakevat lupaa maahanpääsyyn ja tilapäiseen oleskeluun toisen osapuolen alueella palveluja tai tavaroita koskevien myyntineuvottelujen käymiseksi tai palvelujen tai tavaroiden myyntiä koskevan sopimuksen tekemiseksi kyseisen tarjoajan puolesta; he eivät osallistu suoraan myyntiin suurelle yleisölle eivätkä saa korvausta vastaanottavan osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä;
- b) 'sopimusperusteisilla palveluntarjoajilla' luonnollisia henkilöitä, jotka ovat osapuolen jonkin sellaisen oikeushenkilön palveluksessa, joka ei ole sijoittautunut toisen osapuolen alueelle ja joka on tehnyt sopimuksen palveluiden tarjoamisesta viimeksi mainitun osapuolen alueella olevalle lopulliselle kuluttajalle, mikä edellyttää sen työntekijöiden tilapäistä läsnäoloa kyseisen osapuolen alueella palveluiden tarjontaa koskevan sopimuksen täyttämiseksi;¹

¹ Tässä b alakohdassa tarkoitettun palvelusopimuksen on oltava vilpittömässä mielessä tehty sopimus, joka on sen osapuolen säädösten ja määräysten mukainen, jossa sopimus pannaan täytäntöön.

- c) 'korkeakoulututkinnon suorittaneilla harjoittelijoilla' luonnollisia henkilöitä, jotka ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön palveluksessa vähintään yhden (1) vuoden ajan, joilla on korkeakoulututkinto ja jotka tilapäisesti siirretään yritykseen toisen osapuolen alueelle urakehitystä varten tai liiketoiminnan tekniikoita tai menetelmiä koskevan koulutuksen saamiseksi;¹
- d) 'itsenäisillä ammatinharjoittajilla' osapuolen alueelle itsenäisiksi ammatinharjoittajiksi asettautuneita luonnollisia henkilöitä, jotka tarjoavat jotakin palvelua, jotka eivät ole sijoittautuneet toisen osapuolen alueelle ja jotka ovat tehneet sopimuksen palvelujen tarjoamisesta viimeksi mainitun osapuolen alueella olevalle lopulliselle kuluttajalle, mikä edellyttää heidän tilapäistä läsnäoloaan kyseisen osapuolen alueella palveluiden tarjontaa koskevan sopimuksen täyttämiseksi;²
- e) 'avainhenkilöstöllä' luonnollisia henkilöitä, jotka työskentelevät osapuolen sellaisessa oikeushenkilössä, joka ei ole voittoa tavoittelematon järjestö, ja jotka ovat vastuussa yrityksen sijoittautumisesta tai sen asianmukaisesta valvonnasta, hallinnosta ja toiminnasta; näitä ovat
- i) 'liikematkustajat': luonnolliset henkilöt, jotka työskentelevät johtotehtävässä ja vastaavat yrityksen sijoittautumisesta osallistumatta suoriin liiketoimiin suuren yleisön kanssa ja saamatta korvausta vastaanottavan osapuolen alueella sijaitsevasta lähteestä; ja

¹ Vastaanottavalta yritykseltä voidaan edellyttää oleskeluajan kattavan koulutusohjelman esittämistä ennakkohyväksyntää varten; tällaisesta koulutusohjelmasta on käytävä ilmi, että oleskelun tarkoituksena on koulutus. Toimivaltaiset viranomaiset voivat edellyttää, että harjoittelu liittyy suoritettuun korkeakoulututkintoon.

² Tässä d alakohdassa tarkoitettuna palvelusopimuksena on oltava vilpittömässä mielessä tehty sopimus, joka on sen osapuolen säädösten ja määräysten mukainen, jossa sopimus pannaan täytäntöön.

ii) 'yrityksen sisäisesti siirretyt työntekijät': luonnolliset henkilöt, jotka ovat olleet osapuolen jonkin oikeushenkilön palveluksessa tai osakkaita tällaisessa oikeushenkilössä vähintään yhden (1) vuoden ajan ja jotka on tilapäisesti siirretty kyseisen oikeushenkilön yritykseen tai päätoimipaikkaan toisen osapuolen alueella ja jotka kuuluvat johonkin seuraavista luokista:

A) johtajat:

oikeushenkilön palveluksessa johtoasemassa työskentelevät luonnolliset henkilöt, jotka ensisijaisesti vastaavat yrityksen johtamisesta ja työskentelevät pääasiassa yrityksen hallituksen tai osakkeenomistajien tai vastaavan elimen yleisessä valvonnassa tai ohjauksessa ja joiden toimenkuvaan voi kuulua

- yrityksen tai sen osaston tai alaosaston johtaminen;
- muun valvonta-, asiantuntija- tai johtotehtävissä toimivan henkilöstön työn ohjaus ja valvonta; tai
- henkilökohtainen toimivalta palkata ja irtisanoa työntekijöitä taikka antaa palkkaamista, irtisanomista tai muita henkilöstöä koskevia suosituksia;

B) asiantuntijat:

oikeushenkilön palveluksessa työskentelevät luonnolliset henkilöt, joilla on yrityksen taloudellisen toiminnan, tekniikoiden tai johtamisen kannalta olennaista erityisosaamista.

18.8 ARTIKLA

Avainhenkilöstö ja korkeakoulututkinnon suorittaneet harjoittelijat

Kunkin sellaisen alan osalta, jolla on tehty sijoittautumista koskevia sitoumuksia liitteiden 18-B ja 18-E mukaisesti, ja ellei liitteissä 18-C ja 18-E luetelluista varaumista muuta johdu, kukin osapuoli sallii toisen osapuolen sijoittajien palkata yritykseensä kyseisen toisen osapuolen luonnollisia henkilöitä, jos tällaiset työntekijät ovat avainhenkilöstön jäseniä tai korkeakoulututkinnon suorittaneita harjoittelijoita. Avainhenkilöstön ja korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden maahantulon ja tilapäisen oleskelun keston on oltava

- a) sopimuksen täyttämiseen tarvittava aika tai yrityksen sisäisesti siirrettyjen työntekijöiden osalta enintään kolme (3) vuotta sen mukaan, kumpi näistä on lyhyempi;
- b) enintään 60 (kuusikymmentä) päivää minkä tahansa 12 (kahdentoista) kuukauden jakson aikana liikematkustajien osalta; ja
- c) enintään yksi (1) vuosi korkeakoulututkinnon suorittaneiden harjoittelijoiden osalta.

18.9 ARTIKLA

Yritysmyyjät

Kukin osapuoli sallii kullakin liitteessä 18-A, 18-B ja 18-E luetellulla alalla, jolla on tehty palvelujen rajatylittävää tarjoamista ja sijoittautumista koskevia sitoumuksia, ja liitteissä 18-C ja 18-E luetelluin varauksin yritysmyyjien maahantulon ja tilapäisen oleskelun enintään 90 (yhdeksänkymmenen) päivän ajan minkä tahansa 12 (kahdentoista) kuukauden jakson aikana.¹

18.10 ARTIKLA

Sopimusperusteiset palveluntarjoajat ja itsenäiset ammatinharjoittajat

1. Liitteissä 18-D ja 18-E täsmennetyillä aloilla ja niissä luetelluin varauksin kukin osapuoli sallii toisen osapuolen sopimusperusteisten palveluntarjoajien palvelujen tarjoamisen alueellaan luonnollisten henkilöiden läsnäolon kautta seuraavin edellytyksin:
 - a) oikeushenkilön, jonka palveluksessa luonnollinen henkilö on, on täytynyt tehdä palvelusopimus enintään 12 (kahdentoista) kuukauden ajaksi;
 - b) toisen osapuolen alueelle saapuvilla luonnollisilla henkilöillä on oltava tarjottavan palvelun kannalta asianmukainen koulutus tai kokemus;

¹ Tämä artikla ei vaikuta yksittäisten Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden ja Euroopan unionin yksittäisten jäsenvaltioiden kahdenvälisistä viisumivapaussopimuksista johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

- c) luonnollinen henkilö ei saa palvelun tarjoamisesta muuta korvausta kuin korvauksen, jonka sopimusperusteinen palveluntarjoaja maksaa hänelle toisen osapuolen alueella oleskelun aikana;
- d) luonnollisten henkilöiden maahantulo ja tilapäinen oleskelu kyseisen osapuolen alueella voi kumulatiivisesti kestää enintään kuusi (6) kuukautta minkä tahansa 12 (kahdentoista) kuukauden ajanjakson aikana tai sopimuksen keston ajan sen mukaan, kumpi on lyhyempi; ja
- e) tämän artiklan määräysten nojalla myönnetty pääsy koskee ainoastaan sopimuksen kohteena olevaa palvelutoimintaa eikä anna luonnollisille henkilöille oikeutta käyttää sen osapuolen ammattinimikettä, jonka alueella palvelu tarjotaan.

2. Liitteissä 18-D ja 18-E täsmennetyillä aloilla ja niissä luetelluin varauksin kukin osapuoli sallii toisen osapuolen itsenäisten ammattinharjoittajien palvelujen tarjoamisen alueellaan luonnollisten henkilöiden läsnäolon kautta seuraavin edellytyksin:

- a) luonnollisten henkilöiden on täytynyt tehdä palvelusopimus enintään 12 (kahdentoista) kuukauden ajaksi;
- b) toisen osapuolen alueelle saapuvilla luonnollisilla henkilöillä on oltava tarjottavan palvelun kannalta asianmukainen koulutus ja ammattipätevyys;
- c) luonnollisten henkilöiden maahantulo ja tilapäinen oleskelu kyseisessä osapuolella voi kumulatiivisesti kestää enintään kuusi (6) kuukautta minkä tahansa 12 (kahdentoista) kuukauden ajanjakson aikana tai sopimuksen keston ajan sen mukaan, kumpi on lyhyempi; ja

- d) tämän artiklan määräysten nojalla myönnetty pääsy koskee ainoastaan sopimuksen kohteena olevaa palvelutoimintaa eikä anna luonnolliselle henkilölle oikeutta käyttää sen osapuolen ammattinimikettä, jonka alueella palvelu tarjotaan.

C JAKSO

SÄÄNTELYKEHYS

1 ALAJAKSO

YLEISESTI SOVELLETTAVAT MÄÄRÄYKSET

18.11 ARTIKLA

Vastavuoroinen tunnustaminen

1. Mikään tässä luvussa ei estä osapuolta vaatimasta, että luonnollisilla henkilöillä on sellainen tarvittava pätevyys tai ammattikokemus, jota edellytetään asianomaisen toimialan osalta sillä alueella, jolla palvelua tarjotaan.
2. Sijoittajien ja palveluntarjoajien toimi- ja muita lupia tai todistuksia koskevien normiensa tai perusteidensa täyttämiseksi kokonaan tai osittain osapuoli voi tunnustaa toisessa osapuolella hankitun koulutuksen tai kokemuksen, täytetyt vaatimukset tai myönnetyt toimiluvat tai todistukset. Tällaisen tunnustamisen, joka voidaan toteuttaa yhdenmukaistamalla tai muulla tavoin, perustana voi olla sopimus tai järjestely, tai siitä voidaan päättää yksipuolisesti.

18.12 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kukin osapuoli ilmoittaa viipymättä ja hätätapauksia lukuun ottamatta viimeistään toimenpiteen tullessa voimaan julkisesti kaikista yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, jotka liittyvät tai vaikuttavat tähän lukuun.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin on sisällyttävä toimenpiteitä, joita sovelletaan kaikkiin toimitusmuotoihin, mukaan lukien 18.7 artiklassa määriteltyjen luonnollisten henkilöiden ryhmien maahantulo ja tilapäinen oleskelu. Näitä toimenpiteitä koskevat tiedot on pidettävä ajan tasalla. Kukin osapuoli edistää asiaa koskevien tietojen saatavuutta ilmoittamalla toiselle osapuolelle, mistä asianomaiset julkaisut ja verkkosivustot löytyvät.
3. Jos 1 kohdassa tarkoitettu julkinen ilmoittaminen toimenpiteistä ei ole käytännössä mahdollista, tiedot toimenpiteistä on asetettava muutoin julkisesti saataville.
4. Kukin osapuoli vastaa viipymättä toisen osapuolen pyytäessä tiettyjä tietoja sen 1 kohdassa tarkoitetuista yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, mukaan lukien 2 kohdassa tarkoitettujen palveluntarjoajien maahantuloa ja tilapäistä oleskelua koskevat toimenpiteet.
5. Kukin osapuoli perustaa yhden tai useamman tiedotuspisteen, joka antaa pyynnöstä toisen osapuolen palveluntarjoajille erityisiä tietoja mistä tahansa 1 kohdassa tarkoitettusta yleisesti sovellettavasta toimenpiteestä. Osapuolten on ilmoitettava näistä tiedotuspisteistä toisilleen viimeistään yhden (1) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta. Tiedotuspisteiden ei tarvitse olla säädösten ja määräysten tallettajia.

6. Mikään tässä luvussa ei velvoita osapuolta antamaan luottamuksellisia tietoja, joiden ilmaiseminen haittaisi lainvalvontaa tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi tiettyjen julkisten tai yksityisten yritysten oikeutetut kaupalliset edut.

2 ALAJAKSO

KOTIMAINEN SÄÄNTELY

18.13 artikla

Soveltamisala

1. Tätä alajaksoa sovelletaan ainoastaan aloihin, joilla osapuoli on tehnyt liitteissä 18-A–18-E lueteltuja erityissitoumuksia, ja ainoastaan siinä laajuudessa, jossa näitä erityissitoumuksia sovelletaan.
2. Tätä alajaksoa ei sovelleta toimenpiteisiin siltä osin kuin ne ovat 18.3 ja 18.4 artiklan mukaisia rajoituksia.
3. Aloilla, joilla on tehty liitteissä 18-A–18-E lueteltuja erityissitoumuksia, kukin osapuoli varmistaa, että kaikkia yleisesti sovellettavia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat palvelukauppaan ja sijoittautumiseen, hallinnoidaan kohtuutta, objektiivisuutta ja puolueettomuutta noudattaen.
4. Kukin osapuoli noudattaa tätä alajaksoa lupavaatimuksiin ja -menettelyihin sekä pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin liittyvien toimenpiteiden osalta.

5. Tätä alajaksoa sovelletaan kunkin osapuolen toimenpiteisiin, jotka liittyvät lupa- ja pätevyysvaatimuksiin ja -menettelyihin, jotka vaikuttavat seuraaviin:

- a) palvelujen rajatylittävä tarjoaminen;
- b) 18.2 artiklassa määritellyn yrityksen sijoittautuminen niiden alueelle; tai
- c) 18.7 artiklassa määriteltyihin luokkiin kuuluvien luonnollisten henkilöiden tilapäinen oleskelu niiden alueella.

18.14 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä alajaksossa tarkoitetaan

- a) 'toimivaltaisella viranomaisella' keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelintä tai viranomaista tai julkishallinnon ulkopuolista elintä, joka käyttää keskus-, alue- tai paikallistason hallintoelinten tai viranomaisten sille siirtämiä valtuuksia ja jolla on valtuudet tehdä lupapäätöksiä, jotka koskevat palvelun tarjoamista, tai lupapäätöksiä, jotka koskevat yrityksen sijoittautumista muuta taloudellista toimintaa kuin palvelun tarjoamista varten;
- b) 'toimilupamenettelyillä' hallinnollisia sääntöjä tai menettelysääntöjä, joita palvelun tarjoamisen tai yrityksen sijoittautumisen lupaa hakevan palveluntarjoajan tai sijoittajan on noudatettava voidakseen osoittaa täyttävänsä lupavaatimukset;

- c) 'lupavaatimuksilla' muita kuin pätevyyttä koskevia sisällöllisiä vaatimuksia, jotka palveluntarjoajan tai sijoittajan on täytettävä saadakseen toimivaltaiselta viranomaiselta päätöksen luvasta palvelun tarjoamiseen tai yrityksen sijoittautumiseen taloudellisen toiminnan harjoittamista varten, mukaan lukien päätös tällaisen luvan muuttamisesta tai uusimisesta;
- d) 'pätevyysmenettelyillä' hallinnollisia tai menettelyä koskevia sääntöjä, joita luonnollisen henkilön on noudatettava osoittaakseen olevansa niiden pätevyysvaatimusten mukainen, joita palvelun tarjoamiseen tarvittavan luvan saaminen edellyttää; ja
- e) 'pätevyysvaatimuksilla' sisällöllisiä vaatimuksia, jotka liittyvät luonnollisen henkilön pätevyyteen tarjota jokin palvelu ja joiden täyttymisen osoittamista edellytetään luvan saamiseksi palvelun tarjoamista varten.

18.15 ARTIKLA

Lupien myöntämisen edellytykset

1. Lupavaatimukseen liittyvien kunkin osapuolen toimenpiteiden on oltava
 - a) oikeassa suhteessa yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin;
 - b) selkeitä ja yksiselitteisiä;
 - c) objektiivisia; ja
 - d) etukäteen julkistettuja.

2. Toimivaltaisen viranomaisen olisi myönnettävä lupa heti, kun asianmukaisen tarkastelun perusteella on todettu, että luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät.

3. Jos tiettyyn toimintaan saatavilla olevien lupien määrää on rajoitettu vähäisistä luonnonvaroista tai teknisistä valmiuksista johtuvista syistä, kunkin osapuolen on valittava ehdokkaat puolueettomalla ja avoimella valintamenettelyllä, jossa tiedotetaan asianmukaisesti menettelyn aloittamisesta, toteuttamisesta ja päättämisestä. Ellei tämän artiklan määräyksistä muuta johdu, kukin osapuoli voi ottaa huomioon yleisen edun mukaiset tavoitteet vahvistaessaan valintamenettelyjä koskevat säännöt.

18.16 ARTIKLA

Toimilupamenettelyt

1. Toimilupamenettelyjen on oltava selkeitä, ja ne on julkistettava etukäteen. Kukin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaisten viranomaisten käyttämät toimilupamenettelyt ja niihin liittyvät päätökset ovat objektiivisia ja puolueettomia kaikkien hakijoiden suhteen.

2. Toimilupamenettelyt eivät saa olla kohtuuttomia, eivätkä ne saa tarpeettomasti vaikeuttaa tai viivästyttää palvelun tarjoamista.

3. Kaikkien hakijoille hakemisesta mahdollisesti koituvien lupamaksujen¹ on oltava kohtuullisia, eivätkä ne saa itsessään rajoittaa palvelun tarjoamista. Kyseisten maksujen olisi oltava oikeassa suhteessa kyseisten toimilupamenettelyjen kustannuksiin siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.
4. Osapuolen toimivaltaiset viranomaiset antavat hakemuksen käsittelylle suuntaa-antavan aikataulun siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Hakemukset on käsiteltävä kohtuullisessa määräajassa. Käsittelyajan laskeminen alkaa vasta, kun toimivaltaiset viranomaiset ovat saaneet kaikki asiakirjat. Toimivaltainen viranomainen voi pidentää tätä määräaika kohtuullisella ajalla, jos se on perusteltua asian monitahoisuuden vuoksi. Pidennys ja sen kesto on perusteltava asianmukaisesti, ja niistä on ilmoitettava hakijalle ennen alkuperäisen määräajan päättymistä siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.
5. Jos hakemuksessa on puutteita, hakijalle on ilmoitettava mahdollisimman pian lisäasiakirjojen toimittamistarpeesta. Tällaisessa tapauksessa toimivaltaiset viranomaiset voivat keskeyttää 4 kohdassa tarkoitetun määräajan kulumisen, kunnes ne ovat vastaanottaneet kaikki asiakirjat.
6. Jos pyyntö hylätään, koska se ei ole vaadittujen menettelyjen tai muodollisuuksien mukainen, hakijalle on ilmoitettava hylkäämisestä ja käytettävissä olevista muutoksenhakekeinoista mahdollisimman pian.

¹ Lupamaksuihin eivät sisälly huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjittämättömästä toimiluvan myöntämistavasta johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

18.17 ARTIKLA

Pätevyysvaatimukset

1. Pätevyysvaatimusten perusteiden on oltava
 - a) oikeassa suhteessa yleisen edun mukaisiin tavoitteisiin;
 - b) selkeitä ja yksiselitteisiä;
 - c) objektiivisia; ja
 - d) etukäteen julkistettuja.

2. Jos osapuoli asettaa pätevyysvaatimuksia palvelun tarjoamiselle, sen on varmistettava, että toisen osapuolen palveluntarjoajien pätevyuden todentamista ja arviointia varten on olemassa asianmukaiset menettelyt. Jos osapuolen toimivaltainen viranomaisinen katsoo, että jäsenyys asiaankuuluvassa ammatillisessa järjestössä toisen osapuolen alueella osoittaa hakijan pätevyuden tason tai kokemuksen laajuuden, tällainen jäsenyys on otettava asianmukaisesti huomioon.

3. Asiantuntijapalvelujen tarjoamisen osalta toimivaltaisen viranomaisen asettamien kokeita ja muuta pätevyyttä koskevien vaatimusten on liityttävä oikeuteen harjoittaa ammattia, jota varten lupaa haetaan, jotta toisen osapuolen henkilöiden hakemista ei perusteettomasti rajoiteta.

4. Jos hakija on esittänyt kaikki tarvittavat todisteet pätevydestään, toimivaltaisen viranomaisen on pätevyuden todentamista ja arviointia varten yksilöitävä mahdolliset puutteet ja ilmoitettava hakijalle vaatimuksista tällaisten puutteiden korjaamiseksi. Tällaisia vaatimuksia voivat olla muun muassa osallistuminen kursseille, kokeet ja koulutus. Jos osapuolen hakija esittää näytön kolmannen maan alueella hankitusta pätevydestä, tämä ei sinänsä ole lähtökohtaisesti peruste toisen osapuolen toimivaltaisen viranomaisen hylätä hakemus ja pidättäytyä arvioimasta esitettyä pätevyyttä.
5. Jos vaaditaan kokeita, kukin osapuoli varmistaa, että niitä järjestetään kohtuullisin väliajoin. Kokeisiin osallistuville hakijoille on annettava kohtuullinen määräaika hakemusten jättämiseen.
6. Kun pätevyysvaatimukset ja muut sovellettavat sääntelyvaatimukset on täytetty, kukin osapuolen olisi varmistettava, että palveluntarjoaja voi tarjota palvelua ilman aiheetonta viivytystä.

18.18 ARTIKLA

Pätevyysmenettelyt

1. Pätevyysmenettelyjen perusteiden on oltava
 - a) selkeitä ja yksiselitteisiä;
 - b) objektiivisia; ja
 - c) etukäteen julkistettuja.

2. Kukin osapuoli varmistaa, että sen toimivaltaisten viranomaisten käyttämät pätevyysmenettelyt ja niihin liittyvät päätökset ovat puolueettomia kaikkien hakijoiden suhteen.
3. Hakijan ei lähtökohtaisesti edellytetä ottavan yhteyttä useampaan kuin yhteen (1) toimivaltaiseen viranomaiseen pätevyysmenettelyä varten.
4. Jos hakemuksille on tietyt määräajat, hakijalle on jätettävä kohtuullisesti aikaa hakemuksen tekemiseen. Toimivaltaisen viranomaisen on aloitettava hakemuksen käsittely ilman aiheetonta viivytystä. Toimivaltaisen viranomaisen on hyväksyttävä sähköiset hakemukset samojen aitousvaatimusten mukaisesti kuin paperimuodossa toimitettavat hakemukset siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista.
5. Toimivaltaisen viranomaisen olisi mahdollisuuksien mukaan hyväksyttävä alkuperäisten asiakirjojen sijasta oikeaksi todistetut kopiot.
6. Jos toimivaltainen viranomainen hylkää hakemuksen, sen on ilmoitettava tästä hakijalle kirjallisesti ilman aiheetonta viivytystä siinä määrin kuin se on käytännössä mahdollista. Sen on ilmoitettava hakijalle pyynnöstä syyt hakemuksen hylkäämiseen ja yksilöitävä mahdolliset puutteet sekä tavat, joilla kyseiset puutteet voidaan korjata. Sen on ilmoitettava hakijalle määräaika, jonka kuluessa päätökseen voi hakea muutosta, jos muutoksenhakumahdollisuus on olemassa. Sen on annettava hakijalle mahdollisuus jättää hakemus uudelleen kohtuullisen ajan kuluessa.
7. Kunkin osapuolen on varmistettava, että hakemuksen käsittely, mukaan lukien pätevyys todentaminen ja arviointi, saatetaan loppuun kohtuullisessa ajassa täydellisen hakemuksen toimittamispäivän jälkeen. Kukin osapuoli pyrkii vahvistamaan viranomaisen aikataulun hakemusten käsittelyä varten.

8. Kukin osapuoli varmistaa, että pätevyysmenettelyihin liittyvät maksut ovat oikeassa suhteessa toimivaltaisille viranomaisille aiheutuviin kustannuksiin eivätkä itsessään rajoita palvelun tarjontaa.

18.19 ARTIKLA

Hallinnollisten päätösten uudelleentarkastelu

Kukin osapuoli pitää yllä tai perustaa oikeudellisia, välitys- tai hallinnollisia tuomioistuimia tai menettelyjä, jotka mahdollistavat toisen osapuolen vahinkoa kärsineen sijoittajan tai palveluntarjoajan pyynnöstä sellaisten hallinnollisten päätösten nopean uudelleentarkastelun ja tarvittaessa asianmukaiset oikaisukeinot, jotka koskevat sijoittautumista, palvelujen rajatylittävää tarjoamista tai luonnollisten henkilöiden maahantuloa ja tilapäistä oleskelua palvelujen tarjoamista varten. Jos tällaiset menettelyt eivät ole riippumattomia elimistä, jolle on uskottu asianomaisen hallinnollisen päätöksen tekeminen, kunkin osapuolen on taattava, että menettelyt tosiasiallisesti turvaavat asian objektiivisen ja puolueettoman uudelleentarkastelun.

3 ALAJAKSO

POSTIPALVELUT

18.20 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tässä alajaksossa vahvistetaan niitä postipalveluja koskevan sääntelykehyksen periaatteet, joiden osalta kukin osapuoli on tehnyt liitteissä 18-A ja 18-E lueteltuja erityissitoumuksia tämän alajakson mukaisesti.
2. Tässä alajaksossa ei edellytetä osapuolen vapauttavan palveluja, jotka on varattu yhdelle (1) tai useammalle liitteessä 18-A ja 18-E luetellulle nimetyille toiminnanharjoittajalle.

18.21 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä alajaksossa tarkoitetaan

- a) 'olennaisilla vaatimuksilla' yleisiä, muita kuin taloudellisia syitä asettaa ehtoja postipalvelujen tarjoamiselle, ja niihin voivat kuulua kirjeenvaihdon luottamuksellisuus, verkon turvallisuus vaarallisten aineiden kuljetuksissa, tietosuojaa, ympäristönsuojelu ja aluesuunnittelu;

- b) 'toimiluvalla' millaista tahansa lupaa¹, jossa vahvistetaan postialalle ominaiset oikeudet ja velvollisuudet ja jonka sääntelyviranomaisen tai muu toimivaltainen elin myöntää yksittäiselle palveluntarjoajalle ja joka vaaditaan ennen tietyn palvelun tarjoamista;
- c) 'postilähetyksellä' yksityisen tai julkisen postipalveluntarjoajan kuljetettavaksi annettavaa valmista lähetystä, joihin voi kuulua esimerkiksi kirje, paketti, sanomalehti, luettelo tai jokin muu;
- d) 'postipalvelulla'² palveluja, joihin kuuluu postilähetysten kerääminen, lajittelu, kuljetus ja jakelu, riippumatta määränpäästä (kotimainen tai ulkomainen), palvelun nopeudesta (priority, kiireetön, pika, express tai muu) tai toiminnanharjoittajasta (julkinen tai yksityinen);
- e) 'sääntelyviranomaisella' yhtä tai useampaa riippumatonta elintä, joka vastaa tässä alajaksossa mainittujen postipalvelujen sääntelystä; ja
- f) 'yleispalvelulla' tietynlaatuisten postipalvelujen pysyvää tarjontaa kaikille käyttäjille kohtuullisin hinnoin osapuolen koko alueella.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tähän sisältyvät käyttöoikeussopimuksen myöntäminen, rekisteröinti, ilmoittaminen, tiedoksianto ja yksittäiset toimiluvat.

² 'Postipalvelut' kattavat koodit CPC 7511 ja CPC 7512.

18.22 ARTIKLA

Kilpailunvastaisten käytänteiden torjunta postipalvelujen alalla

Kukin osapuoli varmistaa, että yleispalveluvelvoitteen tai postimonopolin piiriin kuuluvien postipalvelujen tarjoajat eivät noudata kilpailunvastaisia käytäntöjä esimerkiksi

- a) käyttämällä kyseisen palvelun tarjoamisesta saatavia tuloja pikapostipalvelun tai jonkin yleispalveluvelvoitteen piiriin kuulumattoman postipalvelun ristiintukemiseen; ja
- b) erottelemalla asiakkaita esimerkiksi yritysasiakkaisiin, lähetyspalveluiden suurkuluttajiin tai yhteisrahtilähetysten kokoajiin soveltamalla eri hintoja tai muita ehtoja ja edellytyksiä niille tarjottuun palveluun, joka kuuluu yleispalveluvelvoitteen tai postimonopolin piiriin, ellei tällainen erottelu perustu objektiivisiin ja puolueettomiin perusteisiin.

18.23 ARTIKLA

Yleispalvelu

Kullakin osapuolella on oikeus määritellä, minkälaisen yleispalveluvelvoitteen se haluaa pitää voimassa, ja päättää sen soveltamisalasta ja täytäntöönpanosta. Kukin osapuoli voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet postin yleispalvelun täytäntöönpanon, kehittämisen ja ylläpidon turvaamiseksi. Tällaisia toimenpiteitä ja velvollisuuksia ei sinänsä pidetä kilpailunvastaisina, jos niitä sovelletaan avoimella, syrjimättömällä ja oikeasuhteisella tavalla.

18.24 artikla

Postipalvelujen tarjoamista koskevat toimitukset

1. Kukin osapuoli voi vaatia toimituksia postipalvelujen tarjoamiseen. Toimitus olisi myönnettävä mahdollisuuksien mukaan yksinkertaistetulla lupamenettelyllä kansallisten säädösten ja määräysten mukaisesti.
2. Toimitus voi edellyttää olennaisten vaatimusten noudattamista, mukaan lukien laatuvaatimukset sekä varattujen palvelujen tai postin yleispalvelun tarjoajien yksin- ja erityisoikeuksien kunnioittaminen.
3. Jos osapuoli edellyttää toimitusta,
 - a) sen on asetettava julkisesti saataville helppokäyttöisessä muodossa tiedot seuraavista:
 - i) toimituksesta johtuvat oikeudet ja velvollisuudet;
 - ii) toimituksen myöntämisperusteet, -ehdot ja -edellytykset; ja
 - iii) siinä määrin kuin se on mahdollista aika, joka yleensä tarvitaan toimitushakemusta koskevan päätöksen tekemiseen;
 - b) toimituksen menettelyjen on oltava avoimia, syrjimättömiä, oikeasuhteisia ja niiden on perustuttava objektiivisiin kriteereihin; ja

c) kaikkien hakijoille hakemisesta mahdollisesti koituvien lupamaksujen¹ on oltava kohtuullisia eivätkä ne saa itsessään rajoittaa palvelun tarjoamista.

4. Tieto siitä, missä käsittelyvaiheessa toimilupahakemus on, ja luvan epäämisen syyt on ilmoitettava hakijalle pyynnöstä. Kukin osapuoli pitää voimassa tai ottaa käyttöön säädönsä ja määräystensä mukaisesti menettelyn, jonka mukaisesti hakijat voivat hakea kyseisen osapuolen riippumattomalta elimeltä muutosta toimiluvan epäämiseen. Tällaisen menettelyn on oltava avoin ja syrjimätön, ja sen on perustuttava objektiivisiin perusteisiin.

18.25 ARTIKLA

Säätelyelimen riippumattomuus

Kukin osapuoli voi nimetä säätelyelimen riippumatta siitä, koskeeko se pelkästään postipalvelualaa. Säätelyelimen on oltava oikeudellisesti erillinen kaikista postipalvelujen tarjoajista, eikä se saa olla niille vastuussa toiminnastaan. Säätelyelinten päätösten ja sen käyttämien menettelyjen on oltava tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta.

¹ Lupamaksuihin eivät sisälly huutokaupasta, tarjouskilpailusta tai muusta syrjittämättömästä toimiluvan myöntämistä johtuvat maksut eivätkä pakolliset suoritukset yleispalvelun tarjoamiseksi.

4 ALAJAKSO

TELEPALVELUT

18.26 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tässä alajaksossa vahvistetaan muita televiestintäpalveluja kuin yleisradiotoimintaa¹ koskevan sääntelykehyksen periaatteet, joiden osalta kukin osapuoli on tehnyt erityissitoumuksia tämän luvun mukaisesti.

2. Mitään tässä alajaksossa ei saa tulkita edellyttävän, että
 - a) osapuoli antaa toisen osapuolen televiestintäpalvelujen tarjoajalle oikeuden perustaa, rakentaa, hankkia, vuokrata, käyttää tai tarjota muita televiestintäverkkoja tai -palveluita liitteissä 18-A, 18-B, 18-C ja 18-E määrätyn lisäksi; tai

¹ 'Yleisradiotoiminnalla' tarkoitetaan radioviestintää, jonka lähetykset on tarkoitettu yleisön suoraan vastaanotettaviksi, ja siihen voi kuulua äänen lähettäminen ja televisiolähetykset. Yleisradiopalvelujen tarjoajia pidetään yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajina ja niiden verkkoja yleisinä televiestintäverkkoina, kun ja siinä määrin kuin tällaisia verkkoja käytetään myös yleisten televiestintäpalvelujen tarjoamiseen.

- b) osapuoli velvoittaa lainkäyttövaltaansa kuuluvat palveluntarjoajat perustamaan, rakentamaan, hankkimaan, vuokraamaan, käyttämään tai tarjoamaan televiestintäverkkoja tai -palveluja, joita ei yleisesti tarjota yleisölle.

18.27 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä alajaksossa tarkoitetaan

- a) 'välttämättömillä televiestintälaitteilla'¹ julkisen televiestintäverkon tai yleisen televiestintäpalvelun laitteita,
- i) jotka tarjoaa ainoastaan tai pääasiassa yksi tarjoaja tai rajallinen määrä tarjoajia; ja
- ii) joiden korvaaminen palvelun tarjoamista varten ei ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista;
- b) 'yhteenliittämisellä' televiestintäverkkojen tai televiestintäpalvelujen tarjoajien linkittämistä, jotta yhden televiestintäpalvelujen tarjoajan palveluja käyttävät voivat olla yhteydessä toisen televiestintäpalvelujen tarjoajan asiakkaisiin ja käyttää toisen televiestintäpalvelujen tarjoajan televiestintäpalveluja;

¹ Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan 'välttämättömillä televiestintälaitteilla' tarkoitetaan niiden kansallisen lainsäädännön määritelmän mukaisia julkisen televiestintäverkon tai yleisen televiestintäpalvelun laitteita.

- c) 'toimiluvalla' millaista tahansa osapuolen säädöksissä ja määräyksissä määriteltyä lupaa, mukaan lukien rekisteröinti-, ilmoitus- tai tiedoksiantomenettelyt, jossa määritellään sääntelyviranomaisen yksittäiselle televiestintäpalvelujen tarjoajalle asettamat televiestintäalan oikeudet ja velvollisuudet ja joka on tarpeen televiestintäpalvelun tarjoamiseksi;
- d) televiestintäalan 'suurella palveluntarjoajalla' televiestintäverkkojen tai -palvelujen tarjoajaa, joka kykenee vaikuttamaan merkittävästi hintaa ja tarjontaa koskeviin osallistumisehtoihin asianomaisilla televiestintäpalvelujen markkinoilla, koska se hallitsee välttämättömiä laitteita tai koska se voi käyttää asemaansa kyseisillä markkinoilla;
- e) 'julkisella televiestintäverkolla' julkista televiestintäinfrastruktuuria, joka mahdollistaa televiestinnän määrättyjen verkon liityntäpisteiden välillä ja keskuudessa;
- f) 'julkisella televiestintäpalvelulla' mitä tahansa televiestintäpalvelua, jonka osapuoli on nimenomaisesti tai tosiasiallisesti vaatinut tarjottavaksi yleisesti;
- g) 'sääntelyviranomaisella' yhtä tai useampaa elintä, joka vastaa tässä alajaksossa mainitun televiestinnän sääntelystä;
- h) 'palveluntarjoajalla' henkilöä, jolle on myönnetty toimilupa televiestintäpalvelujen tarjoamiseen;
- i) 'televiestintäpalveluilla' kaikkia palveluja, jotka koostuvat sähkömagneettisten signaalien lähettämisestä ja vastaanottamisesta, lukuun ottamatta palveluja, jotka tarjoavat siirrettyä sisältöä tai valvovat sitä toimituksellisesti; ja

- j) 'yleispalvelulla' tietynlaatuista palvelukokonaisuutta, jota on saatettava kaikkien käyttäjien saataville osapuolen alueella maantieteellisestä sijainnista riippumatta ja kohtuullisin hinnoin.

18.28 ARTIKLA

Säätelyviranomainen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen televiestintäpalvelujen säätelyviranomainen on oikeudellisesti erillinen ja toiminnallisesti riippumaton kaikista televiestintäpalvelujen tarjoajista.
2. Säätelyviranomaisella on oltava riittävät valtuudet ja resurssit toimialan säätelyyn. Säätelyviranomaisen toimivaltuudet on julkistettava helposti saatavilla olevassa ja selkeässä muodossa, erityisesti jos tehtävät on annettu useammalle kuin yhdelle elimelle.
3. Säätelyviranomaisen päätösten ja sen käyttämien menettelyjen on oltava tasapuoliset kaikkien markkinaosapuolten kannalta.
4. Televiestintäpalvelujen toimittajalla, johon säätelyviranomaisen päätös vaikuttaa, on oikeus valittaa päätöksestä osapuolen muutoksenhakuelimeen, joka on riippumaton asian osapuolista ja säätelyviranomaisesta. Jos muutoksenhakuelin ei ole luonteeltaan oikeudellinen, sen päätökset on aina perusteltava kirjallisesti ja sen päätöksistä on lisäksi voitava valittaa puolueettomalle ja riippumattomalle kotimaiselle oikeus- tai hallintoviranomaiselle.

18.29 ARTIKLA

Televiestintäpalvelujen tarjoamista koskevat toimiluvat

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toimilupa myönnetään mahdollisuuksien mukaan yksinkertaistetulla menettelyllä.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että numeroiden ja taajuuksien käyttöoikeuksien myöntämistä koskevat ehdot ja edellytykset asetetaan julkisesti saataville.
3. Jos osapuoli vaatii toimiluvan,
 - a) kaikki toimiluvan saantiehdot asetetaan julkisesti saataville;
 - b) toimiluvan myöntämistä koskevan päätöksen tekemiseen täydellisen hakemuksen jättämisen jälkeen tavallisesti tarvittavan kohtuullisen ajan on oltava julkinen;
 - c) jos toimilupa evätään, epäämisen syyt on pyynnöstä ilmoitettava hakijalle kirjallisesti; ja
 - d) toimiluvan hakijan on voitava hakea muutosta osapuolen muutoksenhakuelimestä sen selvittämiseksi, onko toimilupa evätty aiheettomasti.

18.30 ARTIKLA

Kilpailun vastainen toiminta

Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa aiheellisia toimenpiteitä sen estämiseksi, että televiestintäpalvelujen tarjoajat, jotka joko yksin tai yhdessä ovat suuria¹ palveluntarjoajia, ottavat käyttöön kilpailunvastaisia käytäntöjä tai jatkavat sellaisten soveltamista. Näitä kilpailunvastaisia menettelytapoja voivat olla määräävän markkina-aseman väärinkäyttö ja kaikki yksittäiset tai yhdenmukaistetut käytännöt, menettelytavat tai suositukset, jotka rajoittavat, estävät, vääristävät tai ehkäisevät nykyistä tai tulevaa kilpailua merkityksellisillä markkinoilla.

18.31 ARTIKLA

Pääsy välttämättömiin televiestintälaitteisiin

Kukin osapuoli varmistaa, että sen alueella toimiva suuri palveluntarjoaja² myöntää palveluntarjoajille pääsyn välttämättömiin televiestintälaitteisiinsa kohtuullisin ja syrjimättömin³ ehdoin ja edellytyksin, mukaan lukien hintoihin, teknisiin standardeihin, eritelmiin, laatuun ja ylläpitoon liittyvät ehdot ja edellytykset.

¹ Uruguayn itäisen tasavallan osalta tämän artiklan soveltamisala kattaa kaikki televiestintäpalvelujen tarjoajat.

² Uruguayn itäisen tasavallan osalta tämän artiklan soveltamisala kattaa kaikki palveluntarjoajat.

³ Tässä alajaksossa 'syrjimättömyydellä' tarkoitetaan kansallista kohtelua, sellaisena kuin se on määritelty 18.4 artiklassa, sekä käsitteen palvelualakohtaista käyttöä tarkoittavia ehtoja, jotka ovat vähintään yhtä edulliset kuin mille tahansa vastaavien yleisten sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen käyttäjälle on myönnetty vastaavissa olosuhteissa.

18.32 ARTIKLA

Yhteenliittäminen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että kaikilla palveluntarjoajilla, joilla on lupa tarjota televiestintäpalveluja sen alueella, on oikeus neuvotella yhteenliittämisestä muiden yleisten televiestintäverkkojen ja yleisten televiestintäpalvelujen tarjoajien kanssa. Verkkojen yhteenliittämisestä olisi lähtökohtaisesti sovittava asianomaisten palveluntarjoajien kaupallisten neuvottelujen pohjalta.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että televiestintäpalvelujen tarjoajat, jotka verkkojen yhteenliittämisjärjestelyjä koskevien neuvottelujen aikana saavat tietoja toisilta televiestintäpalvelujen palveluntarjoajilta, käyttävät tällaisia tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon ne on annettu, ja huolehtivat koko ajan toimitettujen tai tallennettujen tietojen luottamuksellisuudesta.
3. Verkon yhteenliittäminen suuren palveluntarjoajan¹ kanssa on varmistettava kaikissa verkon kohdissa, joissa se on teknisesti mahdollista. Tällainen yhteenliittäminen toteutetaan
 - a) syrjimättömin ehdoin ja edellytyksin, mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät, ja syrjimättömin hinnoin sekä laatuvaatimuksin, jotka ovat yhtä korkeatasoiset kuin ne, joita sovelletaan tällaisen suuren palveluntarjoajan omiin vastaaviin palveluihin tai siihen vailla sidosyhteyttä olevien palveluntarjoajien taikka sen tytäryhtiön tai muun sidosyrityksen tarjoamiin palveluihin;

¹ Uruguayn itäisen tasavallan osalta tämän artiklan soveltamisala kattaa kaikki televiestintäpalvelujen tarjoajat.

- b) ajoissa ja soveltaen ehtoja ja edellytyksiä, mukaan luettuina tekniset standardit ja eritelmät, jotka ovat avoimia, taloudelliseen toteutettavuuteen nähden kohtuullisia ja riittävän eriteltyjä, jotta palveluntarjoajan ei tarvitse maksaa sellaisista verkon osista tai toiminteista, joita se ei tarvitse palvelunsa tarjoamiseen; ja
 - c) toisen televiestintäpalvelujen tarjoajan pyynnöstä ja tarvittaessa sääntelyviranomaisen arvioinnin perusteella käyttäjien enemmistölle tarjottujen verkon liityntäpisteiden lisäksi muissa teknisesti toteuttamiskelpoisissa pisteissä kohtuullista maksua vastaan.
4. Säännöt, joita sovelletaan yhteenliittämiseen suuren palveluntarjoajan kanssa, on asetettava julkisesti saataville.
5. Suurten palveluntarjoajien on asetettava julkisesti saataville tapauksen mukaan joko yhteenliittämissopimustensa tai yhteenliittämistarjoustensa malli.
6. Kukin osapuoli varmistaa, että televiestintäpalvelujen tarjoajalla, joka pyytää yhteenliittämistä suuren palveluntarjoajan kanssa, on oikeus joko milloin tahansa tai julkisesti ilmoitetun kohtuullisen ajan kuluttua hakea muutosta osapuolen riippumattomalta elimeltä yhteenliittämisen asianmukaisia ehtoja, edellytyksiä ja hintoja koskevien riitojen ratkaisemiseksi. Tällainen osapuolen riippumaton elin voi olla 18.28 artiklassa tarkoitettu sääntelyviranomainen.

18.33 artikla

Rajalliset resurssit

Kukin osapuoli hallinnoi menettelyjään, jotka koskevat rajallisten voimavarojen, kuten taajuuksien, numeroiden ja reititysoikeuksien, myöntämistä ja käyttöä, puolueettomasti, viivytystä, avoimesti ja syrjimättömästi. Kukin osapuoli julkaisee tiedot jaettujen taajuusalueiden kulloisestakin käytöstä siinä määrin kuin mahdollista, mutta yksityiskohtaisia tietoja julkishallinnon erityisiin käyttötarkoituksiin osoitetuista taajuuksista ei edellytetä.

18.34 ARTIKLA

Yleispalvelu

1. Kullakin osapuolella on oikeus määritellä, millaiset yleispalveluvelvoitteet se haluaa pitää voimassa, ja päättää niiden soveltamisalasta ja täytäntöönpanosta. Kukin osapuoli hallinnoi yleispalveluvelvoitteita avoimella, puolueettomalla, syrjimättömällä ja oikeasuhteisella tavalla.
2. Jos yleispalvelun tarjoaja voidaan nimetä useamman televiestintäverkkojen tai televiestintäpalvelujen tarjoajan joukosta, nimeämismenettelyjen on oltava avoimia kaikille palveluntarjoajille. Nimeäminen on tehtävä tehokkaalla, avoimella ja syrjimättömällä mekanismilla.

18.35 ARTIKLA

Tietojen luottamuksellisuus

Kukin osapuoli varmistaa julkisten televiestintäverkkojen tai yleisten televiestintäpalvelujen käytön aikana tapahtuneen viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden sillä edellytyksellä, ettei tätä varten toteutettuja toimenpiteitä sovelleta siten, että ne muodostaisivat palvelukaupassa keinon mielivaltaiselle tai perusteettomalle syrjinnälle tai peitetulle palvelukaupan rajoittamiselle.

18.36 ARTIKLA

Palveluntarjoajien väliset riidat

Kukin osapuoli varmistaa, että jos palveluntarjoajien välillä syntyy riita, asianomainen sääntelyviranomainen¹ tekee jommankumman riitaosapuolen pyynnöstä sitovan päätöksen riidan ratkaisemiseksi mahdollisimman lyhyessä ajassa.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että Mercosurin osalta tällä tarkoitetaan kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion sääntelyviranomaista.

18.37 ARTIKLA

Kansainväliset verkkovierailupalvelut

1. Kukin osapuoli pyrkii tekemään yhteistyötä varmistaakseen avoimet ja kohtuulliset kansainvälisten verkkovierailupalvelujen hinnat, jotta voidaan tukea osapuolten välisen kaupan kasvua ja parantaa kuluttajien hyvinvointia.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että puhelujen, tekstiviestien ja datan kansainvälisiä verkkovierailupalveluja tarjoavat televiestintäpalvelujen tarjoajat tarjoavat näitä palveluja
 - a) vastaavanlaatuisina kuin niiden sijoittautumismaassa oleville omille vähittäisasiakkaille; ja
 - b) antaen selkeät ja helposti saatavilla olevat tiedot palvelujen saatavuudesta ja niiden hinnoista.
3. Osapuolet tekevät yhteistyötä seuratakseen 1 ja 2 kohdan toteutumista sekä muita mahdollisesti esiin tulevia kansainvälisiin verkkovierailupalveluihin liittyviä kysymyksiä.
4. Tällä artiklalla ei velvoita osapuolta sääntelemään kansainvälisten verkkovierailupalvelujen hintoja tai ehtoja.

5 ALAJAKSO

RAHOITUSPALVELUT

18.38 ARTIKLA

Soveltamisala

Tätä alajaksoa sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat rahoituspalvelujen tarjontaan.

18.39 ARTIKLA

Määritelmät

1. Tässä alajaksossa tarkoitetaan
 - a) 'rahoituspalvelulla' mitä tahansa osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjoamaa rahoitusluonteista palvelua; rahoituspalveluihin kuuluvat seuraavat toiminnot:
 - i) vakuutustoiminta ja siihen liittyvät palvelut:
 - A) ensivakuutus (mukaan luettuna rinnakkaisvakuutus):
 - 1) henkivakuutus; ja
 - 2) vahinkovakuutus;

- B) jälleenvakuutus ja edelleenvakuutus;
 - C) vakuutusten välittäminen, kuten vakuutusmeklarien ja -asiamiesten toiminta; ja
 - D) vakuutusalan liitännäispalvelut, kuten neuvonta-, aktuaari-, riskinarviointi- ja vahingonkäsittelypalvelut; ja
- ii) pankkipalvelut ja muut rahoituspalvelut (lukuun ottamatta vakuutuksia):
- A) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä;
 - B) kaikentyyppinen luotonanto, mukaan luettuina kulutusluotot, kiinnitysluotot, factoring-rahoitus ja liiketoimien rahoitus;
 - C) rahoitusleasing;
 - D) kaikki maksu- ja rahansiirtopalvelut, mukaan lukien luotto- ja maksukortit, matkasekit ja pankkivekselit;
 - E) takaukset ja sitoumukset;
 - F) kaupankäynti omaan tai asiakkaitten lukuun pörssissä, OTC-markkinoilla tai muuten seuraavilla välineillä:
 - 1) rahamarkkinavälineet (mukaan lukien sekkit, vekselit ja talletustodistukset);
 - 2) ulkomaanvaluutta;

- 3) johdannaistuotteet, esimerkiksi futuurit ja optiot;
 - 4) valuuttakursseihin ja korkoihin liittyvät välineet, mukaan lukien senkaltaiset tuotteet kuin swap-sopimukset ja korkotermiinit;
 - 5) siirrettävät arvopaperit; ja
 - 6) muut siirtokelpoiset rahoitusvälineet ja rahoitusvarat, mukaan lukien jalometalliharkot;
- G) osallistuminen kaikenlaisten arvopapereiden liikkeeseenlaskuun, mukaan lukien merkintätakuut ja sijoitukset asiamiehenä (julkisesti tai yksityisesti) ja tällaisiin liikkeeseenlaskuihin liittyvien palvelujen tarjoaminen;
- H) välitystoiminta rahamarkkinoilla;
- I) omaisuuden hoito, kuten käteisvarojen tai arvopaperisalkun hoito, kaikenlaatuinen yhteissijoitusten hoito, eläkerahastojen hoito sekä arvopapereiden talletus- ja notariaattipalvelut;
- J) rahoitusvaroihin, kuten arvopapereihin, johdannaistuotteisiin ja muihin markkinakelpoisiin välineisiin, liittyvät selvitys- ja toimituspalvelut;
- K) muita rahoituspalveluja tarjoavien suorittama rahoitustietojen hankinta ja siirto, rahoitusalan tietojenkäsittelyn ja siihen liittyvien ohjelmistojen tarjonta; ja

- L) neuvonta, välitys ja muut liitännäisrahoituspalvelut A–K alakohdassa lueteltujen toimintamuotojen osalta, mukaan lukien luottotiedot ja luottotietanalyysit, investointeihin ja arvopaperisalkkuihin liittyvä tutkimus ja neuvonta, yritysostoihin sekä yritysten uudelleenjärjestelyyn ja strategiaan liittyvä neuvonta;
- b) 'rahoituspalvelujen tarjoajalla' osapuolen luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka haluaa tarjota tai tarjoaa rahoituspalveluja, lukuun ottamatta julkisia elimiä;
- c) 'uudella rahoituspalvelulla' rahoitusluonteista palvelua, jota mikään rahoituspalveluiden tarjoaja ei tarjoa osapuolen alueella mutta jota tarjotaan toisen osapuolen alueella, mukaan lukien palvelut, jotka liittyvät olemassa oleviin ja uusiin tuotteisiin tai tuotteen toimitustapaan;
- d) 'itsesääntelyelimellä' valtiosta riippumatonta elintä, mukaan luettuina organisaatiot tai yhdistykset, jotka käyttävät osapuolen niille siirtämää sääntely- tai valvontavaltaa rahoituspalvelujen tarjoajiin nähden;
- e) 'julkisella elimellä'
- i) osapuolen julkisia viranomaisia, keskuspankkia tai rahaviranomaista taikka osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa olevaa laitosta, jonka pääasiallisena tehtävänä on hoitaa julkisia tehtäviä tai suorittaa julkishallintoon kuuluvia toimintoja, ei kuitenkaan laitosta, joka pääasiallisesti tarjoaa rahoituspalveluja kaupallisin ehdoin; tai
- ii) yksityistä elintä, kun se hoitaa tehtäviä, joita yleensä hoitaa keskuspankki tai rahaviranomainen.

2. Tätä alajaksoa sovellettaessa ja ainoastaan tämän alajakson soveltamisalaan kuuluvien palvelujen osalta 'julkista valtaa käytettäessä tarjottavilla palveluilla' tarkoitetaan

- a) raha- tai valuuttakurssipolitiikkaan liittyvää keskuspankin tai rahaviranomaisen tai muun julkisen elimen toimintaa;
- b) lakisääteiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai yleiseen eläkejärjestelmään kuuluvaa toimintaa; ja
- c) muuta julkisen elimen toimintaa valtionhallinnon puolesta tai sen takaamana tai sen rahavaroja käyttäen.

Jos osapuoli sallii, että sen rahoituspalvelujen tarjoajat kilpaillen julkisen elimen tai rahoituspalvelujen tarjoajan kanssa toteuttavat jotakin b tai c alakohdassa tarkoitettua toimintaa, tällainen toiminta katsotaan tämän luvun soveltamisalaan kuuluvaksi 'rahoituspalveluksi'.

3. Edellä olevan 18.1 artiklan 6 kohtaan sisältyvää "julkista valtaa käytettäessä tarjottavien palvelujen" yleistä määritelmää ei sovelleta tämän alajakson soveltamisalaan kuuluviin palveluihin.

18.40 ARTIKLA

Vakauden ja luotettavuuden turvaamista koskeva poikkeus

1. Minkään sopimuksen tässä osassa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta toiminnan vakauteen liittyvistä syistä käyttöön toimenpiteitä, myös

- a) suojellakseen sijoittajia, tallettajia, rahoitusmarkkinoiden toimijoita, vakuutusentottajia tai henkilöitä, joiden omaisuudenhoidosta rahoituspalvelujen tarjoaja vastaa; tai

- b) varmistaakseen osapuolen rahoitusjärjestelmän luotettavuuden ja vakauden.
2. Jos tällaiset toimenpiteet eivät ole tämän alajakson määräysten mukaisia, niitä ei saa käyttää keinona välttää osapuolelle tämän alajakson mukaisesti kuuluvia sitoumuksia tai velvoitteita.
3. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita edellyttävän osapuolen ilmaisevan yksittäisten asiakkaiden liiketoimiin ja tileihin liittyviä tietoja tai julkisten elinten hallussa olevia luottamuksellisia tai yksityisiä tietoja.

18.41 ARTIKLA

Toimiva ja avoin sääntely rahoituspalvelujen alalla

1. Kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan ilmoittamaan etukäteen kaikille asianomaisille henkilöille kaikista yleisesti sovellettavista toimenpiteistä, jotka osapuoli aikoo ottaa käyttöön. Tällaiset toimenpiteet on saatettava julkisesti saataville
- a) virallisessa julkaisussa; tai
- b) muussa kirjallisessa tai sähköisessä muodossa.
2. Kunkin osapuolen toimivaltaisen rahoitusalan viranomaisen on asetettava asianomaisten henkilöiden saataville vaatimukset, joita se soveltaa rahoituspalvelujen tarjoamista koskevien hakemusten laatimiseen.
3. Toimivaltaisen rahoitusalan viranomaisen on hakijan pyynnöstä ilmoitettava hakijalle, missä käsittelyvaiheessa tämän hakemus on. Jos viranomainen tarvitsee lisätietoja hakijalta, sen on ilmoitettava tästä hakijalle ilman tarpeetonta viivytystä.

4. Kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan varmistamaan, että rahoituspalvelualan sääntelyä ja valvontaa sekä veropetosten ja veronkierron torjuntaa koskevat kansainvälisesti sovitut standardit pannaan täytäntöön ja niitä sovelletaan sen alueella. Tällaisia kansainvälisesti hyväksytyjä standardeja ovat muun muassa G20-maiden, finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmän, Baselin pankkivalvontakomitean, kansainvälisen vakuutusvalvojien järjestön, kansainvälisen arvopaperimarkkinavalvojien yhteisön, rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän ja verotusta koskevaa avoimuutta ja tietojenvaihtoa käsittelevän OECD:n maailmanlaajuisen foorumin hyväksymät standardit sekä kansainväliset tilinpäätösstandardit. Tätä varten osapuolet tekevät yhteistyötä ja vaihtavat tietoja ja kokemuksia näistä asioista.

18.42 ARTIKLA

Uudet rahoituspalvelut

1. Kukin osapuoli sallii alueelleen sijoittautuneen toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajan tarjota alueellaan uusia rahoituspalveluja liitteissä 18-A, 18-B, 18-C ja 18-E tarkoitetuilla rahoituspalvelujen osa-aloilla, ellei niissä vahvistetuista ehdoista, rajoituksista, edellytyksistä ja pätevyysvaatimuksista muuta johdu.
2. Uutta rahoituspalvelua tarjotaan sen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti, jonka alueella sitä aiotaan tarjota, ja se edellyttää kyseisen osapuolen toimivaltaisten viranomaisten hyväksyntää, siihen sovelletaan kyseisen viranomaisen sääntelyä ja se on kyseisen viranomaisen valvonnan alainen.

18.43 ARTIKLA

Vakautta ja luotettavuutta turvaavien toimenpiteiden tunnustaminen

1. Osapuoli voi tunnustaa toisen osapuolen vakautta ja luotettavuutta turvaavat toimenpiteet päättäessään, kuinka tämän rahoituspalveluihin liittyviä toimenpiteitä on sovellettava. Tällaisen tunnustamisen, joka voidaan toteuttaa yhdenmukaistamalla tai muulla tavoin, perustana voi olla sopimus tai järjestely, tai siitä voidaan päättää yksipuolisesti.
2. Osapuolen, joka on kolmannen maan kanssa tehdyt, 1 kohdan mukaisen joko voimassa olevan tai tulevan sopimuksen tai järjestelyn osapuoli, on tarjottava toiselle osapuolelle asianmukainen mahdollisuus neuvotella tämän liittymisestä tällaisiin sopimuksiin tai järjestelyihin tai neuvotella vastaava sopimus tai järjestely tämän kanssa siten, että sääntely, valvonta ja tällaisen sääntelyn täytäntöönpano sekä tarpeen mukaan sopimuksen tai järjestelyn osapuolten välistä tietojen jakamista koskevat menettelyt ovat vastaavat. Jos osapuoli päättää tunnustamisesta yksipuolisesti, sen on tarjottava toiselle osapuolelle asianmukainen mahdollisuus osoittaa tällaisten olosuhteiden olemassaolo.

18.44 ARTIKLA

Itsesääntelyelimet

1. Jos osapuoli edellyttää toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajalta liittymistä tai osallistumista tai pääsyä johonkin itsesääntelyelimeen, jotta tämä saisi tarjota rahoituspalveluja samoista lähtökohdista kuin osapuolen omat rahoituspalvelujen tarjoajat, tai jos osapuoli välittömästi tai välillisesti tarjoaa itsesääntelyelimille oikeuksia tai etuja rahoituspalvelujen tarjonnassa, kyseinen osapuoli varmistaa, että tällaiset itsesääntelyelimet soveltavat 18.4 artiklaa kyseisen osapuolen alueelle sijoittautuneisiin rahoituspalvelujen tarjoajiin.
2. Selvyyden vuoksi todetaan, että mikään tässä artiklassa ei estä 1 kohdassa tarkoitettua itsesääntelyelintä hyväksymästä omia syrjimättömiä vaatimuksiaan tai menettelyjään. Jos tällaisia toimenpiteitä toteuttavat julkishallinnon ulkopuoliset elimet eivätkä ne liity keskus-, alue- tai paikallishallinnon tai viranomaisten siirtämän toimivallan käyttöön, niitä ei pidetä osapuolen toimenpiteinä eivätkä ne kuulu tämän luvun soveltamisalaan.

18.45 ARTIKLA

Maksu- ja selvitysjärjestelmät

Kunkin osapuolen on sallittava lakisääteisten vaatimusten ja 18.4 artiklan mukaisesti alueelleen sijoittautuneiden toisen osapuolen rahoituspalvelujen tarjoajien osallistuminen julkisten elinten ylläpitämiin maksu- ja selvitysjärjestelmiin sekä sellaiseen viralliseen rahoitukseen ja jälleenrahoitukseen, jotka ovat käytettävissä tavanomaisen liiketoiminnan yhteydessä. Tällä artiklalla ei ole tarkoitus antaa pääsyä osapuolen viimekäden rahoitusmahdollisuuksiin (kansallinen keskuspankki tai muu rahaviranomainen).

6 ALAJAKSO

SÄHKÖINEN KAUPANKÄYNTI

18.46 ARTIKLA

Tavoite ja soveltamisala

1. Osapuolet toteavat, että sähköinen kauppa lisää kaupankäynnin mahdollisuuksia monilla talouden aloilla, ja ne sopivat edistävänsä sähköistä kaupankäyntiä välillään muun muassa tekemällä yhteistyötä tämän alajakson määräyksiin perustuvissa sähköiseen kauppaan liittyvissä kysymyksissä.
2. Tätä alajaksoa sovelletaan osapuolten toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat sähköisesti käytävään kauppaan.
3. Osapuolet tunnustavat teknologiariippumattomuuden periaatteen sähköisessä kaupankäynnissä.
4. Tämän alajakson määräyksiä ei sovelleta rahapelipalveluihin, yleisradiopalveluihin, audiovisuaalisiin palveluihin, notaarien tai vastaavien ammatinharjoittajien palveluihin tai oikeudellista edustusta koskeviin palveluihin.

18.47 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä alajaksossa tarkoitetaan

- a) 'kuluttajalla' luonnollista henkilöä tai, jos siitä säädetään osapuolen säädöksissä ja määräyksissä, oikeushenkilöä, joka käyttää tai pyytää saada käyttää 18.27 artiklan e alakohdassa määriteltyä yleistä televiestintäpalvelua muuhun kuin elinkeinoonsa, liiketoimintaansa tai ammattiinsa liittyvissä tarkoituksissa;
- b) 'suoramarkkinointiviestinnällä' mitä tahansa mainonnan muotoa, jossa henkilö lähettää markkinointiviestejä suoraan loppukäyttäjälle yleisen televiestintäverkon kautta, ja se kattaa tässä sopimuksessa vähintään sähköpostin ja teksti- ja multimediamviestit (SMS ja MMS);
- c) 'sähköisellä todentamispalvelulla' palvelua, jonka avulla voidaan varmistaa
 - i) henkilön sähköinen tunnistaminen; tai
 - ii) sähköisessä muodossa olevan tiedon alkuperä ja koskemattomuus;
- d) 'sähköisellä allekirjoituksella' sähköisessä muodossa olevaa tietoa, joka on liitetty tai loogisesti yhdistetty muihin sähköisessä muodossa oleviin tietoihin ja joka täyttää seuraavat vaatimukset:
 - i) sitä käyttää luonnollinen henkilö siihen liittyvän sähköisessä muodossa olevan tiedon hyväksymiseen tai oikeushenkilö siihen liittyvän sähköisessä muodossa olevan tiedon alkuperän ja eheyden varmistamiseen; ja

- ii) se on liitetty kohteenaan olevaan sähköisessä muodossa olevaan tietoon siten, että tiedon mahdollinen myöhempi muuttaminen voidaan havaita; ja
- e) 'loppukäyttäjällä' henkilöä, joka käyttää tai pyytää saada käyttää yleisesti saatavilla olevaa televiestintäpalvelua joko kuluttajana tai elinkeinoonsa, liiketoimintaansa tai ammattiinsa liittyvissä tarkoituksissa.

18.48 ARTIKLA

Sähköisiä siirtoja koskevat tullit

1. Osapuoli ei saa määrätä tulleja osapuolen henkilön ja toisen osapuolen henkilön välisille sähköisille siirroille.
2. Selvyuden vuoksi todetaan, että 1 kohta ei estä osapuolta määräämästä sähköisiä siirtoja koskevia sisäisiä veroja, palkkioita tai muita maksuja sillä edellytyksellä, että tällaiset verot, palkkiot tai maksut määrätään sopimuksen tämän osan kanssa yhteensopivalla tavalla.

18.49 ARTIKLA

Ennakkoluvasta luopumisen periaate

1. Osapuolet pyrkivät olemaan vaatimatta ennakkolupaa palvelun tarjoamiseen sähköisin keinoin pelkästään sen perusteella, että palvelua tarjotaan sähköisesti, tai asettamatta tai pitämättä voimassa mitään muuta vaikutukseltaan vastaavaa vaatimusta.

2. Edellä olevaa 1 kohtaa ei sovelleta 18.27 artiklan a kohdan i alakohdassa määriteltyihin televiestintäpalveluihin eikä 18.39 artiklan 1 kohdan a alakohdassa määriteltyihin rahoituspalveluihin.

3. Selvyyden vuoksi todetaan, että mikään ei estä osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 1 kohdan kanssa oikeutetun yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi seuraavien mukaisesti:

- a) 18.1 artiklan 4 kohta;
- b) 18.40 artikla;
- c) 28.1 artikla; ja
- d) 28.2 artikla.

18.50 ARTIKLA

Sopimusten tekeminen sähköisessä muodossa

Kukin osapuoli varmistaa, että sen oikeusjärjestelmä sallii sopimusten tekemisen sähköisessä muodossa ja että sen säädökset ja määräykset sopimusprosesseista eivät estä sähköisten sopimusten käyttöä eivätkä johda siihen, että tällaisilta sopimuksilta puuttuisivat oikeusvaikutukset ja ne olisivat pätemättömiä sillä perusteella, että ne on tehty sähköisessä muodossa, ellei niiden säädöksissä ja määräyksissä niin määrätä.¹

¹ Tätä artiklaa ei sovelleta sopimuksiin, joilla luodaan tai siirretään kiinteistöihin liittyviä oikeuksia; sopimuksiin, jotka lain mukaan edellyttävät tuomioistuimen, viranomaisten tai julkista valtaa käyttävien ammatinharjoittajien myötävaikutusta; henkilöiden muutoin kuin elinkeino-, liike- tai ammattitoiminnassa myöntämiin henkilö- tai esinevakuussopimuksiin; eikä perhe- tai perintöoikeudellisiin sopimuksiin.

18.51 ARTIKLA

Sähköiset allekirjoitus- ja todentamispalvelut

1. Osapuoli ei saa kieltää sähköisen allekirjoituspalvelun tai sähköisen todentamispalvelun oikeusvaikutuksia tai hyväksyttävyyttä todisteena oikeudellisissa menettelyissä pelkästään sillä perusteella, että ne toteutetaan sähköisesti.
2. Osapuoli ei saa ottaa käyttöön tai pitää voimassa sähköisiä allekirjoitus- ja todentamispalveluja koskevia toimenpiteitä, joilla
 - a) kiellettäisiin sähköisen liiketoimen osapuolia yhdessä määrittämästä asianmukaisia sähköisiä menetelmiä liiketoimeaan varten; tai
 - b) evättäisiin sähköisen liiketoimen osapuolilta mahdollisuus osoittaa oikeus- tai hallintoviranomaisille, että niiden sähköinen liiketoimi on sähköisten allekirjoitus- ja todentamispalvelujen osalta kaikkien oikeudellisten vaatimusten mukainen.

18.52 ARTIKLA

Ei-toivottu suoramarkkinointiviestintä

1. Kukin osapuoli pyrkii tosiasiallisesti suojelemaan loppukäyttäjiä ei-toivotulta suoramarkkinoinnilta.

2. Kukin osapuoli pyrkii varmistamaan, että henkilöt eivät lähetä suoramarkkinointia kuluttajille, jotka eivät ole antaneet suostumustaan¹ tällaisen viestinnän vastaanottamiseen.

3. Sen estämättä, mitä 2 kohdassa määrätään, kukin osapuoli sallii henkilöiden, jotka ovat keränneet sen säädösten ja määräysten mukaisesti kuluttajien yhteystietoja tuotteen toimittamisen tai palvelun tarjoamisen yhteydessä, lähettää kyseiselle käyttäjälle suoramarkkinointiviestintää omista vastaavista tuotteistaan tai palveluistaan.

4. Kukin osapuoli pyrkii varmistamaan, että suoramarkkinointiviestintä on selkeästi sellaiseksi tunnistettavissa, siinä ilmaistaan selvästi, kenen puolesta viestit on tehty, ja siihen sisältyy tarvittavat tiedot, joiden perusteella loppukäyttäjät pystyvät maksutta pyytämään viestinnän lopettamista milloin tahansa.

18.53 ARTIKLA

Kuluttajansuoja

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää ottaa käyttöön ja pitää yllä avoimia ja vaikuttavia toimenpiteitä kuluttajien suojelemiseksi, myös vilpillisiltä ja harhaanjohtavilta kaupallisilta menettelyiltä, heidän osallistuessaan sähköiseen kaupankäyntiin.

¹ Suostumus määritellään kummankin osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti.

2. Edellä olevan 1 kohdan soveltamiseksi osapuolet ottavat käyttöön tai pitävät yllä toimenpiteitä, jotka lisäävät kuluttajien luottamusta, mukaan lukien toimenpiteet, joilla kielletään petolliset ja vilpilliset kaupalliset menettelyt. Tällaisten toimenpiteiden on sisällettävä muun muassa seuraavat:

- a) kuluttajien oikeus selkeään ja perusteelliseen tietoon palvelusta ja sen tarjoajasta;
- b) elinkeinonharjoittajien velvollisuus toimia vilpittömässä mielessä ja noudattaa hyvää liiketapaa, myös vastauksissaan kuluttajien kysymyksiin;
- c) kieltä periä kuluttajilta maksuja palveluista, joita ei ole pyydetty, tai jotka on tarjottu ajanjaksolta, jolle kuluttaja ei ole antanut lupaa; ja
- d) kuluttajien mahdollisuus muutoksenhakuun oikeuksiensa vaatimiseksi, mukaan lukien oikeus oikeussuojakeinoihin, jos maksettuja palveluja ei ole tarjottu sovitulla tavalla.

3. Osapuolet toteavat, että niiden kuluttajansuojasta vastaavien virastojen tai muiden asiaan liittyvien elinten on tärkeää tehdä yhteistyötä sähköiseen kaupankäyntiin liittyvissä toimissa, jotta voidaan suojata kuluttajia ja lisätä kuluttajien luottamusta.

18.54 ARTIKLA

Sähköistä kauppaa koskeva sääntely-yhteistyö

1. Osapuolet jatkavat yhteisesti sovittujen ehtojen ja edellytysten pohjalta sähköisessä kaupankäynnissä esiin tulevia sääntelykysymyksiä koskevaa yhteistyötä ja vuoropuhelua, joissa käsitellään muun muassa seuraavia kysymyksiä:
 - a) yhteentoimivien rajat ylittävien sähköisten allekirjoitus- ja todentamispalvelujen tunnustaminen ja helpottaminen;
 - b) välittäjänä toimivien palveluntarjoajien vastuu tiedon toimittamisen tai tallentamisen osalta;
 - c) suoramarkkinointiviestinnän kohtelu;
 - d) kuluttajansuoja sähköisen kaupan alalla;
 - e) paperittoman kaupankäynnin edistäminen; ja
 - f) muut mahdolliset sähköisen kaupan kehityksen kannalta merkitykselliset kysymykset.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettussa vuoropuhelussa keskitytään tiedonvaihtoon näitä asioita koskevista osapuolten säädöksistä ja määräyksistä sekä tällaisten säädösten ja määräysten täytäntöönpanoon.

18.55 artikla

Tietokonepalveluja koskeva yhteisymmärrys

1. Osapuolet sopivat, että palvelujen kaupan vapauttamisessa 18.3 ja 18.4 artiklan mukaisesti seuraavia palveluja pidetään tietokonepalveluina ja niihin liittyvinä palveluina riippumatta siitä, tarjotaanko ne verkon, mukaan lukien internet, kautta:
 - a) tietokoneita tai tietokonejärjestelmiä koskeva tai niitä varten tehtävä konsultointi, strategia, analyysi, suunnittelu, määrittely, tuotesuunnittelu, kehittäminen, asentaminen, toteuttaminen, integrointi, testaus, vianetsintä, päivitys, tuki, tekninen apu tai hallinnointi;
 - b) tietokoneohjelmat, jotka määrittellään ohjekokonaisuuksiksi, joita tietokoneiden toiminta ja (sekä sisäinen että keskinäinen) viestintä edellyttävät, sekä tietokoneohjelmia koskeva tai niitä varten tehtävä konsultointi, strategia, analyysi, suunnittelu, erittely, tuotesuunnittelu, kehittäminen, asentaminen, toteuttaminen, integrointi, testaus, vianetsintä, päivitys, muuntaminen, ylläpito, tuki, tekninen apu, hallinnointi tai käyttö;
 - c) tietojenkäsittely, tietojen tallennus, tietojen isännöinti tai tietokantapalvelut;
 - d) toimistokoneiden ja -laitteiden, myös tietokoneiden, huolto- ja korjauspalvelut; ja
 - e) tietokoneohjelmiin, tietokoneisiin tai tietokonejärjestelmiin liittyvät asiakkaiden henkilöstön koulutuspalvelut, ja muualle luokittelemattomat palvelut.
2. Selvyyden vuoksi todetaan, että tietoteknisiä palveluja ja niihin liittyviä palveluja ei välttämättä itsessään pidetä tietokonepalveluina ja niihin liittyvinä palveluina.

D JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET JA POIKKEUKSET

18.56 ARTIKLA

Yhteyspisteet

1. Kukin osapuoli nimeää viimeistään yhden (1) vuoden kuluttua sopimuksen voimaantulopäivästä yhteyspisteet ja ilmoittaa toiselle osapuolelle niiden yhteystiedot, jotta voidaan
 - a) helpottaa tietojen toimittamista toiselle osapuolelle tämän luvun täytäntöönpanosta, kuten
 - i) palvelujen tarjoamisen kaupallisista ja teknisistä näkökohdista; ja
 - ii) ammattipätevyyden rekisteröinnistä, tunnustamisesta ja hankkimisesta; ja
 - b) tarkastella kaikkia muita tämän luvun täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä, jotka jokin osapuoli nostaa esiin.
2. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle viipymättä kaikista näitä yhteyspisteitä koskevista muutoksista.

18.57 ARTIKLA

Palvelukauppaa ja sijoittautumista käsittelevä alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla palvelukauppaa ja sijoittautumista käsittelevällä alakomitealla on 2.4 ja 9.9 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) suorittaa tekninen valmistelutyö, jos tätä lukua tarkistetaan 18.58 artiklan mukaisesti; ja
 - b) keskustella palvelukaupan ja sijoittautumisen kannalta merkityksellisistä aiheista, myös mahdollisuuksista laajentaa keskinäisiä investointeja palvelualoilla ja muilla kuin palvelualoilla.
2. Palvelukauppaa ja sijoittautumista käsittelevä alakomitea voi kutsua tapauskohtaisesti asiaan liittyvien toimijoiden edustajia, joilla on käsiteltävien kysymysten kannalta tarvittava asiantuntemus.

18.58 ARTIKLA

Uudelleentarkastelulauseke

Tätä lukua voidaan tarkastella sen tavoitteiden näkökulmasta uudelleen aikaisintaan kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä tai tämän sopimuksen yleisen uudelleentarkastelun yhteydessä.

18.59 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi kieltää tämän luvun mukaisten etujen soveltamisen seuraaviin:

- a) palvelun tarjoaminen, jos osapuoli toteaa, että palvelu tarjotaan kolmannen maan alueelta tai alueella; tai
- b) oikeushenkilö, jos osapuoli toteaa, että se on kolmannen maan oikeushenkilö.

19 LUKU

VAIHTOTASEESEEN LIITTYVÄT MAKSUT JA SIIRROT, PÄÄOMANLIIKKEET JA TILAPÄISET SUOJATOIMENPITEET

19.1 ARTIKLA

Pääomatase

Kukin osapuoli sallii maksutaseen pääoma- ja rahoitustasetta koskevien suoritusten osalta pääomien vapaan liikkuvuuden suoria sijoituksia varten 18 luvun mukaisesti. Tällaisiin pääomanliikkeisiin on sisällyttävä tällaisen pääoman rahaksi muuttaminen tai kotiuttaminen.

19.2 ARTIKLA

Vaihtotase

Kukin osapuoli sallii vapaasti vaihdettavassa valuutassa ja YK:n valuutta- ja rahoituskonferenssissa Brettonin Woodsissa, New Hampshiressä, 22 päivänä heinäkuuta 1944 tehdyn Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen, jäljempänä 'Kansainvälistä valuuttarahastoa koskeva sopimus', artiklojen mukaisesti kaikki vaihtotaseeseen liittyvät maksut ja siirrot, jotka kuuluvat tämän sopimuksen soveltamisalaan.

19.3 ARTIKLA

Vaihtotaseeseen liittyviä maksuja ja siirtoja sekä pääomanliikkeitä koskevien säädösten ja määräysten soveltaminen

Minkään 19.1 ja 19.2 artiklassa ei saa tulkita estävän osapuolta soveltamasta tasapuolisella ja syrjimättömällä tavalla ja tavalla, joka ei merkitse vaihtotaseeseen liittyvien maksujen ja siirtojen sekä pääomanliikkeiden peiteltyä rajoittamista, säädöksiään ja määräyksiään, jotka koskevat seuraavia:

- a) konkurssi, maksukyvyttömyys tai velkojien oikeuksien suojele;
- b) arvopapereiden liikkeeseenlasku, niillä käytävä kauppa tai niiden välittäminen;

- c) rikokset;¹
- d) siirtoja koskevat rahoitustiedot tai kirjanpito, kun se on tarpeen lainvalvonnan tai rahoitusalan sääntelyviranomaisten avustamiseksi; tai
- e) tuomioiden noudattaminen oikeudenkäyttöasioissa.

19.4 ARTIKLA

Tilapäiset suojatoimenpiteet

Jos vaihtotaseeseen liittyvät siirrot tai maksut tai pääomanliikkeet aiheuttavat tai uhkaavat aiheuttaa poikkeuksellisissa olosuhteissa vakavia vaikeuksia Euroopan unionin talous- ja rahaliiton toiminnalle, Euroopan unioni voi toteuttaa suojatoimenpiteitä, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä kyseisiin vaikeuksiin tai niiden uhkaan puuttumiseksi enintään kuuden (6) kuukauden ajan.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tähän sisältyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat säädökset ja määräykset.

19.5 ARTIKLA

Rajoitukset maksutaseen turvaamiseksi

1. Jos osapuolella on poikkeuksellisissa olosuhteissa vakavia maksutasevaikeuksia, jotka liittyvät esimerkiksi raha- tai valuuttakurssipolitiikan toimintaan tai ulkoisiin rahoitusvaikeuksiin tai niiden uhkaan, se voi ottaa käyttöön tai pitää voimassa rajoittavia toimenpiteitä, jotka koskevat vaihtotaseeseen liittyviä siirtoja tai maksuja tai pääomanliikkeitä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä koskevat seuraavat vaatimukset:

- a) niiden on oltava syrjimättömiä verrattuna kolmansiin maihin samankaltaisissa tilanteissa sovellettaviin vaatimuksiin;
- b) niiden on oltava soveltuvin osin Kansainvälistä valuuttarahastoa koskevan sopimuksen mukaisia;
- c) niissä on vältettävä tarpeettoman vahingon aiheuttamista toisen osapuolen kaupallisille, taloudellisille ja rahoitukseen liittyville eduille; ja
- d) niiden on oltava väliaikaisia, oikeasuhteisia ja ehdottoman välttämättömiä ongelmiin puuttumiseksi.

Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä on poistettava asteittain 1 kohdassa tarkoitettun tilanteen parantuessa. Jos ilmenee erittäin poikkeuksellisia olosuhteita, joiden vuoksi osapuoli haluaa jatkaa kyseisiä toimenpiteitä yli yhden (1) vuoden ajan, se ilmoittaa toiselle osapuolelle, että se aikoo ottaa käyttöön tällaisen pidennyksen.

19.6 ARTIKLA

Loppumääräykset

1. Minkään tässä luvussa ei saa tulkita rajoittavan osapuolten talouden toimijoiden oikeuksia hyötyä edullisemmasta kohtelusta, josta saatetaan määrätä mahdollisissa olemassa olevissa kahden- tai monenvälisissä sopimuksissa, joiden sopimuspuolia ne ovat.
2. Osapuolet neuvottelevat keskenään helpottaakseen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa pääomien liikkuvuutta välillään tämän sopimuksen tavoitteiden edistämiseksi.

20 LUKU

JULKISET HANKINNAT

20.1 ARTIKLA

Tavoitteet

Osapuolet tunnustavat avoimen, kilpailuun perustuvan ja avoimen tarjouskilpailun merkityksen talouskehitykselle ja asettavat tavoitteeksi hankintamarkkinoidensa tosiasiallisen avaamisen.

20.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'kaupallisilla tavaroilla tai palveluilla' sellaisia tavaroita tai palveluja, joita yleensä myydään tai tarjotaan myytäväksi kaupallisilla markkinoilla julkishallinnon ulkopuolisille ostajille julkishallinnon ulkopuolisiin tarkoituksiin ja joita tavanomaisesti ostavat tällaiset asiakkaat;
- b) 'rakennusalan palvelulla' palvelua, jonka kohteena on jokin CPC-luokituksen alajakson 51 mukainen ja millä tahansa tavalla suoritettava maa- ja vesirakentamiseen tai rakennusten rakentamiseen liittyvä työsuorite;
- c) 'sähköisellä huutokaupalla' iteraatioprosessia, jossa toimittajat käyttävät sähköisiä välineitä uusien hintojen tai tarjouksen määrällisesti esitettävien, arviointiperusteisiin liittyvien muiden tekijöiden kuin hinnan tai molempien esittämiseen, minkä perusteella tarjoukset asetetaan järjestykseen tai niiden järjestystä muutetaan;
- d) ilmaisuilla 'kirjallisesti' tai 'kirjallisena/kirjallisina' mitä tahansa sanallista tai numeroilmaisua, joka voidaan lukea, toistaa ja tuoda julki myöhemmin, ja niihin voi sisältyä sähköisesti lähetettyjä ja tallennettuja tietoja;
- e) 'suljetulla tarjouspyyntömenettelyllä' hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö ottaa yhteyttä valitsemaansa toimittajaan tai valitsemiinsa toimittajiin;
- f) 'toimenpiteellä' mitä tahansa säädöstä, määräystä, menettelyä, hallinnollista ohjetta tai käytäntöä tai hankintayksikön toimintaa, joka liittyy tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan;

- g) 'kestoluettelolla' luetteloa toimittajista, jotka hankintayksikkö on todennut täyttävän kyseiseen luetteloon osallistumista koskevat edellytykset ja joita hankintayksikkö aikoo käyttää useammin kuin kerran;
- h) 'neuvottelulla' tapaa, jolla hankintamenettely toteutetaan avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteiden mukaisesti ja joka rajoittuu erityistilanteisiin, joissa hankintayksiköt voivat tiettyjen edellytysten täytyessä neuvotella toimittajien kanssa;
- i) 'aiottua hankintaa koskevalla ilmoituksella' ilmoitusta, jonka hankintayksikkö julkaisee ja jossa kiinnostuneita toimittajia pyydetään jättämään osallistumishakemus tai tarjous tai molemmat;
- j) 'vastikkeilla' toimenpiteitä paikallisen kehityksen edistämiseksi tai maksutaseen parantamiseksi kotimaisuusasteen, teknologian lisensoinnin, sijoitusvaatimusten, vastakauppojen tai muiden vastaavanlaisten vaatimusten avulla;
- k) 'avoimella tarjouspyyntömenettelyllä' hankintamenettelyä, jossa kaikki kiinnostuneet toimittajat voivat jättää tarjouksen;
- l) 'hankintayksiköllä' yksikköä, joka kuuluu liitteiden 20-A–20-E lisäysten soveltamisalaan;
- m) 'edellytykset täyttävällä toimittajalla' toimittajaa, joka hankintayksikön mukaan täyttää osallistumisedellytykset;
- n) 'valikoivalla tarjouspyyntömenettelyllä' hankintamenettelyä, jossa hankintayksikkö pyytää ainoastaan edellytykset täyttäviä toimittajia jättämään tarjouksen;
- o) 'palveluilla' myös rakennusalan palveluja, ellei toisin täsmennetä;

- p) 'standardilla' virallisen elimen hyväksymää asiakirjaa, joka sisältää yleistä ja toistuvaa käyttöä varten tavaroita tai palveluja tai niihin liittyviä prosesseja ja tuotantomenetelmiä koskevia sääntöjä tai ohjeita tai niiden ominaisuuksien kuvauksen, joiden noudattaminen ei ole pakollista; siihen voi myös sisältyä tai se voi yksinomaan käsitellä termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa, palvelua tai prosessia taikka tuotantomenetelmää;
- q) 'toimittajalla' henkilöä tai henkilöryhmää, joka tarjoaa tai voisi tarjota tavaroita tai palveluja; ja
- r) 'teknisellä eritelmällä' tarjouspyyntömenettelyn vaatimusta, jossa
 - i) esitetään hankittavien tavaroiden tai palvelujen ominaisuudet, mukaan lukien laatu, käyttöominaisuudet, turvallisuus ja mitat, tai prosessit ja menetelmät niiden valmistamiseksi tai tarjoamiseksi; tai
 - ii) käsitellään termistöön, tunnuksiin, pakkaukseen tai merkintöihin liittyviä vaatimuksia, jotka koskevat tavaraa tai palvelua.

20.3 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin hankintoihin. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla hankinnalla tarkoitetaan hankintaa julkishallinnon tarkoituksiin seuraavasti:

- a) kyseessä on tavaran, palvelun tai niiden yhdistelmän hankinta
 - i) liitteissä 20-A–20-E olevien kunkin osapuolen lisäysten mukaisesti; ja

- ii) kyseistä tavaraa, palvelua tai niiden yhdistelmää ei hankita kaupalliseen myyntiin tai jälleenmyyntiin tai käytettäväksi tavaroiden tuotannossa tai palvelujen tarjoamisessa myyntiin tai jälleenmyyntiin;
- b) hankinta tapahtuu sopimusperusteisesti esimerkiksi ostamalla, leasing-menettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla osto-optioin tai ilman niitä;
- c) hankinnan arvo vastaa liitteissä 20-A–20-E olevissa kunkin osapuolen lisäyksissä määriteltyä kynnystä tai ylittää sen sillä hetkellä, kun ilmoitus julkaistaan 20.13 artiklan mukaisesti;
- d) kyseessä on liitteissä 20-A–20-E olevissa kunkin osapuolen lisäyksissä täsmennetyn hankintayksikön hankinta; ja
- e) hankintaa ei ole muutoin jätetty soveltamisalan ulkopuolelle.

2. Ellei liitteissä 20-A–20-E olevissa kunkin osapuolen lisäyksissä toisin määrätä, tätä lukua ei sovelleta seuraaviin:

- a) maan, rakennusten tai muun kiinteän omaisuuden tai niitä koskevien oikeuksien hankinta tai vuokraus;
- b) muut kuin sopimusoikeudelliset sopimukset tai osapuolen antama tuki, kuten yhteistyösopimukset, avustukset, lainat, pääoman korotukset, takaukset ja verohelpotukset sekä julkisten viranomaisten valtion-, alue- tai paikallishallinnolle toimittamat tavarat ja palvelut;

- c) finanssihallinto- tai talletuspalveluiden, säänneltyjen rahoituslaitosten selvitys- ja hallintopalveluiden tai julkisen velan, myös lainojen, valtionobligaatioiden, velkasitoumusten ja muiden arvopapereiden, myyntiin, lunastukseen ja jakeluun liittyvien palveluiden hankinta tai ostaminen;
 - d) julkiset työsopimukset; tai
 - e) hankinnat, jotka tehdään
 - i) kansainvälisen avun, kehitysapu mukaan lukien, antamista varten;
 - ii) jonkin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvan menettelyn tai edellytyksen mukaisesti, joka liittyy joukkojen sijoittamiseen;
 - iii) jonkin sellaiseen kansainväliseen sopimukseen kuuluvan menettelyn tai edellytyksen mukaisesti, joka liittyy hankkeeseen, joka hankkeen allekirjoittaneiden maiden on tarkoitus toteuttaa yhdessä; tai
 - iv) johonkin kansainväliseen järjestöön liittyvän menettelyn tai edellytyksen mukaisesti tai kansainvälisillä avustuksilla, lainoilla tai muulla tuella rahoitettuna, kun sovellettava menettely tai edellytys olisi ristiriidassa tämän luvun kanssa.
3. Kukin osapuoli ilmoittaa liitteiden 20-A–20-E kussakin lisäyksessä seuraavat tiedot:
- a) lisäyksissä 20-A-1, 20-B-1, 20-C-1, 20-D-1 ja 20-E-1 keskushallinnon yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;

- b) lisäyksissä 20-A-2, 20-B-2, 20-C-2, 20-D-2 ja 20-E-2 keskushallintoa alemman tason yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;
- c) lisäyksissä 20-A-3, 20-B-3, 20-C-3, 20-D-3 ja 20-E-3 kaikki muut yksiköt, joiden hankinnat kuuluvat tämän luvun soveltamisalaan;
- d) lisäyksissä 20-A-4, 20-B-4, 20-C-4, 20-D-4 ja 20-E-4 tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat tavarat;
- e) lisäyksissä 20-A-5, 20-B-5, 20-C-5, 20-D-5 ja 20-E-5 tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat muut palvelut kuin rakennuspalvelut;
- f) lisäyksissä 20-A-6, 20-B-6, 20-C-6, 20-D-6 ja 20-E-6 tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat rakennuspalvelut; ja
- g) lisäyksissä 20-A-7, 20-B-7, 20-C-7, 20-D-7 ja 20-E-7 mahdolliset yleiset huomautukset.

4. Jos hankintayksikkö tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä vaatii henkilöitä, jotka eivät kuulu liitteissä 20-A–20-E olevien osapuolten lisäysten soveltamisalaan, tekemään hankintoja sen puolesta, sovelletaan 20.6 artiklaa soveltuvien osin.

20.4 ARTIKLA

Sopimusten arviointi

1. Arvioidessaan hankinnan arvoa sen varmistamiseksi, onko kyseessä tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta, hankintayksikkö
 - a) ei saa jakaa hankintaa erillisiin hankintoihin eikä valita tai käyttää tiettyä arvonmääritysmenetelmää hankinnan arvon arvioimiseksi jättääkseen sen kokonaan tai osittain sopimuksen tämän osan soveltamisalan ulkopuolelle; ja
 - b) ottaa huomioon, riippumatta siitä, onko hankinta myönnetty yhdelle tai usealle toimittajalle, hankinnan kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän hankinnan koko keston ajalta sekä kaikenlaiset hyvitykset, mukaan lukien seuraavat:
 - i) palkkiot, maksut, komissiot ja korot; ja
 - ii) jos hankintaan on mahdollista sisällyttää optioita, tällaisten optioiden kokonaisarvo.
2. Jos yksi hankintakokonaisuus johtaa useamman kuin yhden sopimuksen tekemiseen tai sopimuksen osittamiseen, jäljempänä 'jaksotetut hankinnat', kokonaisarvon arvioidun enimmäismäärän laskentaperusteena on
 - a) viimeisten 12 (kahdentoista) kuukauden aikana tai hankintayksikön edellisen verovuoden aikana tehtyjen saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen hankintojen arvo oikaistuna mahdollisuuksien mukaan seuraavien 12 (kahdentoista) kuukauden aikana tehtävien tavara- tai palveluhankintojen laatua tai arvoa koskevien ennakoitujen muutosten huomioon ottamiseksi; tai

- b) alkuperäisen sopimuksen tekemistä seuraavien 12 (kahdentoista) kuukauden aikana tai hankintayksikön verovuoden aikana tehtävien saman tavara- tai palvelulajin jaksotettujen hankintojen arvioitu arvo.
3. Jos kyseessä on tavaroiden tai palvelujen hankkiminen leasingmenettelyllä, vuokraamalla tai osamaksulla tai jos hankinnan kokonaishintaa ei määritellä, arvonmääritysperusteena on
- a) määräaikaisten sopimusten osalta
 - i) enintään 12 (kahdentoista) kuukauden pituisten sopimusten osalta kestonaikainen kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä; tai
 - ii) yli 12 (kahdentoista) kuukauden pituisten sopimusten osalta kokonaisarvon arvioitu enimmäismäärä, johon sisältyy mahdollinen arvioitu jäännösarvo;
 - b) toistaiseksi voimassa olevien sopimusten osalta kuukautta kohti eräänntyvien maksuerien arvioitu arvo 48-kertaisena (neljäkymmentäkahdeksankertaisena); ja
 - c) jos on epävarmaa, onko sopimus toistaiseksi voimassa oleva vai määräaikainen, sovelletaan b alakohtaa.

20.5 ARTIKLA

Turvallisuus ja yleiset poikkeukset

1. Minkään tässä luvussa ei saa tulkita estävän osapuolta toteuttamasta toimea tai pitämästä salassa tietoa, joita se pitää keskeisten turvallisuusetujensa suojelemisen kannalta välttämättöminä ja jotka liittyvät aseiden, ampuma-, puolustus- tai sotatarvikkeiden hankkimiseen taikka kansallisen turvallisuuden tai puolustuksen kannalta välttämättömiin hankintoihin.

2. Edellyttäen, ettei tällaisia toimenpiteitä sovelleta tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää osapuolten kesken samanlaisten olosuhteiden vallitessa tai osapuolten välisen kaupan peiteltyä rajoittamista, minkään tässä luvussa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai pitämästä voimassa toimenpiteitä, jotka
 - a) liittyvät vammaisten henkilöiden, hyväntekeväisyysjärjestöjen tai vankityövoiman valmistamiin tavaroihin tai näiden tarjoamiin palveluihin;
 - b) ovat tarpeen julkisen moraalien, yleisen järjestyksen tai turvallisuuden suojelemiseksi;
 - c) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi, mukaan lukien ympäristötoimenpiteet; tai
 - d) ovat tarpeen teollis- ja tekijänoikeuksien suojelemiseksi.

20.6 ARTIKLA

Syrjimättömyys

1. Sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan hankintaan liittyvien toimenpiteiden osalta
 - a) Euroopan unioni, mukaan lukien sen hankintayksiköt, myöntää välittömästi ja ehdoitta Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden tavaroille ja palveluille sekä Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden toimittajille, jotka tarjoavat kyseisiä tavaroita ja palveluja, kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin sen kotimaisille tavaroille, palveluille ja toimittajille myönnetty kohtelu;
 - b) kukin Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio, mukaan lukien sen hankintayksiköt, myöntää välittömästi ja ehdoitta Euroopan unionin tavaroille ja palveluille sekä Euroopan unionin toimittajille, jotka tarjoavat kyseisiä tavaroita ja palveluja, kohtelun, joka on vähintään yhtä edullinen kuin sen kotimaisille tavaroille, palveluille ja toimittajille myönnetty kohtelu.

2. Tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa hankintaa koskevien toimenpiteiden osalta Euroopan unioni ja mikään Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio, mukaan lukien niiden hankintayksiköt, ei saa

- a) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa epäedullisemmin kuin toista alueelleen sijoittautunutta toimittajaa sen ulkomaisten sidosten tai toisen osapuolen henkilöiden omistajuuden perusteella^{1 2}; tai
- b) kohdella alueelleen sijoittautunutta toimittajaa syrjivästi sillä perusteella, että kyseisen toimittajan tiettyä hankintaa varten tarjoamat tavarat tai palvelut ovat toisen osapuolen tavaroita tai palveluja.

3. Tätä artiklaa ei sovelleta tulleihin tai muihin vastaaviin toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat ulkomaankauppaan, eikä muihin tuontimääräyksiin ja -toimenpiteisiin, jotka vaikuttavat palvelujen kauppaan ja jotka poikkeavat niistä, joilla säännellään nimenomaisesti tämän luvun soveltamisalaan kuuluvia julkisia hankintoja.

¹ Sen estämättä, mitä 20.3 artiklan 1 kohdassa säädetään, Euroopan unionin ja Argentiinan tapauksessa 2 kohdan a alakohtaa sovelletaan kaikkiin hankintoihin Argentiinassa sellaisten Euroopan unionin toimittajien osalta, jotka ovat Argentiinaan sijoittautuneita oikeushenkilöitä, ja Euroopan unionissa sellaisten Argentiinan toimittajien osalta, jotka ovat Euroopan unioniin sijoittautuneita oikeushenkilöitä. Tähän sovelletaan 20.5 artiklassa määriteltyjä turvallisuutta koskevia ja yleisiä poikkeuksia.

² Sen estämättä, mitä 20.3 artiklan 1 kohdassa säädetään, Euroopan unionin ja Brasilian tapauksessa 2 kohdan a alakohtaa sovelletaan kaikkiin hankintoihin Brasiliassa sellaisten Euroopan unionin toimittajien osalta, jotka ovat Brasiliassa sijoittautuneita oikeushenkilöitä, ja Euroopan unionissa sellaisten Brasilian toimittajien osalta, jotka ovat Euroopan unioniin sijoittautuneita oikeushenkilöitä. Tähän sovelletaan 20.5 artiklassa määriteltyjä turvallisuutta koskevia ja yleisiä poikkeuksia.

20.7 ARTIKLA

Sähköisten välineiden käyttö

1. Kukin osapuoli toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvat hankinnat mahdollisimman laajalti sähköisesti ja tekee yhteistyötä sähköisten välineiden käytön kehittämiseksi ja laajentamiseksi julkisten hankintojen järjestelmissä.
2. Jos hankintayksikkö toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan sähköisiä välineitä käyttäen, se
 - a) varmistaa, että hankinta toteutetaan käyttäen yleisesti saatavilla olevia ja muiden yleisesti saatavilla olevien tietoteknisten järjestelmien ja ohjelmistojen kanssa yhteentoimivia tietoteknisiä järjestelmiä ja ohjelmistoja, tietojen todentamiseen ja salaamiseen käytettävät järjestelmät ja ohjelmistot mukaan luettuina; ja
 - b) ylläpitää mekanismeja, joilla varmistetaan osallistumishakemusten ja tarjousten koskemattomuus, vahvistetaan niiden saapuminen ja saapumisaika sekä estetään asiaton pääsy niihin.

20.8 ARTIKLA

Hankintojen toteuttaminen

Hankintayksikkö toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan avoimella ja puolueettomalla tavalla siten, että vältetään eturistiriidat ja estetään korruptio sekä noudatetaan tämän luvun määräyksiä, ja käyttää tähän avointa, valikoivaa tai rajoitettua tarjouspyyntömenettelyä. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa korruptoituneita käytäntöjä koskevia seuraamuksia lainsäädäntönsä mukaisesti.

20.9 ARTIKLA

Alkuperäsäännöt

Sovellettaessa 20.6 artiklaa tavaroiden alkuperä määritetään ilman etuuskohtelua.

20.10 ARTIKLA

Etujen kieltäminen

Osapuoli voi kieltää tämän luvun mukaisten etujensoveltamisen palveluntarjoajaan, jos kyseinen palveluntarjoaja on toisen osapuolen oikeushenkilö, joka ei harjoita merkittävää liiketoimintaa kyseisen toisen osapuolen alueella, sanotun kuitenkin rajoittamatta hankintamenettelyn määräaikoja ja edellyttäen, että toisen osapuolen palveluntarjoajalle annetaan ennakkoilmoitus ja sitä kuullaan pyynnöstä.

20.11 ARTIKLA

Vastikkeet

Tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta osapuoli ei saa tavoitella, ottaa huomioon, määrätä tai panna täytäntöön mitään vastiketta.

20.12 artikla

Hankintatietojen julkaiseminen

1. Kukin osapuoli
 - a) julkaisee viipymättä kaikki tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia hankintoja koskevat yleisesti sovellettavat säädökset, määräykset, oikeuden päätökset ja hallinnolliset päätökset, sopimusten vakioehdot, joihin viitataan ilmoituksissa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa, ja menettelyt sekä kaikkien näiden mahdolliset muutokset virallisesti nimetyssä sähköisessä tai paperijulkaisussa, jota levitetään laajasti ja joka on helposti yleisön saatavissa;
 - b) antaa toisen osapuolen pyynnöstä lisätietoja kyseisten määräysten soveltamisesta;
 - c) luettelee lisäyksissä 20-F-1, 20-G-1, 20-H-1, 20-I-1 ja 20-J-1 ne sähköiset tai paperijulkaisut, joissa osapuoli julkaisee a alakohdassa kuvatut tiedot;
 - d) laatii luettelon lisäyksissä 20-F-2, 20-G-2, 20-H-2, 20-I-2 ja 20-J-2 saatavilla olevista sähköisistä välineistä, joissa osapuoli julkaisee 20.13 artiklassa, 20.15 artiklan 4 kohdassa ja 20.23 artiklan 2 kohdassa edellytetyt ilmoitukset.
2. Kukin osapuoli ilmoittaa viipymättä toiselle osapuolelle kaikista liitteiden 20-F–20-J lisäyksissä lueteltujen tietojen muutoksista. Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto muuttaa liitteitä 20-F–20-J vastaavasti 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti.

20.13 ARTIKLA

Ilmoitusten julkaiseminen

Aiottua hankintaa koskeva ilmoitus

1. Hankintayksikkö julkaisee kunkin tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan osalta, paitsi jos kyse on 20.20 artiklassa kuvatuista olosuhteista, aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen, joka on saatavilla suoraan ja maksutta sähköisessä muodossa keskitetyn palvelupisteen kautta Euroopan unionin osalta eurooppalaisella tasolla ja Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden osalta kansallisella tasolla tai, kun tällainen keskitetty palvelupiste on perustettu, Mercosurin tasolla. Aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen on oltava helposti yleisön saatavissa ainakin ilmoituksessa ilmoitetun ajanjakson päättymiseen saakka. Kukin osapuoli ilmoittaa sähköisen julkaisun liitteiden 20-F–20-J lisäyksessään. Jokaisen tällaisen ilmoituksen on sisällettävä liitteessä 20-O esitetyt tiedot.

Ilmoituksen tiivistelmä

2. Hankintayksikkö julkaisee jokaisesta aiotusta hankinnasta helposti saatavissa olevan ilmoituksen tiivistelmän jollakin niistä WTO:n kielistä, joilla WTO-sopimus on todistusvoimainen, samanaikaisesti kun se julkaisee aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen. Jokaisen tällaisen ilmoituksen on sisällettävä liitteessä 20-K luetellut tiedot.

Suunniteltua hankintaa koskeva ilmoitus

3. Hankintayksiköitä kannustetaan julkaisemaan ilmoitus tulevista hankintasuunnitelmista liitteiden 20-F–20-J lisäyksissä luetellussa asianmukaisessa paperijulkaisussa tai sähköisessä julkaisussa mahdollisimman aikaisin kunakin verovuonna. Tällaisen ilmoituksen olisi sisällettävä hankinnan kohde sekä aiottua hankintaa koskevan ilmoituksen alustava julkaisupäivä.

4. Liitteiden 20-A–20-E lisäyksissä 12-A-2, 12-A-3, 12-B-2, 12-B-3, 12-C-2, 12-C-3, 12-D-2, 12-D-3, 12-E-2 ja 12-E-3 lueteltu hankintayksikkö voi käyttää suunniteltua hankintaa koskevaa ilmoitusta ilmoituksena aiotusta hankinnasta, jos se sisältää kaikki saatavilla olevat liitteessä 20-O tarkoitettut tiedot ja maininnan, että kiinnostuneiden toimittajien olisi ilmaistava hankintayksikölle kiinnostuksensa kyseistä hankintaa kohtaan.

20.14 ARTIKLA

Osallistumisedellytykset

1. Hankintayksikkö rajaa hankintaan osallistumisen edellytykset edellytyksiin, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että toimittajalla on oikeudelliset ja rahoitukselliset valmiudet sekä kaupalliset ja tekniset kyvyt toteuttaa asianomainen hankinta.
2. Arvioidessaan, täyttääkö toimittaja osallistumisedellytykset, hankintayksikkö arvioi toimittajan taloudellisia valmiuksia sekä kaupallisia ja teknisiä kykyjä tämän liiketoiminnan perusteella sekä hankintayksikön osapuolen alueella että sen ulkopuolella.
3. Hankintayksikkö voi vaatia toimittajaa osoittamaan, että sillä on asianmukaista aiempaa kokemusta, mutta se ei kuitenkaan saa asettaa toimittajan hankintaan osallistumisen edellytykseksi sitä, että tietyn osapuolen hankintayksikkö on aiemmin myöntänyt kyseiselle toimittajalle yhden tai useamman sopimuksen tai että toimittajalla on tietyn osapuolen alueella hankittua aiempaa työkokemusta.
4. Arviota tehdessään hankintayksikkö perustaa arvionsa edellytyksiin, jotka se on etukäteen määrittänyt ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa.

5. Hankintayksikkö voi hylätä toimittajan seuraavista syistä:
- a) konkurssi;
 - b) väärät ilmoitukset;
 - c) aiemmasta sopimuksesta tai aiemmista sopimuksista johtuvien oleellisten vaatimusten tai velvoitteiden täyttämisen merkittävä laiminlyönti;
 - d) rikoksista tai vakavista rikkomuksista saadut lopulliset tuomiot;
 - e) muut seuraamukset, joiden vuoksi toimittaja ei ole kelvoinen tekemään sopimuksia osapuolen yksiköiden kanssa;
 - f) ammatin harjoittamiseen liittyvä vakava virhe, joka kyseenalaistaa toimittajien luotettavuuden; tai
 - g) verojen maksun laiminlyönti.
6. Osapuolten toimittajien on täytettävä 1, 2 ja 3 kohdassa vahvistetut hankintayksikön vahvistamat osallistumisedellytykset esittämällä tarjouksessa vaaditut asiakirjat tai vastaavat asiakirjat.

20.15 ARTIKLA

Toimittajien kelpoisuuden vahvistaminen

Valikoiva tarjouspyyntömenettely

1. Jos hankintayksikkö aikoo järjestää valikoivan tarjouspyyntömenettelyn, sen on
 - a) sisällytettävä aiottua hankintaa koskevaan ilmoitukseen ainakin liitteessä 20-O olevan a, b, c, i, j ja k alakohdan mukaiset tiedot ja pyydettyä toimittajia jättämään osallistumishakemus; ja
 - b) toimitettava tarjouskilpailun alkamiseen mennessä edellytykset täyttävälle toimittajille vähintään liitteessä 20-O olevassa d–h alakohdassa täsmennetyt tiedot.
2. Hankintayksikkö tunnustaa edellytykset täyttäväksi toimittajiksi kaikki kotimaiset toimittajat ja toisen sopimuspuolen toimittajat, jotka täyttävät tiettyä hankintaa koskevat osallistumisedellytykset, ellei hankintayksikkö ilmoita aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa rajoituksista niiden toimittajien määrään, jotka saavat jättää tarjouksen, ja perusteita tällaisten toimittajien valitsemiselle.
3. Jos tarjouspyyntöasiakirjat eivät ole julkisesti saatavilla 1 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen julkaisupäivästä alkaen, hankintayksikön on varmistettava, että kyseiset asiakirjat saatetaan samanaikaisesti kaikkien 2 kohdan mukaisesti valittujen edellytykset täyttävien toimittajien saataville.

Kestoluettelot

4. Jos osapuolen lainsäädännössä säädetään, että hankintayksikkö voi ylläpitää toimittajien kestopuetteloa, sen on huolehdittava, että ilmoitus, jolla kiinnostuneita toimittajia pyydetään hakemaan sisällyttämistä luetteloon,

- a) julkaistaan vuosittain; ja
- b) jos ilmoitus julkaistaan sähköisesti, se asetetaan jatkuvasti saataville liitteiden 20-F–20-J lisäyksissä luetellussa asianmukaisessa julkaisussa. Tällaisessa ilmoituksessa on oltava liitteessä 20-L esitetyt tiedot.

5. Jos kestopuettelo on voimassa enintään kolme (3) vuotta, hankintayksikkö voi 4 kohdan määräyksistä poiketen julkaista 4 kohdassa tarkoitettua ilmoituksen ainoastaan kerran luettelon voimassaoloajan alkaessa sillä edellytyksellä, että

- a) ilmoituksessa ilmoitetaan voimassaoloaika ja ettei muita ilmoituksia julkaista; ja
- b) ilmoitus julkaistaan sähköisesti ja se on saatavilla jatkuvasti sen voimassaolon ajan.

6. Hankintayksikön on annettava toimittajien milloin tahansa hakea sisällyttämistä kestopuetteloon, ja sen on sisällytettävä luetteloon kaikki edellytykset täyttävät toimittajat kohtuullisen lyhyessä ajassa.

7. Jos toimittaja, joka ei sisälly kestoluetteloon, jättää kestoluetteloon perustuvaa hankintaa koskevan osallistumishakemuksen ja kaikki vaadittavat asiakirjat liitteessä 20-M vahvistetussa määräajassa, hankintayksikön on käsiteltävä hakemus. Hankintayksikkö ei saa hylätä toimittajaa hankintaa koskevasta käsittelystä sillä perusteella, että sillä ei ole riittävästi aikaa käsitellä hakemusta, ellei ole kyse poikkeustapauksesta, jossa yksikkö ei hankinnan monitahoisuuden vuoksi kykene käsittelemään hakemusta tarjousten jättämiselle asetetussa määräajassa.

Lisäyksissä 20-A-2, 20-A-3, 20-B-2, 20-B-3, 20-C-2, 20-C-3, 20-D-2, 20-D-3, 20-E-2 ja 20-E-3 luetellut yksiköt

8. Lisäyksissä 20-A-2, 20-A-3, 20-B-2, 20-B-3, 20-C-2, 20-C-3, 20-D-2, 20-D-3, 20-E-2 ja 20-E-3 lueteltu hankintayksikkö voi käyttää aiottua hankintaa koskevana ilmoituksena ilmoitusta, jossa toimittajia pyydetään hakemaan kestoluetteloon sisällyttämistä, sillä edellytyksellä, että

- a) ilmoitus julkaistaan 4 kohdan mukaisesti ja se sisältää liitteessä 20-L luetellut tiedot, kaikki saatavilla olevat liitteessä 20-O luetellut tiedot sekä maininnan siitä, että kyseinen ilmoitus on aiottua hankintaa koskeva ilmoitus tai että ainoastaan kestoluettelossa olevat toimittajat saavat kestoluettelon piiriin kuuluvaa hankintaa koskevia ilmoituksia; ja
- b) hankintayksikkö toimittaa viipymättä riittävästi tietoja toimittajille, jotka ovat ilmaisseet kiinnostuksensa tiettyä hankintaa kohtaan, jotta nämä voivat arvioida hankintaa, mukaan luettuina kaikki lisätiedot, joita edellytetään liitteessä 20-O siinä määrin kuin tällaiset tiedot ovat saatavilla.

9. Hankintayksikkö, joka on hakenut sisällyttämistä kestopuetteloon 6 kohdan mukaisesti, voi sallia lisäysten 20-A-2, 20-A-3, 20-B-2, 20-B-3, 20-C-2, 20-C-3, 20-D-2, 20-D-3, 20-E-2 ja 20-E-3 soveltamisalaan kuuluvan toimittajan tehdä tarjouksen tietyssä hankinnassa, jos hankintayksiköllä on riittävästi aikaa tutkia, täyttääkö se osallistumisedellytykset.

Hankintayksikön päätöksistä tiedottaminen

10. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava hankintaan osallistumista koskevan hakemuksen tai toimittajien kestopuetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen lähettäneelle toimittajalle hankintayksikön tällaisesta hakemuksesta tekemästä päätöksestä.

11. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava toimittajalle ja tämän pyynnöstä viipymättä annettava toimittajalle kirjallinen selvitys päätöksensä syistä, jos hankintayksikkö

- a) hylkää toimittajan hankintaan osallistumista koskevan pyynnön tai sen kestopuetteloon sisällyttämistä koskevan hakemuksen;
- b) ei katso toimittajan enää täyttävän osallistumisedellytyksiä; tai
- c) poistaa toimittajan kestopuettelosta.

20.16 ARTIKLA

Tekniset eritelvät

1. Hankintayksikkö ei saa laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä tai määrätä vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjä, joiden tarkoituksena tai seurauksena rajoitetaan kilpailua, aiheutetaan tarpeettomia esteitä kansainväliselle kaupalle tai syrjitään tiettyjä toimittajia.
2. Hankittavien tavaroiden tai palveluiden teknisistä eritelmistä määrätessään hankintayksikön on tarvittaessa
 - a) vahvistettava tekniset eritelvät tietoina käyttöominaisuuksista ja toimintavaatimuksista eikä niinkään mallina tai kuvailevina ominaisuuksina; ja
 - b) käytettävä teknisten eritelmien perustana kansainvälisiä standardeja, jos niitä on; muussa tapauksessa perustana on käytettävä kansallisia teknisiä määräyksiä, tunnustettuja kansallisia standardeja tai rakennusmääräyksiä; jokaiseen viittaukseen on liitettävä ilmaisu ”tai vastaava”.
3. Jos teknisissä eritelmissä käytetään mallia tai kuvailevia ominaisuuksia, hankintayksikön olisi tarvittaessa mainittava, että se ottaa huomioon vastaavia tavaroita tai palveluja koskevat tarjoukset, jotka todistettavasti täyttävät hankintavaatimukset, sisällyttämällä esimerkiksi maininnan ”tai vastaava” tarjouspyyntöasiakirjoihin.
4. Hankintayksikkö ei saa määrätä teknisistä eritelmistä, joissa edellytetään tiettyä tavaramerkkiä tai toiminimeä, patenttia, tekijänoikeutta, mallia, tyyppiä, tiettyä alkuperää, valmistajaa tai toimittajaa taikka viitataan niihin, paitsi jos hankintavaatimuksia ei voida muulla tavoin kuvata riittävän tarkasti tai selvästi ja edellyttäen, että tällaisissa tapauksissa hankintayksikkö sisällyttää tarjouspyyntöasiakirjoihin esimerkiksi maininnan ”tai vastaava”.

5. Hankintayksikkö ei saa pyytää eikä ottaa vastaan kilpailua rajoittavalla tavalla vaikuttavaa neuvontaa, jota voidaan käyttää tietyssä hankinnassa käytettävien eritelmien valmistelussa tai hyväksynnässä, sellaiselta henkilöltä, jolla voi olla kaupallista mielenkiintoa hankintaa kohtaan.

6. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuoli, sen hankintayksiköt mukaan lukien, saavat tämän artiklan mukaisesti laatia, ottaa käyttöön tai soveltaa teknisiä eritelmiä luonnonvarojen säilyttämisen tai ympäristönsuojelun edistämiseksi.

20.17 ARTIKLA

Tarjouspyyntöasiakirjat

1. Hankintayksikkö saattaa toimittajien saataville tarjouspyyntöasiakirjat, joissa ilmoitetaan kaikki tiedot, jotka toimittajat tarvitsevat asianmukaisten tarjousten laatimista ja jättämistä varten. Tällaisten asiakirjojen on sisällettävä täydellinen kuvaus seuraavista seikoista, ellei niitä ole esitetty jo aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa:

- a) hankinta, mukaan lukien hankittavien tavaroiden tai palveluiden luonne ja määrä tai, jos määrä ei ole tiedossa, arvioitu määrä ja kaikki vaatimukset, mukaan lukien tekniset eritelmät, vaatimustenmukaisuuden arviointitodistus, suunnitelmat, piirustukset tai ohjeaineistot;
- b) kaikki toimittajien osallistumisedellytykset sekä luettelo tiedoista ja asiakirjoista, jotka toimittajien edellytetään esittävän osallistumisedellytyksiin liittyen;

- c) kaikki sopimuksen myöntämisessä huomioon otettavat arviointiperusteet ja niiden suhteellinen painoarvo silloin, kun hinta ei ole ainoa arviointiperuste;
- d) todentamiseen ja salaamiseen liittyvät vaatimukset tai tietojen sähköiseen toimittamiseen liittyvät muut vaatimukset, jos hankintayksikkö toteuttaa hankinnan sähköisesti;
- e) huutokaupan säännöt, mukaan luettuna tarjousten arviointiperusteisiin liittyvien tekijöiden yksilöinti, jos hankintayksikkö järjestää sähköisen huutokaupan;
- f) tarjousten avaamistilaisuuden päivämäärä, kellonaika ja paikka sekä tiedot henkilöistä, joilla on oikeus olla läsnä, jos tarjoukset avataan julkisesti;
- g) kaikki muut ehdot, mukaan lukien maksuehdot ja rajoitukset, jotka koskevat tarjousten esittämistapaa, kuten sitä, onko ne esitettävä paperilla vai sähköisesti; ja
- h) tavaroiden toimittamiselle tai palveluiden tarjoamiselle mahdollisesti asetetut määräajat.

2. Vahvistaessaan tarjouspyyntöasiakirjoissa hankittavien tavaroiden tai palvelujen toimittamiselle mahdollisesti asetettavia määräaikoja hankintayksikkö ottaa huomioon muun muassa hankinnan monitahoisuuden, odotettavissa olevan alihankinnan osuuden sekä realistisen ajan, jonka tuotanto, varastosta otto ja tavaroiden kuljetus lähtöpaikasta taikka palvelun toimittaminen vaatii.

3. Aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuihin arviointiperusteisiin voivat sisältyä muiden muassa hinta ja muita kustannustekijöitä, laatu, tekniset ansiot, ympäristöominaisuudet ja toimitusehdot.

4. Hankintayksikön on viipymättä toimitettava tarjouspyyntöasiakirjat kaikille hankintaan osallistuville toimittajille, jos tällainen toimittaja sitä pyytää, ja vastattava hankintaan osallistuvan toimittajan kaikkiin kohtuullisiin tietopyyntöihin edellyttäen, että tällaiset tiedot eivät anna kyseiselle toimittajalle etua suhteessa sen kilpailijoihin asianomaisessa hankinnassa ja että pyyntö on esitetty sovellettavassa määräajassa.
5. Jos hankintayksikkö muuttaa aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa tai hankintaan osallistuville toimittajille annetuissa tarjouspyyntöasiakirjoissa vahvistettuja perusteita tai vaatimuksia ennen 20.22 artiklan mukaista tarjousten arviointia, sen on lähetettävä kirjallisesti kaikki tällaiset muutokset
- a) kaikille toimittajille, jotka ovat osallisina menettelyssä tietojen muuttamisajankohtana, jos nämä toimittajat ovat tiedossa, ja muissa tapauksissa samalla tavalla kuin alkuperäiset tiedot; ja
 - b) riittävän aikaisin, jotta toimittajille jää aikaa tarvittaessa muuttaa tarjouksiaan ja toimittaa muutetut tarjoukset.
6. Hankintayksiköt voivat vaatia osallistuvia toimittajia antamaan takeet tarjouksen voimassa pitämisestä ja valittua toimittajaa antamaan vakuuden sitoumuksen suorittamisesta.

20.18 ARTIKLA

Määräajat

Hankintayksikkö antaa toimittajille riittävästi aikaa laatia ja toimittaa osallistumishakemukset ja asianmukaiset tarjoukset ottaen huomioon omat tarpeensa sekä muun muassa hankinnan luonteen ja monimutkaisuuden, odotettavissa olevan alihankinnan osuuden ja vaadittavan ajan tarjousten toimittamiseen ulkomailla sijaitsevista ja sisäisistä yhteyspisteistä, joissa ei käytetä sähköisiä välineitä. Tällaisten määräaikojen, mukaan lukien niiden mahdolliset pidennykset, on oltava samat kaikille hankinnasta kiinnostuneille tai hankintaan osallistuville toimittajille. Sovellettavat määräajat vahvistetaan liitteessä 20-M.

20.19 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Jos osapuolen lainsäädännössä säädetään, että hankintayksiköt voivat tehdä hankintoja neuvottelemalla, hankintayksiköt voivat tehdä niin seuraavissa tapauksissa:
 - a) sellaisten julkisten hankintojen yhteydessä, joiden osalta ne ovat ilmaisseet tällaisen aikomuksen aiottua hankintaa koskevassa ilmoituksessa; tai
 - b) jos tarjousten arvioinnissa ilmenee, ettei yksikään tarjouksista ole ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitetyillä arviointiperusteilla selvästi edullisin.

2. Hankintayksikkö

- a) varmistaa, että neuvotteluihin osallistuvien toimittajien mahdollinen poissulkeminen tehdään ilmoituksissa tai tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden mukaisesti; ja
- b) ilmoittaa neuvottelujen päätyttyä yleisen määräajan, johon mennessä jäljelle jääneiden toimittajien on jätettävä uusi tai tarkistettu tarjous.

20.20 ARTIKLA

Suljettu tarjouspyyntömenettely

1. Edellyttäen, että tarjouspyyntömenettelyä ei käytetä kilpailun välttämiseen tai kotimaisten toimittajien suojelemiseen, hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksia suljetulla tarjouspyyntömenettelyllä tapauksissa,

- a) joissa
 - i) yhtään tarjousta ei ole jätetty tai yksikään toimittaja ei ole pyytänyt osallistua;
 - ii) yhtään tarjouspyyntöasiakirjojen olennaiset vaatimukset täyttävää tarjousta ei ole jätetty;
 - iii) yksikään toimittaja ei ole täyttänyt osallistumisedellytyksiä; tai

iv) jätettyihin tarjouksiin liittyy kilpailunvastaista yhteistyötä

eikä tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjä vaatimuksia ole muutettu oleellisesti;

- b) joissa taideteoksien osalta tai yksinoikeudellisten teollis- ja tekijänoikeuksien, kuten patentti- tai tekijänoikeuden, tai yksityisten tietojen suojelemiseen liittyvistä syistä tai kun kilpailun puuttumisen vuoksi teknisistä syistä vain tietty tavarain tai palvelujen toimittaja voi tulla kysymykseen, eikä kohtuullista vaihtoehtoa tai korvaavaa toimittajaa ole;
- c) joissa ovat kyseessä tavaroiden tai palvelujen alkuperäisen toimittajan suorittamat, alkuperäiseen hankintaan sisällyttömät lisätoimitukset, kun toimittajan vaihdos tällaisten lisätavaroiden tai -palvelujen osalta
- i) ei ole mahdollista taloudellisista tai teknisistä syistä, joita ovat muun muassa vaatimukset korvattavuudesta tai yhteentoimivuudesta sellaisten olemassa olevien laitteiden, ohjelmistojen, palvelujen tai laitteistojen kanssa, jotka on hankittu osana alkuperäistä hankintaa; ja
- ii) aiheuttaisi merkittävää haittaa tai kustannusten olennaista päällekkäisyyttä hankintayksikölle;
- d) joissa tavarat hankitaan perushyödykemarkkinoilta;
- e) joissa hankintayksikkö hankkii prototyypin tai uuden tavarain tai palvelun, joka on kehitetty sen pyynnöstä tietyn tutkimus- tai koetoimintaa, selvitystyötä tai alkuperäiskehittelyä koskevan sopimuksen osana ja sitä varten; tällaisten sopimusten loppuun saattamisen jälkeen tehtävissä tavaroiden tai palvelujen hankinnoissa sovelletaan tämän osaston määräyksiä;

- f) joissa tämä on ehdottoman välttämätöntä, koska tavaroita tai palveluja ei hankintayksikölle ennalta arvaamattomista syistä aiheutuneen kiireellisyyden vuoksi ole voitu hankkia tarpeeksi ajoissa avoimella tai valikoivalla tarjouspyyntömenettelyllä;
 - g) joissa sopimus myönnetään suunnittelukilpailun voittajalle edellyttäen, että kilpailu on järjestetty tämän luvun periaatteita noudattaen ja riippumaton tuomaristo arvioi osallistujat suunnittelusopimuksen myöntämiseksi voittajalle; tai
 - h) joissa hankinnat tehdään poikkeuksellisen edullisissa olosuhteissa, jotka voivat liittyä vain lyhytaikaisesti ilmenevään tilanteeseen, kuten sellaisten oikeushenkilöiden toteuttamat epätavalliset myyntitapahtumat, jotka eivät tavallisesti ole toimittajia, tai kun omaisuuden myyjä on selvitystilassa oleva yritys tai konkurssipesän hallinto.
2. Hankintayksikön on pidettävä kirjaa tai laadittava kirjalliset kertomukset, jotka oikeuttavat sopimuksen myöntämisen 1 kohdan mukaisesti.

20.21 ARTIKLA

Sähköiset huutokaupat

Jos hankintayksikkö aikoo toteuttaa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan sähköistä huutokauppaa käyttäen, sen on toimitettava jokaiselle osallistujalle ennen sähköisen huutokaupan aloittamista

- a) tiedot automaattisesta arviointimenettelystä, joka perustuu tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyihin arviointiperusteisiin ja jota käytetään huutokaupassa tarjousten automaattisessa järjestykseen asettamisessa tai niiden järjestyksen muuttamisessa, ja siihen kuuluvista matemaattisista kaavoista;

- b) osallistujan tarjouksen alustavan arvioinnin tulokset, jos sopimus myönnetään edullisimman tarjouksen perusteella; ja
- c) kaikki muut huutokaupan toteuttamisen kannalta merkitykselliset tiedot.

20.22 ARTIKLA

Tarjousten käsittely ja sopimusten myöntäminen

1. Hankintayksikön on otettava kaikki tarjoukset vastaan, avattava ne ja käsiteltävä niitä sellaisia menettelyjä noudattaen, joilla taataan hankintaprosessin oikeudenmukaisuus ja puolueettomuus sekä tarjousten luottamuksellisuus.
2. Hankintayksikkö ei saa rangaista toimittajaa, jonka tarjous vastaanotetaan tarjousten vastaanottamiselle vahvistetun määräajan jälkeen, jos viive johtuu pelkästään hankintayksikön käsittelyvirheestä.
3. Jotta tarjous voidaan ottaa huomioon sopimusta myönnettäessä, se on jätettävä kirjallisesti ja sen on tarjouksia avattaessa oltava tarjouspyyntöasiakirjoissa ja tapauksen mukaan ilmoituksissa vahvistettujen oleellisten vaatimusten mukainen ja osallistumisedellytykset täyttävän toimittajan jättämä.
4. Ellei hankintayksikkö päättä, että sopimuksen myöntäminen ei ole yleisen edun mukaista, sen on myönnettävä sopimus toimittajalle, jonka se on todennut kykenevän täyttämään sopimuksen ehdot ja jonka tarjous on ainoastaan ilmoituksissa ja tarjouspyyntöasiakirjoissa esitettyjen arviointiperusteiden perusteella edullisin tai, jos hinta on yksinomainen arviointiperuste, hinnaltaan edullisin.

5. Jos hankintayksikkö saa tarjouksen, jonka hinta on epätavallisen alhainen muiden tarjousten hintaan verrattuna, se voi varmistaa toimittajalta, että tämä täyttää osallistumisehdot ja pystyy täyttämään sopimusehdot.
6. Hankintayksikkö ei saa käyttää mahdollisia vaihtoehtoja, peruuttaa hankintaa tai muuttaa myönnettyjä sopimuksia kiertääkseen tämän luvun mukaisia velvollisuuksiaan.
7. Kukin osapuoli voi säätää, että jos sopimusta ei valitusta toimittajasta johtuvista syistä tehdä kohtuullisessa ajassa tai jos valittu toimittaja ei täytä 20.17 artiklassa tarkoitettua, sopimuksen täyttämistä koskevan vakuuden mukaista sitoumustaan tai noudata sopimusehtoja, sopimus voidaan tehdä sen toimittajan kanssa, joka on tehnyt seuraavaksi edullisimman tarjouksen.

20.23 artikla

Hankintatietojen avoimuus

1. Hankintayksikön on viipymättä ilmoitettava menettelyyn osallistuville toimittajille sopimuksen myöntämistä koskevista päätöksistään ja toimittajan pyynnöstä kirjallisesti. Ellei 20.24 artiklan 2 ja 3 kohdasta muuta johdu, hankintayksikön on pyynnöstä toimitettava menettelyn hävinneelle toimittajalle selvitys syistä, joiden vuoksi hankintayksikkö ei valinnut sen tarjousta, ja esitettävä valitun toimittajan tarjouksen suhteelliset edut.

2. Hankintayksikön on julkaistava mahdollisimman pian kunkin tämän luvun soveltamisalaan kuuluvan sopimuksen myöntämisestä kunkin osapuolen lainsäädännössä vahvistettujen määräaikojen puitteissa ilmoitus liitteiden 20-F–20-J lisäyksissä luetellussa asianmukaisessa paperijulkaisussa tai sähköisessä julkaisussa. Jos käytetään ainoastaan sähköistä julkaisua, tietojen on oltava helposti saatavilla kohtuullisen ajan. Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

- a) hankittavien tavaroiden tai palvelujen kuvaus, johon voi sisältyä hankittujen tavaroiden luonne ja määrä ja hankittujen palvelujen luonne ja laajuus;
- b) hankintayksikön nimi ja osoite;
- c) valitun toimittajan nimi ja osoite;
- d) valitun tarjouksen arvo tai hankintasopimuksen myöntämisessä huomioon otettujen tarjousten korkein ja alin arvo;
- e) myöntämispäivä; ja
- f) käytetty hankintamenetelmä ja suljettua tarjouspyyntömenettelyä käytettäessä kuvaus sen käyttöön oikeuttaneista olosuhteista.

3. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle saatavilla olevat ja vertailukelpoiset tilastotiedot, jotka ovat tämän luvun piiriin kuuluvien hankintojen kannalta merkityksellisiä.

20.24 ARTIKLA

Tietojen julkistaminen

1. Kukin osapuoli toimittaa viipymättä toisen osapuolen pyynnöstä kaikki asianmukaiset tiedot tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan myöntämisestä, jotta voidaan määrittää, onko hankinta tehty tämän osaston sääntöjen mukaisesti. Jos näiden tietojen antaminen vaarantaisi kilpailun tulevien tarjouspyyntömenettelyjen yhteydessä, tiedot saava osapuoli ei saa luovuttaa niitä millekään toimittajalle muuten kuin neuvoteltuaan asiasta tiedot antaneen osapuolen kanssa ja saatuaan sen suostumuksen.
2. Sen estämättä, mitä muualla tässä luvussa määrätään, osapuoli ja sen hankintayksiköt eivät saa antaa millekään toimittajalle tietoja, jotka saattaisivat vaarantaa toimittajien välisen reilun kilpailun.
3. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita edellyttävän, että osapuoli, mukaan lukien sen hankintayksiköt, viranomaiset ja muutoksenhakuelimet, ilmaisee luottamuksellisia tietoja, jos niiden ilmaiseminen
 - a) häiritse lainvalvontaa;
 - b) saattaisi vaarantaa toimittajien välisen tasapuolisen kilpailun;
 - c) vaarantaisi tiettyjen henkilöiden perustellut kaupalliset edut, teollis- ja tekijänoikeuksien suoja mukaan lukien; tai
 - d) olisi muutoin yleisen edun vastaista.

20.25 ARTIKLA

Kotimaiset muutoksenhakumenettelyt

1. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa nopeat, tehokkaat, avoimet ja syrjimättömät hallinnolliset tai oikeudelliset muutoksenhakumenettelyt, joiden avulla toimittaja voi valittaa

- a) tämän luvun rikkomisesta; tai
- b) tämän luvun täytäntöönpanoa koskevien osapuolen toimenpiteiden laiminlyönnistä, jos toimittajalla ei ole oikeutta valittaa suoraan tämän luvun rikkomisesta osapuolen lainsäädännön mukaisesti,

tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan sellaisen hankinnan yhteydessä, johon liittyy tai on liittynyt toimittajan etu. Kaikkia valituksia koskevat menettelysäännöt on esitettävä kirjallisesti ja saatettava julkisesti saataville.

2. Kukin osapuoli voi säätää kansallisessa lainsäädännössään, että jos toimittaja esittää valituksen tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan hankinnan yhteydessä, asianomainen osapuoli kannustaa hankintayksikköään ja toimittajaa ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Hankintayksikön on käsiteltävä tällainen valitus puolueettomasti ja oikea-aikaisesti tavalla, joka ei vaikuta toimittajan osallistumiseen meneillään oleviin tai tuleviin hankintoihin tai oikeuteen pyytää hallinnollisen tai oikeudellisen muutoksenhakumenettelyn mukaisia korjaavia toimenpiteitä.

3. Kullekin toimittajalle on annettava valituksen valmistelua ja jättämistä varten riittävästi aikaa, kuitenkin vähintään kymmenen (10) päivää siitä ajankohdasta, jona valituksen peruste tuli toimittajan tietoon tai sen olisi kohtuudella katsoen pitänyt tulla tämän tietoon.

4. Kukin osapuoli perustaa tai nimeää vähintään yhden puolueettoman hallinto- tai oikeusviranomaisen, joka on riippumaton sen hankintayksiköistä ja ottaa vastaan ja tutkii valitukset, joita toimittajat tekevät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvien hankintojen yhteydessä.

5. Jos muu elin kuin 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen tutkii valituksen ensin, osapuoli varmistaa, että toimittaja voi valittaa alkuperäisestä päätöksestä puolueettomalle hallinto- tai oikeusviranomaiselle, joka on riippumaton siitä hankintayksiköstä, jonka hankintaa valitus koskee. Muutoksenhakuelimien, joka ei ole tuomioistuin, on joko oltava sellainen, että sen ratkaisut voidaan saattaa lainkäyttöelimen käsiteltäväksi, tai sillä on oltava menettelylliset takeet siitä, että

- a) hankintayksikkö vastaa valitukseen kirjallisesti ja luovuttaa muutoksenhakuelimelle kaikki asiaankuuluvat asiakirjat;
- b) menettelyn osapuolilla on oikeus tulla kuulluksi ennen kuin muutoksenhakuelin tekee valituksesta päätöksen;
- c) menettelyn osapuolilla on oikeus edustajaan ja avustajaan;
- d) kaikki käsittelyt ovat menettelyn osapuolille avoimia;
- e) menettelyn osapuolilla on oikeus pyytää, että käsittelyt järjestetään julkisesti ja että on mahdollista esittää todistajia; ja
- f) toimittajan valitukseen liittyvät päätökset tai suositukset annetaan kohtuullisessa ajassa kirjallisina ja jokaiseen päätökseen tai suositukseen liitetään selostus niiden perusteluista.

6. Kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joilla mahdollistetaan
 - a) pikaiset väliaikaiset toimenpiteet, jotta toimittaja voi säilyttää mahdollisuutensa osallistua hankintaan. Tällaiset väliaikaiset toimenpiteet voivat johtaa hankintamenettelyn keskeyttämiseen. Menettelyissä voidaan sallia se, että asianomaisten etujen, myös yleisen edun, kannalta merkittävät kielteiset seuraukset voidaan ottaa huomioon päätettäessä, olisiko tällaisia toimia toteutettava. Jos asiassa ei ryhdytä toimenpiteisiin, perustelut siihen on ilmoitettava kirjallisesti; ja
 - b) korjaava toimi tai korvaus kärsitystä menetyksestä tai vahingosta, jos muutoksenhakuelin on todennut 1 kohdassa tarkoitetun rikkomisen tai laiminlyönnin tapahtuneen; korvaus voi olla rajoitettu tarjouksen valmisteluun liittyviin kustannuksiin tai valitukseen liittyviin kustannuksiin taikka molempiin.

20.26 ARTIKLA

Soveltamisalan muutokset ja oikaisut

1. Osapuoli voi ehdottaa sitä koskevien liitteiden 20-A–20-E muuttamista tai oikaisemista.

Muutokset

2. Jos osapuoli aikoo muuttaa 1 kohdassa tarkoitettuja sitä koskevia liitteitä, sen on
 - a) annettava toiselle osapuolelle kirjallinen ilmoitus; ja

- b) sisällytettävä ilmoitukseen ehdotus toista osapuolta koskevista asianmukaisista korvaavista mukautuksista, jotta soveltamisalan taso vastaisi muutosta edeltänyttä tilannetta.
3. Sen estämättä, mitä 2 kohdan b alakohdassa määrätään, osapuolen ei tarvitse tarjota korvaavia mukautuksia, jos muutos koskee yksikköä, jota koskevasta määräys- tai vaikutusvallastaan osapuoli on tosiasiallisesti luopunut.
4. Toinen osapuoli voi vastustaa muutosta, jos
- a) 2 kohdan b alakohdan nojalla ehdotettu korvaava mukautus ei ole riittävä säilyttämään yhteisesti sovittua soveltamisalaa vastaavaa tasoa; tai
 - b) muutos koskee hankintayksikköä, jonka osalta osapuoli on tosiasiallisesti luopunut määräys- tai vaikutusvallastaan 3 kohdan mukaisesti.

Toisen osapuolen on esitettävä kirjallinen vastalause 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa 2 kohdan a alakohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Jos tällaista vastalauseetta ei ole toimitettu 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, osapuolen katsotaan hyväksyneen muutoksen.

Oikaisut

5. Seuraavia osapuolta koskevien liitteiden muutoksia pidetään puhtaasti muodollisina oikaisuina edellyttäen, että ne eivät vaikuta tässä luvussa määrättyyn yhteisesti sovittuun soveltamisalaan:
- a) yksikön nimen muutos;

- b) kahden tai useamman lisäyksessä luetellun hankintayksikön sulautuminen; ja
- c) lisäyksessä luetellun hankintayksikön jakautuminen kahdeksi tai useammaksi yksiköksi, jotka lisätään samassa lisäyksessä lueteltuihin hankintayksiköihin.

Tällaisen puhtaasti muodollisen oikaisun tekevä osapuoli ei ole velvollinen ehdottamaan korvaavia mukautuksia.

6. Jos ehdotetaan oikaisuja osapuolta koskeviin liitteisiin, kyseinen osapuoli ilmoittaa ehdotetuista oikaisuista toiselle osapuolelle kahden (2) vuoden välein tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen.

7. Osapuoli voi 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ilmoittaa toiselle osapuolelle vastustavansa ehdotettua oikaisua. Jos osapuoli toimittaa tällaisen vastalauseen, sen on perusteltava, miksi se katsoo, että ehdotettu oikaisu ei ole 5 kohdassa määrätty muutos, ja kuvattava ehdotetun oikaisun vaikutusta tässä luvussa määrättyyn yhteisesti sovittuun soveltamisalaan. Jos tällaista vastalauseetta ei ole toimitettu 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, osapuolen katsotaan hyväksyneen ehdotetun oikaisun.

Neuvottelut ja riitojenratkaisu

8. Jos toinen osapuoli vastustaa ehdotettua muutosta tai oikaisua, osapuolet pyrkivät ratkaisemaan asian neuvottelemalla. Jos sopimukseen ei päästä 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluessa vastalauseen vastaanottamisesta, osapuoli, joka haluaa muuttaa tai oikaista sitä koskevia liitteitä, voi saattaa asian 29 luvun mukaiseen riitojenratkaisumenettelyyn, elleivät osapuolet sovi määräajan pidentämisestä.

9. Edellä 8 kohdan mukainen neuvottelumenettely ei rajoita 29 luvussa määrättyjä neuvotteluja.
10. Jos osapuoli ei vastusta ehdotettua muutosta 2 ja 3 kohdan mukaisesti tai ehdotettua oikaisua 5 kohdan mukaisesti tai muutoksia tai oikaisuja, joista osapuolet ovat sopineet neuvotteluissa, tai jos asia on ratkaistu lopullisesti 29 luvun mukaisesti, kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto muuttaa asianomaista liitettä siten, että se vastaa sovittua muutosta, oikaisua tai korvaavia mukautuksia.

20.27 ARTIKLA

Julkisten hankintojen alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla julkisten hankintojen alakomitealla on 2.4 ja 9.9 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) tarkastella hankintamarkkinoiden vastavuoroista avaamista;
 - b) vaihtaa tietoja kunkin osapuolen julkisiin hankintoihin liittyvistä mahdollisuuksista, mukaan lukien hankintoja koskevien tilastotietojen vaihto; ja
 - c) keskustella 20.28 artiklassa tarkoitetun julkisia hankintoja koskevan osapuolten yhteistyön laajuudesta ja keinoista.

20.28 ARTIKLA

Julkisia hankintoja koskeva yhteistyö

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä varmistaakseen tämän luvun tehokkaan täytäntöönpanon. Osapuolet käyttävät saatavilla ja olemassa olevia välineitä, resursseja ja mekanismeja.
2. Tämän alan yhteistyötoimia toteutetaan muun muassa seuraavin keinoin:
 - a) tietojen, hyvien käytäntöjen, tilastotietojen, asiantuntijoiden ja kokemusten vaihto sekä politiikkoja koskeva näkemysten vaihto yhteistä etua koskevilla aloilla;
 - b) kestävien hankintakäytäntöjen käyttöä koskevien hyvien käytäntöjen vaihto ja vuorovaikutus muilla yhteistä etua koskevilla aloilla;
 - c) kumpaakin kiinnostavia aiheita käsittelevien verkostojen, seminaarien ja työpajojen edistäminen;
 - d) tietämyksen siirto, mukaan lukien yhteydet Euroopan unionin ja Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden asiantuntijoiden välillä; ja
 - e) sellainen tietojenvaihto Euroopan unionin ja Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden välillä, jolla helpotetaan osapuolten toimittajien, erityisesti pk-yritysten, pääsyä osapuolten julkisten hankintojen markkinoille.

21 LUKU

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUDET

A JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET JA PERIAATTEET

21.1 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Kukin osapuoli vahvistaa toisilleen WTO:n, TRIPS-sopimuksen ja muiden sellaisten teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien monenvälisten sopimusten mukaiset oikeudet ja velvoitteet, joiden sopimuspuoli se on.
2. Kukin osapuoli voi vapaasti määrittää asianmukaisen menetelmän tämän luvun määräysten täytäntöönpanemiseksi oikeusjärjestelmässään ja käytännöissään tavalla, joka on yhdenmukainen TRIPS-sopimuksen ja tämän luvun tavoitteiden ja periaatteiden kanssa.

21.2 ARTIKLA

Tavoitteet

Tämän luvun tavoitteina on

- a) helpottaa innovatiivisten ja luovien tuotteiden saantia, tuotantoa ja kaupallistamista sekä edistää kauppaa ja investointeja osapuolten välillä kestävyuden, oikeudenmukaisuuden ja osallistavuuden lisäämiseksi osapuolten taloudessa;
- b) saavuttaa teollis- ja tekijänoikeuksien riittävän ja tehokkaan suojan taso ja täytäntöönpano siten, että se tarjoaa kannustimia ja palkkioita innovoinnille ja edistää samalla teknologian tehokasta siirtoa ja levittämistä, edistää sosiaalista ja taloudellista hyvinvointia sekä oikeudenhaltijoiden oikeuksien ja yleisen edun välistä tasapainoa; ja
- c) edistää toimenpiteitä, jotka auttavat osapuolia edistämään tutkimusta ja kehitystä sekä tiedon, myös runsaan tekijänoikeuksista vapaan tiedon, saatavuutta.

21.3 ARTIKLA

Velvoitteiden luonne ja soveltamisala

1. Sopimuksen tässä osassa 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' tarkoitetaan kaikkia sellaisia teollis- ja tekijänoikeuksien luokkia, joita tarkoitetaan TRIPS-sopimuksen II osan 1–7 jaksossa ja tämän sopimuksen 21.9–21.43 artiklassa.

2. Teollis- ja tekijänoikeuksien suoja sisältää suojan vilpillistä kilpailua vastaan Pariisissa 20 päivänä maaliskuuta 1883 tehdyn teollisoikeuden suojelemista koskevan Pariisin yleissopimuksen, sellaisena kuin se on viimeksi tarkistettuna Tukholmassa 14 päivänä heinäkuuta 1967, jäljempänä 'Pariisin yleissopimus', 10 bis artiklan mukaisesti.

3. Mikään tässä luvussa ei estä osapuolta toteuttamasta tarvittavia toimenpiteitä, joilla estetään oikeudenhaltijoita käyttämästä väärin teollis- ja tekijänoikeuksia tai turvautumasta käytäntöihin, jotka rajoittavat kohtuuttomasti kauppaa tai vaikuttavat haitallisesti kansainväliseen teknologiansiirtoon, edellyttäen, että tällaiset toimenpiteet ovat tämän luvun mukaisia.

4. Osapuolella ei ole velvollisuutta antaa lainsäädännöllään laajempaa suojaa kuin tässä luvussa edellytetään. Tämän luvun määräyksillä ei estetä osapuolta soveltamasta lainsäädäntöään, jolla otetaan käyttöön tiukempia teollis- ja tekijänoikeuksien suojaa ja täytäntöönpanoa koskevia vaatimuksia edellyttäen, että ne eivät ole tämän luvun vastaisia.

21.4 ARTIKLA

Periaatteet

1. Kukin osapuoli tunnustaa, että teollis- ja tekijänoikeuksien suojeleminen ja täytäntöönpano voidaan toteuttaa ja on toteutettava tavalla, joka edistää taloudellista, sosiaalista ja tieteellistä kehitystä. Kukin osapuoli varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon omassa oikeusjärjestelmässään ja -käytännössään.

2. Laatiessaan tai muuttaessaan säädöksiään ja määräyksiään kukin osapuoli voi säätää poikkeuksista ja joustomahdollisuuksista, jotka sallitaan niissä monenvälisissä välineissä, jotka osapuolet ovat allekirjoittaneet.

3. Osapuolet vahvistavat TRIPS-sopimuksen kilpailua koskevat määräykset.
4. Osapuolet tukevat YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista.
5. Osapuolet tukevat Maailman terveystieteiden kokouksen päätöslauselmaa WHA 60.28 ja kuudennenkymmenennenneljännen maailman terveystieteiden kokouksen hyväksymiä puitteita pandeemiseen influenssaan valmistautumiseksi.
6. Osapuolet toteavat, että on tärkeää edistää kansanterveyttä, innovointia sekä teollis- ja tekijänoikeuksia koskevasta yleisestä strategiasta ja toimintasuunnitelmasta maailman terveystieteiden kokouksessa 24 päivänä toukokuuta 2008 annetun päätöslauselman (pätöslauselma WHA 61.21, sellaisena kuin se on muutettuna päätöslauselmalla WHA 62.16) täytäntöönpanoa.
7. Osapuolet vahvistavat Maailman henkisen omaisuuden järjestön, jäljempänä 'WIPO', yleiskokouksen vuonna 2007 hyväksymät kehitysohjelman suositukset.
8. Jos teollis- tai tekijänoikeuden hankinta edellyttää, että oikeus myönnetään tai rekisteröidään, kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan varmistamaan, että oikeuden myöntämistä tai rekisteröintiä koskevat menettelyt edistävät oikeuden myöntämistä tai rekisteröintiä kohtuullisessa ajassa, jotta vältetään suoja-ajan perusteeton lyhentäminen.

21.5 ARTIKLA

Kansallinen kohtelu

Kukin osapuoli myöntää toisen osapuolen kansalaisille¹ vähintään yhtä edullisen kohtelun kuin omille kansalaisilleen tämän luvun soveltamisalaan kuuluvien teollis- ja tekijänoikeuksien suojan² osalta, ellei TRIPS-sopimuksen 3 ja 5 artiklassa määrätyistä poikkeuksista muuta johdu.³

¹ Tässä luvussa 'kansalaisella' tarkoitetaan kulloinkin kyseisen teollis- tai tekijänoikeuden osalta osapuolen henkilöä, joka täyttää TRIPS-sopimuksen tai tapauksen mukaan niiden WIPO:n alaisuudessa tehtyjen ja hallinnoitujen monenvälisten sopimusten, joiden sopimuspuoli osapuoli on, mukaiset suojan edellytykset.

² Sovellessa 21.5 artiklaa 'suoja' käsittää seikat, jotka vaikuttavat teollis- ja tekijänoikeuksien suojan saatavuuteen, hankintaan, laajuuteen, voimassapitoon ja täytäntöönpanoon, sekä seikat, jotka vaikuttavat tässä luvussa erityisesti mainittujen teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöön.

³ Esittävien taitelijoiden, äänitteiden tuottajien ja yleisradio-organisaatioiden osalta kyseinen velvollisuus koskee vain tässä luvussa myönnettyjä oikeuksia.

21.6 ARTIKLA

Biologisen monimuotoisuuden ja perimätiedon suojeleminen

1. Osapuolet toteavat biologisen monimuotoisuuden ja sen osien ja niihin liittyvän alkuperäis- ja paikallisyhteisöjen¹ perimätiedon, keksintöjen ja menettelytapojen merkityksen ja arvon. Osapuolet vahvistavat lisäksi täysivaltaiset oikeutensa omiin luonnonvaroihinsa sekä Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyssä biologista monimuotoisuutta koskevassa yleissopimuksessa, jäljempänä 'biodiversiteettisopimus', vahvistetut oikeutensa ja velvollisuutensa geenivarojen saatavuuden sekä näiden geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaisen ja tasapuolisen jakamisen osalta.
2. Osapuolet toteavat maatalouden biologisen monimuotoisuuden erityisluonteen, sen erityispiirteet ja erityisratkaisuja edellyttävät ongelmat ja vahvistavat, että elintarvikkeiden ja maatalouden geenivarojen saantiin sovelletaan erityiskäsittelyä Roomassa 3 päivänä marraskuuta 2001 tehdyn elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen, jäljempänä 'elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskeva kansainvälinen sopimus', mukaisesti.
3. Osapuolet voivat yhteisestä sopimuksesta tarkastella uudelleen tätä artiklaa, ellei monenvälisten keskustelujen tuloksista ja päätelmistä muuta johdu.

¹ Sovellettaessa 21.6 artiklaa 'alkuperäis- ja paikallisyhteisöt' voivat sisältää orjiksi joutuneiden afrikkalaisten jälkeläisiä ja pienviljelijöitä.

21.7 ARTIKLA

Sammuminen

Kukin osapuoli voi vapaasti vahvistaa omat teollis- ja tekijänoikeuksien sammumista koskevat sääntönsä ottaen huomioon TRIPS-sopimuksen.

21.8 ARTIKLA

TRIPS-sopimus ja kansanterveys

1. Osapuolet tunnustavat merkityksen, joka on 14 päivänä marraskuuta 2001 WTO:n ministerikokouksessa TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetulla julistuksella, jäljempänä 'Dohan julistus'. Tämän luvun mukaisia oikeuksia ja velvoitteita tulkittaessa ja täytäntöön pantaessa osapuolet varmistavat, että Dohan julistusta noudatetaan.
2. Kukin osapuoli panee täytäntöön TRIPS-sopimuksen 31 a artiklan sekä sen liitteen ja liitteen lisäyksen, jotka tulivat voimaan 23 päivänä tammikuuta 2017.

B JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIA KOSKEVAT NORMIT

1 ALAJAKSO

TEKIJÄNOIKEUS JA LÄHIOIKEUDET¹

21.9 artikla

Kansainväliset sopimukset

Kukin osapuoli vahvistaa seuraavista kansainvälisistä sopimuksista johtuvat oikeutensa ja velvollisuutensa ottaen huomioon, että sopimukset eivät sido niitä, jotka eivät ole niiden sopimuspuolia:

- a) Bernissä 9 päivänä syyskuuta 1886 tehty yleissopimus kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta, jäljempänä 'Bernin yleissopimus', sellaisena kuin se on muutettuna 28 päivänä syyskuuta 1979;
- b) Roomassa 18 päivänä toukokuuta 1964 tehty kansainvälinen yleissopimus esittävien taiteilijoiden, äänitteiden valmistajien sekä radioyriyten suojaamisesta, jäljempänä 'Rooman yleissopimus';

¹ Osapuolet voivat vapaasti käyttää säädöksissään ja määräyksissään eri nimityksiä tässä alajaksossa vahvistetuista oikeuksista edellyttäen, että sovittu suojan taso varmistetaan.

- c) Marrakeshissa 27 päivänä kesäkuuta 2013 hyväksytty sopimus julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi;
- d) Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 tehty WIPO:n tekijänoikeussopimus;
- e) Genevessä 20 päivänä joulukuuta 1996 tehty WIPO:n esitys- ja äänitesopimus; ja
- f) Pekingissä 24 päivänä kesäkuuta 2012 tehty audiovisuaalisten esitysten suoja koskeva Pekingin sopimus.

21.10 ARTIKLA

Tekijät

Kukin osapuoli antaa tekijöille yksinoikeuden sallia tai kieltää

- a) teostensa toisintamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- b) teostensa alkuperäiskappaleen tai sen kopioiden levityksen yleisölle myymällä tai millä tahansa muulla tavalla;
- c) teostensa langallisen tai langattoman välittämisen yleisölle; ja
- d) teostensa saattamisen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

21.11 ARTIKLA

Esittävät taiteilijat

Kukin osapuoli antaa esittäville taiteilijoille yksinoikeuden sallia tai kieltää

- a) esitystensä tallenteet;
- b) esitystensä tallentamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- c) esitystensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla;
- d) esitystensä yleisradioinnin langattomasti tai johtoja hyväksi käyttäen, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, ja niiden välittämisen yleisölle, paitsi jos esitys jossinään on yleisradioitu esitys tai peräisin tallenteelta; ja
- e) esitystensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

21.12 ARTIKLA

Äänitteiden tuottajat

Kukin osapuoli antaa äänitteiden tuottajille yksinoikeuden sallia tai kieltää

- a) äänitteidensä toisintamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä menetelmällä ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- b) äänitteidensä, mukaan lukien niiden kopiot, saattamisen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla; ja
- c) äänitteidensä saattamisen yleisön saataville siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada ne käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta ja itse valitsemanaan aikana.

21.13 ARTIKLA

Yleisradio-organisaatiot

Kukin osapuoli voi säätää säädöksissään ja määräyksissään, mitä on pidettävä yleisradio-organisaationa, ja kukin osapuoli antaa yleisradio-organisaatioille yksinoikeuden sallia tai kieltää

- a) lähetystensä tallentamisen;

- b) lähetyksensä tallenteiden toisintamisen suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi, millä keinolla ja missä muodossa tahansa, kokonaan tai osittain;
- c) lähetyksensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville langallisesti tai langattomasti riippumatta siitä, tapahtuvatko kyseiset lähetykset johtoja pitkin vai vapaasti etenevien radioaaltojen välityksellä, mukaan lukien lähetykset kaapelin tai satelliitin välityksellä, siten, että yleisöön kuuluvilla henkilöillä on mahdollisuus saada tallenteet käyttöönsä itse valitsemastaan paikasta itse valitsemanaan aikana;
- d) lähetyksensä tallenteiden saattamisen yleisön saataville joko myymällä tai muulla tavalla;¹ ja
- e) lähetyksensä uudelleen tapahtuvan yleisradioinnin langattomasti tai johtoja hyväksi käyttäen, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, sekä lähetyksensä välittämisen yleisölle, jos tällainen välittäminen tapahtuu paikoissa, joihin yleisöllä on pääsy pääsymaksua vastaan.²

¹ Tämän 21.13 artiklan c ja d alakohtaa ei sovelleta osapuoleen siltä osin kuin kyseinen osapuoli ei säädä tai määrää säädöksissään ja määräyksissään kyseisissä alakohdissa vahvistetuista oikeuksista. Tällaisessa tapauksessa muut osapuolet voivat sulkea kyseisen osapuolen yleisradio-organisaatiot 21.13 artiklan c ja d alakohdassa myönnetyn suojan ulkopuolelle, eikä 21.5 artiklan mukaista velvoitetta sovelleta 21.13 artiklan c ja d alakohdassa määrättyihin oikeuksiin.

² Kukin osapuoli voi myöntää laajempia oikeuksia yleisradio-organisaatioiden yleisölle välittämiseen.

21.14 ARTIKLA

Oikeus korvaukseen kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden yleisradioinnista ja välittämisestä yleisölle

1. Kukin osapuoli säätää oikeudesta, jolla voidaan varmistaa, että käyttäjä maksaa esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille kohtuullisen kertakorvauksen, jos kaupallisessa tarkoituksessa julkaistua äänitettä tai sen kopiota käytetään langattomasti tapahtuvaan yleisradiointiin tai mihin tahansa välittämiseen yleisölle.¹
2. Kukin osapuoli säätää, että 1 kohdassa tarkoitettun korvauksen käyttäjältä vaatii esittävä taiteilija tai äänitteen tuottaja tai sen vaativat ne molemmat. Kukin osapuoli voi antaa lainsäädäntöä, jossa määritellään esittävien taitelijoiden ja äänitteiden tuottajien välisen sopimuksen puuttuessa ne ehdot, joiden mukaan esittävät taitelijat ja äänitteiden tuottajat jakavat tällaisen korvauksen.

¹ Kukin osapuoli voi myöntää esittäville taiteilijoille ja äänitteiden tuottajille korvausta koskevan oikeuden sijasta tai lisäksi laajempia oikeuksia, kuten yksinoikeuksia, jotka koskevat kaupallisessa tarkoituksessa julkaistujen äänitteiden yleisradiointia ja välittämistä yleisölle.

21.15 ARTIKLA

Suoja-aika

1. Bernin yleissopimuksen 2 artiklassa tarkoitetut esittävien taiteilijoiden kirjallisen tai taiteellisen teoksen oikeudet ovat voimassa koko tekijän elinajan ja vähintään 50 (viisikymmentä) vuotta tämän kuolemasta tai, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, 70 (seitsemänkymmentä) vuotta tekijän kuolemasta. Kukin osapuoli vahvistaa valokuva- ja elokuvateosten suoja-ajan säädöstensä ja määräystensä mukaisesti.
2. Jos tekijänoikeus kuuluu yhteisesti teoksen tekijäkumppaneille, 1 kohdassa tarkoitettu voimassaoloaika lasketaan viimeisenä elossa olleen tekijäkumppanin kuolemasta.
3. Nimettömien tai salanimellä julkaistujen teosten suojan voimassaoloaika on vähintään 50 (viisikymmentä) vuotta teoksen saattamisesta laillisesti yleisön saataville tai, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, 70 (seitsemänkymmentä) vuotta teoksen saattamisesta laillisesti yleisön saataville. Sen estämättä, mitä ensimmäisessä virkkeessä määrätään, jos tekijän käyttämä salanimi ei jätä epäilystä tämän henkilöllisyydestä tai jos tekijä ilmaisee henkilöllisyytensä ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuna aikana, on sovellettava 1 kohdassa määrättyä suoja-aikaa.
4. Esittävien taiteilijoiden oikeudet muutoin kuin äänitteinä tallennettuihin esityksiin lakkaavat aikaisintaan 50 (viidenkymmenen) vuoden kuluttua esityksestä.

5. Esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien oikeuksien voimassaoloaika on vähintään 50 (viisikymmentä) vuotta siitä, kun tallenne on julkaistu laillisesti tai saatettu laillisesti yleisön saataville, tai, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, 70 (seitsemänkymmentä) vuotta siitä, kun tallenne on julkaistu laillisesti tai saatettu laillisesti yleisön saataville.¹ Kukin osapuoli voi säädöstensä ja määräystensä mukaisesti toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että suoja-ajan ensimmäisten 50 (viidenkymmenen) vuoden jälkeisellä 20 (kahdenkymmenen) vuoden ajanjaksolla saatu voitto jaetaan tasapuolisesti esittävien taiteilijoiden ja tuottajien kesken.
6. Yleisradio-organisaatioiden oikeuksien suoja-aika on vähintään 20 (kaksikymmentä) vuotta ensimmäisestä lähetyksestä tai, jos osapuolen säädöksissä ja määräyksissä niin säädetään, 50 (viisikymmentä) vuotta ensimmäisestä lähetyksestä.
7. Tässä artiklassa esitetyt voimassaoloajat on laskettava voimassaoloajan aloittavaa tapahtumaa seuraavan vuoden tammikuun 1 päivästä.
8. Kukin osapuoli voi määrätä tässä artiklassa määrättyjä suoja-aikoja pidemmistä suoja-ajoista.

¹ Kukin osapuoli voi säätää, että esityksen tallenteen tai äänitteen julkaisemisen tai laillisen yleisön saataville saattamisen on tapahduttava tietyn ajan kuluessa esityspäivästä (esittävien taiteilijoiden osalta) tai tallentamispäivästä (äänitteiden tuottajien osalta).

21.16 ARTIKLA

Oikeus jälleenmyyntikorvaukseen

1. Kukin osapuoli voi määrätä, että kuvataideteoksen tekijällä on luovuttamaton oikeus, josta ei voida luopua edes etukäteen, saada osuus teoksen sellaisesta jälleenmyynnistä saadusta hinnasta, joka tapahtuu sen jälkeen, kun tekijä on luovuttanut teoksensa ensimmäisen kerran.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta sovelletaan kaikkeen jälleenmyyntiin, johon osallistuu myyjinä, ostajina tai välittäjinä taidekaupan ammattilaisia, kuten huutokauppakamareita, taidegallerioita sekä taidekauppiaita yleensä.
3. Kukin osapuoli voi säätää, että 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta ei sovelleta jälleenmyyntiin, jossa myyjä on hankkinut teoksen suoraan tekijältä alle kolme (3) vuotta ennen tätä jälleenmyyntiä ja jossa jälleenmyyntihinta ei ylitä tiettyä vähimmäismäärää.
4. Kukin osapuoli voi säätää, että tekijöillä, jotka ovat toisen osapuolen kansalaisia, ja heidän oikeudenomistajillaan on oikeus jälleenmyyntikorvaukseen tämän artiklan ja asianomaisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti, edellyttäen, että sen maan säädökset ja määräykset, jonka kansalainen tekijä tai tekijän oikeudenomistaja on, mahdollistavat jälleenmyyntioikeuden suojan kyseisessä maassa kyseisen osapuolen tekijöille ja heidän oikeudenomistajilleen.

21.17 ARTIKLA

Oikeuksien kollektiivista hallinnointia koskeva yhteistyö

1. Osapuolet edistävät yhteisvalvontajärjestöjensä välistä yhteistyötä, avoimuutta ja syrjimättömyyttä etenkin niiden keräämien tulojen, niiden keräämiin tuloihin soveltamien vähennysten, kerättyjen rojaltien käytön, levityspolitiikan ja niiden kokoelmien osalta, myös digitaalisessa ympäristössä.
2. Jos osapuolen alueelle sijoittautunut yhteisvalvontajärjestö edustaa toista toisen osapuolen alueelle sijoittautunutta yhteisvalvontajärjestöä edustussopimuksella, ensin mainittu osapuoli pyrkii varmistamaan, että edustava yhteisvalvontajärjestö
 - a) ei syrji edustetun järjestön oikeutettuja jäseniä; ja
 - b) maksaa edustetun organisaation saatavat tarkasti, säännöllisesti, huolellisesti ja täysin avoimella tavalla ja antaa edustetulle järjestölle tiedot sen puolesta kerätyistä tuloista ja tehdyistä vähennyksistä.

21.18 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

1. Kukin osapuoli rajaa tässä alajaksossa määrättyjen oikeuksien poikkeukset tai rajoitukset tiettyihin erityistapauksiin, jotka eivät ole ristiriidassa teoksen tai muun aineiston tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti haittaa oikeudenhaltijoiden oikeutettuja etuja.

2. Kukin osapuoli sulkee kappaleen valmistamista koskevan oikeuden ulkopuolelle tilapäiset kappaleen valmistamiset, jotka ovat väliaikaisia tai satunnaisia sekä erottamaton ja välttämätön osa teknistä prosessia ja joiden ainoa tarkoitus on mahdollistaa

- a) välittäjän toimesta tapahtuva siirto verkossa kolmansien osapuolien välillä; tai
- b) teoksen tai muun aineiston laillinen käyttö, jolla ei ole itsenäistä taloudellista merkitystä.

21.19 ARTIKLA

Teknisten toimenpiteiden suojaaminen

1. Kukin osapuoli tarjoaa riittävän oikeudellisen suojan ja tehokkaat oikeussuojakeinot sellaisten tehokkaiden teknisten toimenpiteiden kiertämisen estämiseksi, joita oikeudenhaltijat hyödyntävät käyttäessään tämän alajakson mukaisia oikeuksiaan ja joilla rajoitetaan toimia, joihin asianomaiset oikeudenhaltijat eivät ole antaneet lupaa tai jotka eivät ole lain mukaan sallittuja.

2. Kukin osapuoli voi, jos se on sen lainsäädännön mukaan sallittua, varmistaa, että oikeudenhaltijat saattavat poikkeuksen tai rajoituksen edunsaajan saataville keinot hyötyä tarvittavassa määrin kyseisestä poikkeuksesta tai rajoituksesta.

21.20 ARTIKLA

Oikeuksien hallinnointitietoja koskevat velvollisuudet

1. Tässä artiklassa 'oikeuksien hallinnointitiedoilla' tarkoitetaan kaikkia oikeudenhaltijoiden toimittamia tietoja, joilla tunnistetaan tässä alajaksossa tarkoitettu teos tai muu aineisto, tekijä tai muu oikeudenhaltija, tai tietoja teoksen tai muun aineiston käyttöehdoista ja -edellytyksistä sekä numeroita tai koodeja, jotka tarkoittavat tällaista tietoa.
2. Kukin osapuoli säätää riittävästä oikeudellisesta suojasta sellaista henkilöä vastaan, joka tietoisesti suorittaa luvatta jonkin seuraavista teoista, jos tämä henkilö tietää tai hänen voidaan kohtuudella olettaa tietävän, että näin tehdessään hän aiheuttaa, mahdollistaa tai salaa jonkin tekijänoikeuden tai lähioikeuksien loukkaamisen tai helpottaa sitä:
 - a) oikeuksien sähköisten hallinnointitietojen poistaminen tai muuttaminen; ja
 - b) tämän alajakson nojalla suojattujen teosten tai muun aineiston levittäminen, maahantuonti levitystä varten, yleisradiointi, yleisölle välittäminen tai yleisön saataville saattaminen niin, että sähköiset oikeuksien hallinnointitiedot on poistettu tai niitä on muutettu luvatta.
3. Edellä olevaa 1 kohtaa sovelletaan, jos jokin kyseisessä kohdassa tarkoitetuista tiedoista on liitetty tässä alajaksossa tarkoitettun teoksen tai muun aineiston kappaleeseen tai ilmenee mainittua teosta tai aineistoa yleisölle välitettäessä.
4. Osapuolet varmistavat, että tässä artiklassa vahvistetut velvoitteet eivät haittaa käyttöä, jolla ei loukata oikeudenhaltijoiden oikeuksia.

2 ALAJAKSO

TAVARAMERKIT

21.21 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kukin osapuoli

- a) noudattaa Nizzassa 15 päivänä kesäkuuta 1957 tehtyä, tavaroiden ja palvelujen kansainvälistä luokitusta tavaramerkkien rekisteröimistä varten koskevaa Nizzan sopimusta, jäljempänä 'Nizzan luokitus';¹ ja
- b) pyrkii parhaansa mukaan liittymään Madridissa 27 päivänä kesäkuuta 1989 tehtyyn tavaramerkkien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Madridin sopimukseen liittyvään pöytäkirjaan, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 12 päivänä marraskuuta 2007.

¹ Tämä velvoite koskee ainoastaan tavaramerkkejä, jotka on rekisteröity Nizzan luokitusperusteiden hyväksymisen tai sopimukseen liittymisen jälkeen.

21.22 ARTIKLA

Rekisteröintimenettely

1. Kukin osapuoli perustaa tavaramerkkien rekisteröintijärjestelmän, jossa jokainen asiaankuuluvan tavaramerkkien hallintoelimen lopullinen kielteinen päätös, myös rekisteröinnin osittainen hylkääminen, ilmoitetaan kirjallisesti ja asianmukaisesti perusteltuna, ja tähän päätökseen on voitava hakea muutosta.
2. Kukin osapuoli säätää mahdollisuudesta vastustaa tavaramerkkien rekisteröintihakemuksia tai tarvittaessa tavaramerkkien rekisteröintiä. Tällaisten väitemenettelyjen on oltava kontradiktoria.
3. Kukin osapuoli tarjoaa yleisesti saataville sähköisen tietokannan tavaramerkkihakemuksista ja tavaramerkkien rekisteröinneistä.

21.23 ARTIKLA

Tavaramerkillä myönnettyt oikeudet

Rekisteröidyn tavaramerkin haltijalla on yksinoikeus tavaramerkkiin. Tavaramerkin haltijalla on oikeus estää kaikkia kolmansia osapuolia ilman tavaramerkin haltijan suostumusta käyttämästä elinkeinotoiminnassa

- a) merkkiä, joka on sama kuin tavaramerkki ja samoja tavaroita tai palveluja varten kuin ne tavarat tai palvelut, joita varten tavaramerkki on rekisteröity; ja

- b) merkkiä, joka on sama tai samankaltainen kuin tavaramerkki ja jota käytetään samoja tai samankaltaisia tavaroita tai palveluja varten kuin ne, joita varten tavaramerkki on rekisteröity, jos se aiheuttaa yleisön keskuudessa sekaannusvaaran, joka sisältää myös vaaran merkin ja rekisteröidyn tavaramerkin välisestä miellelyhtymästä.

21.24 ARTIKLA

Tunnetut tavaramerkit

1. Pariisin yleissopimuksen 6 bis artiklaa sovelletaan soveltuvin osin palveluihin. Ratkaistaessa, onko tavaramerkki tunnettu, kukin osapuoli ottaa huomioon tavaramerkin tunnettavuuden asianomaisen yleisön keskuudessa, mukaan lukien sellainen tunnettavuus kyseisen osapuolen alueella, joka on aikaansaatu tavaramerkin myynnin edistämisen tuloksena.
2. Pariisin yleissopimuksen 6 bis artiklaa sovelletaan soveltuvin osin tavaroihin ja palveluihin, jotka eivät ole samanlaisia niiden kanssa, joille tavaramerkki on rekisteröity, edellyttäen, että kyseisen tavaramerkin käyttö sanotuille tavaroille tai palveluille loisi vaikutelman yhteydestä kyseisten tavaroiden tai palvelujen ja tavaramerkin omistajan välillä, ja edellyttäen, että rekisteröidyn tavaramerkin omistajan etu todennäköisesti kärsisi tällaisesta käytöstä.

3. Tunnettujen tavaramerkkien suojelua koskevien Pariisin yleissopimuksen 6 bis artiklan ja TRIPS-sopimuksen 16 artiklan 2 ja 3 kohdan täytäntöönpanemiseksi kukin osapuoli ottaa asianmukaisesti huomioon periaatteet, jotka on vahvistettu teollisoikeuden suojelemiseksi perustetun Pariisin liiton konferenssin ja WIPO:n yleiskokouksen tunnettujen tavaramerkkien suojelua koskevassa yhteisessä suosituksessa (Joint Recommendation Concerning Provisions on the Protection of Well-Known Marks), joka annettiin kolmannessakymmenen neljännessä WIPO:n jäsenvaltioiden konferenssien kokoussarjassa 20–29 päivänä syyskuuta 1999.

21.25 ARTIKLA

Vilpillisessä mielessä tehdyt hakemukset

Kukin osapuoli säätää, että tavaramerkki voidaan julistaa mitättömäksi, jos hakija on tavaramerkin rekisteröintihakemuksen tehdessään toiminut vilpillisessä mielessä. Kukin osapuoli voi myös säätää, ettei tällaista tavaramerkkiä saa rekisteröidä.

21.26 ARTIKLA

Poikkeukset tavaramerkillä myönnettyihin oikeuksiin

1. Kukin osapuoli säätää tavaramerkin antamia oikeuksia koskevista rajoitetuista poikkeuksista, kuten kuvaavien termien, myös maantieteellisten merkintöjen, oikeudenmukaisesta käytöstä, ja ne voivat säätää myös muista rajoitetuista poikkeuksista sillä edellytyksellä, että tällaisissa poikkeuksissa otetaan huomioon tavaramerkin haltijan ja kolmansien osapuolten oikeudet.

2. Tavaramerkki ei oikeuta haltijaa kieltämään kolmatta osapuolta käyttämästä seuraavia edellyttäen, että käyttö on hyvän liiketavan mukaista:

- a) tämän nimi tai osoite, jos kyseinen kolmas osapuoli on luonnollinen henkilö;
- b) tavaroiden tai palvelujen lajia, laatua, määrää, käyttötarkoitusta, arvoa tai maantieteellistä alkuperää, tavaroiden valmistusajankohtaa tai palvelujen suoritusajankohtaa taikka muita tavaroiden tai palvelujen ominaisuuksia osoittavat merkinnät; tai
- c) tavaramerkki, jos sen käyttäminen on tarpeen tuotteen tai palvelun, erityisesti lisätarvikkeiden tai varaosien, käyttötarkoituksen osoittamiseksi.

3 ALAJAKSO

MALLIT

21.27 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan liittymään 2 päivänä heinäkuuta 1999 Genevessä tehtyyn teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimukseen liittyvään Geneven asiakirjaan.

21.28 ARTIKLA

Rekisteröityjen mallien suoja

1. Kukin osapuoli säätää sellaisten itsenäisesti luotujen mallien suojasta, jotka ovat uusia ja omaperäisiä.¹² Tämä suoja on tarjottava rekisteröinnillä, ja sillä on myönnettävä niiden haltijoille yksinoikeus tämän alajakson mukaisesti.
2. Rekisteröidyn mallin haltijalla on oltava oikeus estää kolmansia osapuolia ilman haltijan suostumusta ainakaan valmistamasta, tarjoamasta myytäväksi, myymästä, saattamasta markkinoille, tuomasta maahan, viemästä maasta ja varastoimasta tuotetta tai käyttämästä esineitä, jotka sisältävät tai muodostavat suojatun mallin, jos tällaisiin toimiin ryhdytään kaupallisessa tarkoituksessa.

21.29 ARTIKLA

Suoja-aika

Saatavilla olevan suojan keston, uusimiset mukaan luettuina, on oltava vähintään 15 (viisitoista) vuotta hakemuksen jättämispäivästä.

¹ Tätä artiklaa sovellettaessa osapuoli voi pitää omaperäisenä mallia, jonka luonne on yksilöllinen.

² Argentiina säätää sellaisten itsenäisesti luotujen mallien suojasta, jotka ovat uusia tai omaperäisiä.

21.30 ARTIKLA

Rekisteröimättömien mallien suoja

Kukin osapuoli voi ottaa käyttöön oikeudellisia keinoja, joilla estetään rekisteröimättömien mallien käyttö.

21.31 ARTIKLA

Poikkeukset ja rajoitukset

1. Kukin osapuoli voi säätää rajoitetuista poikkeuksista mallien suojaan edellyttäen, että poikkeukset eivät ole kohtuuttomasti ristiriidassa suojattujen mallien tavanomaisen hyödyntämisen kanssa eivätkä kohtuuttomasti vahingoita suojatun mallin haltijan oikeutettuja etuja, kun otetaan huomioon kolmansien osapuolien oikeutetut edut.
2. Mallisuoja ei ulotu malleihin, jotka määräytyvät olennaisesti teknisten tai toiminnallisten seikkojen perusteella.

21.32 ARTIKLA

Suhde tekijänoikeuksiin

Kukin osapuoli varmistaa, sikäli kuin siitä säädetään sen säädöksissä ja määräyksissä, että malli voi saada osapuolen tekijänoikeuslainsäädännön mukaista suojaa siitä päivästä lähtien, jona se on luotu tai saatettu johonkin muotoon. Kukin osapuoli määrää tällaisen suojan laajuuden ja edellytykset, mukaan lukien vaadittava omaperäisyys.

4 ALAJAKSO

MAANTIETEELLISET MERKINNÄT

21.33 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suoja

1. Tätä alajaksoa sovelletaan osapuolten alueilta peräisin olevien maantieteellisten merkintöjen tunnustamiseen ja suojaan.
2. Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet pannakseen täytäntöön 1 kohdassa tarkoitetun maantieteellisten merkintöjen suojan alueellaan ja määrittävät asianmukaisen menetelmän tätä täytäntöönpanoa varten omassa oikeusjärjestelmässään ja -käytännöissään.
3. Tätä artiklaa sovelletaan osapuolen maantieteellisiin merkintöihin ainoastaan, jos ne on suojattu maantieteellisinä merkintöinä alkuperäosapuolen alueella sen maantieteellisten merkintöjen rekisteröinti- ja suojajärjestelmän mukaisesti.
4. Tarkasteltuaan liitteessä 21-A lueteltua toisen osapuolen lainsäädäntöä ja liitteessä 21-B lueteltuja maantieteellisiä merkintöjä ja saatettuaan päätökseen liitteessä 21-B lueteltuihin maantieteellisiin merkintöihin liittyvän vastaväitemenettelyn tai julkisen kuulemisen kukin osapuoli sitoutuu suojaamaan kyseiset maantieteelliset merkinnät tämän sopimuksen voimaantulopäivästä alkaen tässä alajaksossa vahvistetun suojan tason mukaisesti, mukaan lukien suojan erityinen taso, erityisesti 21.35 artiklan 8 kohdassa ja lisäyksessä 21-B-1 esitetyn mukaisesti.

5. Kukin osapuoli voi suojata muiden tuotteiden kuin maatalouselintarvikkeiden, viinien, väkevien alkoholijuomien tai maustettujen viinien maantieteellisiä merkintöjä säädöksissään ja määräyksissään. Osapuolet toteavat, että liitteessä 21-D luetellut maantieteelliset merkinnät on suojattu maantieteellisinä merkintöinä alkuperämaassa.

21.34 ARTIKLA

Uusien maantieteellisten merkintöjen lisääminen

Kun 21.33 artiklan 4 kohdassa kuvatut toimet on saatu päätökseen, 21.59 artiklassa tarkoitettu teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea voi osapuolen pyynnöstä suositella kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivalle yhteisneuvostolle 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisen päätöksen tekemistä uusien maantieteellisten merkintöjen lisäämiseksi liitteeseen 21-B, myös liitteessä 21-C lueteltujen maantieteellisten merkintöjen siirtämiseksi liitteeseen 21-B.

21.35 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen suojan laajuus

1. Kukin osapuoli tarjoaa säädöstensä ja määräystensä mukaisesti oikeudelliset keinot, joilla asianomaiset osapuolet voivat estää seuraavat:
 - a) liitteessä 21-B olevassa 1 ja 2 osassa luetellun toisen osapuolen maantieteellisen merkinnän käyttö kaikkien sellaisten tuotteiden osalta, jotka kuuluvat asiaankuuluvaan liitteessä 21-B olevassa 3 jaksossa täsmennettyyn tuoteluokkaan ja jotka joko
 - i) eivät ole peräisin siitä alkuperämaasta, joka on täsmennetty liitteessä 21-B kyseiselle maantieteelliselle merkinnälle; tai
 - ii) ovat peräisin alkuperämaasta, joka on täsmennetty liitteessä 21-B kyseiselle maantieteelliselle merkinnälle, mutta joita ei ole valmistettu toisen osapuolen niiden säädösten ja määräysten mukaisesti, joita sovellettaisiin, jos tuote olisi tarkoitettu kulutukseen toisessa osapuolella;
 - b) mikä tahansa tavaran merkitä- tai esittämistapa, joka osoittaa tai antaa ymmärtää, että kyseessä oleva tavara on peräisin muulta maantieteelliseltä alueelta kuin sen todellisesta alkuperäpaikasta tavalla, joka johtaa yleisöä harhaan tavaran maantieteellisen alkuperän osalta;
 - c) mikä tahansa muu käyttö, jota voidaan pitää Pariisin yleissopimuksen 10 bis artiklassa tarkoitettuna vilpillisenä kilpailuna;

- d) suojatun nimen suora tai välillinen kaupallinen käyttö vastaavissa tuotteissa, jotka eivät ole suojattua nimeä koskevan eritelmän mukaisia, tai jos nimen käytöllä hyödynnetään maantieteellisen merkinnän mainetta;
- e) maantieteellisen merkinnän käyttö tuotteessa, joka ei ole peräisin kyseisen maantieteellisen merkinnän osoittamasta alkuperäpaikasta, vaikka tuotteen oikea alkuperä on merkitty tai maantieteellistä merkintää käytetään käänöksessä tai siihen on liitetty senkaltainen ilmaisu kuin ”laji”, ”tyyppi”, ”tapa”, ”jäljitelmä” tai muu vastaava ilmaisu; ja
- f) maantieteellisellä merkinnällä suojatun nimen väärinkäyttö, jäljittely tai vilpillinen käyttö; väärä tai harhaanjohtava maantieteellisellä merkinnällä suojatun nimen käyttö; tai käytäntö, joka saattaisi johtaa kuluttajaa harhaan tavaran todellisen alkuperän, lähtöisyyden tai luonteen suhteen.

2. Tavaramerkkien ja maantieteellisten merkintöjen välisen suhteen osalta,

- a) jos maantieteellinen merkintä on suojattu tämän alajakson nojalla, kunkin osapuolen on evättävä sellaisen tavaramerkin rekisteröinti samalle tai samankaltaiselle tuotteelle, jonka käyttö olisi tämän alajakson vastaista, edellyttäen, että tavaramerkin rekisteröintihakemus on jätetty maantieteellisen merkinnän suojaan kyseisellä alueella koskevan hakemuksen jättämispäivän jälkeen; tämän kohdan vastaisesti rekisteröidyt tavaramerkit mitätöidään osapuolten lainsäädännön mukaisesti;
- b) liitteessä 21-B tämän sopimuksen voimaantulopäivänä lueteltujen maantieteellisten merkintöjen osalta a alakohdassa tarkoitettu suoja koskevan hakemuksen jättämispäivä on päivä, jona vastustamismenettely tai julkinen kuuleminen julkaistaan asianomaisilla alueilla;

- c) 21.34 artiklassa tarkoitettujen maantieteellisten merkintöjen osalta suojaa koskevan hakemuksen jättämispäivä on päivä, jona pyyntö maantieteellisen merkinnän suojaamisesta toimitetaan toiselle osapuolelle;
- d) kukin osapuoli suojaa liitteessä 21-B tarkoitettuja maantieteellisiä merkinnät myös silloin, kun aiempi tavaramerkki on olemassa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta e alakohdan soveltamista; 'aiemmalla tavaramerkillä' tarkoitetaan tavaramerkkiä, jota koskeva rekisteröintihakemus on tehty, joka on rekisteröity tai, jos asianomaisen osapuolen säädöksissä ja määräyksissä säädetään kyseisestä mahdollisuudesta, jota koskeva oikeus on saatu osapuolen alueella vilpittömässä mielessä tapahtuneella käytöllä ennen päivää, jona toinen osapuoli on jättänyt 1 kohdassa tarkoitettua maantieteellisen merkinnän suojaa koskevan hakemuksen tämän sopimuksen mukaisesti; tällaista aiempaa tavaramerkkiä voidaan maantieteellisen merkinnän suojaamisesta huolimatta edelleen käyttää, se voidaan uusida ja siihen voidaan tehdä muutoksia, jotka voivat edellyttää uuden tavaramerkkihakemuksen jättämistä, jos siinä tavaramerkkilainsäädännössä, jonka mukaisesti tavaramerkki on rekisteröity tai perustettu, ei säädetä tavaramerkin mitättömyys- tai menettämisperusteista; aiempaa tavaramerkkiä tai maantieteellistä merkintää ei saa käyttää tavalla, joka johtaisi kuluttajaa harhaan kyseisen teollis- ja tekijänoikeuden luonteen suhteen; ja
- e) osapuoli ei ole velvollinen suojaamaan maantieteellistä merkintää, jos suoja saattaisi johtaa kuluttajia harhaan tuotteen tunnistamisessa tavaramerkin maineen ja tunnettavuuden vuoksi.
3. Mikään tässä alajaksossa ei estä osapuolta käyttämästä minkään tuotteen osalta kyseisen osapuolen alueella käytössä olevaa kasvilajikkeen tai eläinrodun tavaramaista nimeä.¹

¹ Osapuolet määrittelevät lisäyksessä 21-B-1 kasvilajikkeet ja eläinrodut, joiden käyttöä ei saa estää.

4. Mikään tässä alajaksossa ei estä osapuolta käyttämästä sellaista moniosaisen ilmaisun yksittäistä osaa, joka on suojattu maantieteellisenä merkintänä kyseisen osapuolen alueella, jos tällainen yksittäinen osa on yleiskielessä tavanomainen ilmaisu asianomaisen tavaran yleisnimenä.¹
5. Mikään tässä alajaksossa ei velvoita osapuolta suojaamaan maantieteellistä merkintää, joka on identtinen sellaisen ilmaisun kanssa, jota käytetään tavanomaisesti yleiskielessä ilmaisuun liittyvän tuotteen yleisnimenä kyseisen osapuolen alueella.
6. Jos maantieteellisen merkinnän käänнос on identtinen sellaisen ilmaisun kanssa, joka on jonkin tuotteen tavanomainen yleiskielinen yleisnimitys osapuolen alueella, tai jos maantieteellisen merkinnän käänнос sisältää tällaisen ilmaisun tai jos maantieteellinen merkintä ei ole identtinen mutta siihen sisältyy tällainen ilmaisu, tällä alajaksolla ei rajoiteta minkään henkilön oikeutta käyttää kyseistä ilmaisua mainitun tuotteen yhteydessä.
7. Homonymisten maantieteellisten merkintöjen osalta:
 - a) kun kyseessä ovat osapuolten olemassa olevat tai tulevat samaan tuoteluokkaan² kuuluvien tuotteiden homonymiset maantieteelliset merkinnät, ne ovat kumpikin sinänsä voimassa, ja kukin osapuoli määrittää käytännön ehdot, joilla kyseiset homonymiset merkinnät erotetaan toisistaan, ottaen huomioon tarpeen varmistaa asianomaisten tuottajien tasapuolinen kohtelu ja se, että kuluttajia ei johdeta harhaan; ja

¹ Osapuolet määrittelevät lisäyksessä 21-B-1 ilmaisut, joille suoja ei haeta tai myönnetä.

² Nizzan luokituksen ja sen muutosten mukaisesti.

- b) jos osapuoli kolmannen maan kanssa neuvotellessaan ehdottaa kolmannen maan sellaisen maantieteellisen merkinnän suojaamista, joka on homonyyminen toisen osapuolen maantieteellisen merkinnän kanssa, toiselle osapuolelle on annettava tästä tieto ja mahdollisuus esittää huomautuksia ennen kuin nimitys suojataan.
8. Rajoittamatta 21.35 artiklan 1–7 kohdan soveltamista seuraaville liitteessä 21-B luetelluille maantieteellisille merkinnöille määritellään erityinen suojan taso¹:
- a) ”Genièvre”, ”Jenever” tai ”Genever”: maantieteellisen merkinnän ”Genièvre”, ”Jenever” tai ”Genever” suoja ei estä Argentiinan alueella ilmaisun ”Ginebra” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Genièvre”, ”Jenever” tai ”Genever” julkaisemista Argentiinassa vastustamismenettelyä varten, ja Brasilian alueella ilmaisun ”Genebra” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti ennen maantieteellisen merkinnän ”Genièvre”, ”Jenever” tai ”Genever” julkaisemista Brasiliassa vastustamismenettelyä varten, jatkamasta näiden ilmaisujen käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina eurooppalaiseen maantieteellisen merkinnän aitoon alkuperään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että 21.35 artiklan 8 kohdassa määriteltyä kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion erityistä suojan tasoa sovelletaan ainoastaan niiden aiempien käyttäjien hyväksi, jotka kuuluvat kyseisen allekirjoittajavaltion aiempien käyttäjien luetteloon.

- b) ”Queso Manchego”: maantieteellisen merkinnän ”Queso Manchego” suoja juustoille, jotka on valmistettu Espanjassa sovellettavien teknisten eritelmien mukaisesti käyttäen lampaanmaitoa, ei estä Uruguayn alueella ilmaisun ”Queso Manchego” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Queso Manchego” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä, jos se liittyy juustoihin, jotka on valmistettu lehmänmaidosta, edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän ja koostumuksen osalta;
- c) ”Grappa”: maantieteellisen merkinnän ”Grappa” suoja ei estä Uruguayn alueella ilmaisun ”Grappamiel” tai ”Grapamiel” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti ennen maantieteellisen merkinnän ”Grappa” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta näiden ilmaisujen käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän ja koostumuksen osalta;

- d) ”Steinhäger”: maantieteellisen merkinnän ”Steinhäger” suoja ei estä Brasilian alueella ilmaisun ”Steinhäger” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti ennen maantieteellisen merkinnän ”Steinhäger” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että kyseinen on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän ja koostumuksen osalta;
- e) ”Parmigiano Reggiano”:
- i) maantieteellisen merkinnän ”Parmigiano Reggiano” suoja ei estä Brasilian alueella ilmaisun ”Parmesão” ja Argentiinan, Paraguayn ja Uruguayn alueella ilmaisun ”Parmesano” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet näitä ilmaisuja vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti ennen maantieteellisen merkinnän ”Parmigiano Reggiano” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta näiden ilmaisujen käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän ja koostumuksen osalta;

- ii) maantieteellisen merkinnän ”Parmigiano Reggiano” suoja ei estä Argentiinan alueella ilmaisen ”Reggianito” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti ennen maantieteellisen merkinnän ”Parmigiano Reggiano” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, ja Paraguayn ja Uruguayn alueella aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet tätä ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Parmigiano Reggiano” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta;
- f) ”Fontina”: maantieteellisen merkinnän ”Fontina” suoja ei estä Argentiinan, Brasilian, Paraguayn ja Uruguayn alueella ilmaisen ”Fontina” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Fontina” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta;

g) ”Gruyère” (Ranska):

- i) maantieteellisen merkinnän ”Gruyère” suoja ei estä Argentiinan, Brasilian, Paraguayn ja Uruguayn alueella ilmaisujen ”Gruyère” ja ”Gruyere” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Gruyère” (Ranska) julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta näiden ilmaisujen käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta;
- ii) maantieteellisen merkinnän ”Gruyère” (Ranska) suoja ei estä Uruguayn alueella ilmaisujen ”Gruyero” ja ”Gruyer” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Gruyère” (Ranska) julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta näiden ilmaisujen käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta;

- h) ”Grana Padano”: maantieteellisen merkinnän ”Grana Padano” suoja ei estä Brasilian alueella ilmaisun ”Grana” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ja jatkuvasti vähintään viiden (5) vuoden ajan ennen maantieteellisen merkinnän ”Grana Padano” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän osalta; ja
- i) ”Gorgonzola”: maantieteellisen merkinnän ”Gorgonzola” suoja ei estä Brasilian alueella ilmaisun ”Gorgonzola” aiempia käyttäjiä, jotka ovat käyttäneet ilmaisua vilpittömässä mielessä ennen maantieteellisen merkinnän ”Gorgonzola” julkaisemista vastustamismenettelyä varten, jatkamasta tämän ilmaisun käyttöä edellyttäen, että näitä tuotteita ei tuoda markkinoille käyttäen grafiikkaa, nimityksiä, kuvia tai lippuja viittauksina suojattuun eurooppalaiseen maantieteelliseen merkintään ja että ilmaisu on kirjoitettu kirjasinkoolla, joka on luettavissa mutta huomattavasti pienempi kuin tuotenimi ja joka eroaa siitä yksiselitteisesti tuotteen alkuperän ja koostumuksen osalta.

9. Edellä 8 kohdan a–i alakohdassa tarkoitetut aiemmat käyttäjät luetellaan liitteessä 21-E. Aiempien käyttäjien seuraanto ja sen vaikutukset määräytyvät kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion kansallisten säädösten ja määräysten mukaisesti.

10. Liitteessä 21-B luetelluista suojatuista maantieteellisistä merkinnöistä ei saa tulla yleisnimiä osapuolten alueilla.

11. Mikään tässä luvussa ei velvoita osapuolia suojaamaan maantieteellisiä merkintöjä, joita ei suojata niiden alkuperäalueella tai jotka lakkaavat olemasta siellä suojattuja.

12. Tällä luvulla ei rajoiteta kenenkään oikeutta käyttää kaupallisiin tarkoituksiin omaa nimeään tai liiketoiminnallisen edeltäjänsä nimeä, paitsi jos tällaista nimeä käytetään tavalla, joka johtaa yleisöä harhaan.

21.36 ARTIKLA

Maantieteellisten merkintöjen käyttöoikeus

1. Kaikki toimijat, jotka pitävät kaupan vastaavan eritelmän mukaisia maataloustuotteita, elintarvikkeita, viinejä, maustettuja viinejä tai tislattuja alkoholijuomia, voivat käyttää sopimuksen tämän osan mukaista maantieteellistä merkintää.
2. Kun maantieteellinen merkintä on sopimuksen tämän osan mukaisesti suojattu, tällaisen suojatun nimen käyttö ei saa edellyttää käyttäjiltä minkäänlaista rekisteröintiä tai lisämaksuja.

21.37 artikla

Suojan täytäntöönpano

Kukin osapuoli tarjoaa asianomaisille osapuolille oikeudelliset keinot hakea 21.35 artiklassa määrätyn suojan täytäntöönpanoa asianmukaisilla hallinnollisilla ja oikeudellisilla toimilla oman oikeusjärjestelmänsä ja -käytäntöjensä puitteissa.

21.38 ARTIKLA

Tuonti, vienti ja kaupan pitäminen

Sellaisten tuotteiden tuonnissa, viennissä ja kaupan pitämisessä, joista käytetään liitteessä 21-B lueteltuja nimiä, on noudatettava sen osapuolen alueella sovellettavia säädöksiä ja määräyksiä, jonka alueella tuotteet saatetaan markkinoille.

21.39 ARTIKLA

Maantieteellisiä merkintöjä koskeva yhteistyö ja avoimuus

1. Jäljempänä 21.59 artiklassa tarkoitettu teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea seuraa tämän alajakson moitteetonta toimintaa, ja se voi käsitellä kaikkia sen täytäntöönpanoon ja toimintaan liittyviä kysymyksiä. Se vastaa seuraavista tehtävistä:

- a) tietojen vaihto maantieteellisiä merkintöjä koskevan lainsäädännön ja politiikan kehityksestä ja mistä tahansa muusta yhteistä etua koskevasta aiheesta maantieteellisten merkintöjen alalla; ja
- b) yhteistyö vaihtoehtoisten nimien kehittämiseksi tuotteille, joita osapuolen tuottajat ovat aiemmin pitäneet kaupan toisen osapuolen maantieteellisiä merkintöjä vastaavilla ilmaisuilla, erityisesti tapauksissa, joissa käytöstä luovutaan asteittain.

2. Teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea voi suositella kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivalle yhteisneuvostolle seuraavien muuttamista 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti:

- a) liite 21-A, siltä osin kuin on kyse viittauksista osapuolissa sovellettavaan lainsäädäntöön;

- b) liite 21-B, siltä osin kuin on kyse maantieteellisistä merkinnöistä ja tätä varten tapahtuvasta tietojenvaihdosta;
- c) liite 21-C, siltä osin kuin on kyse maantieteellisistä merkinnöistä; ja
- d) liite 21-E, siltä osin kuin on kyse aiemmista käyttäjistä.

3. Kukin osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle, jos liitteessä 21-B lueteltu maantieteellinen merkintä ei ole enää suojattu sen alueella. Tällaisen ilmoituksen jälkeen kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto muuttaa 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti liitettä 21-B sopimuksen tämän osan mukaisen suojan lopettamiseksi. Ainoastaan osapuolella, josta tuote on peräisin, on oikeus pyytää liitteessä 21-B luetellun maantieteellisen merkinnän tämän alajakson mukaista suojan lopettamista.

4. Mercosur ilmoittaa Euroopan unionille, jos se tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen havaitsee muita aiempia käyttäjiä, jotka täyttävät 21.35 artiklan 8 kohdan a–i alakohdassa vahvistetut erityisvaatimukset. Tällaisen ilmoituksen jälkeen ja edellyttäen, että osapuolet ovat samaa mieltä siitä, että ehdotetut aiemmat käyttäjät täyttävät edellä mainitut vaatimukset, kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto muuttaa 9.7 artiklan 1 kohdan f alakohdan mukaisesti liitettä 21-E lisäämällä siihen tällaiset aiemmat käyttäjät.

5. Osapuolet pitävät joko suoraan tai teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitean välityksellä yhteyttä kaikissa tämän alajakson täytäntöönpanoon ja toimintaan liittyvissä asioissa. Osapuoli voi etenkin pyytää toiselta osapuolelta tietoja tuote-eritelmistä ja niiden muutoksista sekä valvontaan liittyviä yhteystietoja.

6. Sen osapuolen viranomaiset, jonka alueelta tuote on peräisin, hyväksyvät tässä alajaksossa tarkoitettun tuote-eritelmän, mukaan lukien kaikki sen muutokset.

7. Osapuolet voivat julkistaa portugaliksi, espanjaksi tai englanniksi tuote-eritelvät, jotka vastaavat tämän alajakson nojalla suojattuja toisen osapuolen maantieteellisiä merkintöjä, tai niiden tiivistelmän.

5 ALAJAKSO

PATENTIT

21.40 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kukin osapuoli pyrkii parhaansa mukaan liittymään Washingtonissa 19 päivänä kesäkuuta 1970 tehtyyn patenttiyhteistyösopimukseen.¹

¹ Euroopan unionin osalta tämä vaatimus voidaan täyttää siten, että sen jäsenvaltiot liittyvät siihen.

6 ALAJAKSO

KASVILAJIKKEET

21.41 ARTIKLA

Kansainväliset sopimukset

Kunkin osapuolen on suojattava kasvinjalostajanoikeudet Pariisissa 2 päivänä joulukuuta 1961 tehdyn uusien kasvilajikkeiden suojaamista koskevan kansainvälisen yleissopimuksen, sellaisena kuin se on tarkistettuna Genevessä 10 päivänä marraskuuta 1972 ja 23 päivänä lokakuuta 1978 (1978 UPOV ACT) tai 19 päivänä maaliskuuta 1991 (1991 UPOV ACT), mukaisesti ja tehtävä yhteistyötä edistääkseen ja soveltaakseen näitä oikeuksia.

7 ALAJAKSO

JULKISTAMATTOMAN TIEDON SUOJA

21.42 ARTIKLA

Liikesalaisuuksien suojan soveltamisala

1. Täyttäessään 21.1 artiklan 1 kohdan mukaista velvollisuuttaan noudattaa TRIPS-sopimusta ja erityisesti TRIPS-sopimuksen 39 artiklan 1 ja 2 kohtaa kukin osapuoli säätää asianmukaisista siviilioikeudellisista menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, joilla liikesalaisuuden haltija voi estää liikesalaisuutensa hankinnan, käytön tai ilmaisemisen tai saada oikeussuojan tällaista hankintaa, käyttöä tai ilmaisemista vastaan tilanteissa, joissa on toimittu vastoin hyvää liiketapaa.

2. Tässä alajaksossa tarkoitetaan

a) 'liikesalaisuudella' tietoa,

- i) joka on salaista siinä mielessä, että se ei ole kokonaisuudessaan tai osiensa täsmällisenä kokoonpanona ja yhdistelmänä sellaisten henkilöiden yleisessä tiedossa tai helposti saatavissa, jotka yleensä käsittelevät kyseessä olevan kaltaista tietoa;
- ii) jolla on kaupallista arvoa, koska se on salaista; ja
- iii) jonka osalta sitä laillisesti määräysvallassaan pitävä henkilö on ryhtynyt olosuhteisiin nähden kohtuullisiksi katsottaviin toimiin pitääkseen tiedon salaisena; ja

b) 'liikesalaisuuden haltijalla' luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka käyttää laillista määräysvaltaa liikesalaisuuteen nähden.

3. Tätä alajaksoa sovellettaessa osapuolen on katsottava ainakin seuraavat toimintatavat hyvän liiketavan vastaisiksi:

- a) liikesalaisuuden hankinta ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta aina, kun se tapahtuu seuraavin keinoin: luvaton pääsy sellaisiin liikesalaisuuden haltijan laillisessa määräysvallassa oleviin asiakirjoihin, esineisiin, materiaaleihin, aineisiin tai sähköisiin tiedostoihin, jotka sisältävät liikesalaisuuden tai joista liikesalaisuus voidaan johtaa, taikka niiden anastaminen tai kopioiminen;
- b) liikesalaisuuden käyttö tai ilmaiseminen aina, kun sen ilman liikesalaisuuden haltijan suostumusta suorittaa henkilö, joka
 - i) on hankkinut liikesalaisuuden laittomasti;
 - ii) rikkoo luottamuksellisuutta koskevaa sopimusta tai muuta velvollisuutta olla ilmaisematta liikesalaisuutta; tai
 - iii) rikkoo sopimusvelvoitetta tai muuta velvoitetta, joka koskee liikesalaisuuden käytön rajoittamista; ja
- c) liikesalaisuuden hankinta, käyttö tai ilmaiseminen aina, kun henkilö hankinnan, käytön tai ilmaisemisen aikana tiesi tai hänen olisi valtitsevissa olosuhteissa pitänyt tietää, että liikesalaisuus oli saatu suoraan tai välillisesti toiselta henkilöltä, joka b alakohdassa tarkoitettulla tavalla käytti liikesalaisuutta laittomasti tai oli ilmaissut sen laittomasti.

4. Osapuolen ei edellytetä katsovan mitään seuraavista toimintatavoista hyvän liiketavan vastaisiksi:

- a) henkilö itsenäisesti keksii tai luo asiaa koskevat tiedot;
- b) tuotteen käänteismallinnus, jonka on tehnyt tuotetta laillisesti hallussaan pitävä henkilö, jota ei koske oikeudellisesti pätevä velvoite rajoittaa asiaa koskevien tietojen hankintaa;
- c) tiedon hankinta, käyttö tai ilmaiseminen aina, kun sitä edellytetään tai se sallitaan asiaa koskevassa osapuolen lainsäädännössä; tai
- d) työntekijöiden sellaisen kokemuksen ja sellaisten taitojen käyttö, jotka he ovat rehellisesti hankkineet osana tavanomaista työskentelyä.

5. Minkään tässä alajaksossa ei saa tulkita rajoittavan sananvapautta ja tiedonvälityksen vapautta, mukaan lukien kunkin osapuolen lainsäädännön mukainen tiedotusvälineiden vapaus.

21.43 ARTIKLA

Liikesalaisuuksia koskevat siviilioikeudelliset menettelyt ja oikeussuojakeinot

1. Kukin osapuoli varmistaa, että henkilöt, jotka osallistuvat 21.42 artiklassa tarkoitettuihin yksityisoikeudellisiin menettelyihin tai joilla on oikeus tutustua kyseisiin menettelyihin liittyviin asiakirjoihin, eivät saa käyttää tai ilmaista liikesalaisuuksia tai väitetyjä liikesalaisuuksia, jotka toimivaltaiset oikeusviranomaiset ovat asiaan osallisen asianmukaisesti perustellun pyynnön nojalla katsoneet luottamuksellisiksi ja joista kyseiset henkilöt ovat saaneet tiedon tällaisen osallistumisen tai asiakirjoihin tutustumisen seurauksena.

2. Kukin osapuoli säätää, että 21.42 artiklassa tarkoitetuissa yksityisoikeudellisissa menettelyissä kyseisen osapuolen oikeusviranomaisilla on valtuudet ainakin
- a) määrätä osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti väliaikaisia toimia estääkseen liikesalaisuuden hankinnan, käytön tai ilmaisemisen hyvän liiketavan vastaisella tavalla;
 - b) määrätä kielto estääkseen liikesalaisuuden hankinnan, käytön tai ilmaisemisen hyvän liiketavan vastaisella tavalla;
 - c) määrätä henkilö, joka tiesi tai jonka olisi pitänyt tietää hankkineensa liikesalaisuuden laittomasti, käyttäneensä sitä laittomasti tai ilmaisseensa sen hyvän liiketavan vastaisella tavalla, maksamaan liikesalaisuuden haltijalle vahingonkorvauksen, joka vastaa liikesalaisuuden tällaisen hankinnan, käytön tai ilmaisemisen johdosta koitunutta tosiasiallista vahinkoa;
 - d) toteuttaa erityisiä toimenpiteitä väitettyyn hyvän liiketavan vastaiseen hankintaan, käyttöön tai ilmaisemiseen liittyvän siviilioikeudellisen menettelyn aikana esille tuodun liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden luottamuksellisuuden säilyttämiseksi; tällaisiin erityisiin toimenpiteisiin voi osapuolen lainsäädännön mukaisesti kuulua mahdollisuus rajoittaa oikeutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin kokonaan tai osittain ja rajoittaa pääsyä istuntoihin ja niiden pöytäkirjoihin tai selostuksiin sekä mahdollisuus asettaa saataville ei-luottamuksellinen versio tuomioistuimen päätöksestä, josta on poistettu kaikki liikesalaisuuksia sisältävät kohdat tai jossa tällaisia kohtia on muutettu; ja
 - e) määrätä osapuolille tai muille tuomioistuimen toimivallan alaisille henkilöille seuraamuksia, jos kyseisissä menettelyissä annettuja liikesalaisuuden tai väitetyn liikesalaisuuden suojaa koskevia tuomioistuimen määräyksiä on rikottu.

3. Osapuolen ei edellytetä määrävän 21.42 artiklassa tarkoitettuja oikeudellisia menettelyjä ja oikeussuojakeinoja, jos hyvän liiketavan vastainen toiminta toteutetaan kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti väärinkäytöksen, tuomittavan toiminnan tai laittoman toiminnan paljastamiseksi tai lainsäädännössä tunnustettujen oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

C JAKSO

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1 ALAJAKSO

SIVIILIOIKEUDELLINEN JA HALLINNOLLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

21.44 ARTIKLA

Yleiset velvollisuudet

1. Kukin osapuoli vahvistaa TRIPS-sopimuksen ja erityisesti sen III osan mukaiset sitoumuksensa ja varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon lainsäädäntönsä mukaisesti ja oman oikeusjärjestelmänsä ja -käytäntöjensä puitteissa.
2. Ellei toisin säädetä, tässä jaksossa 'teollis- ja tekijänoikeuksilla' tarkoitetaan 21.3 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä teollis- ja tekijänoikeuksia, lukuun ottamatta 21.42 ja 21.43 artiklassa tarkoitettuja oikeuksia.

3. Tämän jakson täytäntöönpanemiseksi hyväksytyjen, voimassa pidettävien tai sovellettavien menettelyjen¹ on oltava tehokkaita, oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla tarpeettoman monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa johtaa kohtuuttomiin määräaikoihin tai perusteettomiin viivästyksiin, ja niiden on ehkäistävä uusia rikkomuksia. Kukin osapuoli ottaa huomioon oikeasuhteisuuden tarpeen rikkomusten, kaikkien osapuolten oikeuksien, kolmansien osapuolten etujen sekä sovellettavien toimenpiteiden, oikeussuojakeinojen ja seuraamusten kesken.

4. Osapuolet soveltavat 3 kohdassa tarkoitettuja teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.

5. Tämän sopimuksen 21.44–21.58 artiklalla ei velvoiteta osapuolta ottamaan käyttöön lainsäädäntönsä mukaisesta lakien yleisestä täytäntöönpanojärjestelmästä erillistä oikeudellista järjestelmää teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa varten, eivätkä ne myöskään vaikuta siihen, miten osapuolet yleensä voivat panna lainsäädäntöään täytäntöön.

21.45 ARTIKLA

Henkilöt, joilla on oikeus pyytää menettelyjen soveltamista

Kukin osapuoli tunnustaa ainakin seuraavien henkilöiden oikeuden pyytää tässä jaksossa ja TRIPS-sopimuksen III osassa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevien menettelyjen soveltamista menettelyn toteuttamispaikan lainsäädännön mukaisesti:

a) teollis- ja tekijänoikeuksien haltijat;

¹ Tässä jaksossa ”menettelyihin” sisältyy toimenpiteet ja oikeussuojakeinot.

- b) yksinoikeudelliset käyttöluvan haltijat edellyttäen, että oikeudenhaltijat ovat antaneet luvan;
ja
- c) teollis- ja tekijänoikeuksia kollektiivisesti hallinnoivat elimet, joilla on oikeudellisesti ja nimenomaisesti tunnustettu oikeus edustaa teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoita.

21.46 ARTIKLA

Todistusaineisto

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toimivaltaisilla oikeusviranomaisilla on toimivalta määrätä sen riitaosapuolen pyynnöstä, joka on esittänyt kohtuullisesti saatavilla olevaa todistusaineistoa tueksi väitteilleen teollis- tai tekijänoikeutensa loukkaamisesta tai tällaisen loukkaamisen uhasta, nopeita ja tehokkaita väliaikaisia toimenpiteitä väitettyyn loukkaamiseen liittyvän asianmukaisen todistusaineiston suojaamiseksi edellyttäen, että luottamukselliset tiedot¹ suojataan.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettut väliaikaiset toimenpiteet voivat sisältää riidanalaisten tavaroiden yksityiskohtaisen kuvaamisen ja mahdollisen näytteiden oton tai riidanalaisten tavaroiden ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvien asiakirjojen haltuun ottamisen.
3. Kukin osapuoli toteuttaa tavaramerkkiväärennösten tai kaupallisen mittakaavan laittoman kopioinnin tapauksissa² tarpeelliset toimenpiteet sen mahdollistamiseksi, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat tarvittaessa antaa riitaosapuolen pyynnöstä ja tarvittaessa rikkomuksen olemassaolon ja laajuuden toteamiseksi määräyksen esittää asiaan liittyvät pankki-, rahoitus- tai kaupalliset asiakirjat, jotka ovat vastapuolen hallussa, edellyttäen, että luottamukselliset tiedot suojataan.

¹ Tätä artiklaa sovellettaessa 'luottamukselliset tiedot' voi sisältää henkilötietoja.

² Osapuoli voi laajentaa tämän kohdan soveltamisen koskemaan myös muita teollis- ja tekijänoikeuksia.

4. Kukin osapuoli varmistaa, että oikeusviranomaisilla on toimivalta asettaa todisteiden säilyttämistä koskevien toimenpiteiden ehdoksi, että pyynnön esittäjä asettaa riittävän vakuuden tai vastaavan takuun, jonka tarkoituksena on varmistaa vastaajan kärsimien vahinkojen korvaaminen.

5. Jos todistusaineiston suojaamistoimenpiteet on kumottu tai jos ne raukeavat kantajan toiminnan tai laiminlyönnin takia tai jos myöhemmin todetaan, ettei teollis- tai tekijänoikeutta ole loukattu tai loukkaamisen uhkaa ei ole ollut, oikeusviranomaisilla on oltava oikeus vastaajan pyynnöstä määrätä toimenpiteiden hakija suorittamaan vastaajalle asianmukainen korvaus kyseisten toimenpiteiden aiheuttamista vahingoista.

21.47 ARTIKLA

Tiedonsaantioikeus

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat teollis- tai tekijänoikeuden loukkaustapauksessa kantajan perustellusta ja oikeasuhteisesta pyynnöstä määrätä teollis- tai tekijänoikeuksia loukanneen tai kenen tahansa muun henkilön antamaan tietoja sellaisten tavaroiden tai palvelujen alkuperästä ja jakeluverkosta, jotka loukkaavat teollis- tai tekijänoikeutta.

2. Tässä artiklassa

a) 'kuka tahansa muu henkilö' tarkoittaa henkilöä,

i) jonka on todettu pitävän hallussaan riidanalaisia tavaroita kaupallisessa laajuudessa;

ii) jonka on todettu käyttävän riidanalaisia palveluja kaupallisessa laajuudessa;

- iii) jonka on todettu tarjoavan riidanalaisessa toiminnassa käytettäviä palveluja kaupallisessa laajuudessa; tai
 - iv) jonka i–iii alakohdassa tarkoitettu henkilö on osoittanut osallistuneen kyseisten tavaroiden tuottamiseen, valmistukseen tai jakeluun tai näiden palvelujen tarjoamiseen;
- b) 'asiaankuuluviin tietoihin' voi sisältyä kaupallisessa laajuudessa tapahtuneeseen loukkaamiseen tai väitettyyn loukkaamiseen osallista henkilöä ja oikeuksia loukkaavien tavaroiden tai palvelujen tuotantomenetelmiä tai jakelukanavia.
3. Tätä artiklaa sovelletaan rajoittamatta sellaisten muiden laissa annettujen säännösten soveltamista, jotka
- a) antavat oikeudenhaltijalle oikeudet saada laajempia tietoja;
 - b) koskevat tämän artiklan nojalla ilmoitettujen tietojen käyttöä siviilioikeudellisessa menettelyssä;
 - c) koskevat vastuuta tiedonsaantioikeuden väärinkäytöstä;
 - d) antavat mahdollisuuden kieltäytyä sellaisten tietojen antamisesta, jotka pakottaisivat 1 kohdassa tarkoitetun henkilön myöntämään oman tai lähisukulaisensa osallistumisen loukkaukseen; tai
 - e) koskevat tietolähteiden luottamuksellisuuden suojaa tai henkilötietojen käsittelyä.

21.48 ARTIKLA

Väliaikaiset ja turvaamistoimenpiteet

1. Kukin osapuoli huolehtii siitä, että oikeusviranomaiset voivat ripeästi määrätä tehokkaita väliaikaisia toimenpiteitä ja turvaamistoimenpiteitä, väliaikainen kiello mukaan luettuna, jotka kohdistuvat sellaiseen osapuoleen tai tilanteen mukaan sellaiseen kolmanteen osapuoleen, jonka osalta asianomainen tuomioistuin on toimivaltainen, mahdollisten teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten estämiseksi ja etenkin riidanalaisten tavaroiden jakeluverkostoon pääsyn estämiseksi.
2. Väliaikaisella kiellolla voidaan myös määrätä takavarikoitaviksi tai luovutettaviksi sellaiset tavarat, joiden epäillä loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, jotta voidaan estää niiden saattaminen jakelukanavien piiriin tai levittäminen jakelukanavia pitkin.
3. Kukin osapuoli varmistaa kaupallisessa laajuudessa tehtyjen väitettyjen loukkausten osalta, että jos kantaja osoittaa olosuhteet, jotka todennäköisesti uhkaavat vahingonkorvauksen maksamista, sen oikeusviranomaiset voivat määrätä väitetyn oikeudenloukkaajan irtainta ja kiinteää omaisuutta asetettavaksi hukkaamiskieltoon sekä väitetyn oikeudenloukkaajan pankkitilit ja muut varat jäädytettäväksi. Kukin osapuoli varmistaa tätä varten, että toimivaltaiset viranomaiset voivat määrätä pankki-, rahoitus- tai kaupallisia asiakirjoja esitettäväksi tai asianmukaisen pääsyn asiaankuuluviin tietoihin.
4. Oikeusviranomaisilla on oltava oikeus vaatia hakijaa esittämään mitä tahansa kohtuullisella vaivalla saatavaa todistusaineistoa voidakseen riittävästi vakuuttua siitä, että hakija on oikeudenhaltija ja että hänen oikeuttaan loukataan tai että tällaisen loukkauksen uhka on välitön, ja määrätä hakija asettamaan riittävä vakuus, joka suojaa vastaajaa ja estää väärinkäytöksen.

21.49 ARTIKLA

Oikeussuojakeinot

1. Kukin osapuoli varmistaa, että toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat hakijan pyynnöstä, oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta kuuluvia vahingonkorvauksia rajoittamatta, määrätä sellaiset tavarat, joiden ne ovat todenneet loukkaavan teollis- tai tekijänoikeutta, hävitettäviksi tai vähintään poistettaviksi lopullisesti jakelukanavista ilman minkäänlaista korvausta. Tällaisia tavaroita voidaan käyttää yleisen edun nimissä. Oikeusviranomaisilla tulee olla oikeus määrätä, että materiaali ja välineet, joita pääasiassa käyttämällä oikeutta loukkaavat tavarat on valmistettu, tulee ilman minkäänlaista korvausta poistaa markkinoilta siten, että uusien loukkausten riski on mahdollisimman pieni. Tällaisia pyyntöjä harkitessaan toimivaltaisten oikeusviranomaisten on otettava huomioon oikeasuhteisuus loukkauksen vakavuuden ja määrättyjen toimenpiteiden välillä sekä kolmansien osapuolten edut.

2. Kunkin osapuolen toimivaltaisilla oikeusviranomaisilla on oltava valtuudet määrätä, että kyseiset toimenpiteet toteutetaan oikeudenloukkaajan kustannuksella, ellei tämän esteeksi vedota erityisiin syihin.

21.50 ARTIKLA

Kieltotuomiot

Kukin osapuoli varmistaa, että kun teollis- tai tekijänoikeuden loukkauksen toteava oikeudellinen päätös on tehty, toimivaltaiset oikeusviranomaiset voivat antaa oikeudenloukkaajaa vastaan ja tarvittaessa sellaista kolmatta osapuolta vastaan, joka kuuluu asianomaisen oikeusviranomaisen lainkäyttövaltaan, kieltotuomion, jonka tarkoituksena on kieltää loukkauksen jatkaminen.

21.51 ARTIKLA

Vaihtoehtoiset toimenpiteet

Kukin osapuoli voi säätää, että oikeusviranomaiset voivat soveltuviin tapauksiin määrätä sen henkilön pyynnöstä, johon 21.49 tai 21.50 artiklassa säädetyt toimenpiteet voivat kohdistua, että vahingon kärsineelle osapuolelle maksetaan 21.49 tai 21.50 artiklassa mainittujen toimenpiteiden soveltamisen sijasta rahallinen hyvitys, jos kyseinen henkilö on toiminut ilman tuottamusta ja laiminlyöntiä tai jos kyseisten toimenpiteiden täytäntöönpano aiheuttaisi tälle henkilölle kohtuutonta vahinkoa tai jos vahingon kärsineelle osapuolelle maksettavaa rahallista hyvitystä voidaan kohtuudella pitää tyydyttävänä.¹

¹ Päätäessään, mikä on ”kohtuudella tyydyttävä”, tuomari voi ottaa huomioon yleisen edun.

21.52 ARTIKLA

Vahingonkorvaukset

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaisilla on toimivalta vahinkoa kärsineen riitaosapuolen pyynnöstä ainakin määrätä oikeudenloukkaaja, joka tiesi tai jolla oli riittävät perusteet tietää ryhtyneensä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavaan toimintaan, maksamaan oikeudenhaltijalle vahingonkorvaus, joka riittää korvaamaan oikeudenhaltijan tosiasiallisesti kärsimän vahingon teollis- tai tekijänoikeuksiensa loukkauksesta. Määrittäessään vahingonkorvauksia toimivaltaiset oikeusviranomaiset
 - a) ottavat huomioon kaikki asianmukaiset tekijät, kuten vahingon kärsineelle osapuolelle aiheutuneet kielteiset taloudelliset seuraukset, saamatta jäänyt voitto mukaan lukien, oikeudenloukkaajan saaman perusteettoman edun¹ ja tapauksen mukaan muita kuin taloudellisia tekijöitä, kuten oikeudenhaltijalle loukkauksen johdosta aiheutuneen aineettoman vahingon; tai
 - b) voivat vaihtoehtona a alakohdan määräyksille soveltuvissa tapauksissa määrittää vahingonkorvaukset kertakorvauksena esimerkiksi vähintään niiden rojaltien tai maksujen määrän perusteella, jotka oikeudenloukkaaja olisi joutunut suorittamaan, jos se olisi pyytänyt lupaa käyttää kyseistä teollis- ja tekijänoikeutta.

¹ ”Perusteettomalla edulla” tarkoitetaan rikkomisesta saatua etua osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

21.53 ARTIKLA

Oikeudenkäyntikulut

Kukin osapuoli huolehtii siitä, että sen oikeusviranomaisilla on tilanteen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa koskevan yksityisoikeudellisen menettelyn päätteeksi toimivalta määrätä, että hävinnyt osapuoli maksaa voittaneen osapuolen oikeudenkäynti- ja muut kulut kyseisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti.

21.54 ARTIKLA

Tuomioistuimen päätösten julkaiseminen

Kukin osapuoli varmistaa, että sen oikeusviranomaiset voivat määrätä päätöksen julkaisemisesta teollis- tai tekijänoikeuden loukkaustapauksissa, paitsi jos tämä ei olisi oikeassa suhteessa loukkauksen vakavuuteen.

21.55 ARTIKLA

Tekijänoikeusolettama

Kukin osapuoli säätää ainakin tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevassa siviilioikeudellisessa menettelyssä pyydetyissä väliaikaisissa toimenpiteissä olettamasta, että ellei toisin osoiteta, henkilö tai yhteisö, jonka nimi ilmoitetaan teoksen tai aineiston tekijäksi tai lähioikeuden haltijaksi tavanomaisella tavalla, on tällaisen teoksen tai aineiston nimetty oikeudenhaltija.

21.56 ARTIKLA

Yleinen tietoisuus

Osapuolet toteuttavat tarvittavat toimenpiteet edistääkseen edelleen yleistä tietoisuutta teollis- ja tekijänoikeuksien suojasta, muun muassa koulutus- ja levittämishankkeilla, jotka koskevat teollis- ja tekijänoikeuksien käyttöä sekä niiden täytäntöönpanoa.

2 ALAJAKSO

RAJAVALVONTA

21.57 ARTIKLA

Johdonmukaisuus GATT- ja TRIPS-sopimuksen kanssa

Kun osapuolen tulliviranomaiset toteuttavat rajatoimenpiteitä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöön panemiseksi, riippumatta siitä, kuuluvatko ne tämän luvun soveltamisalaan, kukin osapuoli varmistaa yhdenmukaisuuden GATT- ja TRIPS-sopimuksen ja erityisesti GATT-sopimuksen V artiklan ja TRIPS-sopimuksen 41 artiklan ja III osan 4 jakson mukaisten velvollisuuksiensa kanssa.

21.58 ARTIKLA

Toimenpiteet rajalla

1. Kun kyseessä ovat tullivalvonnassa olevat tavarat, kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää voimassa menettelyjä, joiden nojalla oikeudenhaltija voi pyytää tulliviranomaisia keskeyttämään sellaisten tavaroiden luovutuksen tai ottamaan haltuun sellaiset tavarat, joiden osalta epäillään vähintäänkin tavaramerkkiväärennöstä tai joiden epäillään olevan kaupallisessa laajuudessa tekijänoikeutta ja lähioikeuksia koskevaa piratismia tai loukkaavan maantieteellisiä merkintöjä, jäljempänä 'epäilyksenalaiset tavarat'.
2. Osapuolet eivät ole velvollisia soveltamaan tämän alajakson menettelyjä kauttakuljetettaviin tavaroihin.
3. Kukin osapuoli kannustaa tulliviranomaisia käyttämään sähköisiä järjestelmiä hyväksytyjen tai kirjattujen pyyntöjen hallinnointiin.
4. Kukin osapuoli varmistaa, että tulliviranomaiset ilmoittavat pyynnön esittäjälle kohtuullisessa ajassa, ovatko ne hyväksyneet pyynnön.
5. Kukin osapuoli säätää, että tällaista pyyntöä tai kirjaamista sovelletaan useampaan lähetykseen, jos se on sallittua osapuolen lainsäädännön mukaisesti.
6. Kukin osapuoli voi säätää, että sen tulliviranomaisilla on tullivalvonnassa olevien tavaroiden osalta valtuudet keskeyttää epäilyksenalaisten tavaroiden luovutus tai ottaa ne haltuun omasta aloitteestaan.
7. Kukin osapuoli varmistaa, että tulliviranomaiset kykenevät hyödyntämään riskianalyysejä epäilyksenalaisten tavaroiden tunnistamiseksi.

8. Kullakin osapuolella voi olla käytössään osapuolen lainsäädännön mukaisia hallinnollisia tai oikeudellisia menettelyjä, jotka mahdollistavat epäilyksenalaisten tavaroiden tuhoamisen, jos asianomaiset henkilöt hyväksyvät tai eivät vastusta niiden hävittämistä. Jos tällaisia tavaroita ei hävitetä, kukin osapuoli varmistaa, että ne poistetaan kaupallisesta jakelukanavasta siten, ettei oikeudenhaltijalle aiheudu vahinkoa.
9. Osapuolet eivät ole velvollisia soveltamaan tätä artiklaa sellaisten tavaroiden tuontiin, jotka saatetaan markkinoille toisessa maassa oikeudenhaltijan toimesta tai suostumuksella. Osapuoli voi jättää tämän artiklan soveltamisalan ulkopuolelle luonteeltaan ei-kaupalliset, matkustajien henkilökohtaisiin matkatavaroihin sisältyvät tavarat.
10. Osapuolet varmistavat, että kunkin osapuolen tulliviranomaiset käyvät säännöllistä vuoropuhelua ja edistävät yhteistyötä merkityksellisten sidosryhmien ja muiden 1 kohdassa tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuden täytäntöönpanoon osallistuvien viranomaisten kanssa.
11. Osapuolet tekevät yhteistyötä epäilyksenalaisten tavaroiden kansainvälisessä kaupassa ja erityisesti vaihtavat tietoja tällaisesta kaupasta.
12. Liitettä 12-A sovelletaan sellaisen teollis- ja tekijänoikeuksia koskevan lainsäädännön rikkomiseen, jonka täytäntöönpano kuuluu tulliviranomaisten toimivaltaan tämän artiklan mukaisesti, sanotun kuitenkin rajoittamatta muita yhteistyömuotoja.

D JAKSO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

21.59 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitea

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla teollis- ja tekijänoikeuksien alakomitealla on 2.4, 9.9 ja 21.39 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:

- a) tietojen vaihto
 - i) teollis- ja tekijänoikeuksia sekä suojele- ja täytäntöönpanosääntöjä koskevasta oikeudellisesta kehyksestä; ja
 - ii) tekijänoikeuksista vapaasta aineistosta osapuolten alueilla; ja
- b) kokemusten vaihto
 - i) lainsäädännön edistymisestä;
 - ii) teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanosta; ja
 - iii) tullin, poliisin sekä hallinto- ja oikeuselinten keskushallinnon ja sitä alemmalla tasolla toteuttamasta täytäntöönpanon valvonnasta.

21.60 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Helpottaakseen tämän luvun täytäntöönpanoa osapuolet tekevät yhteistyötä
 - a) teollis- ja tekijänoikeuksien alakomiteassa;
 - b) kansainvälisillä foorumeilla;
 - c) eri virastojen kautta; tai
 - d) muutoin asianmukaiseksi katsotulla tavalla.
2. Yhteistyö kattaa seuraavat toiminnot:
 - a) koordinointi väärennettyjen tavaroiden viennin estämiseksi, myös muiden maiden kanssa;
 - b) tekninen tuki, valmiuksien kehittäminen, henkilövaihto ja henkilöstön kouluttaminen;
 - c) teollis- ja tekijänoikeuksien suojaaminen ja puolustaminen ja siihen liittyvän tiedon levittäminen muun muassa elinkeinoelämässä ja kansalaisille;
 - d) kuluttajien ja oikeudenhaltijoiden yleisen tietämyksen lisääminen ja institutionaalisen yhteistyön kehittäminen erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksista vastaavien virastojen välillä;

- e) suurelle yleisölle suunnatun, teollis- ja tekijänoikeuspolitiikkaa koskevan aktiivisen tiedotuksen ja koulutuksen edistäminen;
- f) yhteyksien luominen pk-yritysten kanssa, myös pk-yrityksiin keskittyvissä tapahtumissa tai kokoontumisissa, teollis- ja tekijänoikeuksien käytön, suojelun ja täytäntöönpanon osalta;
- g) biodiversiteettisopimuksen ja siihen liittyvien sopimusten sekä geenivarojen ja niihin liittyvän perimätiedon saatavuutta koskevien kansallisten kehysten soveltaminen, innovaatiot ja käytännöt; ja
- h) sidosryhmien vapaaehtoisten aloitteiden helpottaminen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten vähentämiseksi, myös internetissä ja muilla markkinapaikoilla.

22 LUKU

PIENET JA KESKISUURET YRITYKSET

22.1 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet tunnustavat, että pk-yritykset edistävät merkittävästi kauppaa, talouskasvua, työllisyyttä ja innovointia. Osapuolet vahvistavat aikomuksensa tukea pk-yritysten kasvua ja kehitystä parantamalla niiden kykyä osallistua tämän sopimuksen tarjoamiin mahdollisuuksiin ja hyötyä niistä.

2. Osapuolet toteavat, että on tärkeää vähentää tullien ulkopuolisia esteitä, jotka aiheuttavat suhteettoman rasitteen pk-yrityksille. Ne tunnustavat myös, että tämän luvun määräysten lisäksi tässä sopimuksessa on muita määräyksiä, joilla pyritään tehostamaan osapuolten välistä yhteistyötä kysymyksissä, jotka ovat merkityksellisiä pk-yritysten kannalta tai joista voi muutoin olla erityistä hyötyä pk-yrityksille.

22.2 ARTIKLA

Tiedon jakaminen

1. Kukin osapuoli perustaa oman, sopimuksen tästä osasta tietoa sisältävän julkisesti saatavilla olevan verkkosivuston tai pitää sitä yllä; verkkosivustoon sisältyvät seuraavat:
 - a) sopimuksen tämän osan teksti mukaan lukien kaikki liitteet, tulliluettelot ja tuotekohtaiset alkuperäsäännöt;
 - b) sopimuksen tämän osan tiivistelmä; ja
 - c) pk-yrityksille tarkoitetut tiedot, joihin kuuluvat:
 - i) kuvaus sopimuksen tämän osan määräyksistä, jotka tällainen osapuoli katsoo pk-yritysten kannalta merkityksellisiksi; ja
 - ii) kaikki lisätiedot, jotka tällainen osapuoli katsoo hyödyllisiksi pk-yrityksille, jotka ovat kiinnostuneita hyötymään tämän sopimuksen tämän osan tarjoamista mahdollisuuksista.

2. Kukin osapuoli sisällyttää 1 kohdassa tarkoitettulle verkkosivustolle linkkejä seuraaviin:
- a) toisen osapuolen vastaava verkkosivusto;
 - b) osapuolen omien viranomaisten ja muiden asianomaisten elinten verkkosivustot, joiden osapuoli katsoo tarjoavan hyödyllistä tietoa henkilöille, jotka ovat kiinnostuneita kaupankäynnistä, investoimisesta tai muusta liiketoiminnasta kyseisen osapuolen alueella, mukaan lukien saatavilla olevat tiedot seuraavista:
 - i) suosituimmuustullit ja etuustullit ja kiintiöt, alkuperäsäännöt ja rajalla kannettavat tullit tai muut maksut;
 - ii) tullimääräykset ja -menettelyt tuontia, vientiä ja kauttakuljetusta varten sekä muut niitä varten vaaditut lomakkeet ja asiakirjat;
 - iii) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevat säädökset ja menettelyt;
 - iv) tekniset määräykset, mukaan lukien tarvittaessa pakolliset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt;
 - v) linkit luetteloihin vaatimustenmukaisuuden arviointilaitoksista 13 luvussa määrätyn mukaisesti;
 - vi) 14 luvussa määrätty tuontiin ja vientiin liittyvät terveys- ja kasvinsuojelutoimet;
 - vii) julkiset hankinnat, avoimuussäännöt ja hankintailmoitusten julkaiseminen sekä muut 20 lukuun sisältyvät asiaa koskevat määräykset;

- viii) yrityksen rekisteröintimenettelyt; ja
 - ix) muut tiedot, jotka pk-yrityskoordinaattorit katsovat mahdollisesti hyödyllisiksi pk-yrityksille;
- c) tietokanta, josta voi tehdä sähköisesti hakuja tariffinimikkeistön koodin mukaan ja joka sisältää b alakohdan i alakohdassa tarkoitettut tiedot sekä seuraavat tiedot:
- i) valmisteverot;
 - ii) verot (arvonlisävero tai myyntivero);
 - iii) muut tariffitoimenpiteet;
 - iv) tullinlykkäys tai muun tyyppinen helpotus, jolla pienennetään tai palautetaan tullia tai vapautetaan tullista;
 - v) tavaroiden tullausarvon määrittämisperusteet;
 - vi) tarvittaessa alkuperämaan merkitsemistä koskevat vaatimukset, mukaan lukien merkinnän sijainti ja merkintätapa;
 - vii) tuontimenettelyihin tarvittavat tiedot; ja
 - viii) muihin kuin tariffitoimenpiteisiin liittyvät tiedot.

3. Kukin Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio pyrkii parhaansa mukaan varmistamaan, että viimeistään kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta otetaan käyttöön 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut verkkosivustot ja tietokanta, jotka sisältävät mahdollisimman paljon tietoa sen markkinoille pääsystä.
4. Kukin osapuoli päivittää säännöllisesti tai toisen osapuolen pyynnöstä 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tiedot ja linkit.
5. Kukin osapuoli varmistaa, että tässä artiklassa määrätyt tiedot on esitetty pk-yritysten kannalta helppokäyttöisellä tavalla. Kukin osapuoli pyrkii saattamaan tiedot saataville mahdollisuuksien mukaan englanniksi.
6. Osapuoli ei saa periä maksua pääsystä 1 ja 2 kohdan mukaisesti tarjottaviin tietoihin osapuolen henkilöltä.

22.3 ARTIKLA

Pk-yrityskoordinaattorit

1. Kukin osapuoli ilmoittaa pk-yrityskoordinaattoreiden välityksellä toiselle osapuolelle tässä artiklassa lueteltujen tehtävien suorittamisesta vastaavan pk-yrityskoordinaattorinsa sekä mahdollisista pk-yrityskoordinaattorinsa yhteystietojen muutoksista. Pk-yrityskoordinaattorien on
 - a) laadittava työsuunnitelma tässä artiklassa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi;

- b) tehtävä työtään pk-yrityskoordinaattoreiden sopimien viestintäkanavien kautta, joita voivat olla sähköposti, henkilökohtainen kokoontuminen, kokous tai viestintä puhelin- tai videoyhteydellä tai muulla tavoin; ja
- c) raportoitava toimistaan säännöllisesti kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle, jotta se voi tarkastella tilannetta.

2. Pk-yrityskoordinaattorin tehtävänä on

- a) varmistaa, että pk-yritysten tarpeet otetaan huomioon sopimuksen tämän osan täytäntöönpanossa;
- b) seurata 22.2 artiklan täytäntöönpanoa sen varmistamiseksi, että se pysyy ajan tasalla ja pk-yritysten kannalta merkityksellisenä;
- c) suositella, mitä tietoja voidaan lisätä 22.2 artiklassa tarkoitetuille osapuolten verkkosivustoille;
- d) tehdä yhteistyötä ja vaihtaa tietoja, jotta Euroopan unionin ja Mercosurin pk-yritykset voivat hyödyntää sopimuksen tämän osan mukaisia uusia mahdollisuuksia lisätä kauppaa ja investointeja;
- e) tarkastella mitä tahansa muita asioita, jotka ovat merkityksellisiä pk-yritysten kannalta sopimuksen tämän osan täytäntöönpanon yhteydessä;
- f) osallistua tarvittaessa 9.9 artiklan nojalla perustettujen alakomiteoiden työhön, kun kyseiset alakomiteat käsittelevät pk-yritysten kannalta merkityksellisiä asioita;

- g) vaihtaa tietoja kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean avustamiseksi sopimuksen tämän osan seurannassa ja täytäntöönpanossa siltä osin kuin se koskee pk-yrityksiä; ja
 - h) tarkastella mitä tahansa muuta pk-yrityksiä koskevaa ja sopimuksen tähän osaan liittyvää seikkaa.
3. Pk-yrityskoordinaattorit voivat tehtäviään hoitaessaan tehdä tarvittaessa yhteistyötä asiantuntijoiden ja ulkopuolisten organisaatioiden kanssa.

22.4 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Osapuolet eivät voi käyttää 29 luvun mukaista riitojenratkaisumenettelyä tähän lukuun liittyvissä kysymyksissä.

23 LUKU

KILPAILU

23.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'kilpailunvastaisilla menettelytavoilla' mitä tahansa osapuolen kilpailulainsäädännössä määriteltyä toimintaa tai toimintaa, josta määrätään seuraamuksia;
- b) 'kilpailuviranomaisella'
 - i) Euroopan unionin osalta Euroopan komissiota; ja
 - ii) Mercosurin osalta kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion toimivaltaisia viranomaisia;

- c) 'kilpailulainsäädännöllä'
- i) Euroopan unionin osalta Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 101, 102 ja 106 artiklaa, yrityskeskittymien valvonnasta 20 päivänä tammikuuta 2004 annettua neuvoston asetusta (EY) N:o 139/2004¹ sekä kyseisiä artikloja ja mainittua asetusta koskevia täytäntöönpanosäädöksiä²; ja
 - ii) Mercosurin osalta kunkin Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion kilpailulainsäädäntöä ja sitä koskevia täytäntöönpanosäädöksiä;
- d) 'yritysten välisillä keskittymillä' mitä tahansa osapuolen kilpailulainsäädännössä määriteltyä liiketoimea tai toimintaa; ja
- e) 'täytäntöönpanotoimilla' kaikkea kilpailulainsäädännön soveltamista, joka tapahtuu osapuolen kilpailuviranomaisen toteuttaman tutkimuksen tai menettelyn muodossa;

¹ EUVL L 24, 29.1.2004, s. 1.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että Euroopan unionin kilpailusääntöjä sovelletaan maatalousalaan maataloustuotteiden yhteisestä markkinajärjestelystä ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 922/72, (ETY) N:o 234/79, (EY) N:o 1037/2001 ja (EY) N:o 1234/2007 kumoamisesta 17 päivänä joulukuuta 2013 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1308/2013 (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 671) mukaisesti.

23.2 ARTIKLA

Periaatteet

1. Osapuolet tunnustavat vapaan ja vääristymättömän kilpailun merkityksen kauppasuhteissaan. Osapuolet tunnustavat, että kilpailunvastaiset menettelytavat ja tehokasta kilpailua haittaavat yritysten väliset keskittymät voivat vääristää markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta saatavat edut.
2. Seuraavat ovat ristiriidassa sopimuksen tämän osan kanssa siltä osin kuin ne voivat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan:
 - a) yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten väliset yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on osapuolten kunkin osapuolen kilpailulainsäädännössä määritetty kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen¹;
 - b) yhden tai useamman yrityksen harjoittama määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, sellaisena kuin se on määritelty kunkin osapuolen kilpailulainsäädännössä; ja
 - c) yritysten väliset keskittymät, jotka haittaavat merkittävästi tehokasta kilpailua, sellaisina kuin ne määritellään osapuolten kilpailulainsäädännössä.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tämän kohdan ei saa tulkita rajoittavan analyysiä, joka tehdään kunkin osapuolen kilpailulainsäädännön nojalla yritysten välisten sopimusten, yritysten yhteenliittymien päätösten ja yritysten välisten yhdenmukaistettujen menettelytapojen osalta.

3. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää soveltaa kilpailulainsäädäntöä avoimesti, oikea-aikaisesti ja syrjimättömästi noudattaen oikeudenmukaisen menettelyn periaatteita kaikkiin asianomaisiin osapuoliin nähden, mukaan lukien tutkimuksen kohteena olevien osapuolten puolustautumisoikeudet.

23.3 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Kukin osapuoli hyväksyy tai pitää voimassa kattavan kilpailulainsäädännön, jolla puututaan tehokkaasti 23.2 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin kilpailunvastaisiin menettelytapoihin ja yritysten välisiin keskittymiin ja joka noudattaa 23.2 artiklan 3 kohdassa vahvistettuja periaatteita. Kukin osapuoli perustaa tai pitävät toiminnassa kilpailuviranomaisen, jonka tehtäväksi on annettu kilpailulainsäädännön avoin ja tehokas täytäntöönpano ja jolla on siihen asianmukaiset välineet.

2. Kunkin osapuolen kilpailuviranomaiset nimeävät yhteyspisteen ja ilmoittavat siitä toisilleen. Yhteyspisteet voivat viestiä ja vaihtaa tietoja 23.5, 23.6 ja 23.7 artiklan täytäntöönpanosta.

23.4 ARTIKLA

Valtion omistamat yritykset ja yritykset, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia

1. Mikään tässä luvussa ei estä osapuolta nimeämästä tai pitämästä toiminnassa valtion omistamia yrityksiä, yrityksiä, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia, tai monopoleja lainsäädäntönsä mukaisesti.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuihin yksiköihin sovelletaan kilpailulainsäädäntöä edellyttäen, että tällaisen lainsäädännön soveltaminen ei oikeudellisesti tai tosiasiallisesti estä niitä hoitamasta osapuolen niille uskomia yleistä etua koskevia erityistehtäviä.

23.5 ARTIKLA

Muiden kuin luottamuksellisten tietojen vaihtaminen ja täytäntöönpanoyhteistyö

1. Tehostaakseen kunkin osapuolen kilpailulainsäädännön tehokasta soveltamista kilpailuviranomaiset voivat vaihtaa keskenään muita kuin luottamuksellisia tietoja.
2. Yhden osapuolen kilpailuviranomainen voi pyytää toisen osapuolen kilpailuviranomaisen tekemään yhteistyötä täytäntöönpanotoimissa. Tällainen yhteistyö ei estä osapuolia tekemästä yksipuolisia päätöksiä.
3. Osapuolta ei vaadita toimittamaan tietoja toiselle osapuolelle tämän artiklan nojalla. Sen estämättä, mitä edellisessä virkkeessä määrätään, jos osapuoli toimittaa tietoja toiselle osapuolelle tämän artiklan nojalla, se voi vaatia, että tällaisia tietoja käytetään sen määrittelemien ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

23.6 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuolen kilpailuviranomainen voi pyytää neuvotteluja toisen osapuolen kilpailuviranomaisen kanssa, jos se katsoo, että seuraavilla on merkittävä ja haitallinen vaikutus sen etuihin:
 - a) kilpailunvastaiset menettelytavat, joita yksi tai useampi toisen osapuolen alueella sijaitseva yritys harjoittaa tai on harjoittanut;
 - b) 23.2 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitettujen yritysten väliset keskittymät; tai
 - c) toisen osapuolen kilpailuviranomaisen täytäntöönpanotoimet.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen neuvottelujen aloittaminen ei rajoita osapuolen kilpailuviranomaisen osapuolen kilpailulainsäädännön nojalla toteuttamia toimia eikä sen päätöksenteon riippumattomuutta.
3. Kilpailuviranomainen, jota kuullaan 1 kohdan mukaisesti, voi toteuttaa kaikki asianmukaisiksi katsomansa korjaavat toimenpiteet, jotka ovat sen säädösten ja määräysten mukaisia, sanotun kuitenkin rajoittamatta sen harkintavaltaa kilpailulainsäädännön täytäntöönpanossa.

23.7 ARTIKLA

Riitojenratkaisumenettelyn soveltamatta jättäminen

Osapuolet eivät voi käyttää 29 luvun mukaista riitojenratkaisumenettelyä tähän lukuun liittyvissä kysymyksissä.

24 LUKU

TUET

24.1 ARTIKLA

Periaatteet

Kukin osapuoli voi myöntää tukia, jos ne ovat tarpeen jonkin yleisen edun mukaisen tavoitteen saavuttamiseksi. Osapuolet kuitenkin tunnustavat, että tietyt tuet voivat vääristää markkinoiden asianmukaista toimintaa ja vaarantaa kaupan vapauttamisesta saatavat edut.

24.2 ARTIKLA

Yhteistyö

1. Osapuolet tunnustavat tarpeen tehdä yhteistyötä sekä monenvälisellä että alueellisella tasolla, jotta voidaan
 - a) etsiä tehokkaita tapoja koordinoida niiden tukia koskevia kantoja ja ehdotuksia WTO:n puitteissa;
 - b) etsiä tapoja parantaa tukia koskevaa avoimuutta; ja
 - c) vaihtaa tietoja niiden tukien valvontajärjestelmien toiminnasta.
2. Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto voi harkita tapoja parantaa osapuolten ymmärrystä tukien vaikutuksesta kauppaan.
3. Osapuolet tarkastelevat yhteistyönsä toimivuutta uudelleen viimeistään kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin. Osapuolet neuvottelevat keskenään tavoista parantaa yhteistyötään saatujen kokemusten ja WTO:n puitteissa mahdollisesti kehitettyjen tukisääntöjä koskevien aloitteiden perusteella.
4. Tällaisen yhteistyön yksityiskohdat voidaan vahvistaa hallinnollisessa sopimuksessa.

25 LUKU

VALTION OMISTAMAT YRITYKSET JA YRITYKSET, JOILLE ON MYÖNNETTY YKSIN- TAI ERITYISOIKEUKSIA

25.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'kaupallisella toiminnalla' yrityksen voiton tavoittelemiseksi harjoittamaa toimintaa, jonka tuloksena on sellaisen tavaran tuotanto tai sellaisen palvelun tarjoaminen, jota myydään asianomaisilla markkinoilla yrityksen määrittäminä määrinä ja sen määrittämällä hinnoilla;¹
- b) 'kaupallisilla näkökohdilla' hintaa, laatua, saatavuutta, markkinoitavuutta, kuljetusta sekä muita oston tai myynnin ehtoja tai muita tekijöitä, jotka asianomaisella liiketoiminta- tai toimialalla toimiva yksityisessä omistuksessa oleva yritys ottaa tavanomaisesti huomioon kaupallisissa päätöksissään markkinatalouden periaatteiden mukaisesti;
- c) 'yrityksellä, jolle on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia', julkista tai yksityistä yritystä, tytäryritys mukaan lukien, jolle osapuoli on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti myöntänyt yksin- tai erityisoikeuksia;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että seuraava yritysten harjoittama toiminta on suljettu määritelmän ulkopuolelle: a) voittoa tavoittelematon toiminta; tai b) toiminta kustannusvastaavuusperiaatteella.

- d) 'yksin- tai erityisoikeuksilla' oikeuksia tai erioikeuksia, jotka osapuoli myöntää yhdelle yritykselle tai rajoitetulle määrälle tavaran tai palvelun tarjoamiseen valtuutettuja yrityksiä ja joita ei ole myönnetty puolueettomin, oikeasuhteisin ja syrjimättömin perustein ottaen huomioon erityinen alakohtainen sääntely, jonka nojalla oikeus tai etuoikeus on myönnetty, mikä vaikuttaa merkittävästi minkä tahansa muun yrityksen kykyyn tarjota samaa tavaraa tai palvelua samalla maantieteellisellä alueella olennaisilta osin vastaavin ehdoin;¹
- e) 'julkista valtaa käytettäessä tarjottavilla palveluilla' palveluja, joita tarjotaan käytettäessä julkista valtaa, siten kuin se on määritelty GATS-sopimuksen I artiklan 3 kohdan c alakohdassa ja, tapauksen mukaan, GATS-sopimuksen rahoituspalveluliitteen 1 artiklan b, c ja d alakohdassa; ja
- f) 'valtion omistamalla yrityksellä' yritystä, joka on osapuolen omistuksessa tai määräysvallassa²;

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että toimiluvan myöntäminen rajoitetulle määrälle yrityksiä puolueettomien, suhteellisten ja syrjimättömien perusteiden mukaisesti, kun kyseessä on niukkojen resurssien jakaminen, ei sinänsä muodosta yksin- tai erityisoikeutta.

² Tässä määritelmässä ilmaisulla 'omistuksessa tai määräysvallassa' tarkoitetaan tilanteita, joissa osapuoli omistaa yli 50 (viisikymmentä) prosenttia osakepääomasta tai käyttää määräysvaltaa yli 50 (viidessäkymmenessä) prosentissa äänioikeuksista tai muutoin käyttää vastaavaa määräysvaltaa yrityksessä kyseisen yrityksen hallinnointisääntöjen mukaisesti.

25.2 ARTIKLA

Soveltamisala

1. Tätä lukua sovelletaan valtion omistamiin yrityksiin ja kaupallista toimintaa harjoittaviin yrityksiin, joille osapuoli on virallisesti tai tosiasiallisesti myöntänyt yksin- tai erityisoikeuksia. Jos yritys harjoittaa sekä kaupallista että ei-kaupallista toimintaa, vain kyseisen yrityksen kaupallinen toiminta kuuluu tämän luvun soveltamisalaan.
2. Tätä lukua ei sovelleta osapuolen toteuttamiin valtion käyttöön tarkoitettuihin tavara- ja palveluhankintoihin, joita ei ole tarkoitettu edelleen kaupallisesti myytäväksi taikka käytettäväksi tavaroiden tai palvelujen tuotannossa tai tarjoamisessa kaupalliseen myyntiin, riippumatta siitä, onko hankinta 20.3 artiklassa tarkoitettu tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluva hankinta.
3. Tätä lukua ei sovelleta julkista valtaa käytettäessä tarjottaviin palveluihin.
4. Tätä lukua ei sovelleta valtion omistamiin yrityksiin tai yrityksiin, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia, jos jonakin kolmesta (3) edellisestä peräkkäisestä vuodesta kyseisen yrityksen kaupallisesta toiminnasta saama vuositulo oli vähemmän kuin 200 (kaksisataa) miljoonaa erityisnosto-oikeutta.
5. Tätä lukua ei sovelleta valtion omistamien yritysten ja sellaisten yritysten kaupalliseen toimintaan, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia sellaisilla toimialoilla tai toimialojen osilla, joiden osalta ei ole tehty erityissitoumuksia lisäysten 25-A-1 ja 25-A-2 nojalla, eikä toimialoilla tai toimialojen osilla, joiden osalta erityissitoumuksiin sovelletaan lisäysten 25-A-1 ja 25-A-2 mukaisia rajoituksia, kyseisten rajoitusten laajuudessa ja niissä vahvistettujen ehtojen ja edellytysten mukaisesti.

6. Tätä lukua ei sovelleta valtion omistamiin yrityksiin puolustusalailla.
7. Tätä lukua ei sovelleta valtion omistamiin yrityksiin eikä yrityksiin, joille on myönnetty lisäyksissä 25-A-1 ja 25-A-2 tarkoitettuja yksin- tai erityisoikeuksia. Jäljempänä olevaa 25.4 artiklaa ei sovelleta lisäyksessä 25-A-1 lueteltuihin valtion omistamiin yrityksiin.

25.3 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Kukin osapuoli vahvistaa oikeutensa ja velvollisuutensa, jotka perustuvat GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklaan, GATT 1994 -sopimuksen XVII artiklan tulkinnasta tehtyyn sopimukseen sekä GATS-sopimuksen VIII artiklaan.
2. Mikään tässä luvussa ei estä osapuolta perustamasta tai pitämästä toiminnassa valtion omistamia yrityksiä, nimeämästä tai ylläpitämästä monopoleja tai myöntämästä yrityksille yksin- tai erityisoikeuksia.

25.4 ARTIKLA

Kaupalliset näkökohdat

1. Kukin osapuoli varmistaa, että sen valtion omistamat yritykset ja yritykset, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia, toimivat kaupallista toimintaa osapuolen alueella harjoittaessaan kaupallisten näkökohtien mukaisesti ostaessaan tai myydessään tavaroita tai palveluja, paitsi täyttääkseen kyseisen osapuolen lainsäädännössä säädetyn julkisen tehtävänsä tai tarkoituksensa¹.
2. Edellä oleva 1 kohta ei estä näitä yrityksiä
 - a) ostamasta tai toimittamasta tavaroita tai palveluita eri ehdoilla tai edellytyksillä, hintaan liittyvät ehdot mukaan lukien, edellyttäen, että tällaiset poikkeavat ehdot tai edellytykset laaditaan kaupallisten näkökohtien mukaisesti; tai
 - b) kieltäytymästä tavaroiden tai palveluiden ostosta tai tarjoamisesta edellyttäen, että tällainen kieltäytyminen tehdään kaupallisten näkökohtien mukaisesti.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että käsite ”julkinen tehtävä tai tarkoitus” kattaa muun muassa kansallisten pankkien toiminnan, joka koskee liittovaltion hankintalainsäädännön mukaista tavaroiden ja palvelujen hankintaa, sekä kohtuuhintaisten asuntojen, viennin tai tuonnin, mikroyritysten, pienten ja keskisuurten yritysten ja viljelijöiden tukemiseen tähtäävät lainanantopolitiikat tai tehtävät, jotka osapuoli on osoittanut valtion omistamille yrityksilleen ja yrityksille, joille osapuoli on myöntänyt yksin- tai erityisoikeuksia. Käsite ”julkinen tehtävä tai tarkoitus” sisältää myös julkisyhteisön tai trustin harjoittaman toiminnan, joka liittyy sosiaaliturvaan tai yleiseen eläkejärjestelmään.

25.5 ARTIKLA

Avoimuus

1. Osapuoli, jolla on syytä uskoa, että valtion omistaman yrityksen tai toisen osapuolen yksin- tai erityisoikeuksia saavan yrityksen kaupallinen toiminta vaikuttaa haitallisesti sen etuihin, voi pyytää toista osapuolta toimittamaan kirjallisesti tietoja kyseisen yrityksen kaupallisesta toiminnasta, johon sovelletaan tämän luvun määräyksiä. Pyynnön vastaanottaneen osapuolen on annettava vastaus hyvissä ajoin siinä määrin kuin se on mahdollista.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tietopyynnöissä on ilmoitettava yritys, asianomaiset tavarat, palvelut ja markkinat sekä ne tämän luvun mukaiset edut, joihin pyynnön esittävä osapuoli katsoo kohdistuvan kielteisiä vaikutuksia.

25.6 ARTIKLA

Yhteistyö

Sopimuspuolet tekevät yhteistyötä

- a) selvittämällä mahdollisuutta tehdä lisäsitoumuksia, jotka koskevat valtion omistamia yrityksiä ja yrityksiä, joille on myönnetty yksin- tai erityisoikeuksia; ja
- b) vaihtamalla kokemuksia valtion omistamien yritysten omistajaohjausta koskevien parhaiden käytäntöjen kehittämisestä.

25.7 ARTIKLA

Liitteen 25-A muuttaminen

Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto tarkastelee liitettä 25-A uudelleen viiden (5) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä selvittääkseen mahdollisuutta tehdä lisäsitoumuksia. Kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto voi tarvittaessa tehdä päätöksen liitteen 25-A muuttamisesta.

26 LUKU

KAUPPA JA KESTÄVÄ KEHITYS

26.1 ARTIKLA

Tavoitteet ja soveltamisala

1. Tämän luvun tavoitteena on edistää kestävän kehityksen sisällyttämistä osapuolten kauppa- ja investointisuhteisiin, etenkin vahvistamalla työhön¹ liittyvät periaatteet ja toimet sekä kestävän kehityksen ympäristönäkökohdat, joilla on erityistä merkitystä kaupan ja investointien kannalta.

¹ Tässä luvussa 'työllä' tarkoitetaan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman mukaisia strategisia tavoitteita, jotka on ilmaistu ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevassa julistuksessa.

2. Osapuolet palauttavat mieleen Rio de Janeirossa 3–14 päivänä kesäkuuta 1992 pidetyssä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa hyväksytyn ympäristöä ja kehitystä koskevan Agenda 21:n, ympäristöä ja kehitystä koskevan Rion julistuksen vuodelta 1992, Johannesburgin julistuksen kestävästä kehityksestä ja Johannesburgin kestävä kehityksen huippukokouksen täytäntöönpanosuunnitelman vuodelta 2002, Yhdistyneiden Kansakuntien talous- ja sosiaalineuvoston ministerien julistuksen sellaisen ympäristön luomisesta kansallisella ja kansainvälisellä tasolla, joka edistää täyden ja tuottavan työllisyyden ja ihmisarvoisen työn luomista kaikille, ja sen vaikutuksen kestävään kehitykseen vuonna 2006, ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan julistuksen sekä YK:n vuoden 2012 kestävä kehityksen konferenssin päätösasiakirjan ”The Future We Want” ja Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteet.

3. Osapuolet tunnustavat, että taloudellinen kehitys, sosiaalinen kehitys ja ympäristönsuojelu ovat toisistaan riippuvaisia ja toinen toistaan vahvistavia kestävä kehityksen osatekijöitä, ja vahvistavat uudelleen sitoutumisensa kansainvälisen kaupan kehityksen edistämiseen siten, että siitä on hyötyä kestävä kehityksen tavoitteen saavuttamiseksi sekä nykyisten että tulevien sukupolvien hyvinvointia varten.

4. Soveltaessaan 2 kohdassa tarkoitettuja välineitä osapuolet edistävät kestävä kehitystä

- a) kehittämällä kauppaa- ja taloussuhteita tavalla, joka edistää kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista ja tukee niiden työ- ja ympäristönormeja ja -tavoitteita sellaisten kauppasuhteiden yhteydessä, jotka ovat vapaita, avoimia ja läpinäkyviä ja joissa kunnioitetaan monenvälisiä sopimuksia, joiden sopimuspuolia ne ovat;
- b) noudattamalla työhön ja ympäristöön liittyviä monenvälisiä sitoumuksia; ja

c) tehostamalla yhteistyötä ja kauppaan liittyvien työ- ja ympäristöpolitiikkojen ja -toimenpiteiden ymmärtämistä ottaen huomioon erilaiset kansalliset realiteetit, valmiudet, tarpeet ja kehitystasot ja kunnioittaen kansallisia politiikkoja ja painopisteitä.

5. Todeten erot kehitystasojensa välillä osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että tämä luku ilmentää yhteisiin arvoihin ja etuihin pohjautuvaa, yhteistyöhön perustuvaa lähestymistapaa.

26.2 ARTIKLA

Oikeus sääntelyyn ja suojan tasot

1. Osapuolet tunnustavat kunkin osapuolen oikeuden määrittää kestävästä kehitystä koskevat politiikkansa ja painopisteensä, vahvistaa asianmukaiseksi katsomansa kansallisen ympäristönsuojelun ja työsuojelun taso sekä hyväksyä tai muuttaa tätä alaa koskevia säädöksiään, määräyksiään ja politiikkojaan. Tällaisten tasojen, säädösten ja määräysten sekä politiikkojen on vastattava kunkin osapuolen sitoutumista 26.4 ja 26.5 artiklassa tarkoitettuihin kansainvälisiin sopimuksiin ja työelämän normeihin.

2. Kukin osapuoli pyrkii parantamaan asiaa koskevia säädöksiään, määräyksiään ja politiikkojaan varmistaakseen korkeatasoisen ja tehokkaan ympäristönsuojelun ja työsuojelun.

3. Osapuoli ei saisi heikentää ympäristöä tai työelämää koskevien säädöstensä ja määräystensä mukaista suojelun tasoa edistääkseen kauppaa tai sijoituksia.

4. Osapuoli ei saa jättää soveltamatta ympäristöä tai työelämää koskevia säädöksiään ja määräyksiään tai poiketa niistä tai tarjoutua jättämään niitä soveltamatta tai tarjoutua poikkeamaan niistä kaupan tai sijoitusten edistämiseksi.

5. Osapuoli ei saa pysyvällä tai toistuvalla toiminnalla tai toimimatta jättämisellä käytännössä laiminlyödä ympäristöä tai työelämää koskevien säädöstensä ja määräystensä tehokasta täytäntöönpanoa kaupan tai sijoitusten edistämiseksi.

6. Osapuoli ei saa soveltaa ympäristöä ja työelämää koskevia säädöksiään ja määräyksiään tavalla, joka merkitsisi kaupan peiteltyä rajoittamista tai mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää.

26.3 ARTIKLA

Avoimuus

1. Kukin osapuoli varmistaa 27 luvun mukaisesti, että seuraavien kehittäminen, hyväksyminen ja täytäntöönpano tapahtuu avoimesti, varmistaen tietoisuuden ja kannustaen yleisön osallistumista sen sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti:

- a) toimenpiteet, joiden tarkoituksena on suojella ympäristöä tai työoloja ja jotka voivat vaikuttaa kauppaan tai investointeihin; ja
- b) kauppaa tai sijoituksia koskevat toimenpiteet, jotka voivat vaikuttaa ympäristönsuojeluun tai työoloihin.

26.4 ARTIKLA

Monenväliset työelämän normit ja sopimukset

1. Osapuolet vahvistavat arvion, joka on ihmisarvoista työtä koskevalla entistä johdonmukaisemmalla politiikalla, joka sisältää keskeiset työnormit ja korkeatasoisen työsuojelun yhdistettynä tehokkaaseen täytäntöönpanoon, ja tunnustavat hyödyllisen roolin, joka näillä toiminta-aloilla voi olla talouden tehokkuuden, innovoinnin ja tuottavuuden osalta, myös vientitulosten osalta. Tässä yhteydessä osapuolet tunnustavat myös työvoimakysymyksiä koskevan työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun suuren merkityksen työntekijöiden ja työnantajien sekä näitä edustavien järjestöjen ja hallitusten kannalta ja sitoutuvat edistämään tällaista vuoropuhelua.
2. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kansainvälisen kauppansa kehitystä tavalla, joka tukee ihmisarvoisen työn tarjoamista kaikille, mukaan lukien naiset ja nuoret. Tässä yhteydessä kukin osapuoli vahvistaa sitoumuksensa edistää ja panna tehokkaasti täytäntöön Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden ratifioimia ILO:n yleissopimuksia ja pöytäkirjoja, jotka ILO on luokitellut ajantasaisiksi.
3. ILO:n peruskirjan ja Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998 työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista annettujen ILO:n julistuksen ja sen seurannan asiakirjojen mukaisesti kukin osapuoli edistää ja panee tehokkaasti täytäntöön kansainvälisesti tunnustetut työelämän perusnormit, sellaisina kuin ne on määritelty ILO:n keskeisissä yleissopimuksissa, ja jotka ovat
 - a) yhdistymisvapaus ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden tehokas tunnustaminen;
 - b) kaikenlaisen pakkotyön poistaminen;

- c) lapsityövoiman käytön tosiasiallinen poistaminen; ja
- d) työmarkkinoilla ja ammatin harjoittamisen yhteydessä esiintyvän syrjinnän poistaminen.

4. Kukin osapuoli pyrkii jatkuvasti ja hellittämättömästi ratifioimaan ILO:n keskeiset yleissopimukset, pöytäkirjat ja muut asiaankuuluvat ILO:n yleissopimukset, joiden sopimuspuoli se ei vielä ole ja jotka ILO on luokitellut ajantasaisiksi. Osapuolet vaihtavat tietoja edistymisestään tässä.

5. Osapuolet muistuttavat, että Agenda 2030 -toimintaohjelman tavoitteisiin kuuluu pakkotyön poistaminen, ja korostavat pakollista työtä koskevan sopimuksen vuoden 2014 pöytäkirjan ratifioinnin ja tehokkaan täytäntöönpanon merkitystä.

6. Osapuolet neuvottelevat ja tekevät yhteistyötä tarpeen mukaan yhteisesti kiinnostavissa kauppaan liittyvissä työelämän kysymyksissä, myös ILO:n puitteissa.

7. Osapuolet palauttavat mieleen ILO:n julistuksen työelämän peruseriaatteista ja -oikeuksista ja ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan julistuksen ja toteavat, että työelämän peruseriaatteiden ja -oikeuksien rikkomiseen ei voida vedota eikä sitä voida muutoinkaan käyttää oikeutettuna kilpailuetuna ja että työelämän normeja ei saisi käyttää kaupassa protektionistisiin tarkoituksiin.

8. Kukin osapuoli edistää ihmisarvoista työtä siten kuin se on määritelty ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevassa julistuksessa. Kukin osapuoli kiinnittää erityistä huomiota seuraaviin:

- a) työturvallisuutta ja -terveyttä koskevien toimenpiteiden kehittäminen ja tehostaminen, mukaan lukien työtaturman tai työperäisen sairauden johdosta maksettavat korvaukset sellaisina kuin ne on määritelty asiaa koskevissa ILO:n yleissopimuksissa ja muissa kansainvälisissä sitoumuksissa;
- b) ihmisarvoiset työolosuhteet kaikille muun muassa palkkaan ja ansioihin, työaikoihin ja muihin työolosuhteisiin liittyen;
- c) työsuojelutarkastukset erityisesti panemalla tehokkaasti täytäntöön työsuojelutarkastuksia koskevat ILO:n normit; ja
- d) syrjimättömyys työoloissa, myös siirtotyöläisten osalta.

9. Kukin osapuoli varmistaa, että käytettävissä on hallinnollisia ja oikeudellisia menettelyjä, jotta tässä luvussa tarkoitettuja työntekijöiden oikeuksien loukkauksia vastaan voidaan toteuttaa tehokkaita toimia.

26.5 ARTIKLA

Monenväliset ympäristösopimukset

1. Osapuolet tunnustavat, että ympäristö on yksi kestävän kehityksen kolmesta ulottuvuudesta, jotka ovat taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöulottuvuus, ja että näitä kolmea ulottuvuutta olisi käsiteltävä tasapainoisella ja yhdennetyllä tavalla. Lisäksi osapuolet tunnustavat, että kauppa voi edistää kestävästä kehitystä.
2. Osapuolet tunnustavat YK:n ympäristöohjelmaa, jäljempänä 'UNEP', hallinnoivan YK:n ympäristökokouksen, sekä monenvälisten ympäristösopimusten merkityksen kansainvälisen yhteisön vastauksena maailmanlaajuisiin tai alueellisiin ympäristöhaasteisiin ja korostavat tarvetta vahvistaa investointi- ja ympäristöpolitiikan keskinäistä täydentävyyttä.
3. Kukin osapuoli vahvistaa sitoumuksensa edistää ja panna tehokkaasti täytäntöön monenvälisiä ympäristösopimuksia, pöytäkirjoja ja niiden muutoksia, joiden sopimuspuoli se on.
4. Osapuolet vaihtavat säännöllisesti tietoja edistymisestään monenvälisten ympäristösopimusten ratifioinnissa, mukaan lukien niiden pöytäkirjat ja muutokset.
5. Osapuolet neuvottelevat ja tekevät yhteistyötä tarpeen mukaan yhteistä etua koskevissa kaupan liittyvissä ympäristökysymyksissä monenvälisten ympäristösopimusten puitteissa.
6. Osapuolet tunnustavat oikeutensa vedota 28.2 artiklaan ympäristötoimenpiteiden osalta.

7. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta hyväksymästä tai pitämästä voimassa toimenpiteitä sellaisten monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanemiseksi, joiden sopimuspuoli se on, jos tällaiset toimenpiteet ovat sopusoinnussa 26.2 artiklan 6 kohdan kanssa.

26.6 ARTIKLA

Kauppa ja ilmastonmuutos

1. Osapuolet tunnustavat, että on tärkeää pyrkiä saavuttamaan UNFCCC:n perimmäinen tavoite, jotta voidaan puuttua ilmastonmuutoksen muodostamaan kiireelliseen uhkaan, ja tunnustavat kaupan merkitys tässä yhteydessä.
2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla kukin osapuoli
 - a) panee tehokkaasti täytäntöön UNFCCC:n ja sen nojalla perustetun Pariisin sopimuksen; ja
 - b) edistää Pariisin sopimuksen 2 artiklan mukaisesti kaupan myönteistä vaikutusta vähäpäästöiseen kehityskulkuun ja kehitykseen, jossa joustavasti mukaudutaan muuttuvaan ilmastoon, sekä parantaa kykyä sopeutua ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin tavalla, joka ei uhkaa ruoantuotantoa.
3. Osapuolet tekevät tarvittaessa yhteistyötä kauppaan liittyvissä ilmastonmuutoskysymyksissä kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti UNFCCC:ssä.

26.7 ARTIKLA

Kauppa ja biologinen monimuotoisuus

1. Osapuolet tunnustavat biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen ja kestävän käytön merkityksen Rio de Janeirossa 5 päivänä kesäkuuta 1992 tehdyn biologista monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen, Washington D.C:ssä 3 päivänä maaliskuuta 1973 allekirjoitetun, luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston uhanalaisten lajien kansainvälistä kauppaa koskevan yleissopimuksen, jäljempänä 'CITES-sopimus', elintarvikkeiden ja maatalouden kasvigeenivaroja koskevan kansainvälisen sopimuksen ja sen nojalla tehtyjen päätösten mukaisesti sekä merkityksen, joka kaupalla voi olla kyseisten yleissopimusten ja kyseisen sopimuksen tavoitteiden edistämässä.
2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla kukin osapuoli
 - a) edistää CITES-sopimuksen käyttöä biologisen monimuotoisuuden suojelun ja kestävän hoidon välineenä myös lisäämällä eläin- ja kasvilajeja CITES-sopimuksen liitteisiin, jos kyseisten lajien suojelutilanteen katsotaan vaarantuneen kansainvälisen kaupan johdosta;
 - b) toteuttaa tehokkaita toimenpiteitä, joilla vähennetään luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laitonta kauppaa niiden kansainvälisten sopimusten mukaisesti, joiden sopimuspuoli se on;
 - c) edistää sellaisten luonnonvaroihin perustuvien tuotteiden kauppaa, jotka on saatu käyttämällä biologisia resursseja kestäväällä tavalla tai jotka edistävät biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä, omien säädöstensä ja määräystensä mukaisesti; ja

d) edistää geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukaista ja tasapuolista jakoa ja toteuttaa tarvittaessa tällaisten resurssien saatavuutta ja tietoon perustuvaa ennakkosuostumusta koskevia toimenpiteitä.

3. Osapuolet vaihtavat myös tietoja luonnonvaroihin perustuvien tuotteiden kauppaa koskevista aloitteista ja hyvistä käytännöistä biologisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja tekevät tarvittaessa yhteistyötä kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

26.8 ARTIKLA

Kauppa ja kestävä metsätalous

1. Osapuolet pitävät tärkeinä kestävää metsätaloutta, kaupan merkitystä tämän tavoitteen saavuttamisessa sekä metsien ennallistamista suojelua ja kestävää käyttöä varten.

2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla kukin osapuoli

a) edistää kestävästi hoidetuista metsistä saatavien, kyseisen maan säädösten ja määräysten mukaisesti korjattujen metsätaloustuotteiden kauppaa;

b) edistää tarvittaessa ja tietoon perustuvalla ennakkosuostumuksella metsistä elävien paikallisyhteisöjen ja alkuperäiskansojen sisällyttämistä puutavaran ja muiden metsätuotteiden kestäviin toimitusketjuihin keinona parantaa niiden toimeentuloa ja edistää metsien suojelua ja kestävää käyttöä;

c) toteuttaa toimenpiteitä laittoman puunkorjuun ja siihen liittyvän kaupan torjumiseksi;

- d) vaihtaa tietoja kauppaan liittyvistä kestävästä metsänhoidon, metsähallinnon ja metsäpinta-alan säilyttämisen aloitteista ja tekee yhteistyötä osapuolten yhteisiä etuja edistävän politiikan vaikutuksen ja keskinäisen täydentävyyden maksimoimiseksi; ja
- e) tekee tarvittaessa yhteistyötä kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla kauppaan ja metsäpeitteen säilyttämiseen sekä kestävästä metsänhoitoon liittyvissä kysymyksissä Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaisesti.

26.9 ARTIKLA

Kalastustuotteiden kauppa sekä kalavarojen ja vesiviljelyn kestävä hoito

1. Osapuolet tunnustavat meren elollisten luonnonvarojen ja meriekosysteemien säilyttämisen ja kestävästä käytön sekä kestävästä ja vastuullisesta vesiviljelyn edistämisen tärkeyden ja kaupan merkityksen näihin tavoitteisiin pyrittäessä samoin kuin yhteisen sitoumuksensa saavuttaa Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävästä kehityksen tavoite 14 ja etenkin sen alatavoitteet 4 ja 6.
2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla ja kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti kukin osapuoli
 - a) toteuttaa meren elollisten luonnonvarojen pitkän aikavälin säilyttämis- ja hoitotoimenpiteitä ja kestävästä hyödyntämisestä kansainvälisen oikeuden mukaisesti, sellaisena kuin se on kirjattuna UNCLOS-sopimukseen ja muihin asiaa koskeviin YK:n sekä YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön, jäljempänä 'FAO', välineisiin, joiden sopimuspuoli se on;

- b) toimii 31 päivänä lokakuuta 1995 annetulla päätöslauselmalla 4/95 hyväksytyn vastuullista kalastusta koskevan FAO:n toimintaohjeen, jäljempänä 'vastuullista kalastusta koskeva FAO:n toimintaohje', periaatteiden mukaisesti;
- c) osallistuu aktiivisesti alueellisiin kalastuksenhoitojärjestöihin ja muihin asiaankuuluviin kansainvälisiin foorumeihin, joissa se on jäsenenä, tarkkailijana tai yhteistyötä tekevänä muuna kuin sopimuspuolena, ja tekee niissä aktiivista yhteistyötä edistääkseen kalastuksen hyvää hallintoa ja kestävää kalastusta, mukaan lukien hoitotoimenpiteiden tehokkaalla valvonnalla, seurannalla ja täytäntöönpanolla, ja tarvittaessa saalisasiakirja- tai sertifiointimenettelyjen täytäntöönpanolla;
- d) toteuttaa kansainvälisten sitoumustensa mukaisesti kokonaisvaltaisia, tehokkaita ja avoimia toimenpiteitä laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen torjumiseksi ja sulkee kansainvälisen kaupan ulkopuolelle tuotteet, jotka eivät ole tällaisten toimenpiteiden mukaisia, sekä tekee tätä varten yhteistyötä muun muassa helpottamalla tietojenvaihtoa;
- e) pyrkii koordinoimaan toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen hajallaan olevien kalakantojen säilyttämistä ja kestävää käyttöä varten yhteisen edun mukaisilla alueilla; ja
- f) edistää kestäväen ja vastuullisen vesiviljelyn kehittämistä ottaen huomioon sen taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristönäkökohdat, myös vastuullista kalastusta koskevaan FAO:n toimintaohjeeseen sisältyvien tavoitteiden ja periaatteiden täytäntöönpanon mukaisesti.

26.10 ARTIKLA

Tieteellinen ja tekninen tieto

1. Suunnitellessaan tai ottaessaan käyttöön ympäristönsuojelua tai työoloja koskevia toimenpiteitä, jotka saattavat vaikuttaa osapuolten väliseen kauppaan tai sijoituksiin, kukin osapuoli huolehtii, että toimenpiteiden perustana oleva tieteellinen ja tekninen näyttö on peräisin tunnustetuista teknisistä ja tieteellisistä elimistä ja että toimenpiteet perustuvat kansainvälisiin normeihin, suuntaviivoihin tai suosituksiin, jos tällaisia normeja, suuntaviivoja ja suosituksia on olemassa.
2. Jos tieteellinen näyttö tai tiedot ovat riittämättömiä tai epäselviä ja osapuolen alueella esiintyy ympäristön vakavan pilaantumiseen tai työterveyteen ja -turvallisuuteen kohdistuva riski, osapuoli voi toteuttaa toimenpiteitä ennalta varautumisen periaatteen pohjalta. Tällaisten toimenpiteiden on perustuttava saatavilla oleviin asianmukaisiin tietoihin, ja niitä on tarkasteltava säännöllisesti uudelleen. Tällaisia toimenpiteitä toteuttavan osapuolen on pyrittävä hankkimaan uutta tai täydentävää tieteellistä tietoa, joka on tarpeen luotettavampaa arviointia varten, ja sen on tarpeen mukaan tarkasteltava näitä toimenpiteitä uudelleen.
3. Jos 2 kohdan mukaisesti hyväksytyllä toimenpiteellä on vaikutusta kauppaan tai sijoituksiin, osapuoli voi pyytää toimenpiteen toteuttavaa osapuolta toimittamaan tietoja, jotka osoittavat, että tieteellinen näyttö tai tiedot eivät ole riittäviä tai kiistattomia kyseessä olevan asian osalta ja että hyväksytty toimenpide on sen oman suojelun tason mukainen, ja se voi pyytää keskustelua asiasta 26.14 artiklassa tarkoitettussa kaupan ja kestävän kehityksen alakomiteassa.
4. Tässä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä ei saa soveltaa tavalla, joka merkitsisi mielivaltaista tai perusteetonta syrjintää tai kansainvälisen kaupan peiteltyä rajoittamista.

26.11 ARTIKLA

Kauppa ja toimitusketjujen vastuullinen hallinta

1. Osapuolet toteavat, että on tärkeää hallita toimitusketjuja vastuullisesti noudattamalla vastuullisen liiketoiminnan ja yritysten yhteiskuntavastuun käytäntöjä kansainvälisesti sovittujen ohjeiden pohjalta.
2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla kukin osapuoli
 - a) tukee sellaisten asiaankuuluvien kansainvälisten välineiden levittämistä ja käyttöä, jotka kyseinen osapuoli on hyväksynyt tai joita se tukee, mukaan lukien Genevessä marraskuussa 1977 hyväksytyt monikansallisia yrityksiä ja sosiaalipolitiikkaa koskeva ILO:n kolmikantainen periaatejulistus, YK:n Global Compact -aloite, YK:n ihmisoikeusneuvoston 16 päivänä kesäkuuta 2011 antamalla päätöslauselmalla 17/4 hyväksytyt yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet sekä Pariisissa 21 päivänä kesäkuuta 1976 osana kansainvälisiä investointeja ja monikansallisia yrityksiä koskevaa julistusta hyväksytyt OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille;
 - b) edistää yritysten yhteiskuntavastuun tai vastuullisten liiketoimintakäytäntöjen vapaaehtoista käyttöönottoa a alakohdassa tarkoitettujen suuntaviivojen ja periaatteiden mukaisesti; ja
 - c) tarjoaa tueksi politiikkapuitteet a alakohdassa tarkoitettujen periaatteiden ja suuntaviivojen tehokasta täytäntöönpanoa varten.

3. Osapuolet toteavat, että yritysten yhteiskuntavastuuta ja vastuullista liiketoimintaa koskevat kansainväliset toimialakohtaiset ohjeet ovat hyödyllisiä, ja edistävät niihin liittyvää yhteistyötä. Osapuolet, jotka ovat ottaneet käyttöön konflikti- ja riskialueilta peräisin olevien mineraalien toimitusketjun vastuullisuutta koskevan OECD:n due diligence -oppaan ja sen täydennysosat tai tukevat niitä, myös edistävät niiden laajempaa käyttöönottoa.

4. Osapuolet vaihtavat tietoja ja parhaita käytäntöjä ja tarvittaessa tekevät yhteistyötä tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa, myös asiaankuuluvilla alueellisilla ja kansainvälisillä foorumeilla.

26.12 ARTIKLA

Muut kestävästä kehityksestä edistävät kaupan ja investointeihin liittyvät aloitteet

1. Osapuolet vahvistavat sitoutuvansa edistämään kaupan ja investointien vaikutusta kestävästä kehityksestä saavuttamiseen sen taloudellisten ja sosiaalisten näkökohtien sekä ympäristönäkökohtien osalta.
2. Edellä olevan 1 kohdan nojalla osapuolet
 - a) edistävät ihmisarvoista työtä koskevan ohjelman tavoitteita ILO:n sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan julistuksen mukaisesti, mukaan lukien toimeentulon takaava minimipalkka, osallistava sosiaalinen suojeleminen, työterveys ja -turvallisuus ja muut työoloihin liittyvät näkökohdat;

- b) edistävät tavaroita ja palveluja koskevaa kauppaa ja investointeja sekä sellaisten käytäntöjen ja teknologioiden vapaaehtoista vaihtoa, jotka edistävät sosiaalisten ja ympäristöön liittyvien olosuhteiden parantamista, mukaan lukien ilmastonmuutoksen hillitsemisen ja siihen sopeutumisen kannalta erityisen merkitykselliset olosuhteet, sopimuksen tämän osan mukaisella tavalla; ja
- c) tekevät yhteistyötä kahdenvälisesti, alueellisesti ja kansainvälisillä foorumeilla tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

26.13 ARTIKLA

Yhteistyö kaupan ja kestävän kehityksen alalla

1. Osapuolet tunnustavat yhteistyön merkityksen tämän luvun tavoitteiden saavuttamiseksi. Ne voivat tehdä yhteistyötä muun muassa seuraavilla aloilla:
 - a) kaupan ja kestävän kehityksen työ- ja ympäristönäkökohdat kansainvälisillä foorumeilla, erityisesti WTO:ssa, ILO:ssa, UNEP:ssä, UNCTAD:ssä, YK:n kestävän kehityksen korkean tason poliittisella foorumilla ja monenvälisissä ympäristösopimuksissa;
 - b) työ- ja ympäristölainsäädännön ja -normien vaikutus kauppaan ja investointeihin;
 - c) kauppaa- ja sijoituslainsäädännön vaikutus työelämään ja ympäristöön; ja
 - d) vapaaehtoiset kestävyuden varmistusjärjestelmät, kuten reilun ja eettisen kaupan järjestelmät ja ympäristömerkit, jakamalla kokemuksia ja tietoja tällaisista järjestelmistä.

2. Tämän luvun tavoitteiden saavuttamiseksi osapuolet voivat myös tehdä yhteistyötä seuraavien kauppaan liittyvien näkökohtien osalta:

- a) ILO:n perustavaa laatua olevien yleissopimusten ja ensisijaisten yleissopimusten sekä muiden ILO:n ajantasaisten yleissopimusten täytäntöönpano;
- b) ILO:n ihmisarvoista työtä koskevaa ohjelmaa, kuten yhteydet kaupan ja tuottavan täystyöllisyyden välillä, työmarkkinoiden sopeuttaminen, työelämän ydinnormit, ihmisarvoinen työ globaaleissa toimitusketjuissa, sosiaaliturva ja sosiaalinen osallisuus, sosiaalinen vuoropuhelu, osaamisen kehittäminen ja sukupuolten tasa-arvo;
- c) monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpano ja tuki kunkin osapuolen osallistumiselle tällaisiin monenvälisiin ympäristösopimuksiin;
- d) UNFCCC:n alainen dynaaminen kansainvälinen ilmastonmuutosta koskeva järjestelmä, erityisesti Pariisin sopimuksen täytäntöönpano;
- e) Montrealissa 16 päivänä syyskuuta 1987 tehty otsonikerrosta heikentäviä aineita koskeva Montrealin pöytäkirja ja siihen mahdollisesti tehdyt muutokset, jotka osapuolet ovat ratifioineet, erityisesti otsonikerrosta heikentävien aineiden ja fluorihilivetyjen (HFC) tuotannon, kulutuksen ja kaupan valvontaa koskevat toimenpiteet ja niiden ympäristöystävällisten vaihtoehtojen edistäminen sekä toimenpiteet, joilla puututaan kyseisellä pöytäkirjalla säänneltyjen aineiden laittomaan kauppaan;
- f) yritysten yhteiskuntavastuu, vastuullinen liiketoiminta ja globaalien toimitusketjujen vastuullinen hallinta, myös kansainvälisten välineiden noudattamisen, täytäntöönpanon ja levittämisen osalta;
- g) kemikaalien ja jätteiden moitteeton hallinta;

- h) 26.7 artiklassa tarkoitettu biologisen monimuotoisuuden säilyttäminen ja kestävä käyttö sekä geenivarojen käytöstä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen ja tasapuolinen jakaminen, mukaan lukien tällaisten luonnonvarojen asianmukainen saatavuus;
- i) 26.7 artiklassa tarkoitettu luonnonvaraisten eläinten ja kasvien laittoman kaupan torjuminen;
- j) 26.8 artiklassa tarkoitetut toimet metsien suojelun ja kestävä hoidon edistämiseksi, jotta vähennetään metsien hävittämistä ja laittomia hakkuita;
- k) yksityiset ja julkiset aloitteet, joilla edistetään tavoitetta pysäyttää metsäkato, mukaan lukien aloitteet, joilla kytketään yhteen tuotanto ja kulutus toimitusketjujen kautta, Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteiden 12 ja 15 mukaisesti;
- l) 26.9 artiklassa tarkoitettu kestävien kalastuskäytäntöjen ja kestävästi hoidettujen kalastustuotteiden kaupan edistäminen; ja
- m) kestävä kulutuksen ja tuotannon aloitteet, jotka ovat Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteen 12 mukaisia, mukaan lukien muun muassa kiertotalous ja muut kestävä talousmallit, joilla pyritään lisäämään resurssitehokkuutta ja vähentämään jätteen syntymistä.

26.14 ARTIKLA

Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea ja yhteyspisteet

1. Edellä olevan 9.9 artiklan 4 kohdalla perustetulla kaupan ja kestävän kehityksen alakomitealla on 2.4 ja 9.9 artiklassa lueteltujen tehtävien lisäksi seuraavat tehtävät:
 - a) helpottaa ja seurata tämän luvun nojalla toteutettavia yhteistyötoimia;
 - b) hoitaa 26.16–26.18 artiklassa tarkoitetut tehtävät; ja
 - c) toteuttaa kauppakomitean kokoonpanossa toimivan sekakomitean tarvitsemat sisäiset valmistelutyöt, myös 2.7 artiklassa tarkoitettujen sisäisten neuvoa-antavien ryhmien kanssa keskusteltavien aiheiden osalta.
2. Alakomitea julkaisee raportin kunkin kokouksensa jälkeen.
3. Kukin osapuoli nimeää hallintoonsa yhteyspisteen helpottamaan osapuolten välistä viestintää ja koordinointia kaikissa tämän luvun täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa.

26.15 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen

1. Osapuolet pyrkivät kaikin tavoin ratkaisemaan tämän luvun tulkinnasta tai soveltamisesta aiheutuvat erimielisyydet vuoropuhelulla, neuvotteluilla, tietojenvaihdolla ja yhteistyöllä.

2. Osapuolet voivat yhteisellä sopimuksella pidentää mitä tahansa 26.16 ja 26.17 artiklassa mainittua määräaika.
3. Kaikki tässä luvussa vahvistetut määräajat lasketaan kalenteripäivinä alkaen sitä toimea seuraavasta päivästä, johon ne viittaavat.
4. Tätä lukua sovellettaessa tämän luvun soveltamisalaan kuuluvan riidan osapuolina ovat 29.3 artiklassa vahvistetut osapuolet.
5. Osapuolet eivät voi käyttää 29 luvun mukaista riitojenratkaisumenettelyä tähän lukuun liittyvissä kysymyksissä.

26.16 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Osapuoli voi ehdottaa neuvotteluja toisen osapuolen kanssa tämän luvun tulkinnasta tai soveltamisesta toimittamalla kirjallisen pyynnön toisen osapuolen 26.14 artiklan 3 kohdan mukaisesti nimeämään yhteyspisteeseen. Pyyntö on mainittava selkeästi kyseessä oleva ongelma ja esitettävä lyhyt tiivistelmä tämän luvun nojalla esitettävistä väitteistä, mukaan lukien maininta asiaa koskevista määräyksistä ja selvitys siitä, miten ongelma vaikuttaa tämän luvun tavoitteisiin, sekä kaikki muut tiedot, joita osapuoli pitää merkityksellisinä. Neuvottelut aloitetaan viipymättä sen jälkeen, kun osapuoli on toimittanut neuvottelupyynnön, ja joka tapauksessa viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta.

2. Neuvottelut käydään kasvokkain tai osapuolten yhteisellä sopimuksella videoyhteydellä tai muin sähköisin välinein. Jos neuvottelut käydään kasvokkain, ne käydään pyynnön kohteena olevan osapuolen alueella, elleivät osapuolet toisin sovi.
3. Osapuolet pyrkivät pääsemään neuvotteluissa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Tässä luvussa tarkoitettuihin monenvälisiin sopimuksiin liittyvissä asioissa osapuolet ottavat huomioon ILO:lta tai osapuolten ratifioimista monenvälisistä ympäristösopimuksista vastaavilta asiaankuuluvilta järjestöiltä tai elimiltä saadut tiedot edistääkseen osapuolten ja näiden järjestöjen työn johdonmukaisuutta. Osapuolet voivat tarvittaessa sopia, että ne pyytävät neuvoa tällaisilta järjestöiltä tai elimiltä tai muilta asianmukaisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta tai elimiltä.
4. Jos osapuoli katsoo, että asiasta on vielä keskusteltava, se voi pyytää kirjallisesti kaupan ja kestävän kehityksen alakomitean koolle kutsumista ja ilmoittaa tästä pyynnöstä 26.14 artiklan 3 kohdan mukaisesti nimetylle yhteyspisteelle. Tällainen pyyntö on esitettävä aikaisintaan 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua 1 kohdan mukaisen pyynnön vastaanottamisesta. Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitean on kokoonnuttava viipymättä ja pääsemään asiassa molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun.
5. Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea ottaa huomioon 2.7 artiklassa tarkoitettujen sisäisten neuvoa-antavien ryhmien asiasta esittämät näkemykset sekä mahdolliset asiantuntijalausunnot.
6. Osapuolten mahdollisesti saavuttama ratkaisu on saatettava julkisesti saataville.

26.17 ARTIKLA

Asiantuntijapaneeli

1. Jos 120 (sadankahdenkymmenen) päivän kuluessa 26.16 artiklan mukaisesta neuvottelupyynnöstä ei ole päästy molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, osapuoli voi pyytää asiantuntijapaneelin asettamista tutkimaan asiaa. Tällainen pyyntö on esitettävä kirjallisesti 26.14 artiklan 3 kohdan mukaisesti nimetyille toisen osapuolen yhteyspisteelle, ja siinä on yksilöitävä syyt, joiden vuoksi asiantuntijapaneelin asettamista pyydetään, mukaan lukien kuvaus kyseessä olevista toimenpiteistä ja niistä tämän luvun asiaa koskevista määräyksistä, joita sen mielestä on sovellettava.
2. Ellei tässä artiklassa toisin määrätä, sovelletaan 29.9, 29.11, 29.12, 29.26 ja 29.27 artiklaa sekä liitteessä 29-A olevaa työjärjestystä ja liitteessä 29-B olevia menettelysääntöjä.
3. Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitean on ensimmäisessä kokouksessaan tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen vahvistettava luettelo vähintään 15 (viidestätoista) henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan asiantuntijapaneelissa. Luetteloon sisältyy kolme (3) alaluetteloa: yksi (1) EU:n ehdottama alaluettelo, yksi (1) Mercosurin ehdottama alaluettelo ja yksi (1) alaluettelo henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia. Kukin osapuoli esittää vähintään viittä (5) henkilöä alaluetteloonsa. Osapuolet valitsevat myös vähintään viisi (5) henkilöä luetteloon henkilöistä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia. Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea varmistaa, että luettelo pidetään ajan tasalla ja että asiantuntijoita on aina vähintään 15 (viisitoista).

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettuun luetteloon kirjataan henkilöitä, joilla on erikoisosaamista tai -asiantuntemusta tässä luvussa käsiteltyjen aiheiden alalta, mukaan lukien työ-, ympäristö- tai kauppaoikeuden alalta taikka kansainvälisten sopimusten puitteissa syntyvien riitojen ratkaisemisesta. Heidän on toimittava yksityisesti ja oltava riippumattomia, he eivät saa ottaa kiistanalaiseen asiaan liittyviä ohjeita miltään organisaatiolta tai viranomaiselta, eikä heillä saa olla sidoksia minkään osapuolen viranomaisiin. Heidän on myös noudatettava liitettä 29-B.

5. Asiantuntijajaneeliin kuuluu kolme (3) jäsentä, elleivät osapuolet toisin sovi. Puheenjohtajan on oltava niiden henkilöiden alaluettelosta, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia. Asiantuntijajaneeli asetetaan 29.9 artiklan 1–4 kohdassa vahvistettujen menettelyjen mukaisesti. Asiantuntijat valitaan tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen alaluetteloiden sisältämistä henkilöistä 29.9 artiklan 2, 3 ja 4 kohdan asiaa koskevien määräysten mukaisesti.

6. Elleivät osapuolet toisin sovi seitsemän (7) päivän kuluessa 29.9 artiklan 5 kohdassa määritellystä asiantuntijajaneelin asettamispäivästä, toimeksiantona on:

”tarkastella Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Etelän yhteismarkkinoiden, Argentiinan tasavallan, Brasilian liittotasavallan, Paraguayn tasavallan ja Uruguayn itäisen tasavallan välisen kumppanuussopimuksen 26 luvun asiaa koskevien määräysten perusteella asiantuntijajaneelin asettamista koskevassa pyynnössä tarkoitettua asiaa ja antaa 26.17 artiklan mukaisesti raportti, joka sisältää suositukset asian ratkaisemiseksi”.

7. Tässä luvussa tarkoitettujen monenvälisten sopimusten noudattamiseen liittyvien asioiden osalta asiantuntijajaneelin 29.12 artiklan mukaisesti pyytämiin asiantuntijalausuntoihin tai tietoihin olisi sisällyttävä tietoja ja neuvoja asianomaisilta ILO:n tai monenvälisten ympäristösopimusten elimiltä. Kaikki tämän kohdan nojalla saadut tiedot on ilmoitettava kummallekin osapuolelle huomautusten esittämistä varten.

8. Asiantuntijapaneelin on tulkittava tämän sopimuksen määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanmukaisten tulkintasääntöjen mukaisesti.

9. Asiantuntijapaneeli antaa osapuolille väliraportin viimeistään 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluessa paneelin asettamisesta ja loppuraportin viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluessa väliraportin antamisesta. Raporteissa esitetään selvitetty tosiseikat, asiaa koskevien määräysten sovellettavuus sekä päätelmien ja suositusten keskeiset perustelut. Kumpi tahansa asianomaisista osapuolista voi toimittaa asiantuntijapaneelille kirjallisia huomautuksia väliraportista 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa väliraportin antamisesta. Otettuaan huomioon tällaiset mahdolliset kirjalliset huomautukset asiantuntijapaneeli voi muuttaa raporttia ja tehdä uusia tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Jos asiantuntijapaneeli katsoo, että tässä kohdassa asetettua määräaikaa ei pystytä noudattamaan, paneelin puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti osapuolille ja mainittava viivästyksen syyt sekä päivämäärä, jona paneeli aikoo antaa väli- tai loppuraporttinsa.

10. Osapuolten on saatettava asiantuntijapaneelin loppuraportti julkisesti saataville 15 (viidentoista) päivän kuluessa siitä, kun asiantuntijapaneeli on toimittanut sen osapuolille.

11. Osapuolet keskustelevat aiheellisista toimenpiteistä, jotka toteutetaan ottaen huomioon asiantuntijapaneelin raportti ja suositukset. Valituksen kohteena oleva osapuoli ilmoittaa 2.7 artiklassa tarkoitetulle sisäiselle neuvoo-antavalle ryhmälleen ja toiselle osapuolelle toteutettavia toimia tai toimenpiteitä koskevista päätöksistään viimeistään 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluttua siitä, kun raportti on asetettu julkisesti saataville. Kaupan ja kestävä kehityksen alakomitea valvoo asiantuntijapaneelin loppuraportin ja sen suositusten jatkotoimia. Edellä 2.7 artiklassa tarkoitettu sisäinen neuvoo-antava ryhmä voi tältä osin esittää huomautuksia kaupan ja kestävä kehityksen alakomitealle.

26.18 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu

1. Helpottaakseen tämän luvun tavoitteiden saavuttamista osapuolet keskustelevat kaupan ja kestävän kehityksen alakomitean kokouksissa sen tehokkaasta täytäntöönpanosta, mukaan lukien sen määräysten mahdollinen uudelleentarkastelu, ottaen huomioon muun muassa saadut kokemukset, poliittisen kehityksen kussakin osapuolella, kansainvälisten sopimusten kehityksen ja sidosryhmien esittämät näkemykset.
2. Kaupan ja kestävän kehityksen alakomitea voi suositella osapuolille muutoksia tämän luvun asiaa koskeviin määräyksiin 1 kohdassa tarkoitettujen keskustelujen tulosten perusteella.

27 LUKU

AVOIMUUS

27.1 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa tarkoitetaan

- a) 'hallinnollisella päätöksellä' päätöstä, joka vaikuttaa yksittäisen henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin yksittäisessä tapauksessa ja joka kattaa hallinnollisen toimen toteuttamisen tai hallinnollisen toimen tai päätöksen toteuttamatta jättämisen osapuolen säädösten ja määräysten mukaisesti;
- b) 'asianomaisella henkilöllä' luonnollista tai oikeushenkilöä, johon yleisesti sovellettava toimenpide saattaa vaikuttaa; ja
- c) 'yleisesti sovellettavalla toimenpiteellä' yleisesti sovellettavaa säädöstä, määräystä, oikeudellista päätöstä, menettelyä tai hallinnollista päätöstä, joka voi vaikuttaa johonkin sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvaan asiaan.

27.2 ARTIKLA

Tavoitteet

Kukin osapuoli on tietoinen siitä, että sen sääntely-ympäristöllä voi olla vaikutusta osapuolten väliseen kauppaan ja investointeihin, ja kukin osapuoli pyrkii tämän luvun määräysten mukaisesti edistämään avointa ja ennakoitavissa olevaa sääntely-ympäristöä ja tarjoamaan talouden toimijoille, erityisesti pk--yrityksille, tehokkaat menettelyt.

27.3 ARTIKLA

Julkaiseminen

1. Kukin osapuoli varmistaa, että kun kyseessä on yleisesti sovellettava toimenpide, joka koskee mitä tahansa sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvaa asiaa, osapuoli
 - a) julkaisee toimenpiteen viipymättä virallisesti nimetyn julkaisun kautta ja mahdollisuuksien mukaan sähköisessä muodossa tai asettaa sen muulla tavoin saataville siten, että kuka tahansa henkilö voi tutustua siihen;
 - b) antaa selityksen sen tavoitteesta ja perusteluista; ja
 - c) jättää sen julkaisemisen ja voimaantulon välille riittävästi aikaa, paitsi silloin kun tämä ei ole kiireellisyyden vuoksi mahdollista.

2. Hyväksyessään tai muuttaessaan merkittäviä yleisesti sovellettavia säädöksiä tai määräyksiä sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta kukin osapuoli sääntöjensä ja menettelyjensä mukaan

- a) julkaisee etukäteen säädöksen tai määräyksen luonnoksen tai kuulemisasiakirjat, joissa esitetään yksityiskohtaiset tiedot kyseisen säädöksen tai määräyksen tavoitteesta ja perusteluista;
- b) antaa asianomaisille henkilöille ja toiselle osapuolelle kohtuullisen mahdollisuuden esittää huomautuksia tällaisista säädöksen tai määräyksen luonnoksista tai kuulemisasiakirjoista; ja
- c) pyrkii ottamaan huomioon tällaisista säädöksen tai määräyksen luonnoksista tai kuulemisasiakirjoista saadut huomautukset.

27.4 ARTIKLA

Tiedustelut

1. Viimeistään kolmen (3) vuoden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulopäivästä kukin osapuoli ottaa käyttöön tai pitää yllä asianmukaisia mekanismeja, joilla vastaanotetaan ja vastataan kenen tahansa henkilön tiedusteluihin, jotka koskevat ehdotettua tai voimassa olevaa yleisesti sovellettavaa toimenpidettä ja sitä, miten sitä sovellettaisiin sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

2. Osapuolen on toisen osapuolen pyynnöstä viipymättä annettava tietoja ja vastattava kysymyksiin, jotka liittyvät yleisesti sovellettaviin toimenpiteisiin tai ehdotuksiin hyväksyä, muuttaa tai kumota yleisesti sovellettavia toimenpiteitä sellaisten sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvien asioiden osalta, jotka pyynnön esittäneen osapuolen mukaan saattavat vaikuttaa sopimuksen tämän osan toimintaan.

27.5 ARTIKLA

Yleisesti sovellettavien toimenpiteiden hallinnointi

1. Kukin osapuoli hallinnoi kaikkia sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluviin asioihin liittyviä yleisesti sovellettavia toimenpiteitä objektiivisella, puolueettomalla ja kohtuullisella tavalla.
2. Kunkin osapuolen on soveltaessaan yleisesti sovellettavia toimenpiteitä toisen osapuolen henkilöihin, tavaroihin tai palveluihin
 - a) pyrittävä tarjoamaan hallinnollisen menettelyn alkaessa henkilöille, joita hallinnollinen menettely välittömästi koskee¹, kohtuullisessa määräajassa säädönsä ja määräystensä mukaisesti menettelyn luonteen kuvauksen sisältävä selvitys siitä oikeusviranomaisesta, jossa menettely on aloitettu, ja yleinen kuvaus kyseessä olevista seikoista; ja
 - b) annettava tällaisille asianomaisille henkilöille kohtuullinen mahdollisuus esittää tosiasioita ja väitteitä näkemystensä tueksi ennen lopullista hallinnollista päätöstä, jos tähän on aikaa ja jos menettelyjen luonne ja yleinen etu sen sallivat.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että 23 luvun soveltamisalaan kuuluvissa asioissa tällaiset henkilöt ovat niitä, jolle osapuolen kilpailuviranomaisen päätös on osoitettu.

27.6 ARTIKLA

Uudelleentarkastelu ja muutoksenhaku

1. Kukin osapuoli perustaa tai pitää yllä yleisiä tuomioistuimia, välimiesoikeuksia tai hallintotuomioistuimia tai menettelyjä, joiden tarkoituksena on tarkastella viipymättä uudelleen tai käsitellä ja, jos aiheellista, korjata tämän sopimuksen tässä osassa käsiteltäviin seikkoihin liittyviä hallinnollisia päätöksiä. Kukin osapuoli varmistaa, että sen uudelleentarkastelu- tai muutoksenhakumenettelyt toteutetaan syrjimättömällä ja puolueettomalla tavalla tuomioistuimissa, jotka ovat puolueettomia ja riippumattomia hallinnollisesta toimeenpanosta vastaavasta viranomaisesta ja koostuvat henkilöistä, joille ei saa koitua merkittävää etua asian lopputuloksesta.
2. Kukin osapuoli varmistaa, että 1 kohdassa tarkoitettujen menettelyjen osapuolilla on oikeus
 - a) kohtuulliseen mahdollisuuteen tukea tai puolustaa kantojaan; ja
 - b) ratkaisuun, joka perustuu näyttöön ja esitettyihin asiakirjoihin tai, jos osapuolen lainsäädäntö niin edellyttää, hallintoviranomaisen kokoamiin asiakirjoihin.
3. Kukin osapuoli varmistaa, että viranomaisen, jolle on annettu kyseistä hallinnollista päätöstä koskeva hallinnollinen täytäntöönpanovalta, panee 2 kohdan b alakohdassa tarkoitetun päätöksen täytäntöön ottaen huomioon sen, mitä sen lainsäädännössä säädetään muutoksenhausta tai uudelleentarkastelusta, ja että päätös ohjaa mainitun viranomaisen toimintaa.

27.7 ARTIKLA

Sääntelyn laatu ja tuloksellisuus ja hyvä sääntelykäytäntö

1. Osapuolet tunnustavat hyvän sääntelykäytännön periaatteet ja edistävät sääntelyn laatua ja tuloksellisuutta. Erityisesti osapuolet pyrkivät
 - a) kannustamaan sääntelyn vaikutustenarviointien käyttöön merkittävimpiä aloitteita kehitettäessä; ja
 - b) ottamaan käyttöön tai pitämään yllä menettelyjä, joilla edistetään yleistä etua koskevien toimenpiteiden säännöllistä jälkiarviointia.
2. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä alueellisilla ja monenvälisillä foorumeilla sekä edistämään hyvää sääntelykäytäntöä ja avoimuutta kansainvälisessä kaupassa ja investoinnissa sopimuksen tämän osan soveltamisalaan kuuluvilla aloilla.

27.8 ARTIKLA

Suhde muihin lukuihin

Tämän luvun soveltaminen ei vaikuta sopimuksen tämän osan muissa luvuissa vahvistettuihin erityisiin määräyksiin.

28 LUKU

POIKKEUKSET

28.1 ARTIKLA

Turvallisuuteen perustuvat poikkeukset

Minkään sopimuksen tässä osassa ei saa tulkita

- a) velvoittavan osapuolta luovuttamaan tai antamaan käyttöön tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo olevan vastoin keskeisiä turvallisuusetujaan; tai
- b) estävän osapuolta toteuttamasta toimenpiteitä, joita se pitää välttämättöminä keskeisten turvallisuusetujensa suojelemiseksi ja jotka
 - i) liittyvät aseiden, ammusten tai muiden sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan tai muiden tavaroiden ja materiaalien, palveluiden ja teknologian kauppaan ja niitä koskeviin liiketoimiin, joita toteutetaan suoraan tai välillisesti puolustuslaitosten tarpeita varten;
 - ii) liittyvät fissioituvaan ja fuusioituvaan ydinmateriaaliin tai materiaaleihin, joista edellä mainitut on johdettu; tai
 - iii) toteutetaan sodan tai muun kansainvälisten suhteiden hätätilanteen aikana; tai

- c) estävän osapuolta toteuttamasta toimia täyttääkseen YK:n peruskirjan mukaiset kansainväliset velvoitteensa kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi.

28.2 ARTIKLA

Yleiset poikkeukset

1. Sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään osapuolten välillä samanlaisten olosuhteiden vallitessa taikka kansainvälisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen, minkään 10, 12 ja 25 luvussa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta GATT 1994 -sopimuksen XX artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä. Tätä tarkoitusta varten GATT 1994 -sopimuksen XX artikla, mukaan lukien sen huomautukset ja lisämääräykset, sisällytetään tähän sopimukseen ja otetaan osaksi sitä soveltuvin osin.

2. Sillä edellytyksellä, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään maiden välillä samanlaisten olosuhteiden vallitessa taikka investointien vapauttamisen tai palvelukaupan peiteltyyn rajoittamiseen, minkään 18 tai 25 luvussa ei saa tulkita estävän kumpaakaan osapuolta ottamasta käyttöön tai soveltamasta toimenpiteitä, jotka
 - a) ovat tarpeen yleisen turvallisuuden ja julkisen moraalien suojelemiseksi tai yleisen järjestyksen¹ ylläpitämiseksi;

¹ Yleiseen turvallisuuteen ja yleiseen järjestykseen liittyviä poikkeuksia voidaan käyttää ainoastaan, kun johonkin yhteiskunnallisesti perustavanlaatuisen etuun kohdistuu aito ja riittävän vakava uhka.

- b) ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
- c) liittyvät ehtyvien luonnonvarojen suojeluun, jos toimenpiteiden toteuttamisen yhteydessä rajoitetaan kotimaisia sijoittajia tai kotimaista palveluiden tuotantoa tai kulutusta;
- d) ovat tarpeen taiteellisten, historiallisten tai arkeologisten kansallisaarteiden suojelemiseksi;
- e) ovat välttämättömiä sellaisten säädösten tai määräysten noudattamisen turvaamiseksi, jotka eivät ole ristiriidassa sopimuksen tämän osan määräysten kanssa, mukaan lukien seuraavia koskevat määräykset:
 - i) harhaanjohtavien ja vilpillisten toimintatapojen estäminen¹ tai sopimusten noudattamatta jättämisen seurauksista huolehtiminen;
 - ii) yksityishenkilöiden yksityisyyden suojaaminen henkilötietojen käsittelyssä ja levittämisessä sekä yksityishenkilöä koskevien tiedostojen ja tilitietojen luottamuksellisuuden turvaaminen; tai
 - iii) turvallisuus.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tähän sisältyvät rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjuntaa koskevat säädökset ja määräykset.

3. Minkään 18 luvussa ei saa tulkita estävän sellaisen toimenpiteen hyväksymistä tai täytäntöönpanoa, jolla pannaan täytäntöön vaatimus, jonka tuomioistuin, hallintotuomioistuin tai kilpailuviranomainen on asettanut tai pannut täytäntöön kilpailusäädösten ja -määräysten rikkomisen korjaamiseksi.
4. Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuolet ymmärtävät, että siltä osin kuin tällaiset toimenpiteet ovat muutoin ristiriidassa 10, 12 ja 25 luvun määräysten kanssa,
- a) GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan b alakohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin sisältyvät ympäristötoimenpiteet, jotka ovat tarpeen ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi;
 - b) GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan g alakohtaa sovelletaan toimenpiteisiin, jotka koskevat elollisten ja elottomien uusiutumattomien luonnonvarojen säilyttämistä; ja
 - c) monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanemiseksi toteutetut toimenpiteet voivat kuulua GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan b tai g alakohdan soveltamisalaan.
5. Ennen kuin osapuoli toteuttaa GATT 1994 -sopimuksen XX artiklan i ja j alakohdan mukaisia toimenpiteitä, sen on annettava toiselle osapuolelle kaikki tarvittavat tiedot osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi. Jos sopimukseen ei päästä 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluessa tietojen antamisesta, tiedot antanut osapuoli voi soveltaa asianomaisia toimenpiteitä. Jos poikkeukselliset ja kriittiset olosuhteet edellyttävät välittömiä toimia, osapuoli, joka aikoo toteuttaa toimenpiteitä, voi soveltaa vallitsevissa olosuhteissa välttämätöntä toimenpidettä ilman ennakkoilmoitusta, ja sen on ilmoitettava tästä välittömästi toiselle osapuolelle.

28.3 ARTIKLA

Verotus

1. Tässä artiklassa tarkoitetaan

- a) 'kotipaikalla' verotuksellista kotipaikkaa; ja
- b) 'verosopimuksella' sopimusta kaksinkertaisen verotuksen estämiseksi tai muuta kokonaan tai pääosin verotukseen liittyvää kansainvälistä sopimusta tai järjestelyä, jonka sopimuspuoli Euroopan unioni tai sen jäsenvaltio tai Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio on.

2. Mikään sopimuksen tässä osassa ei vaikuta mistään verosopimuksesta joko Euroopan unionille tai sen jäsenvaltioille taikka Mercosuriin kuuluville allekirjoittajavaltioille johtuviin oikeuksiin ja velvoitteisiin. Jos sopimuksen tämä osa ja tällainen verosopimus ovat keskenään ristiriidassa, ristiriidan osalta sovelletaan verosopimusta.

3. Edellyttäen, että tällaisia toimenpiteitä ei sovelleta tavalla, joka johtaisi mielivaltaiseen tai perusteettomaan syrjintään eri maiden välillä samankaltaisten olosuhteiden vallitessa tai kaupan tai investointien peiteltyyn rajoittamiseen, minkään sopimuksen tässä osassa ei saa tulkita estävän osapuolta ottamasta käyttöön, pitämästä voimassa tai panemasta täytäntöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on turvata välittömien verojen tasapuolinen tai tehokas määrääminen tai kantaminen¹ ja

a) tehdä ero eri tilanteessa olevien veronmaksajien välillä erityisesti näiden kotipaikan osalta tai sen paikan osalta, minne ne ovat investoineet pääomansa; tai

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että osapuolet ymmärtävät, että tällaisiin toimenpiteisiin sisältyy osapuolen verojärjestelmänsä mukaisesti toteuttamia toimenpiteitä, jotka ovat ristiriidassa 18.4 artiklan kanssa ja joiden tarkoituksena on varmistaa välittömien verojen tasapuolinen tai tehokas määrääminen tai kantaminen ja

- i) joita sovelletaan sellaisiin sijoittajiin ja palveluntarjoajiin, jotka eivät asu kyseisellä alueella, tunnustaen, että sellaisten henkilöiden, jotka eivät asu kyseisellä alueella, verotukselliset velvoitteet määritetään sellaisten erien perusteella, joiden lähde on tai jotka sijaitsevat osapuolen alueella;
- ii) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka eivät asu osapuolen alueella, verojen määräämisen tai kantamisen turvaamiseksi osapuolen alueella;
- iii) joita sovelletaan sellaisiin henkilöihin, jotka asuvat tai eivät asu osapuolen alueella, verojen välttämisen tai kiertämisen estämiseksi, mukaan lukien menettelyyn liittyvien määräysten noudattaminen;
- iv) joita sovelletaan toisen osapuolen alueella tai alueelta hankittujen palvelujen kuluttajiin tarkoituksena turvata osapuolen alueella olevista lähteistä olevien verojen määrääminen sellaisille kuluttajille tai kantaminen sellaisilta kuluttajilta;
- v) joilla erotetaan toisistaan maailmanlaajuisesti veronalaisista eristään verovelvolliset sijoittajat ja palveluntarjoajat ja muut sijoittajat ja palveluntarjoajat tunnustaen heidän veropohjansa välisen erilaisuuden; tai
- vi) joilla määrätään, kohdennetaan tai jaetaan osapuolen alueella asuvien henkilöiden tai sivuliikkeiden taikka etuyhteydessä keskenään olevien henkilöiden tai saman henkilön sivuliikkeiden välinen tulo, voitto, tappio, vähennys tai hyvitys tarkoituksena turvata osapuolen veropohja.

Tässä alaviitteessä olevat verotustermit ja -käsitteet määräytyvät toimenpiteen suorittavan osapuolen kotimaisen lainsäädännön mukaisten verotuksen määritelmien ja käsitteiden tai vastaavien tai samankaltaisten määritelmien ja käsitteiden mukaisesti.

- b) estää verojen välttäminen tai kiertäminen jonkin verosopimuksen määräysten tai kansallisen verolainsäädännön säännösten mukaisesti.

28.4 ARTIKLA

Tietojen julkistaminen

1. Minkään sopimuksen tässä osassa ei saa tulkita velvoittavan osapuolta asettamaan saataville luottamuksellisia tietoja, joiden paljastaminen haittaisi lainvalvontaa tai olisi muutoin yleisen edun vastaista tai vaarantaisi yksittäisen julkisen tai yksityisen yrityksen oikeutetut kaupalliset edut, paitsi jos paneeli pyytää tällaisia luottamuksellisia tietoja 29 luvun mukaisessa riitojenratkaisumenettelyssä. Tällaisissa tapauksissa paneelin on varmistettava, että luottamuksellisuus on täysin suojattu.
2. Kun osapuoli antaa lainsäädännössään luottamukselliseksi luokiteltuja tietoja, toisen osapuolen on käsiteltävä kyseisiä tietoja luottamuksellisina, ellei tiedot toimittanut osapuoli toisin sovi.

28.5 ARTIKLA

WTO-poikkeusluvut

Jos jokin sopimuksen tämän osan mukainen velvollisuus vastaa olennaisilta osin WTO-sopimukseen sisältyvää velvollisuutta, WTO-sopimuksen IX artiklan 3 ja 4 kohdan nojalla hyväksytyt poikkeusluvut mukaisesti toteutettujen toimenpiteiden katsotaan olevan sopimuksen tämän osan olennaisilta osin vastaavan velvollisuuden mukaisia.

29 LUKU

RIITOJENRATKAISU

A JAKSO

TAVOITE, MÄÄRITELMÄT JA SOVELTAMISALA

29.1 ARTIKLA

Tavoite

Tämän luvun tavoitteena on luoda vaikuttava ja tehokas mekanismi, jolla

- a) vältetään ja ratkaistaan osapuolten välisiä riitoja, jotka koskevat tämän sopimuksen III osan tulkintaa ja soveltamista, jotta päästäisiin mahdollisuuksien mukaan yhteisesti sovittuun ratkaisuun; ja
- b) säilytetään tarvittaessa tämän sopimuksen III osaan perustuvien myönnytysten tasapaino.

29.2 ARTIKLA

Määritelmät

Tässä luvussa ja liitteissä 29-A, 29-B ja 29-C tarkoitetaan

- a) 'neuvonantajalla' henkilöä, jonka osapuoli on palkannut neuvomaan tai avustamaan itseään välimiesmenettelyssä;
- b) 'välimiespaneelilla' 29.9 artiklan mukaisesti asetettua paneelia;
- c) 'välimiehellä' henkilöä, joka on välimiespaneelin jäsen;
- d) 'avustajalla' henkilöä, joka välimiehen toimeksiannon mukaisesti suorittaa tutkimuksia tai avustaa välimiestä;
- e) 'ehdokkaalla' henkilöä, jonka nimi on tämän sopimuksen 29.8 artiklan 3 kohdassa tarkoitettussa luettelossa ja jonka valintaa välimiespaneelin jäseneksi harkitaan tämän sopimuksen 29.9 artiklan mukaisesti;
- f) 'valituksen esittäväällä osapuolella' tai 'valituksen esittäneellä osapuolella' osapuolta, joka pyytää välimiespaneelin asettamista 29.7 artiklan nojalla;
- g) 'asiantuntijalla' henkilöä, jolla on erityistä ja tunnustettua osaamista ja kokemusta tietyltä alalta ja jota välimiespaneeli tai sovittelija pyytää antamaan lausunnon tai jonka lausunto kyseisellä alalla on toimitettu jollekin osapuolelle tai jolta jokin osapuoli pyytää lausuntoa;

- h) 'sovittelijalla' henkilöä, joka suorittaa 29.6 artiklan mukaisen sovittelun;
- i) 'osapuolen edustajalla' osapuolen ministeriön, viraston tai muun julkisen elimen nimeämää työntekijää tai henkilöä, joka edustaa osapuolta tämän luvun soveltamisalaan liittyvässä riidassa; ja
- j) 'henkilöstöllä' välimiehen kyseessä ollessa henkilöitä, jotka ovat välimiehen ohjauksessa ja valvonnassa, lukuun ottamatta avustajia.

29.3 ARTIKLA

Riidan osapuolet

1. Tätä lukua sovellettaessa Euroopan unioni ja Mercosur tai yksi tai useampi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio voivat olla riidan osapuolia. Riidan osapuolista käytetään jäljempänä nimitystä 'riitaosapuoli' tai 'riitaosapuolet'.
2. Euroopan unioni voi aloittaa riitojenratkaisumenettelyn Mercosuria vastaan toimenpiteestä, joka koskee Euroopan unionia tai yhtä tai useampaa sen jäsenvaltiota, jos kyseinen toimenpide on Mercosurin toimenpide.
3. Euroopan unioni voi aloittaa riitojenratkaisumenettelyn yhtä tai useampaa Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota vastaan toimenpiteestä, joka koskee Euroopan unionia tai yhtä tai useampaa sen jäsenvaltiota, jos kyseinen toimenpide on tällaisen Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion toimenpide.

4. Mercosur voi aloittaa riitojenratkaisumenettelyn Euroopan unionia vastaan toimenpiteestä, joka koskee Mercosuria tai kaikkia Mercosuriin kuuluvia allekirjoittajavaltioita, jos kyseinen toimenpide on Euroopan unionin¹ tai yhden tai useamman sen jäsenvaltion toimenpide.

5. Yksi tai useampi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio voi aloittaa riitojenratkaisumenettelyn Euroopan unionia vastaan toimenpiteestä, joka koskee kyseistä Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota tai kyseisiä Mercosuriin kuuluvia allekirjoittajavaltioita, jos kyseinen toimenpide on Euroopan unionin tai yhden tai useamman sen jäsenvaltion toimenpide.

6. Jos useampi kuin yksi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio aloittaa riitojenratkaisumenettelyn Euroopan unionia vastaan samasta asiasta, riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 9 artiklaa² sovelletaan soveltuvin osin.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tässä artiklassa tarkoitettu Euroopan unionin toimenpide kattaa myös yhden tai useamman sen jäsenvaltion toimenpiteen.

² Selvyyden vuoksi todetaan, että riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 9 artiklan 3 kohta ei estä Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota nimittämästä tämän luvun 29.8 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettua alaluettelosta välimiespaneeliin eri jäsentä kuin joka on toiminut tai toimii välimiehenä paneelissa, joka on perustettu tutkimaan toisen Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion samaa asiaa koskevaa valitusta.

29.4 ARTIKLA

Soveltamisala

Tämän luvun määräyksiä sovelletaan kaikkiin riita-asioihin, jotka koskevat

- a) tämän sopimuksen III osan määräysten, jäljempänä 'soveltamisalaan kuuluvat määräykset', tulkintaa ja soveltamista, ellei nimenomaisesti toisin määrätä; tai
- b) osapuolen väitettä, että toisen osapuolen soveltama toimenpide mitätöi sille soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun tai heikentää sitä merkittävästi tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan, riippumatta siitä, onko tällainen toimenpide ristiriidassa tämän sopimuksen III osan määräysten kanssa, ellei nimenomaisesti toisin määrätä.

B JAKSO

NEUVOTTELUT JA SOVITTELU

29.5 ARTIKLA

Neuvottelut

1. Riitaosapuolten on pyrittävä ratkaisemaan mahdolliset riidat, jotka koskevat 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettujen soveltamisalaan kuuluvien määräysten väitettyä noudattamatta jättämistä tai väitettyä 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettua mitätöimistä tai merkittävää heikentämistä, aloittamalla vilpittömässä mielessä neuvottelut yhteisesti sovittuun ratkaisuun pääsemiseksi. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä lisäksi huomiota kehittyvien sisämaavaltioiden erityishaasteisiin.
2. Riitaosapuolen on pyydettävä neuvotteluja toiselle riitaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle osoitetulla kirjallisella pyynnöllä, jossa esitetään pyynnön perustelut ja muun muassa yksilöidään kyseessä oleva toimenpide ja 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettussa riidassa ne soveltamisalaan kuuluvat määräykset, joita sen mielestä on sovellettava ja joita toinen riitaosapuoli ei sen mukaan ole noudattanut, tai 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa edut, joiden se katsoo tulleen mitätöidyiksi tai merkittävästi heikennetyiksi tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan.

3. Neuvottelut on pidettävä viimeistään 15 (viidentoista) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta, ja ne on käytävä, elleivät riitaosapuolet muuta sovi, pyynnön kohteena olevan riitaosapuolen alueella. Neuvottelut katsotaan saatetuiksi päätökseen viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta, elleivät riitaosapuolet sovi jatkavansa neuvotteluja. Neuvottelut ja erityisesti kaikki riitaosapuolten neuvottelujen aikana esittämät kannat ovat luottamuksellisia eivätkä vaikuta minkään riitaosapuolen oikeuksiin mahdollisessa myöhemmässä menettelyssä.
4. Neuvottelut kiireellisistä asioista, mukaan lukien neuvottelut, jotka koskevat pilaantuvia tavaroita tai muita tavaroita tai palveluja, jotka menettävät nopeasti laatunsa, nykyisen kuntosaa tai kaupallisen arvonsa, on järjestettävä viimeistään 15 (viidentoista) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta, ja ne katsotaan loppuun saatetuiksi näiden 15 (viidentoista) päivän kuluessa, elleivät molemmat osapuolet sovi neuvottelujen jatkamisesta.
5. Neuvottelujen aikana kukin riitaosapuoli toimittaa tosiasioihin perustuvia tietoja, jotta voidaan tarkastella perusteellisesti tapaa, jolla kyseessä oleva toimenpide voisi 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettussa riidassa vaikuttaa tämän sopimuksen III osan soveltamiseen tai 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa mitätöidä pyynnön esittäneelle riitaosapuolelle tämän sopimuksen III osan nojalla koituvat edut tai merkittävästi heikentää niitä tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan.
6. Jos neuvotteluja ei järjestetä tapauksen mukaan 3 tai 4 kohdassa vahvistetussa määräajassa tai jos neuvottelut on saatu päätökseen eikä yhteisesti sovittuun ratkaisuun päästä, neuvotteluja pyytänyt riitaosapuoli voi turvautua välimiespaneelin asettamiseen 29.7 artiklan mukaisesti.

7. Edellä 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettua riitaa koskeva neuvottelupyynnö ei rajoita pyynnön esittäneen riitaosapuolen oikeutta pyytää samanaikaisesti tai myöhemmin neuvotteluja samaa toimenpidettä koskevasta 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettua riidasta ja päinvastoin.

29.6 ARTIKLA

Sovittelu

Riitaosapuoli voi milloin tahansa pyytää sovittelumenettelyn aloittamista liitteen 29-C nojalla sellaisen toisen riitaosapuolen toimenpiteen osalta, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan. Sovittelumenettely voidaan aloittaa ainoastaan osapuolten yhteisestä sopimuksesta.

C JAKSO

VÄLIMIESMENETTELY

29.7 ARTIKLA

Välimiespaneelimenettelyn aloittaminen

1. Jos riitaosapuolet eivät ole onnistuneet ratkaisemaan riitaa neuvottelemalla 29.5 artiklan mukaisesti tai jos valituksen tehnyt riitaosapuoli katsoo, että vastaajaosapuoli ei ole noudattanut neuvottelujen aikana yhteisesti sovittua ratkaisua, valituksen tehnyt riitaosapuoli voi pyytää välimiespaneelin asettamista esittämällä kirjallisen pyynnön vastaajaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle.
2. Valituksen tehneen riitaosapuolen on perusteltava pyyntönsä ja muun muassa yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide sekä selitettävä 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettussa riidassa, miten toimenpide rikkoo soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä, esittäen selkeästi valituksen oikeusperusta, ja selitettävä 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa, miten kyseinen toimenpide mitätöi valituksen tehneelle riitaosapuolelle tämän sopimuksen III osan nojalla koituvat edut tai heikentää niitä merkittävästi.
3. Pyyntö, joka koskee välimiespaneelin asettamista 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettussa riidassa, ei rajoita pyynnön esittäneen riitaosapuolen oikeutta pyytää samanaikaisesti tai myöhemmin välimiespaneelin asettamista samaa toimenpidettä koskevassa 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa ja päinvastoin.

4. Jos valituksen tehnyt osapuoli on samaan aikaan ja saman toimenpiteen osalta pyytänyt välimiespaneelin asettamista sekä 29.4 artiklan a alakohdassa että 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitetussa riidassa, asetetaan yksi välimiespaneeli hoitamaan molempia riitoja yhdessä välimiesmenettelyssä. Samaa toimenpidettä koskevissa myöhemmissä välimiesmenettelyissä jälkimmäinen välimiesmenettely annetaan mahdollisuuksien mukaan saman paneelin käsiteltäväksi kuin edeltävä riita.

29.8 ARTIKLA

Välimiesten nimittäminen

1. Välimiehillä on oltava erityistä asiantuntemusta tai kokemusta oikeudellisista kysymyksistä ja kansainvälisestä kaupasta. Välimiesten, jotka eivät ole riitaosapuolen kansalaisia, on oltava juristeja.
2. Välimiesten on
 - a) oltava riippumattomia;
 - b) toimittava yksityishenkilöinä;
 - c) pidättäytyttävä ottamasta vastaan ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta, eikä heillä saa olla sidoksia tämän sopimuksen minkään osapuolen hallitukseen tai valtiolliseen organisaatioon; ja
 - d) noudatettava liitettä 29-B.

3. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea laatii viimeistään kuuden (6) kuukauden kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta luettelon vähintään 32 (kolmestakymmenestäkahdesta) henkilöstä, jotka ovat halukkaita ja kykeneviä toimimaan välimiehinä. Luetteloon sisältyy kolme (3) alaluetteloa:

- a) yksi alaluettelo Euroopan unionin ehdottamista 12 (kahdestatoista) henkilöstä;
- b) yksi alaluettelo Mercosurin ehdottamista 12 (kahdestatoista) henkilöstä; ja
- c) yksi alaluettelo molempien osapuolten ehdottamista kahdeksasta (8) henkilöstä, jotka eivät ole kummankaan osapuolen kansalaisia ja jotka toimivat välimiespaneelin puheenjohtajana.

4. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea varmistaa, että tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettu luettelo sisältää siinä vaaditun henkilöiden lukumäärän. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea voi muuttaa välimiesten luetteloa liitteessä 29-A olevan työjärjestyksen 25 kohdan mukaisesti.

5. Jos sillä hetkellä, kun välimiespaneeli asetetaan 29.9 artiklan mukaisesti, tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettua luetteloa ei ole laadittu tai jos se on laadittu mutta kaikki tiettyyn alaluetteloon sisältyvät henkilöt eivät voi toimia välimiehinä riidassa, valituksen tehneen osapuolen puheenjohtaja kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa valitsee välimiehet arvalla liitteessä 29-A olevan työjärjestyksen 10, 26 ja 28–31 kohdan mukaisesti.

29.9 ARTIKLA

Välimiespaneelin asettaminen

1. Välimiespaneeli koostuu kolmesta välimiehestä.
2. Osapuolet kuulevat toisiaan sopiakseen välimiespaneelin kokoonpanosta viimeistään kymmenen (10) päivän kuluttua 29.7 artiklan 1 kohdan mukaisen välimiespaneelin asettamista koskevan kirjallisen pyynnön vastaanottamisesta.¹ Osapuolet voivat ottaa huomioon riidan aiheeseen liittyvän asiantuntemuksen välimiesten valinnassa. Välimiespaneelin puheenjohtajan on aina oltava henkilö, joka ei ole kummankaan osapuolen kansalainen.
3. Jos riitaosapuolet eivät pääse sopimukseen välimiespaneelin kokoonpanosta tämän artiklan 2 kohdassa asetetussa määräajassa, kukin riitaosapuoli nimeää 29.8 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kyseisen osapuolen alaluettelosta yhden välimiespaneelin jäsenen viimeistään kymmenen (10) päivän kuluttua tämän artiklan 2 kohdassa asetetun määräajan päättymisestä. Jos riitaosapuoli ei nimeä välimiestä määräajassa, valituksen tehneen osapuolen puheenjohtaja kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa tai hänen nimeämänsä henkilö valitsee välimiehen arvalla kyseisen riitaosapuolen alaluettelosta viimeistään viiden (5) päivän kuluttua edellisessä virkkeessä tarkoitettun määräajan päättymisestä.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että kun riitaosapuolet sopivat välimiespaneelin kokoonpanosta tämän kohdan mukaisesti, ne voivat sopia, että välimieheksi valitaan henkilöitä, joita ei ole sisällytetty 29.8 artiklan 3 kohdan mukaisesti laadittuun välimiesten luetteloon.

4. Riitaosapuolten on pyrittävä sopimaan välimiespaneelin puheenjohtajasta tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna ajanjaksona. Jos riitaosapuolet eivät pääse sopimukseen, kumpi tahansa riitaosapuoli pyytää valituksen tehneen osapuolen puheenjohtajaa kauppakomitean kokoonpanossa toimivassa sekakomiteassa valitsemaan välimiespaneelin puheenjohtajan arvalla 29.8 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua alaluettelosta viimeistään viiden (5) päivän kuluttua kyseisestä pyynnöstä.
5. Välimiespaneelin asettamispäiväksi katsotaan se päivä, jona kaikki valitut välimiehet ovat hyväksyneet nimityksen liitteessä 29-A esitetyn työjärjestyksen mukaisesti.
6. Jos osapuoli katsoo, että välimies ei noudata liitettä 29-B, sovelletaan liitteessä 29-A määrättyjä menettelyjä.
7. Jos välimies on kykenemätön osallistumaan menettelyyn, hän vetäytyy tai hänet on korvattava, uusi välimies valitaan tässä artiklassa määrättyjen valintamenettelyjen ja liitteessä 29-A vahvistetun työjärjestyksen mukaisesti. Välimiesmenettely keskeytetään kyseisenä aikana enintään 25 (kahdeksikymmeneksi) päiväksi.
8. Osapuolet hyväksyvät minkä tahansa tämän luvun mukaisesti perustetun välimiespaneelin toimivallan sitovana, itse asian perusteella ja ilman erillistä sopimusta.

29.10 ARTIKLA

Päätös asian kiireellisyydestä

Riitaosapuolen sitä pyytäessä välimiespaneeli päättää kymmenen (10) päivän kuluessa asettamisestaan, koskeeko tapaus kiireellisiä asioita.

29.11 ARTIKLA

Kuulemiset

Välimiespaneelin kuulemiset ovat yleisölle avoimia, elleivät riitaosapuolet toisin päätä.

Välimiespaneelin kuulemiset ovat osittain tai kokonaan yleisöltä suljettuja, jos riitaosapuolen lausuma tai väitteet sisältävät tietoja, jotka kyseinen osapuoli on määritellyt luottamuksellisiksi.

29.12 ARTIKLA

Tiedot ja tekniset neuvot

1. Välimiespaneeli voi liitteen 29-A mukaisesti pyytää asiantuntijalausuntoa tai saada tietoja mistä tahansa asianmukaiseksi katsottavasta lähteestä.
2. Asiantuntijoiden lausunnot ja mistä tahansa asianmukaisesta lähteestä saadut tiedot eivät ole sitovia.
3. Asiantuntijoiden on oltava henkilöitä, joilla on ammattitaitoa ja kokemusta kyseiseltä alalta. Välimiespaneelin on kuultava riitaosapuolia ennen tällaisten asiantuntijoiden valitsemista.
4. Välimiespaneeli asettaa kohtuullisen määräajan tietojen tai asiantuntijoiden lausuntojen toimittamiselle.

5. Osapuolten henkilöillä on lupa toimittaa välimiespaneelille *amicus curiae* -lausumia liitteessä 29-A vahvistettujen edellytysten mukaisesti. Kyseisillä edellytyksillä varmistetaan, että *amicus curiae* -lausumat eivät aiheuta kohtuutonta rasitetta riitaosapuolille tai viivytä tai mutkista välimiespaneelimenettelyä kohtuuttomasti.
6. Kaikki tämän artiklan mukaisesti saadut tiedot on ilmoitettava kullekin riitaosapuolelle, ja niiden johdosta on voitava esittää huomautuksia.

29.13 ARTIKLA

Sovellettava lainsäädäntö ja tulkintasäännöt

1. Jos kyseessä on 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettu riita, välimiespaneeli ratkaisee riidan soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisesti.
2. Välimiespaneelin on kaikissa 29.4 artiklassa tarkoitetuissa riidoissa tulkittava soveltamisalaan kuuluvia määräyksiä kansainvälisen julkisoikeuden tavanomaisten tulkintasääntöjen mukaisesti. Kun tulkitaan tämän sopimuksen mukaista velvoitetta, joka on sama kuin WTO-sopimuksen mukainen velvoite, välimiespaneelin on otettava huomioon kaikki aihetta koskevat WTO:n riitojenratkaisuelimen antamat tulkinnat.

29.14 ARTIKLA

VÄLITYSTUOMIO

1. Välimiespaneelin on annettava riitaosapuolille väliraportti viimeistään 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä. Väliraportissa on esitettävä selvitetty tosiseikat, soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus tarpeen mukaan sekä välimiespaneelin päätelmien ja suositusten perustelut.
2. Jos välimiespaneeli katsoo, että 1 kohdassa tarkoitettua määräaikaa ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti riitaosapuolille sekä kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle ja mainittava syyt viivästykseen sekä päivämäärä, jona välimiespaneeli aikoo antaa väliraporttinsa. Väliraportti on joka tapauksessa annettava viimeistään 120 (sadankahdenkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä.
3. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien ne, jotka koskevat pilaantuvia tavaroita tai muita tavaroita tai palveluja, jotka menettävät nopeasti laatunsa, nykyisen kuntonsa tai kaupallisen arvonsa, välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä antamaan väliraporttinsa 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluessa ja joka tapauksessa viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä.

4. Riitaosapuoli voi esittää välimiespaneelille kirjallisen pyynnön tarkastella uudelleen välimiespaneelin väliraportin tiettyjä kohtia viimeistään 14 (neljäntoista) päivän kuluttua väliraportin vastaanottamisesta tai kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien pilaantuvia tavaroita tai kausitavaroita tai -palveluja koskevat tapaukset, viimeistään seitsemän (7) päivän kuluttua väliraportin vastaanottamisesta. Tarkasteltuaan väliraporttia koskevia riitaosapuolten kirjallisia lausumia välimiespaneeli voi muuttaa raporttiaan ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan lisätutkimuksia.
5. Jos 4 kohdassa tarkoitettussa määräajassa ei esitetä kirjallista pyyntöä tarkastella uudelleen tiettyjä väliraportin kohtia, väliraportista tulee välitystuomio.
6. Välimiespaneelin on annettava välitystuomionsa riitaosapuolille ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle viimeistään 120 (sadankahdenkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamisesta. Jos välimiespaneeli katsoo, että kyseistä määräaikaa ei pystytä noudattamaan, sen puheenjohtajan on ilmoitettava asiasta kirjallisesti riitaosapuolille sekä kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle ja mainittava syyt viivästykseen. Välitystuomio on joka tapauksessa annettava viimeistään 150 (sadanviidenkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä.
7. Kiireellisissä tapauksissa, mukaan lukien tapaukset, jotka koskevat pilaantuvia tavaroita tai muita tavaroita tai palveluja, jotka menettävät nopeasti laatunsa, nykyisen kuntonsa tai kaupallisen arvonsa, välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä antamaan välitystuomionsa viimeistään 60 (kuudenkymmenen) päivän kuluttua välimiespaneelin asettamispäivästä. Välitystuomio on joka tapauksessa annettava viimeistään 75 (seitsemänkymmenenviiden) päivän kuluttua tällaisesta päivästä.

8. Välistuomiossa on esitettävä selvitetty tosiseikat, soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus tarpeen mukaan sekä välimiespaneelin päätelmien ja suositusten perustelut. Välistuomioon on sisällyttävä riittävä analyysi riitaosapuolten esittämistä perusteluista, ja siinä on selkeästi vastattava molempien osapuolten kysymyksiin ja huomautuksiin, mukaan lukien välimiespaneelin väliraporttia koskevat kysymykset ja huomautukset.
9. Välimiespaneelin on arvioitava objektiivisesti sen käsiteltäväksi annettu asia, mihin kuuluu myös tapauksen tosiseikkojen sekä kummankin riitaosapuolen esittämien väitteiden ja näytön objektiivinen arviointi sekä
- a) 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettussa riidassa soveltamisalaan kuuluvien määräysten sovellettavuus ja noudattaminen; tai
 - b) 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa valituksen tehneelle osapuolelle soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun mitätöityminen tai merkittävä heikentyminen tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan.
10. Elleivät riitaosapuolet toisin sovi, 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettussa riidassa välimiespaneelin on
- a) todettava, mitätöikö kyseessä oleva toimenpide valituksen tehneelle osapuolelle soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun tai heikentääkö se sitä merkittävästi tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan;
 - b) määritettävä tarvittaessa niiden etujen tason, jotka valituksen tehnyt osapuoli saa soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla ja jotka ovat mitätöityneet tai merkittävästi heikentyneet tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan;

- c) suositeltava, että vastaajaosapuoli tekee molempia osapuolia tyydyttävän mukautuksen, jos se on todennut, että kyseessä oleva toimenpide mitätöi valituksen tehneelle osapuolelle soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun tai heikentää sitä merkittävästi tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan; vastaajaosapuoli ei ole velvollinen peruuttamaan riidanalaista toimenpidettä; ja
- d) tarvittaessa ja molempien osapuolten pyynnöstä ehdotettava tapoja ja keinoja molempia osapuolia tyydyttävän mukautuksen saavuttamiseksi, myös korvauksen avulla; tällaiset suositukset eivät sido riitaosapuolia.
11. Välimiespaneelin on kaikin keinoin pyrittävä tekemään kaikki päätökset yksimielisesti. Jos yksimielisyyteen ei kuitenkaan päästä, asiasta on päätettävä äänen enemmistöllä. Välimiehet eivät saa antaa eriäviä tai erillisiä lausuntoja, ja heidän on pidettävä äänestykset luottamuksellisina.
12. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea asettaa välimiespaneelin välitystuomion julkisesti saataville kokonaisuudessaan, elleivät riitaosapuolet yhteisestä sopimuksesta päättää olla julkistamatta sen osia, jotka sisältävät luottamuksellisia tietoja.
13. Välitystuomio sitoo osapuolia sen antamispäivästä alkaen, eikä siihen voida hakea muutosta.
14. Välitystuomiolla ei voida lisätä tai vähentää soveltamisalaan kuuluvissa määräyksissä vahvistettuja oikeuksia ja velvollisuuksia. Välitystuomion ei saa tulkita antavan oikeuksia tai asettavan velvoitteita henkilöille.
15. Tämän artiklan 2, 4, 6, 8 ja 11 kohtaa sovelletaan 29.18, 29.19, 29.20 ja 29.21 artiklassa tarkoitettuihin välimiespaneelin ratkaisuihin.

29.15 ARTIKLA

Riidan peruuttaminen, yhteisesti sovittu ratkaisu tai käsittelyn keskeyttäminen

1. Valituksen tehnyt osapuoli voi vastaajaosapuolen suostumuksella peruuttaa valituksensa ennen välitystuomion antamista.
2. Jos riitaosapuolet pääsevät yhteisesti sovittuun ratkaisuun milloin tahansa joko ennen välitystuomion antamista tai sen jälkeen, molempien osapuolten on ilmoitettava asiasta kirjallisesti kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle.
3. Molempien riitaosapuolten sitä pyytäessä välimiespaneelin on keskeytettävä työnsä missä vaiheessa tahansa riitaosapuolten sopimaksi ajaksi, joka on enintään 12 (kaksitoista) peräkkäistä kuukautta. Välimiespaneeli jatkaa työtään tänä aikana ainoastaan molempien riitaosapuolten kirjallisesta pyynnöstä. Pyyntöä on ilmoitettava kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle. Menettelyä jatketaan siitä vaiheesta, jossa se keskeytettiin, 20 (kahdenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Jos välimiespaneelin työn keskeytyksestä on kulunut yli 12 (kaksitoista) kuukautta, välimiespaneelin toimivalta raukeaa, sanotun kuitenkin rajoittamatta valituksen tehneen osapuolen oikeutta pyytää myöhemmässä vaiheessa välimiespaneelin asettamista samaa asiaa varten.

29.16 ARTIKLA

Selvennysten pyytäminen

Riitaosapuoli voi viimeistään 10 (kymmenen) päivän kuluttua välitystuomion vastaanottamisesta toimittaa välimiespaneelille ja kopiona toiselle riitaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle kirjallisen selvennyspyynnön välitystuomioon sisältyvien päätelmien tai suositusten tietyistä näkökohdista, joita pyynnön esittänyt riitaosapuoli pitää moniselitteisinä. Toinen riitaosapuoli voi esittää välimiespaneelille huomautuksia kyseisestä pyynnöstä viimeistään viiden (5) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Välimiespaneelin on vastattava välitystuomion selvennyspyyntöön viimeistään 15 (viidentoista) päivän kuluttua sen vastaanottamisesta. Selvennyspyyntöjä ei saa käyttää välitystuomion uudelleentarkastelukeinona.

29.17 ARTIKLA

Välitystuomion noudattaminen

1. Vastajaosapuolen on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, joilla se noudattaa välitystuomiota viipymättä ja vilpittömässä mielessä.
2. Jos välimiespaneeli toteaa, että kyseessä oleva toimenpide mitätöi valituksen tehneelle osapuolelle soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun tai heikentää sitä merkittävästi tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan, riitaosapuolet aloittavat neuvottelut yhteisesti sovittuun ratkaisuun pääsemiseksi. Riitaosapuolet pyrkivät suosimaan ratkaisua, jolla tosiasiallisesti laajennetaan markkinoille pääsyä, muun muassa alentamalla tulleja tai poistamalla tullien ulkopuolisia esteitä.

29.18 ARTIKLA

Välitystuomioiden noudattamista koskeva kohtuullinen määräaika

1. Jos välitystuomion välitön noudattaminen ei ole käytännössä mahdollista, vastaajaosapuolella on oltava siihen kohtuullinen määräaika. Tällöin vastaajaosapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua välitystuomion vastaanottamisesta sen kohtuullisen määräajan pituus, jonka se tarvitsee välitystuomion noudattamiseksi.
2. Jos riitaosapuolet eivät ole sopineet välitystuomion noudattamisen edellyttämästä kohtuullisesta määräajasta, valituksen tehneen osapuolen on viimeistään 20 (kahdenkymmenen) päivän kuluttua vastaajaosapuolen 1 kohdan nojalla tekemän ilmoituksen vastaanottamisesta pyydettävä kirjallisesti alkuperäistä välimiespaneelia määrittämään kohtuullisen määräajan pituus. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava toiselle riitaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle. Välimiespaneelin on annettava ratkaisunsa riitaosapuolille ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle viimeistään 20 (kahdenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön toimittamisesta.
3. Vastaajaosapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle kirjallisesti välitystuomion noudattamisen edistymisestä viimeistään yksi (1) kuukausi ennen kohtuullisen määräajan umpeutumista.
4. Kohtuullista määräaika voidaan jatkaa riitaosapuolten yhteisellä sopimuksella.

29.19 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu

1. Ennen 29.18 artiklassa tarkoitetun kohtuullisen määräajan päättymistä vastaajaosapuolen on ilmoitettava toiselle osapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle kaikista välitystuomion noudattamiseksi toteuttamistaan toimenpiteistä.
2. Jos riitaosapuolet ovat eri mieltä siitä, onko vastaajaosapuolen 1 kohdan mukaisesti ilmoittama toimenpide toteutettu tai onko se välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, valituksen tehnyt osapuoli voi esittää alkuperäiselle välimiespaneelille pyynnön ratkaista asia. Tällaisessa pyynnössä on yksilöitävä kyseessä oleva toimenpide ja selitettävä, miten toimenpide ei ole välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, esittäen selkeästi valituksen oikeusperusta. Välimiespaneeli antaa ratkaisunsa riitaosapuolille viimeistään 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluttua pyynnön toimittamispäivästä.

29.20 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuraavat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet

1. Jos vastaajaosapuoli ei ole ilmoittanut toimenpiteestä, jonka se on toteuttanut välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten noudattamiseksi 29.18 artiklan mukaisesti asetetussa kohtuullisessa määräajassa, tai jos välimiespaneeli antaa 29.19 artiklan 2 kohdan nojalla ratkaisun, jossa todetaan, että tuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu mitään toimenpidettä tai että 29.19 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide on ristiriidassa välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisten vastaajaosapuolen veloitteiden kanssa, vastaajaosapuolen on valituksen tehneen osapuolen pyynnöstä tarjottava väliaikaista korvausta.

2. Valituksen tehnyt osapuoli voi keskeyttää myönnytysten soveltamisen tai muiden soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaisten velvoitteiden noudattamisen ilmoitettuaan asiasta vastaajaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle, jos

- a) valituksen tehnyt osapuoli päättää olla pyytämättä 1 kohdan mukaista tarjousta väliaikaisesta korvauksesta; tai
- b) tällainen pyyntö esitetään mutta korvauksesta ei päästä sopimukseen 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluessa
 - i) 29.18 artiklan mukaisesti määritetyn kohtuullisen määräajan päättymisestä; tai
 - ii) välitystuomion antamisesta 29.19 artiklan 2 kohdan nojalla todeten, että tuomion noudattamiseksi ei ole toteutettu mitään toimenpiteitä tai että 29.19 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide on ristiriidassa välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa.

3. Myönnytysten soveltamisen tai muiden velvoitteiden noudattamisen keskeyttäminen ei saa ylittää tasoa, joka vastaa mitätöivää tai heikentävää vaikutusta, joka on aiheutunut siitä, että vastaajaosapuoli ei ole noudattanut välitystuomiota. Valituksen tehneen osapuolen on ilmoitettava toiselle riitaosapuolelle myönnytyksistä tai muista velvoitteista, jotka se aikoo keskeyttää 30 (kolmekymmentä) päivää ennen päivää, jona keskeytyksen on määrä tulla voimaan.

4. Harkitessaan, mitkä myönnytykset tai muut velvoitteet se keskeyttää, valituksen tehneen osapuolen olisi ensin pyrittävä keskeyttämään myönnytysten soveltaminen tai muiden velvoitteiden noudattaminen samalla alalla tai samoilla aloilla, johon tai joihin se toimenpide vaikuttaa, jonka on todettu olleen ristiriidassa soveltamisalaan kuuluvien määräysten kanssa tai joka on mitätöinyt tai merkittävästi heikentänyt valituksen tehneen osapuolen tämän sopimuksen III osan nojalla koituvia etuja tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan.

5. Jos kyseessä on 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitettu riita, myönnytysten keskeyttämistä voidaan soveltaa muihin aloihin kuin alaan tai aloihin, jolla tai joilla välimiespaneeli on todennut mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, erityisesti jos valituksen tehnyt osapuoli katsoo, että tällainen keskeyttäminen on tehokas kannustin välitystuomion noudattamiseen.

6. Jos valituksen tehnyt osapuoli katsoo 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitetussa riidassa, että myönnytysten keskeyttäminen ei ole käytännössä mahdollista tai tehokasta samalla alalla tai samoilla aloilla, johon tai joihin kyseessä oleva toimenpide vaikuttaa haitallisesti, se voi pyrkiä soveltamaan niitä muihin aloihin. Tällaisessa tapauksessa valituksen tehneen osapuolen on otettava huomioon

- a) sillä alalla käytävä kauppa, johon kyseessä oleva toimenpide vaikuttaa kielteisesti, ja tämän kaupan merkitys kyseiselle osapuolelle;
- b) mitätöimiseen tai merkittävään heikentymiseen liittyvät laajemmat taloudelliset tekijät; ja
- c) myönnytysten keskeyttämisen soveltamisen laajemmat taloudelliset seuraukset, mukaan lukien väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden käyttöönoton hajauttaminen useille aloille, jotta voidaan ottaa huomioon asianomaisten alojen erilainen taloudellinen koko.

7. Jos kyseessä on 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettu riita, valituksen tehneen osapuolen on edelleen myönnettävä vastaajaosapuolelle kyseisten korjaavien toimenpiteiden kohteena olevalla alalla kohtelu, joka on merkittävästi edullisempi kuin kohtelu, jonka se myönsi kyseiselle osapuolelle ennen tämän sopimuksen voimaantuloa.

Erityisesti jos väliaikainen korjaava toimenpide on tullimyönnytysten keskeyttäminen, valituksen tehneen osapuolen on asetettava etusijalle tavarat, jotka on vapautettu kokonaan tullista.

Tariffikiintiöiden alaisten tavaroiden osalta väliaikaisia korjaavia toimenpiteitä on sovellettava siten, että vähintään 50 (viisikymmentä) prosenttia liitteessä 10-A täsmennetystä vastaajaosapuolta koskevasta kiintiömäärästä säilyy ennallaan ja siihen voidaan soveltaa kaikilta osin tämän sopimuksen III osan määräyksiä.

Sellaisten tavaroiden osalta, joihin sovelletaan vaiheittaista vapauttamista ja joiden täydelliseen vapauttamiseen päättyvä siirtymäkausi on pidempi kuin 11 (yksitoista) vuotta, tariffimyönnytyksen keskeyttämisen muodossa olevat väliaikaiset korjaavat toimenpiteet saavat olla enintään 50 (viisikymmentä) prosenttia kyseisenä ajankohtana sovellettavan liitteessä 10-A vahvistetun tullin ja myönnytyksen keskeyttävän osapuolen soveltaman muun kuin etuuskohteluun perustuvan tullin välisestä erotuksesta, kunnes kyseisten tavaroiden kauppa on täysin vapautettu.

8. Jos 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettu riita koskee kehittyvää sisämaavaltiota, valituksen tehneen osapuolen on harkittava, mitä sellaisia lisätoimia se voisi toteuttaa, jotka sopisivat kyseisen kehittyvän sisämaavaltion olosuhteisiin, ottaen huomioon paitsi valituksen kohteena olevien toimenpiteiden kaupallisen kattavuuden myös mahdollisten väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden vaikutuksen kyseisen kehittyvän sisämaavaltion erityisiin taloudellisiin haasteisiin.

9. Jos vastaajaosapuoli katsoo, että ilmoitettu myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttämisen taso ylittää tason, joka vastaa vastaajaosapuolen välitystuomion noudattamatta jättämisestä aiheutuvia mitätöiviä tai heikentäviä vaikutuksia, se voi kirjallisesti pyytää alkuperäistä välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Vastaajaosapuolen on ilmoitettava tällainen pyyntö valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua 2 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen vastaanottamisesta. Valituksen tehneen osapuolen on esitettävä viimeistään kymmenen (10) päivän kuluttua välimiespaneelille esitetyn pyynnön vastaanottamisesta asiakirja, josta käy ilmi myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttämisen tason laskemiseen käytetty menetelmä. Välimiespaneelin on annettava ratkaisunsa viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua pyynnön vastaanottamisesta. Tämän ajanjakson aikana valituksen tehnyt osapuoli ei keskeytä myönnytysten soveltamista tai muiden velvoitteiden noudattamista.

10. Myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttämisen on oltava väliaikaista, eikä se saa korvata tavoitetta välitystuomion ja soveltamisalaan kuuluvien määräysten täysimääräisestä noudattamisesta. Myönnytysten soveltaminen tai muiden velvoitteiden noudattaminen keskeytetään ainoastaan

- a) 29.4 artiklan a alakohdassa tarkoitetun riidan tapauksessa siihen saakka, kunnes kaikki toimenpiteet, jotka välimiesoikeus on todennut soveltamisalaan kuuluvien määräysten vastaisiksi, on peruutettu tai niitä on muutettu niin, että vastaajaosapuolen toiminnasta on tullut mainittujen määräysten mukaista;
- b) 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitetun riidan tapauksessa siihen saakka, kunnes kaikki toimenpiteet, joiden välimiespaneeli on todennut mitätöivän valituksen tehneelle osapuolelle soveltamisalaan kuuluvien määräysten nojalla koituvan edun tai merkittävästi heikentävän sitä tavalla, joka vaikuttaa haitallisesti osapuolten väliseen kauppaan, on peruutettu tai niitä on muutettu siten, että mainitut mitätöivät vaikutukset tai merkittävä heikentyminen poistuvat;
- c) siihen saakka, kunnes osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että 29.19 artiklan 1 kohdan mukaisesti ilmoitettu toimenpide saattaa vastaajaosapuolen toiminnan välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaiseksi; tai

d) siihen saakka, kunnes osapuolet ovat päässeet yhteisesti sovittuun ratkaisuun 29.24 artiklan mukaisesti.

11. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jos kyseessä on 29.4 artiklan b alakohdassa tarkoitettu riita, korvaus voi olla osa molempia riitaosapuolia tyydyttävää mukautusta riidan lopullisena ratkaisuna.

29.21 ARTIKLA

Välitystuomion noudattamiseksi toteutettujen toimenpiteiden tarkastelu välitystuomion noudattamatta jättämisestä seuranneiden väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden jälkeen

1. Vastajaosapuolen on ilmoitettava valituksen tehneelle osapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle kaikista toimenpiteistä, joita se on toteuttanut välitystuomion noudattamiseksi tapauksen mukaan joko myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeytyksen tai väliaikaisten korjaavien toimenpiteiden soveltamisen jälkeen. Tämän artiklan 2 kohdan mukaisia tapauksia lukuun ottamatta valituksen tehnyt osapuoli lopettaa myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttämisen viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua ilmoituksen toimittamisesta. Jos on sovellettu korjaavia toimenpiteitä, vastajaosapuoli voi 2 kohdan mukaisia tapauksia lukuun ottamatta lopettaa tällaisen toimenpiteen soveltamisen viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua siitä, kun se on toimittanut ilmoituksensa välitystuomion noudattamisesta.

2. Jos riitaosapuolet ovat eri mieltä siitä, saattaako ilmoitettu toimenpide vastaajaosapuolen toiminnan välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukaiseksi, kumpi tahansa riitaosapuolista voi viimeistään 30 (kolmenkymmenen) päivän kuluttua toimenpiteestä ilmoittamisen jälkeen pyytää kirjallisesti välimiespaneelia ratkaisemaan asian. Tällaisesta pyynnöstä on ilmoitettava toiselle riitaosapuolelle ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle. Välimiespaneeli ilmoittaa ratkaisunsa riitaosapuolille ja kauppakomitean kokoonpanossa toimivalle sekakomitealle viimeistään 45 (neljäkymmenenviiden) päivän kuluttua pyynnön toimittamisesta. Jos välimiespaneeli toteaa, että toteutettu toimenpide on välitystuomion tai soveltamisalaan kuuluvien määräysten mukainen, tapauksen mukaan joko myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeytys tai korvaavan toimenpiteen soveltaminen on lopetettava. Valituksen tehneen osapuolen on tarvittaessa mukautettava myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttämisen taso välimiespaneelin määrittämälle tasolle.

3. Myönnytysten tai muiden velvoitteiden keskeyttäminen tai korvaava toimenpide on lopetettava myös, jos välimiespaneelille ei esitetä 2 kohdan mukaista pyyntöä.

29.22 ARTIKLA

Liitteet

1. Liitteet 29-A, 29-B ja 29-C ovat erottamaton osa tätä lukua.
2. Tämän luvun soveltamisalaan kuuluvat riidat käsitellään liitteiden 29-A ja 29-B mukaisesti.
3. Kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea voi muuttaa liitteitä 29-A ja 29-B.

D JAKSO

YLEISET MÄÄRÄYKSET

29.23 ARTIKLA

Foorumin valinta

1. Samaan asiaan liittyvät riidat, jotka kuuluvat soveltamisalaan kuuluvien määräysten ja WTO-sopimuksen tai muun sellaisen sopimuksen soveltamisalaan, jonka osapuolia asianomaiset riitaosapuolet ovat, voidaan ratkaista tämän luvun, riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen tai kyseisen toisen sopimuksen riitojenratkaisumenettelyjen mukaisesti valituksen tehneen osapuolen harkinnan mukaan.

2. Tätä artiklaa sovellettaessa
 - a) riitaosapuolen katsotaan aloittaneen WTO-sopimuksen mukaisen riitojenratkaisumenettelyn, jos se pyytää paneelin asettamista riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 6 artiklan mukaisesti;

 - b) riitaosapuolen katsotaan aloittaneen jonkin muun sopimuksen mukaisen riitojenratkaisumenettelyn, jos se pyytää riitojenratkaisupaneelin tai tuomioistuimen asettamista kyseisen sopimuksen määräysten mukaisesti; ja

 - c) riitaosapuolen katsotaan aloittaneen tämän luvun mukaisen riitojenratkaisumenettelyn, jos se pyytää välimiespaneelin asettamista 29.7 artiklan mukaisesti.

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, ja ellei 4 kohdasta muuta johdu, jos Euroopan unioni, Mercosur tai yksi tai useampi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio on pyytänyt paneelin asettamista riitojen ratkaisemista koskevan sopimuksen 6 artiklan tai sellaisen toisen sopimuksen, jonka osapuolia asianomaiset riitaosapuolet ovat, asiaa koskevien määräysten nojalla tai pyytänyt välimiespaneelin asettamista 29.7 artiklan mukaisesti, kyseinen riitaosapuoli ei voi aloittaa toista menettelyä samasta asiasta millään muulla foorumilla, lukuun ottamatta tapauksia, joissa valitun foorumin toimivaltainen elin ei ole tehnyt pääasiaa koskevaa päätöstä muista menettelyllisistä tai oikeudenkäyttöön liittyvistä syistä kuin menettelyn päättäminen menettelyn peruuttamista tai keskeyttämistä koskevan pyynnön johdosta.

4. Kun Mercosur on pyytänyt välimiespaneelin asettamista 29.7 artiklan mukaisesti, Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio ei saa aloittaa samaa asiaa koskevaa uutta menettelyä millään muulla foorumilla. Kun Euroopan unioni on pyytänyt 29.7 artiklan mukaisesti välimiespaneelin asettamista Mercosuria vastaan, Euroopan unioni ei aloita toista menettelyä yhtä tai useampaa Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota vastaan millään muulla foorumilla, jos kyseisen Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion tai kyseisten Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden kiistanalainen toimenpide on toimenpide, jolla pannaan täytäntöön Mercosurin kiistanalainen toimenpide, ja Euroopan unioni väittää, että on rikottu olennaisilta osiltaan vastaavaa velvoitetta.

5. Kaksi tai useampi riita koskee samaa asiaa, kun ne koskevat samoja riitaosapuolia, niissä on kyse samasta toimenpiteestä ja niissä käsitellään olennaisilta osiltaan vastaavan velvoitteen väitettyä rikkomista.¹

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että kahta tai useampaa riitaa, jotka koskevat samoja riitaosapuolia ja joissa on kyse samasta toimenpiteestä mutta jotka eivät koske soveltamisalaan kuuluvien määräysten tai WTO-sopimuksen tai muun sellaisen sopimuksen, jonka osapuolia asianomaiset riitaosapuolet ovat, väitettyä rikkomista, ei pidetä samaa asiaa koskevinä tätä artiklaa sovellettaessa.

6. Mikään tässä sopimuksessa ei estä osapuolta keskeyttämästä sellaisten velvoitteiden noudattamista, jotka WTO:n riitojenratkaisuelin on hyväksynyt tai jotka on hyväksytty sellaisen toisen kansainvälisen sopimuksen riitojenratkaisumenettelyissä, jonka sopimuspuolia riitaosapuolet ovat, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 3 kohdan soveltamista. Osapuolta ei voida estää keskeyttämästä tämän luvun mukaisten velvoitteiden soveltamista vetoamalla WTO-sopimukseen tai mihinkään muuhun riitaosapuolten väliseen kansainväliseen sopimukseen.

29.24 artikla

Yhteisesti sovittu ratkaisu

1. Riitaosapuolet voivat milloin tahansa päästä yhteisesti sovittuun ratkaisuun jossakin 29.4 artiklassa tarkoitetussa riidassa. Riitaosapuolet sopivat tällaisen ratkaisun täytäntöönpanolle asetetusta määräajasta.
2. Jos yhteisesti sovittuun ratkaisuun päästään välimiespaneelimenettelyn aikana, riitaosapuolet ilmoittavat ratkaisusta yhdessä välimiespaneelin puheenjohtajalle. Kun tällainen ilmoitus on tehty, välimiesmenettely päätetään.
3. Kukin osapuoli ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin yhteisesti sovitun ratkaisun panemiseksi täytäntöön sovitussa määräajassa.
4. Ratkaisu voidaan hyväksyä kauppaneuvoston kokoonpanossa toimivan yhteisneuvoston päätöksellä. Riitaosapuolten yhteisesti sopiman ratkaisun tekeminen voi edellyttää mahdollisesti tarvittavien sisäisten menettelyjen saattamista päätökseen. Yhteisesti sovitut ratkaisut on asetettava julkisesti saataville ilman, että niihin sisältyy tietoja, jotka riitaosapuoli on määritellyt luottamuksellisiksi.

5. Täytäntöönpaneva osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti ennen sovittua määräajan päättymistä kaikista toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut yhteisesti sovittuun ratkaisuun täytäntöönpanemiseksi.

29.25 artikla

Määräajat

1. Välimiespaneeli tai sovittelija voi milloin tahansa ehdottaa riitaosapuolille minkä tahansa tässä luvussa tarkoitetun määräajan muuttamista, ja sen on perusteltava ehdotuksensa.
2. Riitaosapuolet voivat yhteisellä sopimuksella pidentää mitä tahansa tässä luvussa mainittua määräaika.

29.26 artikla

Luottamuksellisuus

Asioiden käsittely välimiespaneelissa on luottamuksellista. Välimiespaneeli ja riitaosapuolet pitävät luottamuksellisina osapuolen paneelille toimittamat ja luottamuksellisiksi luokittelemat tiedot. Jos riitaosapuoli toimittaa välimiespaneelille luottamuksellisen version kirjallisista lausumistaan, sen on toisen osapuolen pyynnöstä myös toimitettava julkinen tiivistelmä niistä lausumiensa sisältämistä tiedoista, jotka voidaan julkistaa.

29.27 artikla

Kulut

1. Kukin riitaosapuoli vastaa itse välimiespaneeli- tai sovittelumenettelyyn osallistumisesta aiheutuvista kustannuksistaan.
2. Riitaosapuolet¹ jakavat liitteen 29-A mukaisesti yhdessä ja tasapuolisesti järjestelyistä aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien paneelin jäsenten ja sovittelijan palkkiot ja kulukorvaukset.

¹ Selvyyden vuoksi todetaan, että tällaiset kustannukset on jaettava yhdessä ja tasapuolisesti yhtäältä Euroopan unionin ja toisaalta riidan osapuolina olevien Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden ja Mercosurin kesken, jos myös tämä on riidan osapuoli.

IV OSA

LOPPUMÄÄRÄYKSET

30 LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

30.1 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Tämä sopimus tulee voimaan EU-osapuolen ja Mercosur-osapuolen välillä sitä päivää seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona ne ovat ilmoittaneet toisilleen tätä tarkoitusta varten tarvittavien sisäisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta.
2. Ilmoitukset lähetetään Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Paraguayn tasavallan hallitukselle tai sen seuraajille tämän sopimuksen tallettajina.

30.2 ARTIKLA

Soveltaminen ennen voimaantuloa

1. Tätä sopimusta voidaan soveltaa väliaikaisesti. Sopimusta voidaan soveltaa väliaikaisesti yhtäältä Euroopan unionin ja toisaalta Mercosurin ja/tai yhden tai useamman Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion välillä niiden sisäisten menettelyjen mukaisesti.
2. Tämän sopimuksen tai sen osien väliaikainen soveltaminen alkaa sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona
 - a) Euroopan unioni on ilmoittanut sisäisten menettelyjensä saattamisesta päätökseen ja yksilöinyt tämän sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat; ja
 - b) Mercosur ja/tai yksi tai useampi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio ovat ilmoittaneet Euroopan unionin antaman ilmoituksen jälkeen sisäisten menettelyjensä päätökseen saattamisesta tai tämän sopimuksen ratifioinnista ja vahvistaneet suostumuksestaan soveltaa väliaikaisesti Euroopan unionin ehdottamia tämän sopimuksen osia.
3. Ilmoitukset lähetetään tämän sopimuksen tallettajille.
4. Yhteisneuvosto ja muut tämän sopimuksen nojalla perustetut elimet voivat hoitaa tehtäviään sinä aikana, jona tätä sopimusta tai sen osaa sovelletaan väliaikaisesti. Päätöksiä, jotka on tehty tänä aikana niiden tehtävien hoitamisen yhteydessä, sovelletaan yksinomaan tätä sopimusta väliaikaisesti soveltavien osapuolten välillä, ja ne lakkaavat olemasta voimassa sen osapuolen tai niiden osapuolten, joka lopettaa tai jotka lopettavat tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen, ja muiden osapuolten välillä.

5. Jos tätä sopimusta tai sen tiettyjä määräyksiä sovelletaan väliaikaisesti tämän artiklan mukaisesti, viittauksia voimaantulopäivään pidetään viittauksina päivään, josta soveltaminen alkaa.
6. Jos Euroopan unioni ja yksi tai useampi Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio soveltavat väliaikaisesti tätä sopimusta tai sen tiettyjä määräyksiä tämän artiklan mukaisesti, viittauksia Mercosuriin pidetään viittauksina niihin Mercosuriin kuuluviin allekirjoittajavaltioihin, jotka ovat sopineet soveltavansa tätä sopimusta väliaikaisesti.
7. Myös tämän sopimuksen tai sen osien muutoksia voidaan soveltaa väliaikaisesti tämän artiklan mukaisesti. Jos tällaisia muutoksia hyväksytään tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana, niitä sovelletaan Mercosuriin ja/tai mihin tahansa Mercosuriin kuuluvaan allekirjoittajavaltioon, kun nämä suostuvat soveltamaan tätä sopimusta tai sen osia väliaikaisesti 2 kohdan mukaisesti, ja ne pysyvät voimassa tämän sopimuksen voimaantulon jälkeen.

30.3 ARTIKLA

Viittaukset lainsäädäntöön ja muihin sopimuksiin

1. Kun viitataan osapuolen säädöksiin ja määräyksiin, kyseisten säädösten ja määräysten katsotaan sisältävän niihin tehdyt muutokset, ellei tosin määrätä.
2. Kun tässä sopimuksessa viitataan toisiin sopimuksiin tai oikeudellisiin asiakirjoihin tai niiden osiin tai kun siihen sisällytetään viittaamalla muita sopimuksia tai oikeudellisia asiakirjoja tai niiden osia, tällaisten viittausten katsotaan sisältävän liitteet, pöytäkirjat, alaviitteet, tulkintaa koskevat huomautukset ja selittävät huomautukset, ellei toisin määrätä.

3. Kun tässä sopimuksessa viitataan kansainvälisiin sopimuksiin tai siihen sisällytetään niitä joko kokonaisuudessaan tai osittain, niiden katsotaan sisältävän, ellei toisin määrätä, niihin tehdyt muutokset tai niiden jatkosopimukset, jotka tulevat voimaan kummankin osapuolen osalta tämän sopimuksen allekirjoituspäivänä tai sen jälkeen. Jos tällaisten muutosten tai jatkosopimusten vuoksi tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanossa tai soveltamisessa nousee esiin jokin kysymys, osapuolten on toisen osapuolen pyynnöstä neuvoteltava keskenään yhteisneuvostossa, jotta voidaan löytää molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Tällaisen neuvottelun tuloksena osapuolet voivat yhteisneuvoston päätöksellä muuttaa tätä sopimusta vastaavasti.

4. Edellä olevaa 3 kohtaa sovelletaan soveltuvin osin, jos sellaisen kansainvälisen sopimuksen, johon tässä sopimuksessa viitataan tai joka sisältyy tähän sopimukseen, joko kokonaisuudessaan tai osittain, muutos tai sitä seuraava sopimus on tullut voimaan Euroopan unionin ja yhden tai useamman Mercosuriin kuuluvan allekirjoittajavaltion osalta.

30.4 ARTIKLA

Velvollisuuksien täyttäminen

1. Kukin osapuoli toteuttaa keskinäisen kunnioituksen, tasavertaisen kumppanuuden ja kansainvälisen oikeuden kunnioituksen periaatteiden pohjalta kaikki yleiset tai erityiset toimenpiteet, jotka ovat tarpeen niiden tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi.
2. Jos kumpi tahansa osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen III osan mukaisista velvoitteista, sovelletaan kyseisessä sopimuksen osassa määrättyjä erityismekanismia.

3. Jos kumpi tahansa osapuoli katsoo tosiasiallisen tilanteen perusteella, että toinen osapuoli on rikkonut jotakin 1.2 artiklan 1 kohdassa, 5.3 artiklan 2 kohdassa tai 7.7 artiklan 3 kohdassa tämän sopimuksen olennaiseksi osaksi kuvattua velvollisuutta, se voi ryhtyä aiheellisiin toimenpiteisiin.

Se ilmoittaa tästä ja toteutetuista toimenpiteistä viipymättä toiselle osapuolelle. Osapuoli voi pyytää, että asiasta käydään kiireellisiä neuvotteluja yhteisesti sovitun ratkaisun löytämiseksi. Asianomaiset osapuolet pyrkivät käymään neuvotteluja ennen aiheellisten toimenpiteiden toteuttamista. Toimenpiteet toteuttavan ilmoituksen tehneen osapuolen on toimitettava kaikki tilanteen perusteellista tarkastelua varten tarvittavat tiedot.

Tätä kohtaa sovellettaessa 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä myös tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen joko osittain tai kokonaan. Tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen on viimeinen keino, ja se voidaan määrätä ainoastaan, jos 1.2 artiklan 1 kohdassa, 5.3 artiklan 2 kohdassa ja 7.7 artiklan 3 kohdassa määritettyjä olennaisia osia rikotaan erityisen vakavasti ja merkittävästi. Tällöin osapuolet vapautetaan kokonaan tai osittain velvoitteesta panna tämä sopimus täytäntöön keskinäisissä suhteissaan keskeytyksen aikana. Tällaista keskeytystä sovelletaan välttämättömän vähimmäisajan, jotta asia saadaan ratkaistua osapuolten kannalta hyväksyttävällä tavalla.

4. Jos jompikumpi osapuoli katsoo tosiasiallisen tilanteen perusteella, että toinen osapuoli ei ole täyttänyt jotakin tämän sopimuksen velvoitteista, lukuun ottamatta 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan kuuluvia velvoitteita, sen on ilmoitettava asiasta toiselle osapuolelle. Osapuolet tehostavat neuvottelu- ja yhteistyöpyrkimyksiään ongelmien ratkaisemiseksi ripeästi ja sovinnollisesti ja neuvottelevat yhteisneuvostossa päästäkseen molempia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun. Yhteisneuvosto voi pyytää sekakomiteaa kokoontumaan 15 (viidentoista) päivän kuluessa kiireellisiä neuvotteluja varten. Kukin osapuoli toimittaa perusteellista tarkastelua varten tarvittavat tiedot. Jos yhteisneuvosto ei ole päässyt molempien osapuolten kannalta hyväksyttävään ratkaisuun 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluessa ilmoituksen päivämäärästä, ilmoituksen tehnyt osapuoli voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet. Tätä kohtaa sovellettaessa 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä ainoastaan tämän sopimuksen I, II ja IV osan soveltamisen keskeyttäminen. Tällöin ilmoituksen tehnyt osapuoli ja ilmoituksen vastaanottanut osapuoli vapautetaan velvoitteesta noudattaa tämän sopimuksen osia, joiden soveltaminen on keskeytetty, keskinäisissä suhteissaan keskeytyksen aikana.

5. Edellä 3 ja 4 kohdassa tarkoitettut 'aiheelliset toimenpiteet' on toteutettava noudattaen kaikilta osin kansainvälistä oikeutta, ja niiden on oltava oikeassa suhteessa tämän sopimuksen mukaisten velvoitteiden noudattamatta jättämiseen. Etusijalle on asetettava ne aiheelliset toimenpiteet, jotka häiritsevät vähiten tämän sopimuksen toimintaa.

6. Mercosuriin kuuluvaan allekirjoittajavaltioon liittyvän tämän sopimuksen osan soveltamisen keskeyttäminen ei johda tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttämiseen muiden Mercosuriin kuuluvien allekirjoittajavaltioiden osalta, paitsi jos tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen kokonaan 3 kohdan mukaisesti on asianmukaista 1.2 artiklan 1 kohdassa ja 5.3 artiklan 2 kohdassa määritettyjen olennaisten osien rikkomisen korjaamiseksi. Päättyessään koko tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttämisestä EU-osapuoli ottaa huomioon kaikki toimenpiteet, jotka Mercosur on toteuttanut rikkomiseen syyllistynyttä Mercosuriin kuuluvaa allekirjoittajavaltiota vastaan.

7. Tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen tilanteessa, jossa jokin Mercosuriin kuuluva allekirjoittajavaltio rikkoo 7.7 artiklan 3 kohdassa määritettyä olennaista osaa, ei johda tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttämiseen suhteessa muihin Mercosuriin kuuluviin allekirjoittajavaltioihin.

30.5 ARTIKLA

Muutokset

1. Sopimuspuolet voivat kirjallisesti sopia tämän sopimuksen muuttamisesta. Muutos tulee voimaan sen jälkeen, kun osapuolet ovat vaihtaneet kirjalliset ilmoitukset, joilla vahvistetaan, että ne ovat täyttäneet muutoksen voimaantulon edellyttämät omat sisäiset vaatimuksensa ja saattaneet päätökseen sisäiset menettelynsä, tai muuna osapuolten sopimana päivänä.
2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, tapauksen mukaan kauppaneuvoston kokoonpanossa toimiva yhteisneuvosto tai kauppakomitean kokoonpanossa toimiva sekakomitea voi päättää muuttaa tämän sopimuksen III osan liitteitä tai muita osia, jos sopimuksessa niin määrätään. Tällaisessa päätöksessä voidaan määrätä, että tällaisia muutoksia sovelletaan osapuolten sopimasta päivästä tai tapauksen mukaan siitä alkaen, kun osapuolen tai osapuolten oikeudellisten vaatimusten täyttämistä on ilmoitettu.

30.6 ARTIKLA

Uusien jäsenvaltioiden liittyminen Euroopan unioniin

1. Euroopan unioni ilmoittaa Mercosur-osapuolelle kaikista kolmannen maan esittämistä pyynnöistä liittyä Euroopan unioniin.

2. Euroopan unionin ja sen jäsenyyttä hakevan ehdokasmaan välisten neuvottelujen aikana Euroopan unioni
 - a) antaa Mercosur-osapuolen pyynnöstä ja siinä määrin kuin se on mahdollista kaikki tiedot, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioihin; ja
 - b) ottaa huomioon Mercosur-osapuolen mahdollisesti ilmaiset huolet.
3. Riittävän ajoissa ennen kolmannen maan liittymistä Euroopan unioniin sekakomitea tarkastelee tällaisen liittymisen mahdollisia vaikutuksia tähän sopimukseen.
4. Osapuolet toteuttavat tarvittaessa ennen kolmannen maan liittymistä Euroopan unioniin koskevan sopimuksen voimaantuloa tähän sopimukseen liittyvät tarvittavat mukautukset tai siirtymäjärjestelyt yhteisneuvoston päätöksellä.
5. Tämän sopimuksen III osaa sovelletaan Euroopan unionin uuden jäsenvaltion ja Mercosur-osapuolen välillä siitä päivästä, jona kyseinen uusi jäsenvaltio liittyy Euroopan unioniin, sanotun kuitenkin rajoittamatta 4 kohdan soveltamista.

30.7 ARTIKLA

Valtio-osapuolten liittyminen Mercosuriin

1. Mercosur ilmoittaa EU-osapuolelle kaikista pyynnöistä, jotka koskevat kolmannen maan liittymistä Mercosuriin.

2. Mercosurin ja jäsenyyttä hakevan ehdokasmaan välisten neuvottelujen aikana Mercosur
 - a) antaa EU-osapuolen pyynnöstä ja siinä määrin kuin se on mahdollista kaikki tiedot, jotka liittyvät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluviin asioihin; ja
 - b) ottaa huomioon EU-osapuolen mahdollisesti ilmaiset huolet.

3. Mikä tahansa Mercosurin sopimusvaltio, joka ei ole tämän sopimuksen osapuoli sen allekirjoituspäivänä, jäljempänä 'hakijana oleva Mercosurin sopimusvaltio', voi liittyä tähän sopimukseen EU-osapuolen ja hakijana olevan Mercosurin sopimusvaltion tekemällä liittymispöytäkirjalla. Liittymispöytäkirjaan sisällytetään liittymisneuvottelujen tulokset ja tarvittaessa sekakomitean 4 kohdan mukaisesti suosittelemat mukautukset. Tätä sopimusta muutetaan 30.5 artiklan 1 kohdan mukaisesti EU-osapuolen ja hakijana olevan Mercosurin sopimusvaltion välisessä liittymispöytäkirjassa sovittujen liittymisehtojen huomioon ottamiseksi.

4. Edellä 3 kohdassa tarkoitettujen liittymispöytäkirjaa koskevien neuvottelujen aikana Mercosur voi olla mukana hakijana olevan Mercosurin sopimusvaltion valtuuskunnassa, ja ennen neuvottelujen päättämistä kumpi tahansa osapuoli voi pyytää sekakomitean kokousta tarkastelemaan hakijana olevan Mercosurin sopimusvaltion liittymisen mahdollisia vaikutuksia tähän sopimukseen ja harkitsemaan mahdollisia mukautuksia.

30.8 ARTIKLA

Liitteet, lisäykset ja pöytäkirjat

Tämän sopimuksen liitteet, lisäykset ja pöytäkirjat ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

30.9 ARTIKLA

Yksityiset oikeudet

1. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita luovan henkilöille muita oikeuksia tai velvollisuuksia kuin osapuolten välillä kansainvälisen oikeuden mukaisesti luodut oikeudet ja velvollisuudet.
2. Minkään tässä sopimuksessa ei saa tulkita sallivan vetoamista suoraan tähän sopimukseen osapuolten kansallisissa oikeusjärjestelmissä. Tämän sopimuksen allekirjoittanut Mercosurin sopimusvaltio voi säätää toisin kansallisessa lainsäädännössään.

30.10 ARTIKLA

Sopimuksen voimassaolo

Tämä sopimus on voimassa toistaiseksi.

30.11 ARTIKLA

Irtisanominen

1. EU-osapuoli tai Mercosur-osapuoli voivat kumpi tahansa ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan irtisanoa tämä sopimus.
2. Irtisanominen tulee voimaan yhdeksän (9) kuukauden kuluttua 1 kohdassa tarkoitettusta ilmoituksesta.

30.12 ARTIKLA

Todistusvoimaiset kielet

Tämä sopimus laaditaan kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.